

Projekt

z dnia 22 lutego 2024 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA SKARŻYSKA-KAMIENNEJ**

z dnia ..... 2024 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Terytorialnej Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2023 poz. 40 tj. z późn zm,), uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Terytorialną Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Skarżyska -Kamiennej

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Skarżysko - Kamienna

Leszek Golik

STRATEGIA TERYTORIALNA
ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI
TERYTORIALNYCH MIEJSKIEGO
OBSZARU FUNKCJONALNEGO
MIASTA PÓŁNOCY
na lata 2023-2030

Utila sp. z o.o.& EU-Consult sp. z o.o.
WARSZAWA | 2023

Zamawiający

Gmina Skarżysko-Kamienna

ul. Sikorskiego 18

26-110 Skarżysko-Kamienna

Gmina Skarżysko-Kamienna działająca jako Lider zgodnie z Porozumieniem Międzygminnym z dnia 24.05.2021 r. pomiędzy: Gminą Ostrowiec Świętokrzyski, Gminą Ćmielów, Gminą Bąttów, Gminą Bodzechów, Gminą Waśniów, Gminą Kunów, Gminą Starachowice, Gminą Brody, Gminą Pawłów, Gminą Wąchock, Gminą Mirzec, Gminą Skarżysko Kościelne, Gminą Bliżyn, Gminą Suchedniów, Gminą Końskie, Gminą Stąporków

Wykonawca

Utila sp. z o.o.

ul. Targowa 42/20

03-733 Warszawa

The logo for Utila sp. z o.o. features the word "Utila" in a bold, purple, sans-serif font, followed by a stylized pink and purple graphic element resembling a speech bubble or a pair of quotation marks.

EU-CONSULT sp. z o.o.

ul. Toruńska 18C, lokal D

80-747 Gdańsk

The logo for EU-CONSULT sp. z o.o. consists of the words "eu" and "consult" in a lowercase, sans-serif font. Above the "u" in "eu" is a stylized graphic of a person with arms raised, rendered in orange and yellow.

1. Wprowadzenie	5
2. Ogólny schemat procesu badawczego.....	6
3. Obszary problemowe i obszary wsparcia – podsumowanie diagnozy	7
3.1. Wymiar terytorialny wsparcia	7
3.2. Obszary problemowe – synteza diagnozy	10
3.3. Poprawa jakości życia.....	10
3.4. Gospodarka i Cyfryzacja	11
3.5. Turystyka	11
3.6. Przestrzeń i środowisko.....	12
3.7. Transport	13
4. Analiza SWOT	14
5. Wizja i misja.....	20
6. Cele strategiczne i operacyjne wraz z kierunkami działań	21
7. Projekty zintegrowane	33
8. Źródła finansowania	49
9. Tryb wyboru projektów	51
10. Warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii ZIT	52
10.1. Zarządzanie procesem realizacji Strategii	52
10.2. Monitoring i procedura aktualizacji Strategii.....	55
11. Proces zaangażowania mieszkańców, partnerów społeczno-gospodarczych i innych podmiotów .	63
11.1. Partycypacja społeczna.....	63
11.2. Partnerzy społeczno-gospodarczy	64
11.3. Podsumowanie konsultacji społecznych projektu Strategii	65
12. Spis tabel	67
13. Spis map	67
14. Spis schematów	67
15. ZAŁĄCZNIK 1. Wykaz pozostałych projektów MOF Miasta Północy	68
15.1. Projekty w ramach celu strategicznego 1. Wysokiej jakości usługi społeczne.....	68
Cel operacyjny 1.1. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości usług opiekuńczych dla dzieci i usług edukacyjnych na każdym etapie życia.....	68
Cel operacyjny 1.2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług medycznych	71
Cel operacyjny 1.3. Zapewnienie wysokiej jakości usług opiekuńczych świadczonych lokalnie, w tym w formie desinstytucjonalnej	75
Cel operacyjny 1.4. Rozwój i dostosowanie do potrzeb lokalnej społeczności oferty spędzania czasu wolnego, w tym oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	81
Cel operacyjny 1.5. Wspieranie działań przyczyniających się do wzrostu osiedlania się nowych mieszkańców na terenie MOF i zapobieganie odpływowi młodych osób z terenu MOF	90
15.2. Projekty w ramach celu strategicznego 2. Rozwój cyfryzacji oraz konkurencyjności i innowacyjności gospodarki	96

Cel operacyjny 2.1. Rozwój przedsiębiorczości i kapitału ludzkiego dostosowanego do potrzeb rynku pracy.....	96
Cel operacyjny 2.2. Zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i wśród podmiotów świadczących usługi publiczne	97
Cel operacyjny 2.4. Zapewnienie dobrych warunków do inwestowania, w tym wzmocnienie potencjału IOB.....	98
15.3. Projekty w ramach celu strategicznego 3. Zwiększony poziom atrakcyjności turystycznej MOF Miasta Północy.....	99
Cel operacyjny 3.1. Rozwój sieci szlaków turystycznych i efektywne zarządzanie nimi	99
Cel operacyjny 3.2. Wykorzystanie turystyczne cieków i zbiorników wodnych.....	103
Cel operacyjny 3.3. Rozwój atrakcji turystycznych i dostosowanie obiektów muzealnych/kulturalnych/turystycznych do potrzeb współczesnego odbiorcy muzeów, w tym dla osób o szczególnych potrzebach.....	105
15.4. Projekty w ramach celu strategicznego 4. Zapewniona wysoka jakość środowiska dla obecnych mieszkańców i przyszłych pokoleń.....	108
Cel operacyjny 4.1. Zwiększenie efektywności energetycznej i wspieranie zrównoważonego wykorzystywania instalacji OZE	108
Cel operacyjny 4.2. Skuteczne przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych	113
Cel operacyjny 4.3. Wprowadzenie rozwiązań nastawionych na zrównoważoną gospodarkę odpadami oraz promowanie i realizacja rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym ...	118
Cel operacyjny 4.4. Rozwój infrastruktury sieciowej na terenie MOF Miasta Północy.....	122
15.5. Projekty w ramach celu strategicznego 5. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy.....	127
Cel operacyjny 5.1. Rozwój infrastruktury transportowej	127
Cel operacyjny 5.2. Zapewnienie zrównoważonej i efektywnej komunikacji publicznej na terenie MOF	130

W ramach wspólnego Porozumienia Międzygminnego z dnia 24.05.2021 r. (oraz aneksu nr 1 do Porozumienia) MOF Miasta Północy 17 samorządów, tj.: Gmina Skarżysko – Kamienna, Gmina Ostrowiec Świętokrzyski, Gmina Ćmielów, Gmina Bałtów, Gmina Bodzechów, Gmina Waśniów, Gmina Kunów, Gmina Starachowice, Gmina Brody, Gmina Pawłów, Gmina Wąchock, Gmina Mirzec, Gmina Skarżysko Kościelne, Gmina Stąporków, Gmina Bliżyn, Gmina Suchedniów, Gmina Końskie, zobowiązały się do opracowania dokumentu strategicznego określającego wzajemne powiązania i komplementarne cele, kierunki rozwoju i zasady współpracy jako miasta i obszary tracące swoje dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.

Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy określa wspólne obszary problemowe i potrzeby w zakresie realizacji zadań publicznych na terenie obszarów tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Celem Strategii jest również wskazanie zintegrowanego podejścia do rozwiązywania problemów i spójne planowanie inwestycji 17 gmin współtworzących obszar funkcjonalny. Strategia terytorialna jest podstawowym dokumentem umożliwiającym wdrażanie ZIT.

Strategia ZIT została opracowana zgodnie z dokumentami wyższego szczebla tj.:

- Umową Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027;
- Długookresową Strategią Rozwoju Kraju Polska 2030;
- Strategią Turystyki Województwa Świętokrzyskiego;
- Strategią Krajową Rozwoju Regionalnego 2030;
- Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
- Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego +2030;
- Funduszami Europejskimi na lata 2021-2027, w szczególności z **Programem Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027** oraz **Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027**;
- Raportem „Polska 2030. Wyzwania rozwojowe”;
- Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

2. OGÓLNY SCHEMAT PROCESU BADAWCZEGO

Opracowanie Strategii zostało podzielone na kilka etapów przedstawionych na rysunku 1. Etap 1 polegał na opracowaniu diagnozy społeczno-gospodarczo-przestrzennej MOF Miasta Północy. Diagnoza obejmowała okres pięciu lat wstecz, a dane były pozyskiwane dla lat 2016-2020 bądź 2016-2021 (w zależności od dostępności).

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wskazane zostały główne obszary wsparcia i obszary problemowe, dla których planowane są rozwiązania w Strategii. Etap 2 stanowił podstawę do tworzenia założeń Strategii.

Etap 3 projektu to opracowanie części prognostycznej Strategii, czyli określenie misji i wizji MOF Miasta Północy, a następnie celów i kierunków działań służących realizacji tej wizji i misji. Na tym etapie określone zostały także projekty przewidziane do realizacji. Po zatwierdzeniu tego etapu, który miał kluczowe znaczenia do dalszych prac nad dokumentem, rozpoczęły się prace nad Etapem 4, tj. częścią wdrożeniową Strategii. W ramach Etapu 5 określono sposób zarządzania i monitorowania Strategii. Jest to etap, który kończy samo opracowanie dokumentu strategicznego. Kolejne działania związane są z przeprowadzeniem konsultacji społecznych oraz jeśli będzie to konieczne z przeprowadzeniem procedury odziaływania na środowisko (**Rysunek 1**).

Rysunek 1. Schemat procesu badawczego

Źródło: Opracowanie własne.

3.1. WYMIAR TERYTORIALNY WSPARCIA

Zgodnie z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) na terenie województwa świętokrzyskiego wyznaczone zostały dwa rodzaje OSI (oba o charakterze obszarów problemowych):

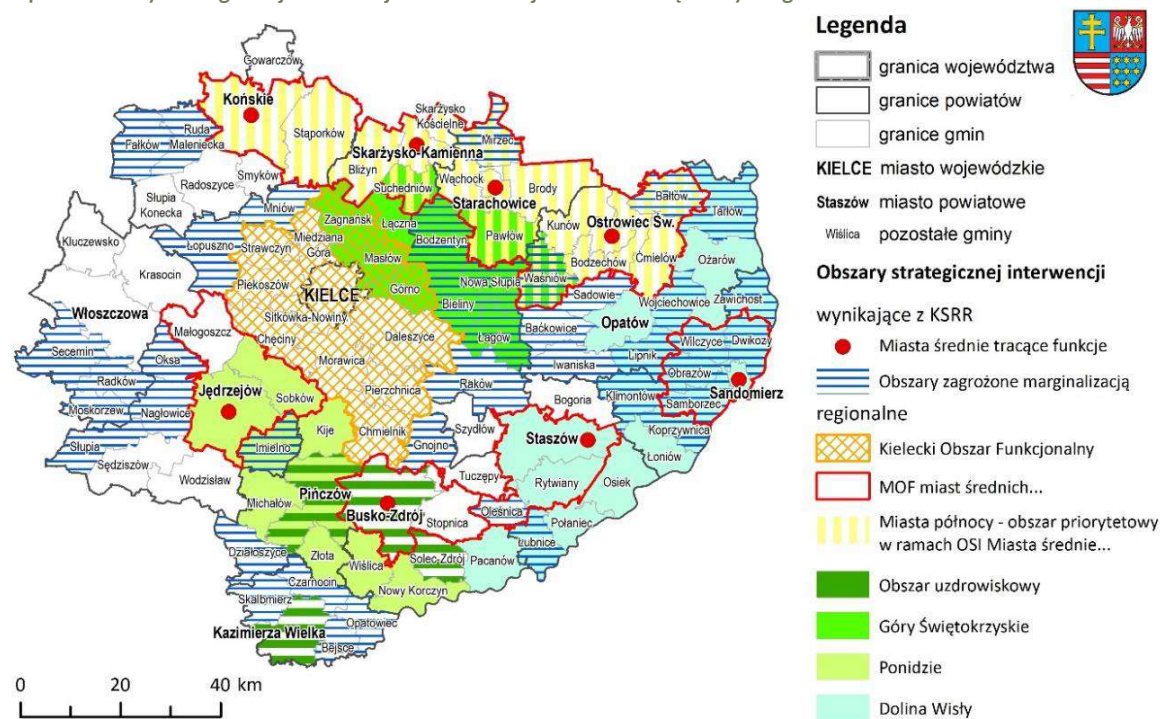
- obszary zagrożone trwałą marginalizacją (w województwie świętokrzyskim 40 gmin),
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze (**Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Końskie, Skarżysko-Kamienna, Jędrzejów, Staszów, Sandomierz, Busko-Zdrój**).

Jednocześnie KSRR 2030 wskazuje, że priorytetowy obszar polityki regionalnej obejmuje cztery miasta średnie położone w północnej części województwa tj. Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna i Końskie.

Jak zostało zaznaczone w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030 + „duże znaczenie dla zrównoważonego rozwoju województw mają ośrodki położone w jego północnej części – Ostrowiec Świętokrzyski, Skarżysko-Kamienna, Starachowice oraz Końskie, które łączy wspólna historia związana z rozwojem Centralnego Okręgu Przemysłowego. Cechuje je szczególnie niekorzystna sytuacja demograficzna, wysoki poziom bezrobocia i niska dynamika dochodów samorządów”¹.

Należy również zauważyć, że zgodnie z KSRR 2030 wsparcie w przypadku miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze może być adresowane także do obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie (miejskich obszarów funkcjonalnych, MOF).

Mapa 1. Obszary strategicznej interwencji na terenie województwa świętokrzyskiego

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, str. 54.

W związku z powyższym 4 miasta rdzeniowe wraz z 13 samorządami je otaczającymi utworzyły wspólny obszar funkcjonalny – „MOF Miasta Północy” poprzez podpisanie 07.09.2021 r. Porozumienia Międzygminnego. W skład „MOF Miasta Północy” wchodzi następujące jednostki:

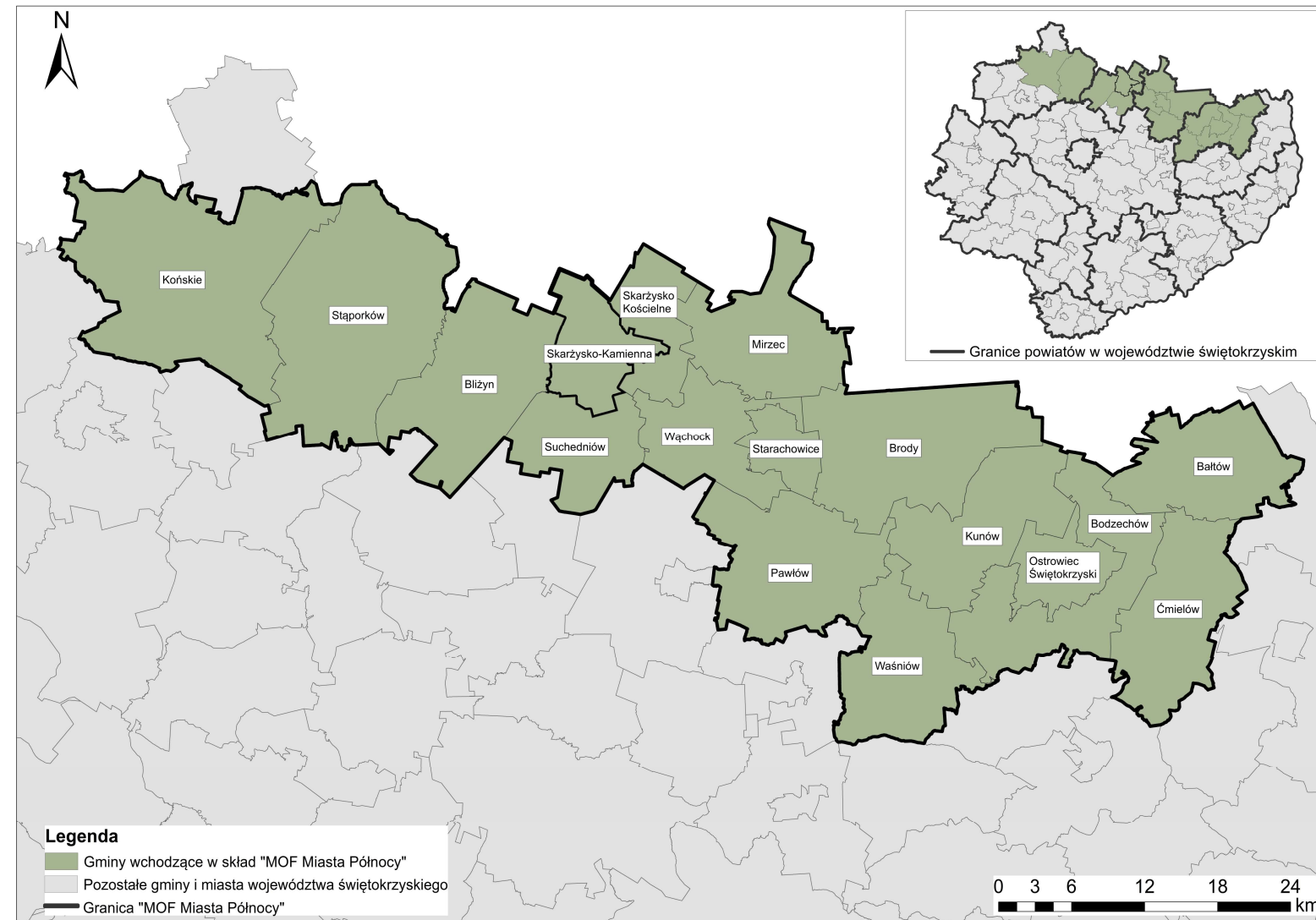
- 3 gminy miejskie: Ostrowiec Świętokrzyski, Skarżysko-Kamienna, Starachowice;
- 6 gmin miejsko-wiejskich: Ćmielów, Końskie, Kunów, Stąporków, Suchedniów, Wąchock;

¹ Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, str. 65

- 8 gmin wiejskich: Bałtów, Bliżyn, Bodzechów, Brody, Mirzec, Pawłów, Skarżysko Kościelne, Waśniów (Mapa 2).

Współpraca między gminami kształtuje się od lat. Gminy „MOF Miasta Północy” prowadzą systematyczną współpracę z jednostkami sąsiadującymi, najczęściej w granicach powiatów. Współpraca głównych ośrodków „MOF Miasta Północy” zawiązana została z gminami, które w przeszłości znajdowały się w granicach Centralnego Okręgu Przemysłowego.

Mapa 2. Lokalizacja MOF Miasta Północy na tle województwa świętokrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k i PRG.

3.2. OBSZARY PROBLEMOWE – SYNTEZA DIAGNOZY

Punktem wyjścia do opracowania syntezy była diagnoza społeczno-gospodarczo-przestrzenna Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy. Diagnoza została opracowana na podstawie danych statystycznych GUS, danych przekazanych przez poszczególne gminy, wyników badania CAWI oraz przeprowadzonych warsztatów diagnostyczno-strategicznych. Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wyróżniono 5 poniższych obszarów wsparcia, dla których przedstawiono opis obszarów problemowych pod kątem potencjałów i barier rozwojowych wraz z uzasadnieniem prowadzonej interwencji:

- 1) Jakość życia
- 2) Turystyka
- 3) Gospodarka i cyfryzacja
- 4) Transport
- 5) Przestrzeń i środowisko naturalne

3.3. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA

Obszar MOF Miasta Północy charakteryzuje się niekorzystnymi tendencjami demograficznymi objawiającymi się stale zmniejszającą się liczbą mieszkańców. Wywołane jest to ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji. Konsekwencją tego jest przewidywany dalszy spadek liczby ludności do roku 2035. Istotnym problemem MOF Miasta Północy jest duży udział osób starszych w liczbie mieszkańców obszaru (najlicniejszą grupę wiekową stanowią osoby w przedziale wiekowym 60-64 lata), co wpływa na wzrost wartości współczynnika obciążenia demograficznego. To z kolei może w przyszłości powodować zwiększone obciążenie systemu opieki społecznej i zdrowotnej.

Powodem odpływu mieszkańców jest m.in. niewystarczająca liczba ofert dobrze płatnej pracy. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w powiatach MOF Miasta Północy w stosunku do średniej krajowej było niższe niż w kraju i całym województwie. Co prawda stopa bezrobocia rejestrowanego sukcesywnie spadała na przestrzeni analizowanego okresu, jednak odnotowano jej ponowny wzrost w roku 2020 w związku z pandemią i jej konsekwencjami. Co więcej w niektórych gminach obszaru funkcjonalnego udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym przekraczał w 2020 r. 10%.

Trudności związane z zatrzymaniem odpływu mieszkańców związane są także z niewystarczającą dostępnością i jakością usług podstawowych i wyższego rzędu, w tym także z dostępnością do mieszkań w różnych przedziałach cenowych. Przy czym należy zauważyć, że potencjał terenów możliwych do przeznaczenia na funkcje mieszkaniowe jest na terenie MOF Miasta Północy duży. Rozbudowy w tym zakresie wymaga system mieszkalnictwa komunalnego i/lub społecznego.

Kolejną z przyczyn migracji ludności z terenu MOF Miasta Północy jest niewystarczająca i niedostosowana do młodych osób oferta spędzania czasu wolnego. Promocja oraz organizacja wydarzeń, zwiększenie bazy usług gastronomicznych, rekreacyjnych, kulturalnych stanowiłoby odpowiedź na zapotrzebowania mieszkańców. Pandemia koronawirusa COVID-19 doprowadziła do gwałtownego spadku liczby imprez organizowanych przez centra, domy i ośrodki kultury w 2020 roku. W 2021 roku ich liczba zaczęła ponownie rosnąć, jednak nie wróciła do poziomu sprzed pandemii.

Dostęp do infrastruktury społecznej na terenie MOF Miasta Północy jest ogólnie dobry. Placówki podstawowej opieki zdrowotnej znajdują się na terenie wszystkich gmin MOF. Jednakże poprawy wymaga poziom oferowanych w nich usług, który jest niewystarczający dla mieszkańców (brak dostępności do lekarzy specjalistów, słaba dostępność do e-usług zdrowotnych, ograniczony dostęp do sprzętu diagnostycznego). Te kwestie mają istotne znaczenie szczególnie w kontekście wyzwania, jakim jest starzejące się społeczeństwo. Istotnym potencjałem w obszarze zdrowia może być teren gminy Stąporków (Czarniecka Góra), bowiem samorząd stara się o uzyskanie statusu strefy uzdrowiskowej.

Poza usługami zdrowotnymi należy zwrócić także uwagę na usługi opiekuńcze dla osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami. W większości gmin stale rosta liczba osób korzystających z zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej. W tym zakresie zauważalny jest problem

niskiego dostępu do domów pomocy społecznej oraz niewystarczająco rozwinięty system usług opiekuńczych i specjalistycznych świadczonych w miejscu zamieszkania.

Baza oświatowa na terenie MOF Miasta Północy jest rozbudowana – działają szkoły średnie, zawodowe oraz technika. Potencjałem w tym obszarze jest kadra do szkolnictwa zawodowego. Problem stanowi niedostosowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy, co przekłada się na niższe zainteresowanie edukacją zawodową wśród uczniów w porównaniu z województwem czy krajem. Na terenie MOF brakuje również uczelni o profilu technicznym, a ponadto potencjał ośrodka akademickiego jako podmiotu mogącego pełnić funkcje jednostki badawczo-rozwojowej jest obecnie niewystarczający.

Dla osób będących rodzicami, a jednocześnie chcących podejmować pracę istotnym aspektem jest opieka nad dziećmi w tym czasie. Zwiększenie dostępności do żłobków i przedszkoli w pobliżu miejsc pracy oraz zwiększenie liczby miejsc w tych placówkach umożliwiłoby wzrost zatrudnienia w regionie. W kontekście edukacji należy także zwrócić uwagę na niższe wyniki z egzaminów maturalnych wśród uczniów z obszaru MOF w porównaniu z rówieśnikami z regionu oraz wśród uczniów klas ósmych (egzamin z matematyki i jęz. angielskiego). Konieczne jest również zwiększenie dostępu do zajęć pozalekcyjnych dla dzieci z obszarów wiejskich.

3.4. GOSPODARKA I CYFRYZACJA

Istotnym wyróżnikiem MOF Miasta Północy są tradycje przemysłowe związane najpierw ze Staropolskim, a następnie z Centralnym Okręgiem Przemysłowym. Na terenie MOF Miasta Północy działają duże i średnie firmy z branży przemysłowej, hutniczej, metalurgicznej, odlewniczej, ceramicznej o znaczącej renomie. Pomimo wspólnych tradycji miasta MOF nie posiadają wspólnej oferty gospodarczej.

Ważnym elementem związanym z tworzeniem klimatu do inwestowania jest dostępność odpowiednio przygotowanych terenów inwestycyjnych. Na terenie MOF Miasta Północy ponad 80 ha zajmują tereny inwestycyjne. W większości są uzbrojone lub planuje się dozbrojenie, aby stały się bardziej atrakcyjne. Ponadto na terenie MOF funkcjonuje jedna specjalna strefa ekonomiczna: SSE „Starachowice”. Istotnym elementem jest także doświadczenie lokalnych i regionalnych Instytucji Otoczenia Biznesu – skuteczne wsparcie MŚP oraz społeczności lokalnej. Jednym z takich podmiotów jest działający na terenie MOF Konecki Klaster Energetyczny.

Jednocześnie badania nad diagnozą wykazały, że obszar MOF charakteryzuje się niską atrakcyjnością inwestycyjną, co przejawia się m.in. w mniejszej liczbie istniejących i nowopowstałych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w porównaniu z województwem czy krajem. Związane jest to także z niskim poziomem innowacyjności wśród przedsiębiorstw działających na terenie MOF Miasta Północy. Przeprowadzone badania wskazały na zapotrzebowanie wśród przedsiębiorców na usługi cyfrowe. Przedsiębiorcy wyrażają zainteresowanie rozwojem usług cyfrowych, które ułatwiłyby im aplikowanie o środki finansowe, wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań lub pracy zdalnej dla swoich pracowników. Barię we wprowadzaniu usług cyfrowych w przedsiębiorstwach oraz placówkach administracji publicznej może być niewystarczające wyposażenie gmin w sieć światłowodową (zwłaszcza gminy wiejskie mają utrudniony dostęp). Wprowadzenie e-usług przyspieszyłoby pracę urzędników i zmniejszyłoby oczekiwanie klientów na wydanie odpowiednich dokumentów.

3.5. TURYSTYKA

Przez obszar „MOF Miasta Północy” przebiega Świętokrzyski Szlak Zabytków Techniki skupiający historyczne obiekty z czasów istnienia Staropolskiego Okręgu Przemysłowego oraz Centralnego Okręgu Przemysłowego. Obszar MOF charakteryzuje się dużą liczbą muzeów związanych z postindustrialną historią regionu. Są to m.in. stare zakłady przemysłowe, zabytki architektury i techniki. Nie są one jednak dostosowane do potrzeb obecnych zwiedzających – brak zintegrowanego systemu obsługi i informacji turystów, wspólnego systemu e-biletowego, aplikacji mobilnej, obiektów prezentowanych w technologii VR lub za pomocą animacji 3D, wizualizacji 3D czy też interaktywnej prezentacji istotnych elementów z punktu widzenia obszaru MOF Miasta Północy. Wiele z tych obiektów wymaga przebudowy i modernizacji czy też nadania nowych funkcji, które pozwolą na przyciągnięcie turystów.

Niewątpliwym atutem MOF Miasta Północy jest dziedzictwo historyczno-geologiczno-kulturowe, w tym zlokalizowany na terenie gminy Bodzechów „Krzemionkowski region prądziejowego górnictwa krzemienia pasiastego” wpisany na listę UNESCO, dwa Pomniki Historii - kopalnie krzemienia pasiastego oraz zespół opactwa cystersów zlokalizowany w gminie Wąchock. Ponadto na terenie MOF Miasta Północy znajdują się liczne rezerваты przyrody (Gagaty Sołtykowskie, Skałki Piekło pod Niekłaniem, Górna Krasna), zbiorniki wodne i kompleksy leśne, które ze względu na swoje walory stanowią atrakcje turystyczne regionu. Niektóre z nich jak zbiorniki wodne nie są wystarczająco zagospodarowane lub nie posiadają rozwiniętej infrastruktury. Gminy MOF MP tworzą klaster zajmujący się bazą turystyczną zlokalizowaną w pobliżu zbiornika wodnego w miejscowości Sielpia oraz wspierają pozostałe inicjatywy turystyczne na terenie obszaru funkcjonalnego. Istniejąca współpraca pokazuje, że przy finansowym wsparciu regionu tereny MOF mogłyby tworzyć jeden wspólny organizm turystyczny.

Przez teren MOF Miasta Północy przepływają także rzeki takie jak Kamienna i Czarna. Również one posiadają potencjał turystyczny, jednak wymagają udrożnienia w niektórych miejscach oraz budowy przenosek i przystani, tak aby mogły być wykorzystywane jako turystyczny szlak wodny.

Na terenie MOF Miasta Północy wyznaczone zostały turystyczne szlaki PTTK zarówno piesze jak i rowerowe. Obecnie nie tworzą one zwartej sieci rowerowej, a stworzenie takiego spójnego układu poprzez budowę nowych ścieżek wpłynęłoby również na poprawienie dostępności obszaru oraz urozmaicenie jego oferty turystycznej. Powyższe rozwiązanie, aby pełnić rolę tras komunikacyjnych do sąsiednich gmin, wymagałoby również uzupełnienia w infrastrukturę towarzyszącą w postaci Miejsca Obsługi Rowerzystów. Cennym elementem związanym z dostępem do miejsc turystycznych i rekreacyjnych jest rozbudowanie i reaktywowanie kolejki wąskotorowej na obszarze MOF. Jednocześnie warto również wspomnieć, że przez teren ZIT MOF Miasta Północy przebiegają zarówno istniejące już turystyczne trasy rowerowe takie jak Green Velo oraz projektowane EuroVelo 11- trasa nr 11, a także częściowo trasy wymienione w projekcie korytarzowym nr 150, 153, 155, 157. Powyższy przebieg tras został przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Świętokrzyskiego nr 4962/22 z dnia 02.03.2022 r. w dokumencie pn. Koncepcja przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego (ujęcie korytarzowe). Obecnie istnieje możliwość skorzystania z tras rowerowych wybudowanych przez Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Kielcach, które zostały uwzględnione we wspomnianym dokumencie.

3.6. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

Działania podejmowane w dziedzinie ochrony środowiska będą miały największą szansę na realizację w ramach współpracy gmin MOF Miasta Północy. Jednym z wyzwań w tym zakresie jest skuteczne zagospodarowanie odpadów komunalnych, segregacja odpadów i ich recykling na odpowiednim poziomie. Bariere stanowi niska świadomość ekologiczna mieszkańców oraz nieznanostwo korzyści oraz metod gospodarowania odpadami. Promowanie i realizacja rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym, segregacji odpadów i recyklingu wśród ludności MOF Miasta Północy byłaby odpowiedzią na te wyzwania. Na terenie MOF Miasta Północy brak jest obiektów posiadających innowacyjne wyposażenie umożliwiające zrównoważoną gospodarkę odpadami.

Wzrost cen paliw kopalnych spowodowany kryzysem energetycznym wymusza na samorządach inwestycje w odnawialne źródła energii celem budowania ich bezpieczeństwa energetycznego. Dodatkowo inwazja Rosji na Ukrainę dodała impetu unijnym dążeniom do osiągnięcia neutralności klimatycznej i wzrostu wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Jednakże na chwilę obecną stopień wykorzystania OZE przez członków ZIT MOF MP jest znikomy. Dodatkowo na terenie gmin wciąż istnieją budynki, które powinny zostać poddane termomodernizacji.

Doprowadzenie sieci infrastruktury gazowej i kanalizacyjnej dla całego obszaru MOF Miasta Północy było jednym z kilkukrotnych wskazań w badaniu CAWI oraz podczas warsztatów diagnostycznych. Jest to kolejne działanie wymagające współpracy jednostek samorządu terytorialnego oraz nakładów finansowych, które nie są dostępne we wszystkich gminach. Dodatkowo środki na realizację tych inwestycji umożliwiłoby korzystanie przez mieszkańców z bardziej ekologicznych form ogrzewania (gaz) oraz niezanieczyszczanie środowiska (ścieki).

Na terenie MOF Miasta Północy znajdują się liczne obszary przyrodnicze takie jak lasy czy rzeki. Razem tworzą one korytarze ekologiczne, których ochrona jest niezbędna do ograniczenia skutków zmian klimatycznych i zachowania bioróżnorodności. Wspólne działania jednostek terytorialnych MOF Miasta Północy w tym zakresie, jak na przykład tworzenie tematycznych organizacji, czy prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych potencjału błękitno-zielonej infrastruktury, są wskazane do rozwoju tego obszaru wsparcia. Istotne jest także wprowadzanie, szczególnie na terenie miast, rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury, w tym także tworzenie i modernizowanie zbiorników retencyjnych.

3.7. TRANSPORT

Skuteczny, czyli dostępny transport jest podstawą dobrej współpracy między gminami obszaru funkcjonalnego. Miejski Obszar Funkcjonalny jest częściowo dobrze skomunikowany z pozostałymi regionami kraju ze względu na położenie trasy szybkiego ruchu S7 w osi północ-południe, przebiegającej przez Skarżysko-Kamienną. Połączenia komunikacyjne pozwolą na dogodne przemieszczanie się w celach edukacyjnych, czy zarobkowych. Potencjałem w zakresie transportu jest rozwój infrastruktury kolejowej - połączenie PKP jako oś łącząca MOF z centrum (węzłem) w Skarżysku-Kamiennej i uruchomione przewozy pasażerskie koleją T 25.

Należy jednak zwrócić uwagę, że połączenia pomiędzy poszczególnymi gminami MOF Miasta Północy nie są rozwinięte na wystarczającym poziomie. Wiele dróg na terenie MOF Miasta Północy charakteryzuje się złym stanem technicznym. Istnieje również konieczność dostosowania drogi krajowej nr 42 (stanowiącej arterię transportową północy województwa i umożliwiającą dostęp do drogi S7 większości samorządów MOF) do standardów drogi ekspresowej. Niezbędne są też prace związane z budową obwodnic np. obwodnicy Końskich, Ostrowca Świętokrzyskiego i Starachowic. Na terenie obszaru funkcjonalnego brakuje rozbudowanej sieci ścieżek rowerowych.

Istotnym problemem MOF Miasta Północy jest niewystarczający stopień zintegrowania transportu zbiorowego, co przekłada się na malejącą liczbę użytkowników komunikacji miejskiej, a to z kolei przyczynia się do wzrostu użytkowania indywidualnych środków transportu.

Barierą w rozwoju komunikacji może stanowić niechęć niektórych gmin MOF do tworzenia wspólnego transportu lub niedoinwestowany tabor autobusowy i kolejowy. Jego modernizacja lub wymiana na nisko lub zeroemisyjny zachęci pasażerów do korzystania zarówno przy krótkich (dojazd do pracy, szkoły) jak i długich podróżach (Strategia na rzecz rozwoju zrównoważonej mobilności opracowana przez Komisję Europejską przyjmuje, że do 2030 roku przewóz osób na dystansie do 500 km nie powinien generować emisji). Rozwinięcie systemu ścieżek rowerowych umożliwiających korzystanie z roweru jako zamiennika środka transportu pozwoli ograniczyć emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Barierą stanowi nieposiadanie infrastruktury rowerowej przez 7 gmin MOF Miast Północy.

4. ANALIZA SWOT

Podsumowaniem wskazanych obszarów problemowych i obszarów wsparcia jest analiza SWOT. Poza głównymi obszarami wsparcia w analizie uwzględnione zostało również zagadnienie współpracy między poszczególnymi jednostkami MOF Miasta Północy jako element nieodzowny przy tworzeniu i wspólnym realizowaniu projektów w ramach obszarów funkcjonalnych.

Analiza SWOT to technika analizy informacji porządkująca je w podziale na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- **S** – Strengths (Mocne strony) – przewagi i zalety „MOF Miasta Północy”, pozytywne czynniki wewnętrzne stanowiące o sile obszaru. Na podstawie mocnych stron można tworzyć scenariusze rozwoju związane z realizacją celów.
- **W** – Weaknesses (Słabe strony) – są to wszelkie zidentyfikowane bariery i wady, negatywne czynniki wewnętrzne, które mogą ograniczyć możliwości rozwojowe danego obszaru. Mogą przeszkodzić w realizacji celów.
- **O** – Opportunities (Szanse) – zdiagnozowane w otoczeniu pozytywne zjawiska, na które „MOF Miasta Północy” nie ma bezpośredniego wpływu, ale ich wykorzystanie może przyczynić się do rozwoju danego obszaru.
- **T** – Threats (Zagrożenia) – zidentyfikowane w otoczeniu negatywne czynniki zewnętrzne, na które gminy działające w ramach „MOF Miasta Północy” nie mają bezpośredniego wpływu. Ich występowanie może zakłócać planowany rozwój „MOF Miasta Północy”.

Tabela 1. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
JAKOŚĆ ŻYCIA	
<p>DEMOGRAFIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostępność terenów pod budownictwo społeczne • Zainteresowanie mieszkańców osiedlaniem się na terenach poza większymi miastami - tereny atrakcyjne dla budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego <p>EDUKACJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Potencjał kadrowy do rozwoju szkolnictwa zawodowego • Stosunkowo dobry w większości gmin dostęp do przedszkoli i innych placówek oświatowych • Rozbudowana i zmodernizowana infrastruktura edukacyjna • Istniejąca sieć placówek szkół średnich, technicznych i zawodowych <p>WŁĄCZENIE I INTEGRACJA SPOŁECZNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Znaczący spadek osób korzystających z pomocy społecznej na terenie całego „MOF Miasta Północy” • Wzrost liczby organizacji pozarządowych na przestrzeni ostatnich 5 lat <p>ZDROWIE</p>	<p>DEMOGRAFIA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spadek liczby ludności i związany z tym zwiększający się ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji • Starzejące się społeczeństwo • Niewystarczająca liczba mieszkań komunalnych <p>EDUKACJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niższe wyniki z egzaminów maturalnych w porównaniu do średniej dla województwa świętokrzyskiego i kraju • Niedopasowanie oferty szkolnictwa zawodowego do potrzeb rynku pracy, mało atrakcyjna oferta w tym zakresie • Niewystarczający potencjał ośrodka akademickiego jako podmiotu mogącego pełnić funkcje jednostki badawczo-rozwojowej • Brak uczelni wyższej o profilu technicznym • Niewystarczający dostęp do e-infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami w szkołach • Słaby dostęp uczniów do zajęć pozalekcyjnych na obszarach wiejskich • Starzejąca się kadra nauczycielska

<ul style="list-style-type: none"> • Nowopowstała strefa uzdrowiskowa na terenie Czarnieckiej Góry (gm. Stąporków) 	<p>KULTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczający dostęp do bibliotek w części „MOF Miasta Północy” • Spadek czytelnictwa – osiągnięte wskaźniki niższe niż średnio w woj. świętokrzyskim i całym kraju • Brak rozbudowanej oferty kulturalnej dla młodzieży <p>WŁĄCZENIE I INTEGRACJA SPOŁECZNA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Słaby dostęp do domów pomocy społecznej • Niewystarczająca oferta usług opiekuńczych w formie deinstytucjonalnej <p>ZDROWIE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca dostępność i jakość specjalistycznych usług zdrowotnych • Brak odpowiedniej profilaktyki zdrowotnej • Słaba dostępność do e-usług zdrowotnych • Ograniczony dostęp do sprzętu diagnostycznego
GOSPODARKA I CYFRYZACJA	
<ul style="list-style-type: none"> • Tradycje przemysłowe wywodzące się ze Staropolskiego Okręgu Przemysłowego • Funkcjonowanie Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Starachowice” • Obecność dużych i średnich firm działających w branży przemysłowej, hutniczej, metalurgicznej, spożywczej, usług mechanicznych itp. • Część terenów dobrze przygotowana na przyjęcie inwestorów • Działający Konecki Klaster Energetyczny • Doświadczenie lokalnych i regionalnych Instytucji Otoczenia Biznesu – skuteczne wsparcie MŚP oraz społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> • Niskie wynagrodzenia w odniesieniu do średniej dla woj. świętokrzyskiego i Polski • Wysoka stopa bezrobocia • Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców • Niska atrakcyjność inwestycyjna – liczba istniejących i nowopowstałych podmiotów gospodarki narodowej wpisanej do rejestru REGON niższa niż w województwie i kraju – największy spadek liczby nowopowstałych podmiotów w miastach powiatowych • Niski poziom innowacyjności wśród przedsiębiorstw działających na terenie „MOF Miasta Północy” • Brak potencjału technicznego w zakresie cyfryzacji przedsiębiorstw • Brak wsparcia finansowego organizacji pozarządowych działających jako IOB może spowodować ograniczenie ich działalności bądź likwidację, ograniczenie nowych • Niewystarczająca powierzchnia terenów inwestycyjnych. Problem z odrolnieniem działek z glebami z I, II i III klasy bonitacyjnej, brak środków na wykup odpowiednich terenów • Niedobór uzbrojonych infrastrukturalnie terenów inwestycyjnych • Niewystarczające wyposażenie gmin w sieć światłowodową

TURYSTYKA	
<ul style="list-style-type: none"> • Dziedzictwo historyczno-geologiczno-kulturowe, w tym zlokalizowany na terenie gminy Bodzechów „Krzemionkowski region prądziejowego górnictwa krzemienia pasiastego” wpisany na listę UNESCO, dwa Pomniki Historii - kopalnie krzemienia pasiastego, zespół opactwa cystersów zlokalizowany w gminie Wąchock • Cenne zabytki kultury przemysłowej, w tym poprzemysłowe Staropolskiego i Centralnego Okręgu Przemysłowego • Duży potencjał turystyczny związany z walorami naturalnymi (większość powierzchni „MOF Miasta Północy” prawnie chroniona ze względu na cenne zasoby środowiskowe), ukształtowaniem geologicznym oraz istniejącymi zbiornikami wodnymi (Brody, Wióry, rzeka Kamienna), rezerваты przyrody: Gagaty Sołtykowskie, Skałki Piekietko, Górna Krasna i ich możliwości rozwoju, rezerwat archeologiczny "Rydno" • Walory turystyczne oraz możliwości rozwoju Sielpi jednego z najbardziej rozpoznawalnych zbiorników wodnych • Rozpoznawalne produkty lokalne – porcelana z Ćmielowa, JuraPark Bałtów, garncarstwo w Rędocinie • Rozwijająca się sieć tras/szlaków rowerowych, w tym Wschodniego Szlaku Rowerowego Green Velo oraz sieć szlaków rowerowych wyznakowanych przez Lokalną Grupę Działania „Krzemienny Krąg”. Sieć obejmująca powyższe szlaki na obszarze województw: świętokrzyskiego i mazowieckiego (okolice Ostrowca Świętokrzyskiego, Bałtowa, Lipska i Solca nad Wisłą) liczy w sumie ok. 1000 km i jest obudowana małą infrastrukturą turystyczną taką jak np. MOR-y. Na jej użytek została stworzona aplikacja mobilna ułatwiająca podróżowanie rowerem, w której znajduje się 39 propozycji wycieczek rowerowych wraz z opisami atrakcji, mapami • Potencjał do rozwoju turystyki aktywnej – szlaki rowerowe, stoki narciarskie • Dobre zaplecze konferencyjne turystycznych obiektów noclegowych • Wzrost wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca liczba i standard istniejących obiektów noclegowych i gastronomicznych • Niewykorzystany potencjał pod kątem turystycznym rzek Kamienna i Czarna Konecka (Maleniecka) – konieczność przygotowania rzek do utworzenia szlaku kajakowego oraz wyposażenia w infrastrukturę towarzyszącą • Niedostosowanie części obiektów muzealnych/turystycznych do standardów i oczekiwań współczesnego odbiorcy • Część szlaków rowerowych wymaga modernizacji (ponownego oznakowania, wyposażenia w małą architekturę przeznaczoną dla rowerzystów) • Niewystarczający stopień wykorzystania form zaangażowania turystów stosujących nowoczesne technologie informacyjno-komputerowe (qr kody, symulatory świata rzeczywistego lub wyobrażonego, wystawy multimedialne) • Monotonność infrastruktury turystycznej • Brak infrastruktury wokół zbiorników wodnych • Sielpia- niewykorzystana jako całoroczna atrakcja turystyczna
PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	
<ul style="list-style-type: none"> • Dążenie do rozwiązywania problematyki zmniejszenia powstania odpadów, zwiększania segregacji oraz recyklingu 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak aktualnych SUIKZP dla części gmin „MOF Miasta Północy”

	<ul style="list-style-type: none"> • Nierównomierne pokrycie MPZP całego „MOF Miasta Północy” • Zróżnicowanie gmin pod względem dominującej funkcji – część jest typowo rolnicza, w innych dominuje funkcja przemysłowa lub turystyczna, co oznacza różne priorytety odnośnie rozwoju całego „MOF Miasta Północy” • Zły stan techniczny dróg • Zbyt mała liczba wspólnych przedsięwzięć realizowanych w obszarach granicznych gmin • Nierównomierne pokrycie siecią wodno-kanalizacyjną oraz gazową (część gmin nie podłączoną lub w niewielkim stopniu wyposażoną w sieć gazową) • Niewystarczający stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii • Brak obiektów stosujących gospodarkę odpadami o obiegu zamkniętym
WSPÓŁPRACA	
<ul style="list-style-type: none"> • Zawiazania porozumienia przez gminy MOF Miasta Północy w celu realizacji wspólnych projektów realizowanych w formule ZIT 	<ul style="list-style-type: none"> • Duża liczba podmiotów i ich zróżnicowanie, różne potrzeby inwestycyjne w zakresie każdej gminy, inne priorytety oraz różny stopień wdrożeń inwestycji • Nierównomierny rozwój gospodarczy gmin, • Utrudniony przepływ informacji między jednostkami „MOF Miasta Północy” • Niewystarczająca współpraca na linii nauka-biznes
TRANSPORT	
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój infrastruktury kolejowej - połączenie PKP jako oś łącząca MOF z centrum (węzłem) w Skarżysku-Kamiennej, uruchomione przewozy pasażerskie koleją T 25 • Inwestycje w ekologiczny tabor - ekologiczny transport 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak komunikacji publicznej pomiędzy wszystkimi członkami „MOF Miasta Północy” oraz niechęć do jej tworzenia ze strony niektórych gmin. • Brak integracji rozkładów jazdy pomiędzy przewoźnikami (komunikacja miejska, PKS, PKP, transport prywatny), co również wpływa na zanik korzystania z transportu zbiorowego • Niewystarczający stopień wykorzystania zeroemisyjnego transportu publicznego • Ograniczone wykorzystanie linii kolejowej nr 25 • Niewystarczająco rozwinięta sieć ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą • Niedofinansowany tabor komunikacyjny • Brak dofinansowania do transportu zbiorowego

SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>GOSPODARKA I CYFRYZACJA</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost świadomości społeczeństwa Rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, rozwój e-usług Poprawiająca się infrastruktura nowoczesnych technologii Rozwój usług telepracy, teleedukacji, teleusług Moda na zdrowy styl życia, zwiększające się zapotrzebowanie na produkty ekologiczne i związany z tym wzrost znaczenia rolnictwa ekologicznego <p>TURYSTYKA</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost zainteresowania ludności turystyką wypoczynkową i turystyką aktywną na obszarach wiejskich, wśród walorów przyrodniczych <p>TRANSPORT</p> <ul style="list-style-type: none"> Dogodne położenie w centralnej części Polski przy liniach kolejowych prowadzących z północy na południe linia relacji Gdańsk-Warszawa-Kielce-Kraków oraz z północnego-zachodu w kierunku południowo-wschodnim linia Łódź-Rzeszów Dobre skomunikowanie ponadregionalne dzięki istnieniu trasy szybkiego ruchu S7 biegnącej w osi północ-południe od Gdańska przez Skarżysko-Kamienną do Krakowa i przejścia granicznego w Chyżnem <p>WSPÓŁPRACA</p> <ul style="list-style-type: none"> Możliwość skorzystania ze środków zewnętrznych, w tym funduszy unijnych <p>GOSPODARKA ODPADAMI</p> <ul style="list-style-type: none"> Konieczność spełniania określonych wymogów nakładanych przez UE m.in. od 2025 odzysk plastiku 25% <p>PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii oraz wsparcia w zakresie niskoemisyjnej gospodarki 	<ul style="list-style-type: none"> Białe plamy komunikacyjne (spadek liczby obsługiwanych linii przez przewoźników prywatnych), brak komunikacji miejskiej. Niedostateczna sieć dróg kołowych między miastami MOF Brak połączenia kolejowego z Centralną Magistralą Kolejową <p>DEMOGRAFIA</p> <ul style="list-style-type: none"> Ograniczona możliwość finansowania programu mieszkań społecznych <p>GOSPODARKA I CYFRYZACJA</p> <ul style="list-style-type: none"> Słaba skuteczność pomocy społecznej – wspieranie biernych postaw na rynku pracy Brak odpowiednich zasobów kadrowych na rynku pracy Negatywny wpływ pandemii COVID-19 na gospodarkę Wysoka inflacja Kryzys energetyczny - wzrost cen energii (prądu i gazu) <p>PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> Zmiany klimatyczne

Źródło: opracowanie własne

Wizja przedstawia obraz obszaru w perspektywie czasu. Stanowi ona docelowy wizerunek obszaru, do którego dążą interesariusze Strategii, poprzez realizację celów i przy założeniu występowania odpowiednich warunków wewnętrznych i zewnętrznych. Wizja MOF Miasta Północy została przedstawiona w sposób opisowy i skupia się na najistotniejszych elementach rozwoju obszaru.

Wizja MOF Miasta Północy 2030 +

Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Północy stanowi zintegrowany i rozpoznawalny w kraju obszar rozwijający swój potencjał bazując na tradycjach przemysłowych oraz atrakcyjnych walorach naturalnych. Podjęte wspólne działania Partnerów MOF Miasta Północy sprzyjają pobudzeniu gospodarczemu i społecznemu, co daje mieszkańcom różnorodne możliwości rozwoju oraz pracy. Wysoka jakość środowiska naturalnego w połączeniu z bogatą ofertą spędzania czasu wolnego tworzy z „Miast Północy” zarówno wspaniałe miejsce do zamieszkania, jak i interesujący cel turystyczny.

Misja wyraża w ogólny sposób nadrzędny cel służący realizacji wizji. Jest ona określeniem roli jaką MOF ma pełnić dla swoich mieszkańców. Wyznacza główny kierunek rozwoju oraz aspiracji i dążeń wspólnoty samorządowej.

Misja MOF Miasta Północy 2030 +

Zapewnienie obecnym oraz przyszłym mieszkańcom Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego „Miasta Północy” warunków do godnego życia, dzięki nieustającemu rozwojowi wysokiej jakości usług, konkurencyjnej gospodarce, włączeniu komunikacyjnemu oraz dbałości o środowisko naturalne.

Skuteczna realizacja wizji i misji MOF Miasta Północy wymaga określenia celów strategicznych, które będą eliminowały lub ograniczały negatywne zjawiska występujące na obszarze MOF. Jednocześnie cele te powinny wykorzystywać potencjał wynikający z przeprowadzonej diagnozy. Cele określają pewien stan, efekt, do którego powinny dążyć wszystkie podmioty zaangażowane w realizację Strategii.

Jednym z kluczowych problemów MOF MP są niekorzystne tendencje demograficzne, które mają swoje odzwierciedlenie w stale zmniejszającej się liczbie mieszkańców. W związku z tym istotne jest zapewnienie odpowiednich warunków do mieszkania, pracy, rozwoju w różnych sferach życia obecnych i potencjalnych mieszkańców MOF MP. W związku z tym w Strategii zostało wyznaczonych 5 celów strategicznych odpowiadających różnym sferom życia. Pierwszym aspektem jest zapewnienie usług publicznych i społecznych na odpowiednim poziomie takich jak usługi edukacyjne, zdrowotne, opiekuńcze, ale także kulturalne i sportowo-rekreacyjne. Jednocześnie podstawową potrzebą każdego człowieka jest zapewnienie warunków mieszkaniowych, dlatego istotny jest rozwój budownictwa mieszkaniowego o różnicowanym poziomie dostępności cenowej. Warunkiem do zatrzymania obecnych i przyciągnięcia nowych mieszkańców jest dostępność do dobrze płatnej pracy. Istotne w tym zakresie jest zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, co może być rozwijane poprzez budowanie kapitału ludzkiego zachęcającego do inwestowania przez firmy z innych części kraju, a także z zagranicy, a co łączy się zapewnieniem usług edukacyjnych na odpowiednim poziomie. Ważne w tym kontekście jest także rozwój postaw przedsiębiorczych już od najmłodszych lat, a na późniejszym etapie wspieranie już istniejących przedsiębiorców. Elementem spajającym Partnerów MOF MP są także tradycje przemysłowe. Jest to czynnik, na którym obecnie budowany jest potencjał gospodarczy obszaru, ale może stanowić także potencjał do rozwoju innych gałęzi gospodarki, a mianowicie turystyki. Przez obszar „MOF Miasta Północy” przebiega Świętokrzyski Szlak Zabytków Techniki skupiający historyczne obiekty z czasów istnienia Staropolskiego Okręgu Przemysłowego oraz Centralnego Okręgu Przemysłowego. Wykorzystanie tych elementów wraz z połączeniem z atrakcyjnym położeniem geograficznym i walorami przyrodniczymi może stanowić ważny aspekt rozwoju całego obszaru funkcjonalnego. Jednocześnie, aby był to możliwe i turyści chętnie odwiedzali ten obszar konieczne jest zachowanie odpowiedniego stanu środowiska. Jest to także niezbędny element zapewnienia komfortowych warunków do życia, który będzie wpływał na przyciągnięcie nowych mieszkańców i zapobieganie odpływowi obecnych. Zarówno pod względem rozwoju usług turystycznych jak i zapewnienia dostępności do różnego rodzaju usług społecznych oraz do pracy ważne jest skomunikowanie między sobą poszczególnych gmin MOF MP. Jednocześnie w kontekście zachowania odpowiednich walorów środowiskowych należy dążyć do modernizowania taboru w kierunku transportu nisko i zeroemisyjnego, a także wykorzystywania w większym stopniu transportu rowerowego.

Cele strategiczne zostały przypisane do obszarów wsparcia wynikających z diagnozy.

Tabela 2. Cele strategiczne

JAKOŚĆ ŻYCIA	GOSPODARKA, CYFRYZACJA, TURYSTYKA		PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO	
Cel strategiczny 1.	Cel strategiczny 2.	Cel strategiczny 3.	Cel strategiczny 4.	Cel strategiczny 5.
Wysokiej jakości usługi społeczne	Rozwój cyfryzacji oraz konkurencyjności i innowacyjności gospodarki	Zwiększony poziom atrakcyjności turystycznej MOF Miasta Północy	Zapewniona wysoka jakość środowiska dla obecnych mieszkańców i przyszłych pokoleń	Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy

Źródło: opracowanie własne

Ponadto powyższe cele strategiczne są spójne z celami strategicznymi Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ oraz wpisują się w cele polityki spójności UE, co zostało zobrazowane w poniższej tabeli.

Tabela 3. Powiązanie celów strategicznych z celami Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego i UE

Cel strategiczny	Odniesienie do Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	Odniesienie do celów polityki spójności UE (Umowa Partnerstwa) ²
Cel strategiczny 1. Wysokiej jakości usługi społeczne	<p>Cel strategiczny Strategii ZIT wpisuje się w Cel operacyjny 3.1. Silny kapitał społeczny w regionie, który zakłada m.in. upowszechnianie rozwiązań ograniczających migracje i wspieranie działań na rzecz osiedlania się nowych mieszkańców w regionie, wspieranie działań mających na celu wysoką jakość edukacji, rozwój instytucji kultury i dziedzictwa kulturowego, poprawę warunków dla zwiększania aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców</p> <p>Odnosząc się do usług zdrowotnych i opiekuńczych cel strategiczny 1 wpisuje się w cel operacyjny 3.2. Powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym, który zakłada rozwój i upowszechnianie usług społecznych i zdrowotnych realizowanych w środowisku lokalnym (deinstytucjonalizacja usług), a także zapewnienie wysokiej jakości personelu medycznego. Natomiast w kontekście wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zakłada rozwój ośrodków wsparcia dziennego oraz mieszkalnictwa chronionego (treningowego i wspieranego), a także rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej</p>	Cel „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4)
Cel strategiczny 2. Rozwój cyfryzacji oraz konkurencyjności i innowacyjności gospodarki	<p>Cel strategiczny 2 wpisuje się w cel operacyjny 1.1. Zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki, a także cel operacyjny 1.2. Kompetentne kadry dla gospodarki regionu.</p> <p>Cel strategiczny 2 będzie realizował również cel operacyjny 1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu, szczególnie w kontekście wspierania kluczowych branż, ze szczególnym uwzględnieniem regionalnych inteligentnych specjalizacji, we wdrażaniu technik informacyjno-komunikacyjnych oraz rozwiązań cyfrowych właściwych dla Przemysłu 4.0.</p>	Cel „Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki promowaniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej” (CP1)
Cel strategiczny 3. Zwiększony poziom atrakcyjności turystycznej MOF Miasta Północy	Cel strategiczny 3 wpisuje się w cel operacyjny 1.3. Wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu w kontekście wzrostu potencjału turystycznego regionu w oparciu o walory uzdrowiskowe, dziedzictwo kulturowe i środowisko naturalne sprzyjające rozwojowi turystyki prozdrowotnej	<p>Cel „Europa bliższa obywatelom” (CP5)</p> <p>Cel „Europa o silniejszym wymiarze społecznym” (CP4)</p>
Cel strategiczny 4. Zapewniona wysoka jakość środowiska dla obecnych mieszkańców i przyszłych pokoleń	<p>Cel strategiczny 4 będzie realizował następujące cele SRWS 2030+:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego • Cel operacyjny 2.2. Adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych • Cel operacyjny 2.3. Energetyka odnawialna i efektywność energetyczna 	Cel „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa” (CP2)
Cel strategiczny 5.	Działania przewidziane do wdrożenia w celu strategicznym 5 wpisują się w realizację celu	Cel „Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa”

² Cele polityki UE i cele szczegółowe zostały również przypisane do poszczególnych przedsięwzięć w rozdz. 7.

Cel strategiczny	Odniesienie do Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+	Odniesienie do celów polityki spójności UE (Umowa Partnerstwa) ²
Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy	operacyjnego 2.1. Poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego w kontekście ekologicznej mobilności, w tym transport publiczny i infrastruktura rowerowa, a także w realizację celu operacyjnego 3.3. Wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu, w szczególności w poddziałania związane z rozwojem infrastruktury drogowej, kolejowej i transportu publicznego oraz wzmocnieniem potencjałów OSI w regionie	(CP2) (obszar transport niskoemisyjny i mobilność miejska) Cel „Lepiej połączona Europa” (CP3)

Źródło: opracowanie własne

Do każdego z celów strategicznych określone zostały cele operacyjne. Osiąga się je poprzez realizację przedsięwzięć realizacyjnych. W tabeli 4 znajduje się siatka celów prezentująca powiązanie celów strategicznych z uszczegółowiającymi je celami operacyjnymi i przypisanymi kierunkami działań. Cele strategiczne oraz operacyjne wraz z kierunkami działań zostały wypracowane podczas warsztatów strategicznych, w których brali udział przedstawiciele wszystkich Partnerów MOF Miasta Północy.

Podejście zintegrowane

Definiując cele strategiczne, a w konsekwencji cele operacyjne i kierunki działań uwzględnione zostało podejście zintegrowane. Należy podkreślić, że cele są wobec siebie komplementarne i zintegrowane. Poszczególne sfery, w ramach których zostały wyznaczone cele przenikają się i wzajemnie na siebie oddziałują. Powiązanie celów wypracowanych przez Partnerstwo w ramach Strategii ZIT zostało opisane i zobrazowane w dalszej części dokumentu.

Cel strategiczny 1. Wysokiej jakości usługi społeczne

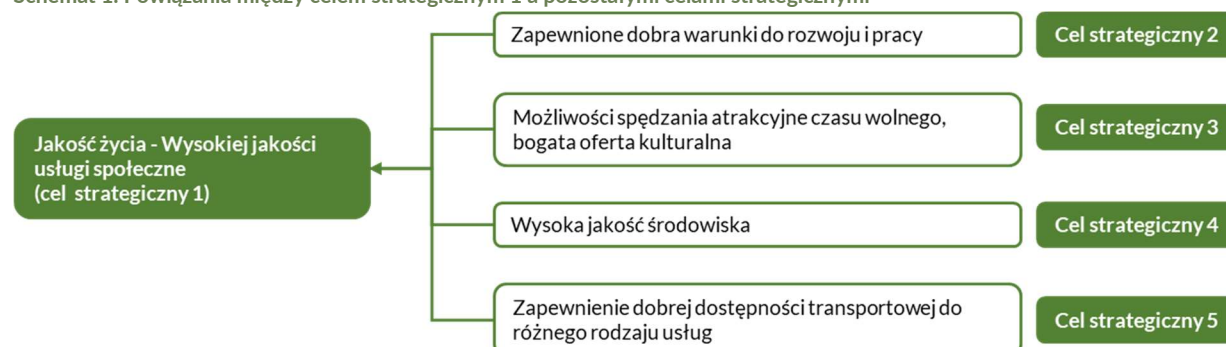
Warunkiem koniecznym do zachęcenia do osiedlania się nowych i zatrzymania odpływu mieszkańców jest zapewnienie usług edukacyjnych na wysokim poziomie. Biorąc pod uwagę zróżnicowanie MOF MP ważne jest w tym kontekście wyrównywanie szans między dziećmi i młodzieżą z terenów wiejskich i miejskich. Stąd też w kierunkach działaniach zostały zawarte zagadnienia związane ze zwiększaniem oferty zajęć pozalekcyjnych, rozbudową i doposażeniem istniejących placówek oświatowych. Nie bez znaczenia jest również możliwość rozwoju na każdym etapie życia, nie tylko wśród dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, szczególnie, że na obszarze MOF MP widoczne jest zjawisko starzenia społeczeństwa. Istotne jest, aby osoby starsze jak najdłużej samodzielnie funkcjonowały w społeczeństwie, więc ważne jest zapewnienie możliwości uczestnictwa w zajęciach, które pozwolą na korzystanie z technologii cyfrowych, ale jednocześnie zapewnią aktywny udział w społeczeństwie. Nie mniej jednak wzrastający współczynnik obciążenia demograficznego na terenie całego MOF może powodować zwiększone wykorzystanie systemu opieki społecznej i zdrowotnej. Już teraz widoczna jest potrzeba zapewnienia dostępu do wysokiej jakości usług medycznych. Biorąc pod uwagę koszty utrzymania i zapewnienia usług specjalistycznych ważna jest współpraca poszczególnych jednostek MOF MP, tak aby np. zapewnić podział kompetencji pomiędzy różne jednostki, w szczególności szpitale w zakresie usług wysokospecjalistycznych. Wspólnym przedsięwzięciem może być także pozyskiwanie wykwalifikowanej kadry medycznej oraz informatyzacja usług podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej. Poza usługami medycznymi ważne jest także zapewnienie usług opiekuńczych, szczególnie w miejscu zamieszkania, tak aby wszyscy mieszkańcy MOF MP mieli zagwarantowaną specjalistyczną opiekę. Dotyczy to nie tylko osób starszych, ale także osób z niepełnosprawnościami. W kontekście osób korzystających z usług opiekuńczych nie można zapominać o ich rodzinach i opiekunach, którzy także potrzebują wsparcia w postaci zapewnienia opieki wytchnieniowej.

Mówiąc o usługach opiekuńczych uwagę należy zwrócić także na najmłodszą grupę społeczną. Jak zostało zaznaczone w diagnozie dla osób będących rodzicami, a jednocześnie chcących podejmować pracę istotnym aspektem jest zapewnienie opieki nad dziećmi w tym czasie. Zwiększenie dostępności do żłobków i przedszkoli w pobliżu miejsc pracy oraz zwiększenie liczby miejsc w tych placówkach umożliwiłoby wzrost zatrudnienia w regionie.

Podstawowym elementem warunkującym napływ nowych i zatrzymanie obecnych mieszkańców jest zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Na terenie MOF MP istnieją atrakcyjne tereny, które mogą zostać przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe. Jednocześnie ważne jest także zapewnienie odpowiednich miejsc spotkań blisko miejsca zamieszkania, które sprzyjałoby tworzeniu więzi lokalnych, ale dawały również możliwość spędzania wolnego w przyjemnych warunkach. Zagwarantowanie atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego to także element wpływający na wybór danej lokalizacji na miejsce zamieszkania. W tym aspekcie ważne jest rozszerzenie oferty (w tym bezpłatnej) kulturalnej i spędzania czasu wolnego wspólnie realizowanej przez samorządy lokalne i organizacje pozarządowe, a także zwiększenie promocji imprez kulturalnych, w tym stworzenie wspólnego kalendarza imprez dla całego MOF.

Na wysoką jakość życia składają się również inne elementy, takie jak odpowiednie warunki do pracy, rozwój gospodarczy, co będzie możliwe do osiągnięcia poprzez realizację działań w ramach celu strategicznego 2. Ponadto takim czynnikiem jest wspomniana już odpowiednia oferta spędzania czasu wolnego, której atrakcyjność zostanie podniesiona w wyniku projektów realizowanych w ramach celu strategicznego 3. Do zachowania odpowiednich warunków do życia niezbędne jest także zdrowe i czyste środowisko – działania skupiające się na tym zostały określone w celu strategicznym 4. Natomiast dobra dostępność do usług to także możliwość dotarcia do nich – w związku z tym na jakość życia wpływ ma również dostępność transportowa (cel strategiczny 5). Wskazane zależności obrazuje poniższy schemat.

Schemat 1. Powiązania między celem strategicznym 1 a pozostałymi celami strategicznymi

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny 2. Rozwój cyfryzacji oraz konkurencyjności i innowacyjności gospodarki

Jednym z podstawowych elementów zwiększających konkurencyjność całego MOF MP jest rozwój przedsiębiorczości i kapitału ludzkiego dostosowanego do potrzeb rynku pracy. W tym zakresie istotne jest m.in. podejmowanie działań przez Partnerów w zakresie promocji postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, w szczególności uczniów, utworzenie banku danych dla przedsiębiorców (platforma współpracy) – jednolitej platformy do komunikacji między przedsiębiorcami, ale także prowadzenie działań na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców, jak również wsparcie merytoryczne oraz organizacyjne dla osób planujących podjęcie działalności gospodarczej. Cyfryzacja i digitalizacja wielu gałęzi gospodarki sprawia, że aby zwiększyć swoją konkurencyjność konieczne jest zapewnienie jednolitego dostępu do nowoczesnej infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej na całym obszarze MOF MP. W coraz większym stopniu na znaczeniu zyskuje koncepcja przemysłu 4.0, która przenosi punkt ciężkości z technologii klasycznej na cyfrową. Aby dostosować się do zmian zachodzących w otoczeniu konieczne jest zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i placówkach publicznych działających na terenie MOF MP. Wiąże się to z jednej strony ze zwiększaniem kompetencji przedsiębiorców i przedstawicieli JST z zakresu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w pracy, ale także tworzeniem wspólnych baz danych czy systemów zarządzania infrastrukturą komunalną. Nowe technologie to także rozwój działalności badawczo-rozwojowej, w tym także tworzenie organizacji klastrowych zrzeszających podmioty z różnych gmin tworzących MOF MP. MOF MP to obszar o wspólnych tradycjach przemysłowych stąd też istotne jest tworzenie wspólnej oferty gospodarczej wykorzystującej potencjał poszczególnych gmin. Oferta ta powinna być powiązana z utworzeniem centrum obsługi inwestora, a także ze zwiększeniem

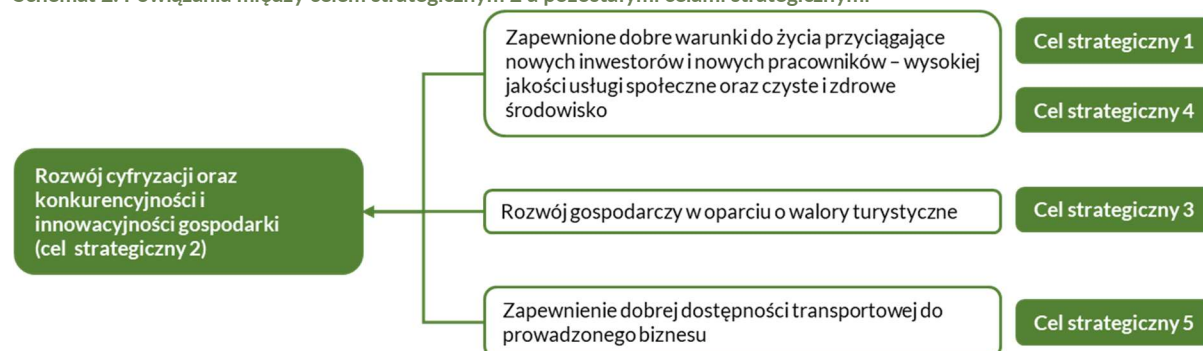
i dostosowaniem do potrzeb przedsiębiorców terenów inwestycyjnych, jak również tworzeniem wspólnej bazy instytucji otoczenia biznesu.

Rozwój gospodarczy opiera się także na przyciąganiu nowych inwestycji, szczególnie innowacyjnych. Do tego potrzebne są odpowiednie kadry, które poza dobrymi warunkami do pracy będą również oczekiwały odpowiednich warunków do mieszkania, rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego (cel strategiczny 1). Dobre warunki do mieszkania to również odpowiednia jakość środowiska naturalnego umożliwiająca życia w zdrowym i czystym środowisku (cel strategiczny 4). Ważne jest także kształtowanie nowych kadr i dostosowywanie programów edukacyjnych do potrzeb rynku pracy.

Biorąc pod uwagę walory środowiskowe i dziedzictwo kulturowe rozwój gospodarczy MOF MP może również opierać się o turystykę. Wspólny projekt zintegrowany wszystkich Partnerów MOF MP będzie wzbogacał ofertę turystyczną tego regionu i jednocześnie będzie stanowił impuls do rozwoju gospodarczego poprzez zachętę do powstawania np. nowych lokali gastronomicznych, wypożyczalni sprzętów itp. (cel strategiczny 3).

Jednym z ważniejszych czynników rozwoju gospodarczego jest dobra dostępność transportowa zapewniająca swobodne przemieszczanie się po regionie, jak również zapewnienie odpowiednich połączeń z innymi ośrodkami, dlatego istotne dla osiągnięcia celu 2 jest także realizacja działań służących osiągnięciu celu 5. Wskazane zależności obrazuje poniższy schemat.

Schemat 2. Powiązania między celem strategicznym 2 a pozostałymi celami strategicznymi

Źródło: opracowanie własne

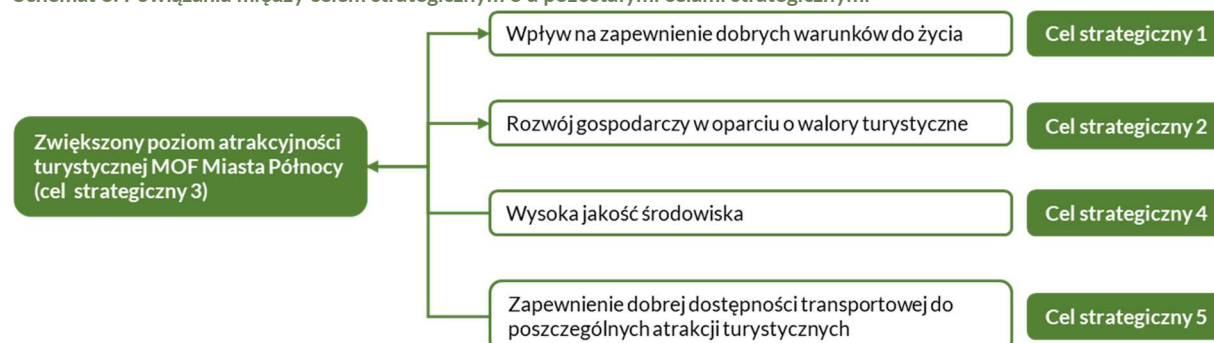
Cel strategiczny 3. Zwiększony poziom atrakcyjności turystycznej MOF Miasta Północy

Biorąc pod uwagę walory środowiskowe oraz dziedzictwo historyczno-kulturowe MOF MP istotną gałęzią przyczyniającą się do rozwoju gospodarczego całego obszaru może być turystyka. Jak zostało wskazane w diagnozie atutem MOF Miasta Północy jest dziedzictwo historyczno-geologiczno-kulturowe, w tym zlokalizowany na terenie gminy Bodzechów „Krzemionkowski region pradziejowego górnictwa krzemienia pasiastego” wpisany na listę UNESCO. Ponadto na terenie MOF Miasta Północy znajdują się liczne rezerваты przyrody, zbiorniki wodne i kompleksy leśne oraz przepływające rzeki Kamienna i Czarna. Mówiąc o walorach turystycznych należy również uwzględnić obiekty z czasów istnienia Staropolskiego Okręgu Przemysłowego oraz Centralnego Okręgu Przemysłowego. Do wzmocnienia tego potencjału i zwiększenia atrakcyjności całego obszaru konieczne jest utworzenie wspólnego produktu turystycznego wykorzystującego wszystkie wspomniane walory. Takim produktem jest planowany do realizacji przez wszystkich Partnerów MOF MP projekt zintegrowany „Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny”. Realizacja wspólnego projektu pozwoli na rozwój sieci szlaków turystycznych i efektywne zarządzanie nimi, a także na dostosowanie obiektów muzealnych/kulturalnych/turystycznych do potrzeb współczesnego odbiorcy. Ponadto projekt pozwoli na zagospodarowanie istniejących zbiorników wodnych i powiązanie ich między sobą. Dla skuteczności działań podejmowanych w obszarze turystyki przez poszczególne gminy MOF MP konieczne jest prowadzenie wspólnej, skutecznej promocji, w tym zintegrowanie oferty turystycznej, sieciowanie produktów turystycznych, a także wprowadzenie wspólnego e-biletu dla całego MOF Miasta Północy do wszystkich obiektów turystycznych oraz organizacja wydarzeń służących zwiększeniu rozpoznawalności atrakcji MOF Miasta Północy.

Tak jak zostało zaznaczone w pierwszym celu strategicznym – wysoka jakość życia i wysoka jakość usług publicznych to także zapewnienie na odpowiednim poziomie usług kulturalnych, usług spędzania czasu wolnego w związku z tym oba te cele łączą się ze sobą. Powyżej zostało także wskazane, że turystyka może być istotną gałęzią rozwoju gospodarczego, czyli osiągnięcia zakładanego celu strategicznego 2. Jednocześnie, aby potencjał turystyczny mógł być w pełni wykorzystany konieczne jest zachowanie środowiska naturalnego w jak najlepszym stanie, dlatego tak ważne jest realizowanie działań przewidzianych w celu strategicznym 4. Spójność drogowa i zapewnienie dobrej dostępności do poszczególnych atrakcji turystycznych będzie przyczyniało się do zwiększenia ruchu turystycznego, a ponadto rozwój ścieżek rowerowych i możliwość przemieszczania się nimi między poszczególnymi miejscowościami będzie dodatkową atrakcją turystyczną (cel strategiczny 5). Wskazane zależności obrazuje poniższy schemat.

Schemat 3. Powiązania między celem strategicznym 3 a pozostałymi celami strategicznymi

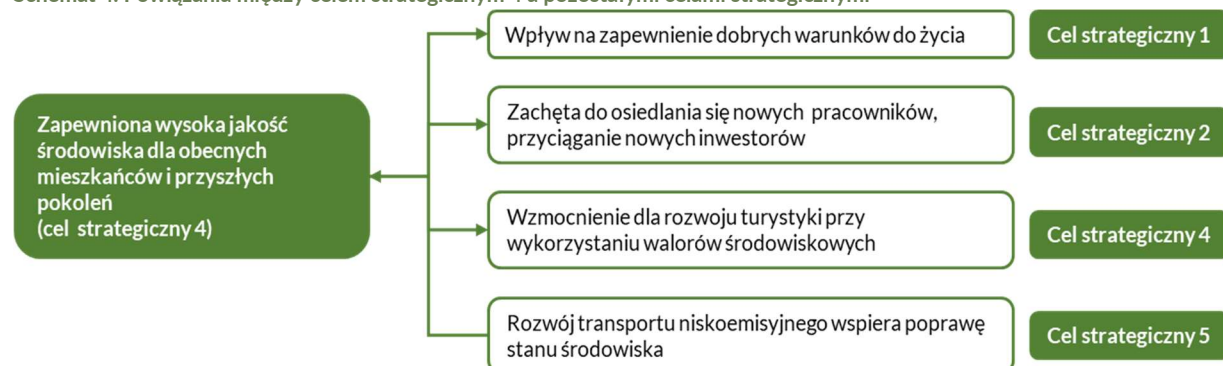
Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny 4. Zapewniona wysoka jakość środowiska dla obecnych mieszkańców i przyszłych pokoleń

Środowisko i przestrzeń to obszary, w którym Partnerzy mają wiele wspólnych pól do działania. Tylko wspólnie dbając o czyste powietrze czy ograniczenie zanieczyszczeń wód powierzchniowych poprawi się jakość środowiska na całym obszarze. Dlatego też ważne jest realizowane przez wszystkie gminy działania związanych z rozwojem odnawialnych źródeł energii, przedsięwzięć związanych z ograniczaniem strat energii jak termomodernizacja budynków. Już teraz część gmin i podmiotów działających na ich terenie (powiat starachowicki) podejmują działania przyczyniające się do rozwoju klastra zielonej energii przyczyniającego się do zwiększenia efektywności energetycznej, bezpieczeństwa energetycznego i ochrony klimatu. Jednocześnie obserwując zachodzące zmiany klimatu ważne jest podejmowanie działań, które będą skupiały się na przeciwdziałaniu skutkom tych zmian – w tym zakresie ważna jest solidarność i czerpanie wspólnych inspiracji oraz pomysłów na to, jakie zmiany mogą zająć w gminach jeśli chodzi o wykorzystanie np. wód opadowych czy rozwój błękitno-zielonej infrastruktury. Ważnym zagadnieniem dla większości gmin MOF MP jest również utworzenie i modernizacja istniejących PSZOKów w kierunku spełnienia wymagań gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ). Elementem wspierającym promowanie GOZ mogłoby być stworzenie jednolitej i bezpłatnej aplikacji o gospodarce obiegu zamkniętego (GOZ) dla mieszkańców MOF czy też stworzenie platformy wymiany doświadczeń w zakresie wymiany wiedzy dotyczącej edukacji ekologicznej pomiędzy gminami MOF Miasta Północy. Współpraca poszczególnych gmin powinna również odbywać się na polu rozwoju infrastruktury sieciowej na terenie MOF MP.

Realizacja celu strategicznego 4 wpływa i jest silnie powiązana z realizacją celu strategicznego 1, gdyż wysoka jakość środowiska jest niezbędna do zapewnienia dobrych warunków do życia i jednocześnie stanowi czynnik zachęcający do osiedlania się nowych pracowników, jest to także element, na który w coraz większym stopniu zwracają uwagę nowi inwestorzy (cel strategiczny 2). Dbałość o środowisko powinna również przejawiać się poprzez ograniczanie zanieczyszczeń z transportu komunikacyjnego, co zostało uwzględnione w celu strategicznym 5. Wskazane zależności obrazuje poniższy schemat.

Schemat 4. Powiązania między celem strategicznym 4 a pozostałymi celami strategicznymi

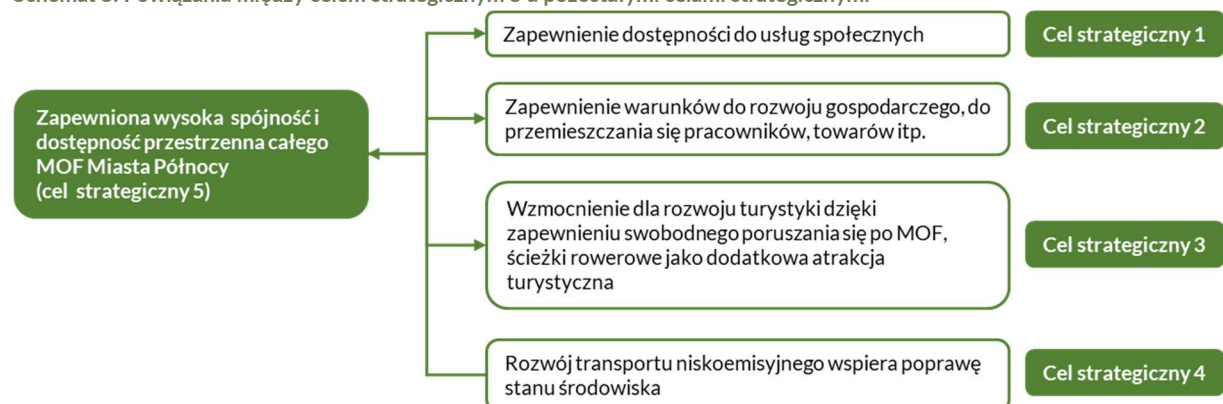

Źródło: opracowanie własne

Cel strategiczny 5. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy

Tak jak zostało wspomniane wcześniej, przestrzeń to obszar, gdzie współpraca pomiędzy Partnerami powinna być na wysokim poziomie. W tym przypadku mowa jest o dostępności przestrzennej, czyli zapewnieniu dostępności transportowej zarówno wewnątrz MOF MP jak i odpowiednie skomunikowanie z innymi częściami regionu i kraju, co będzie miało znaczenie zarówno dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej (cel strategiczny 3), ale także poprawi klimat do inwestowania (cel strategiczny 2), jak również pozytywnie będzie wpływało na chęć do osiedlania się nowych mieszkańców (cel strategiczny 1). W tym zakresie istotny jest rozwój połączeń drogowych, ale także rozwój sieci ścieżek rowerowych łączących poszczególne gminy i poszczególne atrakcyjne turystyczne. Ważnym aspektem jest także stworzenie sieci połączeń komunikacji publicznej zapewniających dostęp do wszystkich miast wiodących w ramach MOF Miasta Północy wykorzystujących transport zero i niskoemisyjny, co będzie przyczyniało się również do osiągnięcia celu strategicznego 4. Wskazane zależności obrazuje poniższy schemat.

Schemat 5. Powiązania między celem strategicznym 5 a pozostałymi celami strategicznymi

Źródło: opracowanie własne

Poniżej w tabeli zostały przedstawione cele strategiczne, powiązane z celami operacyjnymi i przypisanymi kierunkami działań.

Tabela 4. Powiązanie celów strategicznych z operacyjnymi i kierunkami działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Kierunki działań
1. Wysokiej jakości usługi społeczne	1.1. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości usług opiekuńczych dla dzieci i usług edukacyjnych na każdym etapie życia	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa, modernizacja i doposażenie już istniejących placówek przedszkolnych oraz szkół podstawowych • Zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych (wyrównawczych i rozwijających) dla dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych, szkół ponadpodstawowych (wraz z doposażeniem szkół w niezbędne pomoce dydaktyczne i sprzęt IT) • Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego, w tym zawodowego ukierunkowanego na zawody poszukiwane na rynku pracy oraz kształcenia ustawicznego poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Inwestycje w bazę edukacyjną (obiekty i wyposażenie) • Dostosowanie wiedzy i umiejętności kadry oświatowej • Pozyskanie nowych kadr dla oświaty np. poprzez system stypendialnych dla studentów zwłaszcza kierunków technicznych dla szkolnictwa zawodowego • Zapewnienie miejsc w żłobkach dla wszystkich potrzebujących dzieci • Zwiększenie wykorzystania umiejętności korzystania z technologii cyfrowych wśród osób w wieku 60+
	1.2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług medycznych	<ul style="list-style-type: none"> • Doposażenie przychodni i szpitali w odpowiedni, nowoczesny sprzęt w szczególności diagnostyczny • Zwiększenie liczby przychodni specjalistycznych • Otworzenie profili medycznych w szkołach ponadpodstawowym, z odpowiednio wykwalifikowaną kadrą nauczycielską • Informatyzacja usług podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej • Pozyskiwanie wykwalifikowanej kadry medycznej • Współpraca szpitali z terenu MOF w zakresie usług wysokospecjalistycznych – podział kompetencji między różne jednostki • Zwiększenie liczby programów badań profilaktycznych na terenie gmin MOF Miasta Północy • Zapewnienie opieki szpitalnej dla OzN na wysokim poziomie dostosowanym do ich specyficznych potrzeb
	1.3. Zapewnienie wysokiej jakości usług opiekuńczych świadczonych lokalnie, w tym w formie desinstytucjonalnej	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój systemu usług opiekuńczych, w tym świadczonych w miejscu zamieszkania • Stworzenie dobrych warunków dla rozwoju wolontariatu i organizacji pozarządowych • Rozszerzenie sieci domów pomocy społecznej • Zapewnienie kompleksowej opieki wytnieniowej, w tym także całodobowej w sytuacjach koniecznych • Niwelowanie barier architektonicznych poprzez dostosowywanie obiektów i infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami przy uwzględnieniu uwag i opinii tego środowiska

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Kierunki działań
	1.4. Rozwój i dostosowanie do potrzeb lokalnej społeczności oferty spędzania czasu wolnego, w tym oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie OzN dostępu do różnego rodzaju usług specjalistycznych w miejscu ich zamieszkania • Tworzenie nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury kulturalnej i społecznej • Rozszerzenie oferty (w tym bezpłatnej) kulturalnej i spędzania czasu wolnego wspólnie realizowanej przez samorządy lokalne i organizacje pozarządowe • Prowadzenie konsultacji społecznych dot. oferty kulturalnej • Zwiększenie oferty dla młodzieży • Zwiększenie promocji imprez kulturalnych, w tym stworzenie wspólnego kalendarza imprez dla całego MOF • Organizacja imprez kulturalnych nawiązujących do bogatych tradycji przemysłowych regionu
	1.5. Wspieranie działań przyczyniających się do wzrostu osiedlania się nowych mieszkańców na terenie MOF i zapobieganie odpływowi młodych osób z terenu MOF	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój budownictwa mieszkaniowego • Uzbrajanie terenów pod zabudowę mieszkaniową • Tworzenie nowych i zagospodarowanie już istniejących miejsc spotkań
2. Rozwój cyfryzacji oraz konkurencyjności i innowacyjności gospodarki	2.1. Rozwój przedsiębiorczości i kapitału ludzkiego dostosowanego do potrzeb rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działań na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców, wsparcie merytoryczne oraz organizacyjne dla osób planujących podjęcie działalności gospodarcze • Rozwój mikroprzedsiębiorczości – tworzenie atrakcyjnych warunków do rozwoju, promocja przedsiębiorczości i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, w szczególności uczniów • Zwiększenie współpracy biznesu z ośrodkami edukacyjnymi • Zwiększenie dostępu do szerokiej oferty szkoleniowej, w tym oferty bezpłatnej • Rozwój profili kształcenia zawiązanego z potrzebami regionalnego rynku pracy (tworzenie klas patronackich) • Stworzenie banku danych dla przedsiębiorców (platforma współpracy) – jednolitej platformy do komunikacji między przedsiębiorcami • Powiązanie organizacji zrzeszających przedsiębiorców z organami prowadzącymi szkolnictwo zawodowe
	2.2. Zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i wśród podmiotów świadczących usługi publiczne	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa dostępności do nowoczesnej infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w przedsiębiorstwach i placówkach publicznych • Promocja działań zwiększających wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i jednostkach publicznych, w tym popularyzacja e-usług wśród mieszkańców MOF i przedsiębiorców działających na tym obszarze • Wprowadzenie inteligentnych systemów zarządzania infrastrukturą np. komunalną

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Kierunki działań
		<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie centrum zasobów informacji • Rozwój kompetencji przedsiębiorców i przedstawicieli JST z zakresu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w pracy
	2.3. Wzmocnienie potencjału badawczo-rozwojowego przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie MOF	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie i udostępnienie infrastruktury przystosowanej i przeznaczonej do prowadzenia działań badawczo-rozwojowych • Stworzenie inkubatorów przedsiębiorczości, stworzenie przestrzeni dla powstawania start-upów • Stworzenie klastrów specjalistycznych, w szczególności w zakresie Inteligentnych Specjalizacji • Współpraca z ośrodkami akademickimi i centrami badawczo-rozwojowymi • Utworzenie punktów konsultacji (doradztwa) dla przedsiębiorstw realizujących projekty B+R
	2.4. Zapewnienie dobrych warunków do inwestowania, w tym wzmocnienie potencjału IOB	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie centrum obsługi inwestora dla MOF Miasta Północy wraz z wypracowanie zintegrowanej oferty gospodarczej dla przedsiębiorców z terenu MOF Miasta Północy • Zwiększenie i dostosowanie do potrzeb przedsiębiorców terenów inwestycyjnych • Stworzenie infrastruktury pod działalność produkcyjną • Rozwój potencjału merytorycznego IOB • Stworzenie nowoczesnych pomieszczeń biurowych i produkcyjnych skierowanych do MŚP • Stworzenie warunków współpracy pomiędzy IOB • Utworzenie wspólnej baza danych IOB • Stworzenie jednolitego systemu ulg i podatków na terenie całego MOF
3. Zwiększony poziom atrakcyjności turystycznej MOF Miasta Północy	3.1. Rozwój sieci szlaków turystycznych i efektywne zarządzanie nimi	<ul style="list-style-type: none"> • Wytyczenie, budowa i oznakowanie szlaków turystycznych pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą • Weryfikacja istniejących szlaków turystycznych • Wypracowanie wspólnych zasad zarządzania szlakami turystycznymi • Zarządzanie szlakami, w tym promocja i ich utrzymanie
	3.2. Wykorzystanie turystyczne cieków i zbiorników wodnych	<ul style="list-style-type: none"> • Zagospodarowanie zbiorników wodnych wraz z rozbudową infrastruktury turystycznej • Rozwój sieci szlaków kajakowych • Organizacja imprez sportów wodnych/głębinowych
	3.3. Rozwój atrakcji turystycznych i dostosowanie obiektów muzealnych/kulturalnych/turystycznych do potrzeb współczesnego odbiorcy muzeów, w tym dla osób o szczególnych potrzebach	<ul style="list-style-type: none"> • Dostosowanie nowych/modernizacja istniejących obiektów i dostosowanie części do pełnienia nowych funkcji turystycznych / muzealnych • Budowa nowych elementów infrastruktury turystycznej • Stworzenie cyfrowej wizualizacja oraz prezentacja szlaków i poszczególnych atrakcji MOF • Zwiększenie atrakcyjności turystycznej poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii w obsłudze ruchu turystycznego

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Kierunki działań
	3.4. Prowadzenie skutecznej promocji walorów przyrodniczych i kulturowych oraz tradycji przemysłowych całego MOF	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój geotermii, basenów termalnych • Rozwój punktów obsługi i informacji turystycznej • Sieciowanie produktów turystycznych • Wypracowanie marki i produktu MOF Miasta Północy oraz jej promocja • Prowadzenie skutecznej promocji walorów środowiskowych, w tym szczególności Krzemionkowskiego regionu prądziejowego górnictwa krzemienia pasiastego • Promocja turystyki prozdrowotnej • Rozwój informacji turystycznej – zintegrowanej dla całego MOF (baza danych zawierająca informacje turystyczne), w tym stworzenie bezpłatnej aplikacji z informacją turystyczną • Wprowadzenie wspólnego e-biletu dla całego MOF Miasta Północy do wszystkich obiektów turystycznych • Organizacja wydarzeń służących zwiększeniu rozpoznawalności atrakcji MOF Miasta Północy
4. Zapewniona wysoka jakość środowiska dla obecnych mieszkańców i przyszłych pokoleń	4.1. Zwiększenie efektywności energetycznej i wspieranie zrównoważonego wykorzystywania instalacji OZE	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój instalacji fotowoltaicznych i połączonych z nimi magazynów energii • Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych, w tym budownictwa pasywnego • Rozwój małej energetyki wodnej i wiatrowej • Zastosowanie w budynkach źródeł ciepła o wysokiej sprawności i efektywności, w tym pomp ciepła • Rozwój działalności klastra zielonej energii (podmiotów z terenu powiatu starachowickiego z możliwością rozszerzenia na pozostałe gminy MOF) jako wielosektorowego partnerstwa na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej, bezpieczeństwa energetycznego i ochrony klimatu
	4.2. Skuteczne przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój przedsięwzięć poprawiających naturalną retencję wodną (zbiorniki i poldery), zwiększających wykorzystanie wody szarej – deszczowej i promowanie wykorzystania wód opadowych do nawadniania terenów zielonych • Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury • Przywracanie naturalnego (dzikiego) charakteru cieków i zbiorników wodnych w miejscach, gdzie jest to możliwe i bezpieczne do realizacji • Zwiększenie udziału miejsc zieleni w przestrzeni publicznej • Wsparcie instalacji urządzeń optymalizujących stratę wodę – np. urządzenia monitoringu sieci wodnej

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Kierunki działań
	4.3. Wprowadzenie rozwiązań nastawionych na zrównoważoną gospodarkę odpadami oraz promowanie i realizacja rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie i modernizacja istniejących stacjonarnych PSZOK na terenach miast , w tym rozwój PSZOK-ów w kierunku spełnienia wymagań gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) • Unifikacja systemu selektywnej zbiorki na terenie MOF Miasta Północy • Rozwój systemu zbiorki odpadów ulegających biodegradacji w pojemnikach (bez użycia worka foliowego) • Tworzenie sieci recyklatów • Modernizacja instalacji komunalnych na terenie MOF Miasta Północy w kontekście GOZ • Stworzenie jednolitej i bezpłatnej aplikacji o gospodarce obiegu zamkniętego (GOZ) dla mieszkańców MOF • Promocja wydarzeń włączających mieszkańców, nastawionych na ograniczenie masy wytwarzania odpadów • Stworzenie punktów napraw sprzętu domowego (np. przy PSZOK-ach) • Rozwój technologii związanej z odzyskiem odpadów • Zwiększenie potencjału eko-edukacyjnego MOF-u dzięki wykorzystaniu lokalnych walorów przyrodniczych w edukacji przyrodniczej • Stworzenie platformy wymiany doświadczeń w zakresie wymiany wiedzy dotyczącej edukacji ekologicznej pomiędzy gminami MOF Miasta Północy
	4.4. Rozwój infrastruktury sieciowej na terenie MOF Miasta Północy	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa i modernizacja sieci dostarczania mediów na terenie MOF Miasta Północy • Budowa przydomowych biogazowni – mikro-instalacje rolnicze • Budowa bioetanowni • Rozwój kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków
5. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy	5.1. Rozwój infrastruktury transportowej	<ul style="list-style-type: none"> • Budowa nowych i modernizacja istniejących ciągów drogowych łączących obszary MOF Miasta Północy z głównymi ciągami komunikacyjnymi klasy S i A oraz połączeń między poszczególnymi gminami MOF • Stworzenie systemu punktów przesiadkowych • Skorelowanie komunikacji miejskiej i kolejowej w poszczególnych aglomeracjach miejskich i miejsko-wiejskich • Rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej w ramach mobilności miejskiej
	5.2. Zapewnienie zrównoważonej i efektywnej komunikacji publicznej na terenie MOF	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie sieci połączeń komunikacji publicznej zapewniających dostęp do wszystkich miast wiodących w ramach MOF Miasta Północy • Rozwój transportu zero i niskoemisyjnego • Stworzenie stacji ładowania (pojazdów elektrycznych)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych analiz i warsztatów z przedstawicielami MOF

Realizacja zakładanych celów będzie możliwa poprzez wdrożenie konkretnych projektów. W ramach Strategii zostały wyznaczone cztery projekty zintegrowane, które uwzględniają możliwości organizacyjne, finansowe oraz potencjał całego MOF MP. Głównym projektem realizowanym przez wszystkie gminy MOF MP w formule ZIT w ramach Funduszy Europejskich dla Świętokrzyskiego 2021–2027 jest:

Projekt zintegrowany nr 1. „Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny”.

Zakres projektu wynika z przeprowadzonej diagnozy, warsztatów diagnostyczno-planistycznych oraz został uzgodniony ze wszystkimi Partnerami podczas spotkań i konsultacji.

Efekty tego projektu bezpośrednio przełożą się na realizację wyznaczonych celów strategicznych, w szczególności celu nr 3, ale także przyczynią się do rozwoju całego MOF MP. Ponadto wskazane zostały trzy projekty zintegrowane komplementarne do projektu zintegrowanego nr 1 dotyczące poprawy mobilności miejskiej. Zwiększenie dostępności transportowej będzie również pozytywnie wpływać na rozwój turystyki. Zakładane do realizacji w tym zakresie projekty to:

Projekt zintegrowany nr 2. Zrównoważona i zintegrowana mobilność miejska w Gminach Ostrowiec Świętokrzyski i Kunów.

Projekt zintegrowany nr 3. Zakup nowoczesnych środków transportu oraz budowa infrastruktury komunikacyjnej i rowerowej w celu utworzenia wspólnych dla Końskich i Stąporkowa: komunikacji miejskiej i ścieżki rowerowej.

Projekt zintegrowany nr 4. Poprawa komunikacji publicznej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy – zakup ekologicznego taboru i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej.

Projekty te bezpośrednio realizują cel strategiczny nr 5. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy, ale także oddziaływanie projektów będzie wpływać na poprawę stanu środowiska naturalnego, czyli na realizację celu strategicznego 4.

W przypadku projektu zintegrowanego nr 2 Lider Partnerstwa Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy – Ostrowiec Świętokrzyski będzie starał się o uzyskanie dofinansowania w ramach **Funduszy Europejskich dla Polski Wschodniej 2021-2027**, natomiast w przypadku projektów zintegrowanych nr 3 i 4 mogą one być realizowane w formule ZIT w ramach Funduszy Europejskich dla Świętokrzyskiego 2021–2027.

Poza wyżej wymienionymi projektami poszczególne gminy zakładają realizację projektów wpisujących się w cele strategiczne i operacyjne, które łącznie docelowo będą służyły wdrożeniu misji i wizji MOF MP. Zarys tych projektów znajduje się w załączniku nr 1. Na tym etapie nie są one uszczegółowione co do źródeł finansowania i wskaźników. Tak jak zostało wskazane w rozdz. 6 poszczególne cele strategiczne i strefy życia mieszkańców przenikają się, w związku z tym wskazane przez poszczególne gminy projekty są komplementarne wobec siebie, ale także wspierają realizację projektów zintegrowanych.

Poniżej znajduje się opis projektów zintegrowanych.

Tabela 5. Projekt zintegrowany nr 1 – Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny

Projekt nr 1		
1.	Tytuł projektu	„Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny”
2.	Nazwa Lidera/Wnioskodawcy	Gmina Końskie
3.	Partnerzy projektu	Gmina Skarżysko-Kamienna, Gmina Ostrowiec Świętokrzyski, Gmina Ćmielów, Gmina Bałtów, Gmina Bodzechów, Gmina Waśniów, Gmina Kunów, Gmina Starachowice, Gmina Brody, Gmina Pawłów, Gmina Wąchock, Gmina Mirzec, Gmina Skarżysko Kościelne, Gmina Stąporków, Gmina Bliżyn, Gmina Suchedniów
4.	Cel szczegółowy FEŚ 2021-2027	Cel szczegółowy 5(i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.
5.	Priorytet FEŚ 2021-2027	Priorytet 6. Fundusze Europejskie dla wspólnot lokalnych
6.	Działanie	6.1 Rozwój miast i miejskich obszarów funkcjonalnych (ZIT)
7.	Krótki opis projektu	<p>Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej „Żelazne Doliny” będzie oparty o szereg komplementarnych ze sobą projektów, dla których inwestorami będą samorządy wchodzące w skład MOF Miasta Północy i których realizacja umożliwi utworzenie zarówno szlaku opartego na istniejącej linii kolejowej T25- łączącej wszystkie miasta rdzeniowe - Końskie, Skarżysko Kamienna, Starachowice, Ostrowiec Świętokrzyski - jak i pokrywającego się z nim częściowo i uzupełniającego go szlaku pieszego i/lub-rowerowego, przebiegającego przez cały obszar MOF. Szlaki te będą prowadzić do licznych atrakcji muzealnych (m.in. obiekty przemysłowe Staropolskiego i Centralnego Okręgu Przemysłowego), kulturalnych i przyrodniczych (rezerваты przyrody, zagospodarowane turystycznie zbiorniki, kompleksy leśne itp.). Uzupełnieniem obu szlaków będzie szlak kajakowy utworzony w oparciu o rzeki będące dawnymi arteriami COP - Kamienną i Czarną Konecką (Maleniecką).</p> <p>Dodatkowym elementem projektu, obejmującym wszystkie podmioty zaangażowane w jego realizację i zapewniającym komplementarność podejmowanych działań, będzie innowacyjny, zintegrowany system obsługi turystów zwiedzających gminy MOF MP zawierający szereg funkcji usprawniających proces informowania o atrakcjach turystycznych i unikalnych walorach przyrodniczych i historycznych. System będzie współpracował z aplikacją mobilną ułatwiającą pozyskiwanie informacji o regionie oraz docieranie do nich. Podjęte działania komplementarne uzupełnione zostaną funkcjonowaniem wspólnego dla wszystkich samorządów Miast Północy e-biletu, obejmującego swym zakresem największe atrakcje muzealne, turystyczne i kulturalne północy województwa. W załączniku nr 2 do Strategii znajduje się mapa przedstawiająca przebieg Szlaku wraz z opisem najważniejszych atrakcji na jego trasie.</p> <p>Poniżej scharakteryzowane zostały poszczególne elementy projektu.</p> <p>1. Sielcia Wielka - Muzeum Zagłębia Staropolskiego w Sielci Szlak swój początek będzie miał w Sielci Wielkiej. Zlokalizowane jest tam Muzeum Zagłębia Staropolskiego – w ramach projektu przewiduje się przebudowę i renowację jego obiektów tj. hali walcowni i pudlingarni, budynków suszarni i</p>

	<p>kanalu podziemnego, ich wyposażenie oraz zmianę sposobu ich użytkowania (funkcja turystyczna, muzealna i kulturalno-edukacyjna), a także zagospodarowanie terenu wokół tych obiektów i wykonanie niezbędnej infrastruktury technicznej, w tym przyłącza wody i kanalizacji, instalacje OZE. Dodatkowo na Sielpi zaplanowano wypożyczalnię rowerów turystycznych (w tym elektrycznych) zaopatrzoną w stacje ładowania oraz doposażenie istniejącego już w ramach szlaku rowerowego Green Velo miejsca obsługi rowerzystów.</p> <p>Muzeum Zagłębia Staropolskiego będzie początkiem szlaku turystyki postindustrialnej w jego pieszo-rowerowym ujęciu. Dlatego też w zakresie inwestycji przewidziano budowę tablic informujących o przebiegu szlaku i jego największych atrakcjach, historii Staropolskiego i Centralnego Okręgu Przemysłowego, montaż obiektów małej architektury (ławki, kosze itp.).</p> <p>2. Szlak rowerowy oraz pieszy z Sielpi do Końskich Liczący ok. 10 km szlak rowerowy oparty o istniejący już szlak Green Velo. Planowana jest odnowa oznakowania szlaku. Alternatywą będzie istniejący szlak pieszy biegnący z Sielpi do Końskich przez Skałki Piekło (istotną atrakcję turystyczną i przyrodniczą). Przewidziano ponowne jego oznakowanie oraz modernizację i wykonanie nowych obiektów małej architektury umożliwiających odpoczynek na szlaku, umieszczenie tablic edukacyjnych i informacyjnych. Szlaki zostaną doprowadzone do istniejącej stacji kolejowej w Końskich.</p> <p>3. Końskie – początek szlaku kolejowego opartego o linię kolejową T25 Planuje się utworzenie przy czynnej stacji kolejowej wypożyczalni rowerów turystycznych (również elektrycznych) zaopatrzonej w stacje ładowania oraz miejsce obsługi rowerzystów. Ważnym uzupełnieniem działań zaplanowanych w projekcie zintegrowanym w Końskich będą inwestycje przewidziane do realizacji wraz z gm. Stąporków w ramach projektu komplementarnego współfinansowanego z programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027 w ramach mobilności miejskiej, gdzie przy dworcu kolejowym w Końskich przewidziano m.in. budowę punktu przesiadkowego (poczekalni), zagospodarowanie terenu, budowę stacji elektrycznego ładowania pojazdów i stacji ładowania CNG/elektrycznej dla autobusów, przebudowę infrastruktury sieciowej i oświetlenia, budowę miejsc postojowych (w tym dla transportu autobusowego). Dodatkowo zaplanowano zakup w ciągu najbliższych czterech lat 10 autobusów CNG/elektrycznych, w tym dwóch kursujących na trasie Końskie - Sielpia, dostosowanych do przewozu rowerów, a także wprowadzenie systemu inteligentnego zarządzania taborzem.</p> <p>4. Szlaki pieszo-rowerowe oraz kolejowy z Końskich do Rezerwatu Skałki Piekło pod Niektaniem (przez Stąporków) Zaplanowano poprowadzenie szlaku pieszego i rowerowego z Końskich do zabytkowej kuźni wodnej w miejscowości Stara Kuźnica i dalej do Rezerwatu Przyrody Skałki Piekło pod Niektaniem. Byłby on oparty o istniejące już szlaki piesze, w tym Piekielny Szlak. W przypadku braku możliwości utworzenia szlaku rowerowego (zgoda Lasów Państwowych i zarządców dróg) szlak pozostawiono by jedynie jako pieszy. Przewidziano oznakowanie szlaków oraz modernizację i wykonanie nowych obiektów małej architektury umożliwiających odpoczynek na szlaku, miejsc obsługi rowerzystów (w przypadku utworzenia szlaku rowerowego), umieszczenie tablic edukacyjnych i informacyjnych. Uzupełnieniem głównego przebiegu szlaków będą odcinki szlaków pieszych i rowerowych (w oparciu o już istniejące szlaki piesze) umożliwiających dotarcie do rezerwatu i kuźni, a docelowo również do Końskich ze stacji kolejowych zlokalizowanych w Czarnieckiej Górze, Stąporkowie, Wólce Plebańskiej.</p>
--	---

	<p>5. Stąporków i Czarniecka Góra</p> <ul style="list-style-type: none"> Zagospodarowanie zbiornika wodnego przy ul. Miłej w Stąporkowie w dwóch strefach (lokalizacja w niedalekim sąsiedztwie stacji i linii kolejowej) przez zagospodarowanie terenu bezpośrednio przy linii brzegowej zbiornika poprzez budowę m.in. obiektów małej architektury służących do aktywnego wypoczynku turystów, jak również wykonanie: plaży, ogólnie dostępnych pomostów wędkarskich, mola (strefa I). Natomiast na działce obok zbiornika (strefa II) zaplanowano utworzenie dodatkowej strefy zwiększającej atrakcyjność turystyczną w postaci miejsca do uprawiania sportów ekstremalnych. W niedalekim sąsiedztwie stacji kolejowych w Stąporkowie i Czarnieckiej Górze planuje się wybudowane punktów obsługi rowerzystów (wiata lub altana ze stolikami i miejscami siedzącymi) wraz z zagospodarowaniem terenu (np. ławki, kosze na śmieci, stojaki na rowery, itp.). Dodatkowo przy punkcie obsługi rowerzystów zlokalizowanym w Stąporkowie planowane jest utworzenie stacji ładowania dla pojazdów elektrycznych. W Czarnieckiej Górze, ze względu na utworzenie strefy uzdrowskiej, zaplanowano budowę infrastruktury turystycznej i wypoczynkowej na terenie byłego uzdrowiska „Czarniecka Góra” (m.in. urządzenie terenów zielonych i wyposażenie ich w urządzenia m.in. tętnię, grotę solną oraz ścieżki zdrowia, skwery.). Utworzenie punktu informacji turystycznej w Czarnej (w bliskim sąsiedztwie strefy uzdrowskiej) wraz z zagospodarowaniem terenu. <p>6. Szlak pieszo i rowerowy Rezerwat Skałki Piekło- Mroczków (Sołtyków) stacja kolejowa- Bliżyn</p> <p>Przewidziano oznakowanie szlaków oraz modernizację i wykonanie nowych obiektów małej architektury umożliwiających odpoczynek na szlaku, miejsc obsługi turystów, w tym rowerzystów (w przypadku utworzenia szlaku rowerowego zlokalizowanego przy: rezerwacie, stacji kolejowej w Sołtykowie, a następnie w Mroczkowie, Bliżynie, Gostkowie oraz Kopciach), poprawa nawierzchni ścieżki biegnącej przez teren Leśnictwa Mościska (wymagana będzie zgoda Lasów Państwowych i zarządców dróg). Uzupełnieniem głównego przebiegu szlaków będzie pętla istniejącego szlaku pieszego biegnącego z Sołtykowa do stacji kolejowej w Bliżynie, przebiegająca przez Rezerwat Ciechostowice oraz istniejące szlaki piesze łączące m.in. Bliżyn, Skarżysko - Kamienną, Suchedniów oraz Wąchock (z uwzględnieniem stacji PKP) i przebiegające przez liczne rezerваты przyrody (zaplanowano odnowienie oznakowania i wykonanie miejsc odpoczynku). Dodatkowo planowany jest szlak pieszo-rowerowy z Bliżyna do Kopci z miejscem obsługi turystów, w tym rowerzystów.</p> <p>Projektowane punkty obsługi turysty w Kopciach oraz Gostkowie wyposażone zostaną w altany z grillami oraz place postojowe ze stojakami na rowery. Projektowany punkt obsługi turysty w Mroczkowie będzie składać się z urządzonych terenów zielonych z ławkami parkowymi i oświetleniem, parkingiem ze stojakami na rowery. Ofertą uzupełniającą, wzbogacającą i uatrakcyjniającą ofertę turystyczną poszczególnych punktów obsługi turysty będą place zabaw, urządzenia fitness, boiska do gier zespołowych oraz parking w Mroczkowie. Elementy uzupełniające projektu nie będą stanowić głównej bazy projektu. Ich zadaniem będzie przyciągnięcie większej liczby turystów. Ponadto na stacji kolejowej w Bliżynie, przystanku kolejowym w Sołtykowie oraz w każdym projektowanym punkcie obsługi turystycznej oraz istniejącym zostaną zamieszczone tablice informacyjne wskazujące trasy pieszo-rowerowe łączące ww. punkty obsługi turystycznej. Z Bliżyna istnieje możliwość przemieszczenia się linią kolejową w kierunku Skarżyska-Kamiennej i Końskich.</p>
--	--

	<p>7. Skarżysko-Kamienna</p> <p>Rozplanowano trasę pieszo-rowerową rozpoczynającą się na stacji kolejowej Skarżysko – Milica, biegnącą szlakiem architektury XX-lecia międzywojennego do Muzeum im. Orła Białego, gdzie – w ramach projektu – planowana jest przebudowa muzeum z zagospodarowaniem terenu, konserwacją ekspozycji oraz ruin Wielkiego Pieca (planowane zagospodarowanie terenu). Przy Muzeum zaplanowano wypożyczalnię rowerów i budowę ścieżki rowerowej przebiegającej wzdłuż zbiornika Rejów do Suchedniowa (z możliwością przejazdu wokół zbiornika). Możliwe jest przemieszczenie się do stacji Skarżysko -Kamienna gdzie zaplanowano wypożyczalnię rowerów, a następnie dalej, nowo wybudowanym wiaduktem ul. 3 Maja podziwiając, planowany do realizacji, multimedialny obiekt obrazujący podwaliny Skarżyska-Kamiennej na przykładzie historii rodziny Witwickich (właściciele odlewni i emalierni Kamienna).</p> <p>Ścieżka rowerowa prowadzić będzie dalej w kierunku Majkowa bądź (jako drugie odgańczenie szlaku) do stacji PKP Skarżysko Kościelne. Ze stacji Skarżysko-Kamienna można będzie również udać się ul. Niepodległości i odwiedzić zaplanowaną do realizacji: Izbę Pamięci ofiar II wojny światowej w SP1 oraz Punktu Obsługi Turysty przy Sanktuarium Bazyliki Mniejszej (korzystając z już istniejącej bazy kulinarno-noclegowej). Na wszystkich trasach rowerowych i pieszych wokół Skarżyska zaplanowano miejsca odpoczynku i obsługi rowerzystów.</p> <p>8. Skarżysko Kościelne</p> <p>Przewidziano szlak pieszo-rowerowy, prowadzący z przystanku kolejowego w Skarżysku Kościelnym do istniejącego Centrum Informacji Turystycznej. Dalej szlak będzie prowadził do miejscowości Kierz Niedźwiedzi, gdzie zaplanowano budowę budynku zapewniającego nocleg wraz z zapleczem gastronomicznym. Jednocześnie możliwe jest przemieszczenie się rowerem (po drodze zwiedzając kościół parafialny w Majkowie pw. Chrystusa Światłości Świata, dęby pomniki przyrody, obszar chronionego krajobrazu doliny rzeki Kamiennej, Rezerwat Rydno, skałki i bloki skalne, rozlewiska rzeki Kamiennej) do kolejnego planowanego budynku w centrum Majkowa obsługującego turystę i zapewniającego mu nocleg wraz z zapleczem gastronomicznym.</p> <p>9. Suchedniów</p> <p>W Suchedniowie planowane jest zagospodarowanie terenu wokół zbiornika wodnego poprzez wybudowanie ciągu pieszego i rowerowego z oświetleniem, monitoringiem, małą architekturą, zielenią, plenerową galerią sztuki. Ciąg pieszy i rowerowy będzie prowadził od ul. Dawidowicza, wokół zalewu do włączenia w ul. Sportową w rejonie stadionu sportowego oraz po wale ziemnym wzdłuż zachodniego brzegu zalewu do ul. Ogrodowej.</p> <p>10. Wąchock</p> <p>Projekt zakłada rozbudowę istniejącej ścieżki rowerowej oraz infrastruktury turystycznej. Jego celem jest zwiększenie atrakcyjności turystycznej miasta z uwzględnieniem spuścizny postindustrialnej i roli Cystersów jako pionierów wydobycia kopalin i hutnictwa.</p> <p>Zaplanowano rozbudowę istniejącej ścieżki pieszo-rowerowej wokół zbiornika w Wąchocku z uwzględnieniem przystanku kolejowego jako miejsca początkowego/końcowego. W jej ramach planuje się budowę ścieżki pieszo-rowerowej oraz rowerowej wraz z oświetleniem na długości około 2 km. W ramach projektu planowane są działania zwiększające atrakcyjność turystyczną obszaru: budowa tarasu widokowego i schodów terenowych na tzw. Górze Rocha nad zalewem na rzece Kamiennej, infrastruktury turystycznej (wiaty turystyczne, miejsce na ognisko, parkingi rowerowe,</p>
--	---

	<p>kosze, ławki) przy terenach zielonych nad zalewem, podświetlenie eksponujące zabytkowy jaz na rzece Kamiennej, wyposażenie parkingu w miejsca postojowe dla kamperów, tablice informacji turystycznej wraz z kodami QR udostępniającymi aplikację turystyczną Gminy Wąchock – WachockGo.</p> <p>11. Szlak turystyczny od centrum Mirca do zbiornika wodnego w Wąchocku eksponując walor historyczno-przyrodniczy</p> <p>W ramach projektu przewiduje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Powstanie szlaku rowerowego turystyczno-krajoznawczego na terenie od centrum Mirca do Gadka –Leśniczówka. • Na odcinku leśnym będącym we władaniu Nadleśnictwa Starachowice w ramach ww. projektu powstanie szlaku pieszo-rowerowego o naw. gruntowej. • powstanie trasy turystycznej w odcinkach dróg gminy Wąchock(ulice: Szydłowiecka, Skalista i Torowa) dojeżdżając do przejazdu kolejowego kategorii A (przy zalewie w Wąchocku) wraz z infrastrukturą turystyczną z opcją wykonania trasy rowerowej. • Kompleksowe wyznaczenie i oznakowanie całego nowego szlaku rowerowego (z opcją zmiany organizacji ruchu z zastosowaniem stref ruchu uspokojonego w ramach ww. trasy • Wykonanie infrastruktury turystycznej (np. mała architektura w rejonie Gadka-Leśniczówka)-zasadniczo rowerowej (z uzupełnieniem e-rowerowej typu powstanie stacji) oraz pieszo-rowerowej. • Zagospodarowanie parku podworskiego (mini park) w centrum Mirca (zadanie wyłącznie po stronie gminy Mirzec) m.in. w infrastrukturę turystyczną. Na obszarze parku planowane jest m.in. wykonanie ekspozycji turystyczno-krajoznawczej na której będą zaznaczone z elementami infografiki - najważniejsze atrakcje turystyczne w danych sołectwach gminy (wyeksponowane odpowiednim oświetleniem). Na terenie parkowym zaplanowano również stację dydaktyczną (element ścieżki hist.-przyrod.) itp. • Budowa stacji ładowania rowerów elektrycznych, hulajnóg nad zalewem w Wąchocku (zadanie gminy Wąchock). <p>12. Szlak kajakowy Wąchock – Starachowice – Brody</p> <p>Projekt zakłada zagospodarowanie rzeki Kamiennej oraz zbiornika Pasternik, w oparciu o istniejący potencjał zbiorników wodnych, w celu podniesienia oferty turystyczno-wypoczynkowej dla osób odwiedzających miasto. Planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • udostępnienie brzegów rzeki w miejscach tego wymagających, budowę przenosek, rozbudowę przystani kajakowej w Gminie Wąchock wraz z infrastrukturą turystyczną, budowę przystani kajakowej kończącej spływ wraz z infrastrukturą w Gminie Starachowice przy zalewie Pasternik wraz z budową punktu widokowego, • budowę tężni solankowej na terenie wokół budynku Parku Kultury, • wyznaczenie szlaku kajakowego z utworzeniem przystani nad Zalewem Pasternik. Szlak kajakowy będzie kończył się w gminie Brody. Zakup niezbędnego wyposażenia w celu podniesienia oferty turystycznej (m.in. kajaki, kajakomat, żaglówki, rowerki wodne, samochód do transportu kajaków), organizacja miejsc odpoczynku/przystanków kajakowych na rzece Kamiennej. Zakłada się, że właścicielem i zarządzającym sprzętem będzie gmina. • modernizacja budynku nad Zalewem Pasternik (obejmująca instalacje sanitarne wraz z infrastrukturą towarzyszącą i zagospodarowaniem terenu) w celu utworzenia punktu informacji turystycznej. Punkt będzie centrum obsługującym szeroko pojętą turystyką w mieście (strona internetowa, aplikacja).
--	---

	<p>Zmodernizowany obiekt będzie stanowił atrakcyjne miejsce widokowe z możliwością usług gastronomicznych i sanitarnych.</p> <p>13. Szlak pieszo-rowerowy Wąchock – Starachowice Przewidziano oznakowanie szlaków oraz modernizację i wykonanie nowych obiektów małej architektury umożliwiających odpoczynek na szlaku, miejsc obsługi rowerzystów (w przypadku utworzenia szlaku rowerowego). Przebieg szlaku będzie umożliwiał wykorzystanie stacji PKP w Wąchocku i Starachowicach oraz uwzględnił w swoim przebiegu koncepcję ścieżki dydaktycznej Mnisi i Hutnicy łączącą Opactwo Cystersów w Wąchocku i EkoMuzeum Muzeum Przyrody i Techniki w Starachowicach. W ramach szlaku przewiduje się powstanie wypożyczalni rowerów z punktami umożliwiającymi wypożyczenie/oddanie rowerów przy Opactwie Cystersów w Wąchocku i w EkoMuzeum Muzeum Przyrody i Techniki w Starachowicach.</p> <p>14. Starachowice W ramach projektu przewiduje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie w budynku dworca kolejowego Starachowice Wschodnie „Stacji KULTURA” z punktem informacji turystycznej, z wirtualną i tradycyjną mapą uwzględniającą wszystkie atrakcje turystyczne w Gminie Starachowice. Planuje się modernizację i rozbudowę dworca wsch. w zakresie części parterowej z przeznaczeniem na usługi odpłatne oraz działalność edukacyjno-ekologiczno-turystyczną. • Modernizację Ośrodka Harcerskiego nad Lubianką wraz z zagospodarowaniem terenu i doprowadzeniem mediów. Zakłada się rozbudowę ośrodka pod kątem prowadzenia na szeroką skalę działalności edukacyjnej, ekologicznej, patriotyczno-historycznej, turystycznej dla dzieci i młodzieży, prowadzenie szkółki survivalowej jako atrakcji dla szkół z całego województwa oraz stworzenie miejsca do aktywnego odpoczynku na łonie natury. Przewidziany zakres działań: budowa domków całorocznych, budowa domków kempingowych, modernizacja dotychczasowego obiektu, budowa hangaru, przystani wodnej, zagospodarowanie terenu wraz z elementami małej architektury), zastosowanie kodów QR, wzmocnienie i rozbudowę istniejącego slipu dla łodzi, zakup sprzętu (m.in. namioty i sprzęt biwakowy) oraz wyposażenia do wypożyczalni sprzętu wodnego i turystycznego (m.in. kajaki, rowerki wodne). Zakup samochodu do prowadzenia ośrodka, właścicielem planowanej infrastruktury będzie gmina. Gmina Starachowice będzie posiadała prawo własności do obiektu (użyczenie, dzierżawa lub inne). Obiekt będzie ogólnodostępny skierowany w szczególności do wykorzystania przez osoby odwiedzające obiekty położone przy Zalewie Lubianka; młodzież, seniorów. Korzystanie z obiektu będzie częściowo płatne oraz częściowo bezpłatne. • Rozbudowa bazy noclegowej nad zalewem Lubianka, poprzez udostępnianie domków kempingowych wraz z całą infrastrukturą towarzyszącą (domki, recepcja, budynek sanitarny z toaletami prysznicami, pralnia, suszarnia, zmywalnia). Adaptacja terenu pod miejsca dla kamperów wraz z niezbędnymi przyłączami. Wyznaczenie i udostępnienie pola namiotowego. Zwiększenie oferty turystycznej poprzez rozszerzenie działalności wypożyczalni sprzętów wodnych: zakup kajaków, żaglówek, motorówka, utworzenie szkółki żeglarskiej). Poszerzenie ciągu pieszego na terenie Lubianki, uzupełnienie infrastruktury w obrębie centrum turystycznego Lubianka. Operator MOSiR.
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie punktów z kodami QR do pobrania aplikacji turystycznej Gminy Starachowice, umożliwiającej zapoznanie się z zabytkami oraz innymi atrakcjami turystycznymi (Stacja KULTURA, Ośrodek Harcerski nad Lubianką), • Modernizacja wraz z zagospodarowaniem terenu kąpieliska Piachy: Utworzenie całorocznego kompleksu kąpieliska Piachy wraz z niezbędnym zapleczem oraz infrastrukturą. Modernizacja obiektu poprzez rozbudowę budynków zaplecza administracyjno-techniczno-magazynowego. Zmodernizowany obiekt będzie pełnił funkcję zaplecza socjalno-technicznego dla ratowników, sali spotkań/pokazów (m.in. korzystania ze sprzętu wodnego), spełniającego funkcje magazynu oraz wypożyczalni sprzętów wodnych. W ramach modernizacji niezbędne jest także uporządkowanie terenu, rozbudowa plaży wraz z tarasem widokowym i molo, wykonanie ciągów pieszo-rowerowych, wprowadzenie elementów małej infrastruktury oraz instalacje techniczno-sanitarne, łazienki, prysznice). Przewiduje się udostępnienie boiska do siatkówki plażowej, badmintona, place gier i zabaw. W ramach rozbudowy bazy noclegowej dla turystów przewiduje się utworzenie miejsc kempingowych, pola namiotowego, oświetlenie, ogrodzenie wraz z monitoringiem. Planuje się uatrakcyjnienie oferty turystycznej poprzez zakup i udostępnianie sprzętu sportów wodnych (rowery wodne, kajaki, żaglówki), który będzie własnością gminy). <p>15. Szlak pieszo-rowerowy Starachowice- Brody Przewidziano oznakowanie szlaków oraz modernizację i wykonanie nowych obiektów małej architektury umożliwiających odpoczynek na szlaku, miejsc obsługi rowerzystów (w przypadku utworzenia szlaku rowerowego). Przebieg szlaku będzie umożliwiał wykorzystanie stacji PKP w Starachowicach, Stykowie, Brodach Łżeckich i Brodach.</p> <p>16. Brody - Budowa ciągu pieszo-jezdnego wzdłuż drogi powiatowej na odcinku od skrzyżowania z drogą gminną ul. Panoramiczna w Rudzie do skrzyżowania z drogą powiatową ul. Radomska w Brodach W ramach projektu zostanie wykonany ciąg pieszo-jezdny wraz z infrastrukturą towarzyszącą od stacji kolejowej w Brodach do Centrum Turystycznego w Rudzie. Ciąg ten będzie uzupełnieniem do istniejących ścieżek pieszo-rowerowych oraz istniejącej ścieżki edukacyjnej, która przybliży wszystkim odwiedzającym walory ww. akwenu wodnego, a także poprowadzi ich przez lokalne zabytki. Przemieszczając się dwoma wariantami szlaku pieszo-rowerowego po Brodach i okolicy można będzie zwiedzić Kamienną tamę wodną, która została wybudowana w 1840 roku z kamiennych ciosów w stylu klasycznym i pozostała w świetnym stanie architektonicznym do dziś oraz Izbę tradycji i dziedzictwa kulturowego znajdującą się w budynku Pudlingarni i Walcowni będącą siedzibą administracji brodzkiego zakładu hutniczego (jeden z elementów Staropolskiego Okręgu Przemysłowego). Przebieg szlaku będzie umożliwiał wykorzystanie stacji PKP w Stykowie, Brodach Łżeckich i Stawie Kunowskim.</p> <p>17. Ścieżka rowerowa Dąbrowa - Kałków Projekt zakłada budowę/oznakowanie ścieżki rowerowej na długości ok. 5,3 km relacji Dąbrowa- Kałków przebiegającej po drogach powiatowych i gminnych. Zwiększy to atrakcyjność gminy i powiatu. Ciąg rowerowy połączony zostanie z projektowaną ścieżką rowerową w gminie Brody. Przebieg ścieżki zlokalizowany jest w bezpośrednim sąsiedztwie Sanktuarium w Kałkowie-Godowie.</p> <p>18. Szlak pieszo-rowerowy z elementami komunikacji publicznej opartej o transport autobusowy i kolejowy łączący gminy powiatu ostrowieckiego</p>
--	---

	<p>Przewidziano oznakowanie szlaków oraz modernizację i wykonanie nowych obiektów małej architektury umożliwiających odpoczynek na szlaku, miejsc obsługi rowerzystów, wypożyczalni rowerowych (w przypadku utworzenia szlaku rowerowego). Przebieg szlaku będzie umożliwiał wykorzystanie stacji PKP oraz miejskiego transportu autobusowego (elektrycznego/hybrydowego) jak ma to miejsce np. w przypadku połączenia z muzeum w Nietulisku Dużym. Dokładny przebieg szlaku i zakresy inwestycji w poszczególnych gminach przedstawiono poniżej.</p> <p>19. Nietulisko Duże (gmina Kunów) Zaplanowano utworzenie w obiekcie należącym niegdyś do Staropolskiego Okręgu Przemysłowego muzeum na otwartym powietrzu. Przedsięwzięcie obejmuje wykonanie robót budowlanych oraz konserwatorskich obiektów zabytkowych oraz obiektów położonych w strefie ochrony konserwatorskiej wraz z zagospodarowaniem terenów funkcjonalnie związanych z obiektem i zagospodarowaniem przestrzeni publicznej, w tym m.in. utworzeniem terenów zielonych, kina letniego, ciągi komunikacyjne, punkt widokowy, itp.</p> <p>20. Ostrowiec Świętokrzyski W największym mieście MOF MP planuje się kompleksową modernizację, celem podniesienia atrakcyjności turystycznej, ochrony obszarów cennych przyrodniczo oraz wykorzystania całorocznego, zarządzanego przez jednostkę organizacyjną Gminy (Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji) ośrodka GUTWIN. Ośrodek położony jest przy dwóch zbiornikach wodnych, a zakres projektu obejmować będzie budowę niezbędnego, na potrzeby obsługi osób, w tym turystów, korzystających z ośrodka, wielofunkcyjnego, jednokondygnacyjnego, energooszczędnego, parterowego budynku wraz z wyposażeniem (m.in. funkcja magazynowa, turystyczna, gastronomiczna, konferencyjna, edukacyjna, usługowa, sanitariaty, pomieszczenia przebieralni, socjalne itp.; część obiektu będzie wynajmowana w drodze postępowania) oraz m.in. budowa wieży widokowej z tyrolką, rozbudowa istniejących i budowa nowych, tematycznych elementów małej architektury zwiększających atrakcyjność turystyczną terenu, montaż modułowej strzelnicy taktycznej (obiekt zamknięty, całoroczny), modernizacja istniejących boisk i zwiększenie ich atrakcyjności poprzez poszerzenie ich funkcji, budowa pomostów i oświetlenia terenu, montaż elementów małej architektury, odwodnienie i zagospodarowanie terenu (ścieżki piesze, do jazdy rowerem, biegania), dodatkowe nasadzenia, elementy zielono-niebieskiej infrastruktury, ścieżki edukacyjne, dojścia i dojazdy (zgodnie z limitem kwalifikowalności).</p> <p>21. Bodzechów Zadanie obejmuje dwie lokalizacje, w których przygotowane zostaną elementy rozszerzające ofertę turystyczną gminy. W Magoniach (dostęp przez DW 754 i ścieżkę rowerową) zrealizowany zostanie remont sali na potrzeby stworzenia miejsca pamięci poświęconego historii gminy, w tym najbliższego otoczenia oraz mieszkańców wysiedlonych z terenów Rezerwatu Krzemionki. W ramach zadania planuje się zakup elementów wyposażenia (np. gabloty, krzesła, stoły, itp.), a obiekt zostanie przystosowany dla osób z niepełnosprawnościami (adaptacja pomieszczenia gospodarczego na potrzeby węzła sanitarnego). Przygotowana zostanie wiata zewnętrzna ze stołami i ławkami i punktem napraw rowerów z dojściem i dojazdem (zgodnie z limitem kwalifikowalności), elementy małej architektury zwiększające atrakcyjność turystyczną terenu oraz nasadzenie zieleni wraz z tablicami informacyjnych o lokalizacji punktu turystycznego przy głównych ciągach komunikacyjnych (DW 754 Ostrowiec – Bałtów oraz drodze powiatowej przechodzącej przez wieś Magonie). Prowadzenie obiektu powierzone będzie stowarzyszeniu formie konkursu. W ramach drugiej lokalizacji w miejscowości Szewna przy ul. Dolnej (dz. nr 362/7) planuje się utworzenie punktu turystycznego w odległości ok.370 m</p>
--	---

	<p>od zabytkowego założenia barokowego wpisanego do rejestru zabytków pod nr 363 dział A, tj. Zespołu Kościoła Parafialnego p.w. św. Mikołaja Biskupa. Punkt będzie miejscem odpoczynku dla turystów zwiedzających założenie architektoniczne oraz tereny przyległe w bezpośrednim sąsiedztwie w tym zlokalizowanego w odległości ok. 1km pomnika przyrody. W przedmiotowej lokalizacji przygotowana zostanie wiata zewnętrzna ze stołami i ławkami oraz punktem napraw rowerów z dojściem i dojazdem (zgodnie z limitem kwalifikowalności), montaż elementów małej architektury i nasadzenie zieleni oraz tablic informacyjnych o lokalizacji punktu turystycznego przy głównych ciągach komunikacyjnych tj. w sąsiedztwie przedmiotowego założenia barokowego oraz przy drodze powiatowej.</p> <p>22. Bałtów W ramach przedsięwzięcia planuje się budowę sieci altan/wiat z nakierowaniem na obsługę ruchu turystycznego w Gminie Bałtów. Altany/wiata, umożliwiającą odpoczynek na szlakach, powstaną w ciągu pieszo-rowerowym drogi wojewódzkiej nr 754 oraz przy ścieżkach rowerowych w następujących miejscowościach: Pętkowice, Bałtów (skwer), Maksymilianów, Borcuchy, Rudka Bałtowska, Skarbka, Wólka Bałtowska-Kolonia, Wólka Pętkowska, Lemierze. W ramach niniejszej inwestycji planuje się montaż obiektów małej architektury, takiej jak m.in.: altany wraz z wyposażeniem (stoły + ławki), samoobsługowe stacje naprawy rowerów, stojaki na rowery, betonowe grille, kosze na śmieci czy też źródło uliczny. Przy każdym punkcie obsługi ruchu turystycznego zostanie ulokowany punkt informacyjny, gdzie przybywający do Gminy Bałtów turyści uzyskają informacje o infrastrukturze i trasach rowerowych w okolicy. Większość altan znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie drogi wojewódzkiej nr 754. Taka lokalizacja umożliwia bezpośredni dostęp do komunikacji miejskiej oraz ścieżek rowerowych, którymi można dostać się do Ostrowca Świętokrzyskiego, a tym samym na stację kolejową PKP oraz do JuraParku w Bałtowie.</p> <p>23. Ćmielów Elementami przedsięwzięcia planowanymi do realizacji w gminie Ćmielów będą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oznakowanie oraz wyposażenie w elementy małej architektury szlaku Czarna Gлина -Ruda Kościelna- Borownia, • budowa sieci wiat/altan z miejscami wypoczynku i postoju z nakierowaniem na obsługę ruchu turystycznego w gminie Ćmielów oraz w okolicy zbiornika Topiołki wraz elementami towarzyszącymi, • zagospodarowanie obiektów małej architektury i zwiększenie ruchu turystycznego dla turystów przejeżdżających z Bałtowa do Gawrońca (wpis UNESCO 2019) poprzez zlokalizowanie tam miejsca wypoczynku i punktu, w którym odwiedzający będą mogli zobaczyć zlokalizowane tam zabytki. Dlatego dodatkowo planowana jest budowa obiektów małej architektury. <p>24. Waśniów W ramach przedsięwzięcia planuje się budowę dwóch punktów obsługi turysty. Pierwszy zlokalizowany w miejscowości Witosławice, u podnóża Góry Witosławskiej w bezpośrednim sąsiedztwie Jeleniowskiego Parku Krajobrazowego skąd rozpoczyna się szlak wiodący na szczyt do drewnianej kaplicy p.w. Zesłania Ducha Świętego z XVIII wieku. Na działce, na której zostanie zlokalizowany punkt powstaną ponadto: wieża widokowa, altany służące do odpoczynku i obsługi ruchu turystycznego wyposażone w stoły i ławki, kosze, tablice informacyjne, ścieżka dydaktyczna, oświetlenie, miejsce w którym można palić ognisko, pole namiotowe, ujęcie wody pitnej i ciągi piesze. Teren zielony zostanie obsiany trawą i wyposażony w ławki, kosze i elementy wzbogacające ofertę turystyczną. Drugi punkt umiejscowiony zostanie</p>
--	---

		w Grzegorzowicach, u podnóża góry, na której znajduje się rotunda w Grzegorzowicach, tj. Kościół pw. św. Jana Chrzciciela (obiekt z XI w.). Na działce, na której zostanie zlokalizowany punkt powstaną: altany służące do odpoczynku i obsługi ruchu turystycznego wyposażone w stoły i ławki, kosze, tablice informacyjne, ścieżka dydaktyczna, oświetlenie, miejsce w którym można palić ognisko, pole namiotowe, ujęcie wody pitnej i ciągi piesze. Teren zielony zostanie obsiany trawą i wyposażony w ławki, kosze i elementy wzbogacające ofertę turystyczną. Poszczególne punkty obsługi turysty połączone są szlakiem pieszym, zaś dojazd lub dojście do nich możliwe będą poprzez DW 751 oraz drogi powiatowe. Waśniów zlokalizowany jest pomiędzy Nową Słupią a Ostrowcem Świętokrzyskim, miejscowościami znajdującymi się na Świętokrzyskim Szlaku Zabytków Techniki i stanowi łącznik / punkt etapowy łączący szlak tematyczny Żelazne Doliny z Nową Słupią i dalej Kielcami jako elementami ŚSZT.
8.	Całkowita szacunkowa wartość projektu	170 000 000,00 zł
9.	Kwota dofinansowania	24 647 228,00 euro (111 491 735,86 ³ zł)
10.	Okres realizacji projektu	2023-2027
11.	Oczekiwane wskaźniki produktu powiązane z realizacją FEŚ 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego (projekty) (RCO76) • Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (obiekty kulturalne i turystyczne) (RCO77) • Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) (RCO74) • Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego (wkłady na rzecz strategii) (RCO75)
12.	Oczekiwane wskaźniki rezultatu powiązane z realizacją FEŚ 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby odwiedzające/rok) (RCR77)
13.	Powiązanie z celami strategicznymi i operacyjnymi Strategii ZIT	<p>Cel strategiczny 3. Zwiększony poziom atrakcyjności turystycznej MOF Miasta Północy</p> <p>3.1. Rozwój sieci szlaków turystycznych i efektywne zarządzanie nimi</p> <p>3.2. Wykorzystanie turystyczne cieków i zbiorników wodnych</p> <p>3.3. Rozwój atrakcji turystycznych i dostosowanie obiektów muzealnych/kulturalnych/turystycznych do potrzeb współczesnego odbiorcy muzeów, w tym dla osób o szczególnych potrzebach</p> <p>3.4. Prowadzenie skutecznej promocji walorów przyrodniczych i kulturowych oraz tradycji przemysłowych całego MOF</p> <p>Cel strategiczny 5. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy</p> <p>5.2 Zapewnienie zrównoważonej i efektywnej komunikacji publicznej na terenie MOF</p>

³ Kurs 1 eur=4.5235 PLN (Kursy wymiany (InforEuro))

Tabela 6. Projekt zintegrowany nr 2 - Zrównoważona i zintegrowana mobilność miejska w Gminach Ostrowiec Świętokrzyski i Kunów

Projekt nr 2		
1.	Tytuł projektu	Zrównoważona i zintegrowana mobilność miejska w Gminach Ostrowiec Świętokrzyski i Kunów
2.	Nazwa Lidera/Wnioskodawcy	Gmina Ostrowiec Świętokrzyski
3.	Partnerzy projektu	Gmina Kunów
4.	Cel szczegółowy FEPW 2021-2027	EFRR/FS.CP2.VIII – Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
5.	Priorytet FEPW 2021 - 2027	Priorytet 3. Zrównoważona mobilność miejska
6.	Działanie	3.1 Zrównoważona mobilność miejska
7.	Krótki opis projektu	<p>Przedmiotowy projekt jest kontynuacją dotychczasowych działań Gminy Ostrowiec Świętokrzyski w zakresie zrównoważonej mobilności miejskiej, które realizowane były w ramach 4 etapów dofinansowanych z różnych źródeł. Do tej pory:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) odnowiono i wyposażono tabor miejski (w 2022 r. zakupiono 6 autobusów hybrydowych, 9 autobusów diesel z normą EURO VI, 8 autobusów elektrycznych, w 2023 r. odebranych zostanie kolejne 9 autobusów elektrycznych); 2) wybudowano nowoczesną bazę operatora transportu publicznego wraz z drogami dojazdowymi; 3) wprowadzono system karty miejskiej oraz załączek systemu dynamicznej informacji pasażerskiej (6 tablic); 4) wybudowano oraz przebudowano ścieżki rowerowe. <p>Gminy Ostrowiec Świętokrzyski oraz Kunów są członkami ZIT MOF Miasta Północy. Są to sąsiadujące jst, które w ramach partnerstwa chcą zwiększyć dostępność i atrakcyjność komunikacji publicznej, w szczególności w kontekście dojazdów do pracy i obiektów użyteczności publicznej, w tym placówek oświatowych. W ramach projektu planowane są następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakup bezemisyjnych autobusów (elektrycznych); • budowa i montaż MOR w Ostrowcu Świętokrzyskim i Kunowie; • utworzenie strefy płatnego parkowania w Ostrowcu Świętokrzyskim; • rozbudowa systemu dynamicznej informacji pasażerskiej na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego w zakresie tablic dynamicznej informacji pasażerskiej; • zwiększenie obszaru objętego przewozami pasażerskimi o dotychczas nieobsługiwane tereny poprzez wydłużenie istniejących linii oraz utworzenie nowych linii, obsługiwanych przez zakupione w ramach projektu autobusy; • montaż wiat przystankowych i gablot z wykorzystaniem elementów OZE oraz tzw. zielonych przystanków na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego i Kunowa.
8.	Całkowita szacunkowa wartość projektu	28 000 000,00 zł
9.	Kwota dofinansowania	22 000 000,00 zł
10.	Okres realizacji projektu	2023-2026

11.	Oczekiwane wskaźniki produktu powiązane z realizacją FEPW 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zakupionych jednostek taboru autobusowego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej (szt.) (PLRO088) Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego – duże i małe miasta (szt.) (RCO60) Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (osoby) (RCO57)
12.	Oczekiwane wskaźniki rezultatu powiązane z realizacją FEPW 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> Liczba ludności korzystającej z nowych lub zmodernizowanych cyfrowych systemów transportu miejskiego (PLRR047) Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (liczba użytkowników/rok) (RCR062) Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok) (RCR029)
13.	Powiązanie z celami strategicznymi i operacyjnymi Strategii ZIT	<p>Cel strategiczny 5. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy</p> <p>5.1. Rozwój infrastruktury transportowej</p> <p>5.2. Zapewnienie zrównoważonej i efektywnej komunikacji publicznej na terenie MOF</p>

Tabela 7. Projekt zintegrowany nr 3 - Zakup nowoczesnych środków transportu oraz budowa infrastruktury komunikacyjnej i rowerowej w celu utworzenia wspólnych dla Końskich i Stąporkowa: komunikacji miejskiej i ścieżki rowerowej

Projekt nr 3		
1.	Tytuł projektu	Zakup nowoczesnych środków transportu oraz budowa infrastruktury komunikacyjnej i rowerowej w celu utworzenia wspólnych dla Końskich i Stąporkowa: komunikacji miejskiej i ścieżki rowerowej
2.	Nazwa Lidera/Wnioskodawcy	Gmina Końskie
3.	Partnerzy projektu	Gmina Stąporków Powiat Konecki, Lasy Państwowe
4.	Cel szczegółowy FEŚ 2021-2027	Cel 2 (viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
5.	Priorytet FEŚ 2021-2027	Priorytet 3. Fundusze Europejskie na mobilność miejska
6.	Działanie	3.1 Mobilność miejska w MOF (ZIT)
7.	Krótki opis projektu	<p>Publiczna komunikacja zbiorowa w gminie Końskie funkcjonuje obecnie w oparciu o autobusy spełniające normę Euro 6. Transport ten działa już kilka lat i z biegiem czasu potrzebna będzie jego wymiana na bardziej nowoczesny i ekologiczny transport elektryczny. W gminie Stąporków zaś usługę komunikacji zbiorowej wykonują wyłącznie prywatni przewoźnicy. W celu poprawnego funkcjonowania transportu zbiorowego oraz wychodząc naprzeciw zmianom jakie zachodzą na rynku aut osobowych niezbędne będzie też wybudowanie w obu gminach minimum czterech stacji ładowania pojazdów elektrycznych (zarówno samochodów osobowych jak i autobusów).</p> <p>Mimo, iż gmina Końskie dysponuje już centrum przesiadkowym, to jednak, ze względu na przywrócenie w ostatnim czasie pasażerskiego połączenia kolejowego (zarówno w Końskich jak i Stąporkowie), koniecznością staje się wybudowanie przy dworcu kolejowym w Końskich punktu przesiadkowego wraz z miejscami parkingowymi, poczekalnią i miejscem obsługi rowerzystów. Ze względu na brak połączenia dworca z przebiegającym przez miasto</p>

		<p>szlakiem rowerowym Green Velo niezbędne jest również wybudowanie kilkusetmetrowego łącznika ścieżki rowerowej. Obecnie pomiędzy miastami Końskie i Stąporków nie ma zapewnionej komunikacji publicznej. Natomiast mieszkańcy tych miejscowości systematycznie monitorują o powstanie takiego połączenia, zwłaszcza w kontekście jego przebiegu przez Czarniecką Górę, gdzie znajduje się Świętokrzyskie Centrum Rehabilitacji oraz nowopowstała strefa uzdrowiskowa. Brak ścieżki rowerowej łączącej Końskie i Stąporków uniemożliwia mieszkańcom tych miejscowości oraz turystom przebywającym w Czarnieckiej Górze i Sielpi sprawne i bezpieczne przemieszczanie się rowerem między tymi miejscowościami. Ścieżka zapewni ponadto dostęp mieszkańcom i turystom do będącego ogólnokrajową atrakcją przyrodniczą Rezerwatu Skałki Piekło pod Niekłaniem oraz pozwoli w przyszłości na połączenie szlaku Green Velo z nowoprojektowanym na tym terenie szlakiem Eurovelo 11. W związku z powyższym projekt zakłada zakup przez Gminę Końskie minimum 10 autobusów elektrycznych oraz budowę przez obie gminy minimum czterech stacji ładowania pojazdów elektrycznych/CNG/wodorowych (zarówno do ładowania autobusów jak i pojazdów osobowych). Ponadto w gminie Końskie wybudowany zostanie, przy dworcu kolejowym w Końskich, punkt przesiadkowy wraz z miejscami parkingowymi, poczekalnią i miejscem obsługi rowerzystów oraz wykonane zostanie połączenie ścieżką rowerową dworca z przebiegającym przez miasto szlakiem rowerowym Green Velo. Zakupiony tabor obsługiwać będzie transport publiczny na terenie miasta i gminy Końskie oraz nową, międzygminną linię transportu publicznego pomiędzy Końskimi a Stąporkowem, z przebiegiem przez miejscowości: Końskie-Wąsosz-Małachów-Janów-Czarna-Czarniecka Góra-Stąporków (kilka kursów dziennie). Powstanie nowa ścieżka rowerowa o długości ok. 25 km na odcinku Końskie - Stąporków - Niekłan - w stronę granicy gminy Stąporków wraz z miejscami postoju dla rowerzystów.</p>
8.	Całkowita szacunkowa wartość projektu	50 000 000, 00 zł
9.	Kwota dofinansowania	42 500 000,00 zł
10.	Okres realizacji projektu	2025-2028
11.	Oczekiwane wskaźniki produktu powiązane z realizacją FEŚ 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (pasażerowie) (RCO57) Wspierana infrastruktura rowerowa (km) (RCO58) Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) (RCO74) Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego (wkłady na rzecz strategii) (RCO75)
12.	Oczekiwane wskaźniki rezultatu powiązane z realizacją FEŚ 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowane go transportu publicznego (użytkownicy/rok) (RCR62) Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok) (RCR29) Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (użytkownicy /rok) (RCR64)
13.	Powiązanie z celami strategicznymi i operacyjnymi Strategii ZIT	<p>Cel strategiczny 5. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy</p> <p>5.1. Rozwój infrastruktury transportowej</p> <ul style="list-style-type: none"> 5.2. Zapewnienie zrównoważonej i efektywnej komunikacji publicznej na terenie MOF

Tabela 8. Projekt zintegrowany nr 4 - Poprawa komunikacji publicznej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy – zakup ekologicznego taboru i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej

Projekt nr 4		
1.	Tytuł projektu	Poprawa komunikacji publicznej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy – zakup ekologicznego taboru i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej.
2.	Nazwa Lidera/Wnioskodawcy	Gmina Starachowice
3.	Partnerzy projektu	Gmina Brody
4.	Cel szczegółowy FEŚ 2021-2027	Cel 2 (viii) Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej
5.	Priorytet FEŚ 2021-2027	Priorytet 3. Fundusze Europejskie na mobilność miejska
6.	Działanie	3.1 Mobilność miejska w MOF (ZIT)
7.	Krótki opis projektu	<p>Projekt jest kontynuacją dotychczasowych działań Gminy Starachowice w zakresie ograniczenia emisji pyłów i substancji szkodliwych do atmosfery oraz zwiększenia liczby osób korzystających ze zbiorowego i ekologicznego środka transportu. Gmina Starachowice wraz z Gminą Brody realizują działania zawarte w porozumieniu międzygminnym ws. świadczenia usług części zadania publicznego w zakresie publicznego transportu zbiorowego polegającego na przewozie osób autobusami linii nr 5 na trasie Starachowice – Dziurów i Dziurów – Starachowice w części dotyczącej Gminy Brody.</p> <p>W ramach projektu planowane są następujące działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakup bezemisyjnych autobusów (elektrycznych); • budowę centrum przesiadkowego – Starachowice Stadion; • budowę punktów ładowania wraz z magazynami energii; • doświetlenie przejść dla pieszych; • budowę instalacji fotowoltaicznej na bazie MZK; • budowę ścieżki rowerowej; • montaż elektronicznych tablic informacyjnych; • wprowadzenie miejskiej karty; • modernizacja wiat przystankowych i gablot z wykorzystaniem elementów OZE w Gminie Starachowice oraz Gminie Brody; • budowa i montaż MOR; • zwiększenie obszaru objętego przewozami pasażerskimi o dotychczas nieobsługiwane tereny poprzez wydłużenie istniejących linii oraz utworzenie nowych linii, obsługiwanych przez zakupione w ramach projektu autobusy. <p>W ramach projektu możliwe będzie rozszerzenie działań dotyczących transportu publicznego o pozostałe gminy tj. Mirzec, Wąchock, Pawłów.</p>
8.	Całkowita szacunkowa wartość projektu	25 000 000,00 zł
9.	Kwota dofinansowania	21 250 000,00 zł
10.	Okres realizacji projektu	2024-2027
11.	Oczekiwane wskaźniki produktu powiązane z realizacją FEŚ 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> • Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego (duże i małe miasta) (RCO60) • Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (pasażerowie) (RCO57) Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) (RCO74) • Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego (wkłady na rzecz strategii) (RCO75)

		<ul style="list-style-type: none"> Wspierana infrastruktura rowerowa (km) (RCO58)
12.	Oczekiwane wskaźniki rezultatu powiązane z realizacją FEŚ 2021-2027	<ul style="list-style-type: none"> Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowane go transportu publicznego (użytkownicy/rok) (RCR62) Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok) (RCR29) Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (użytkownicy /rok) (RCR64)
13.	Powiązanie z celami strategicznymi i operacyjnymi Strategii ZIT	<p>Cel strategiczny 5. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy</p> <p>5.1. Rozwój infrastruktury transportowej</p> <p>5.2. Zapewnienie zrównoważonej i efektywnej komunikacji publicznej na terenie MOF</p>

8. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Zgodnie z *Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*, projekty wynikające ze Strategii ZIT mogą być współfinansowane ze środków programów regionalnych i krajowych zarówno z EFRR, jak i EFS+. Dodatkowym źródłem wsparcia strategii ZIT mogą być środki FS lub FST, a finansowane z nich projekty będą miały charakter komplementarny do projektów wynikających ze Strategii.

Działania objęte instrumentami terytorialnymi: Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi (ZIT)) realizowane będą w ramach celu polityki UE Europa bliższa obywatelom (CP5), cel szczegółowy (i) Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (EFRR). **W przypadku Programu Regionalnego: Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027 (FEŚ 2021-2027) działania te są przewidziane w ramach Priorytetu: 6. Fundusze Europejskie dla wspólnot lokalnych i dotyczyć będą projektu zintegrowanego Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej „Żelazne Doliny” w celu strategicznym 3 Zwiększony poziom atrakcyjności turystycznej MOF Miasta Północy. Dofinansowanie projektu zintegrowanego dla całego MOF Miasta Północy wynosi 24 647 228,00 euro.**

Instrument ZIT będzie również służyć realizacji celu dotyczącego mobilności miejskiej (Priorytet: 3. FEŚ 2021-2027) Fundusze Europejskie na mobilność miejską. Ponadto jedno z miast MOF Miasta Północy – Ostrowiec Świętokrzyski, zgodnie z linią demarkacyjną jako miasto pow. 50 tys. mieszkańców, może również ubiegać się o wsparcie w naborze konkurencyjnym w ramach programu Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 (FEPW 2021-2027). W tym zakresie planowana jest realizacja następującego projektu przez Ostrowiec Świętokrzyski: pn.: Zrównoważona i zintegrowana mobilność miejska w Gminach Ostrowiec Świętokrzyski i Kunów. Poniżej znajduje się zestawienie planowanych do realizacji projektów zintegrowanych wraz ze wskazaniem kwot oraz źródeł finansowania.

Tabela 9. Budżet i źródła finansowania projektów zintegrowanych

Lp.	Nazwa projektu	Całkowita szacunkowa wartość projektu	Kwota dofinansowania	Źródło finansowania
1.	„Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny”	170 000 000,00 zł	111 491 735,86	FEŚ 2021-2027
2.	Zrównoważona i zintegrowana mobilność miejska w Gminach Ostrowiec Świętokrzyski i Kunów	28 000 000,00 zł	22 000 000,00 zł	FEPW 2021-2027
3.	Zakup nowoczesnych środków transportu oraz budowa infrastruktury komunikacyjnej i rowerowej w celu utworzenia wspólnych dla Końskich i Stąporkowa: komunikacji miejskiej i ścieżki rowerowej	50 000 000, 00 zł	42 500 000,00 zł	FEŚ 2021-2027
4.	Poprawa komunikacji publicznej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy – zakup ekologicznego taboru i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej	25 000 000,00 zł	21 250 000,00 zł	FEŚ 2021-2027

Poza wyżej wymienionymi projektami zintegrowanymi pozostałe projekty realizujące cele strategiczne i operacyjne poszczególnych gmin zostały opisane w załączniku 1. Aby móc zrealizować określone zadania inwestycyjne, ważne jest pozyskiwanie na ich realizację środków finansowych. Środki na wdrażanie poszczególnych projektów wskazanych w załączniku nr 1 mogą zostać pozyskane ze źródeł zewnętrznych takich jak:

- Program Regionalny: Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027 (w skrócie: FEŚ 2021-2027),
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (w skrócie: FEnIKS 2021-2027),
- Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 (w skrócie: FENG),
- Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (w skrócie: FERS),
- Program Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027 (w skrócie: FERC),
- Program Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (w skrócie: FE PW 2021-2027),
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności 2021-2027 (w skrócie: KPO 2021-2027),
- Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej 2023-2027 (w skrócie: PS WPR 2023-2027),
- Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych (RFPŁ),
- Adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie skutków zagrożeń środowiska, Programy szczegółowe: Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach; Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach – finansowanie retencji na wsi) – program Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (w skrócie: NFOŚiGW),
- Zeroemisyjny system energetyczny, Program: Agroenergia – program Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (w skrócie: NFOŚiGW),
- Dobra jakość powietrza, Programy: Czyste Powietrze; Budownictwo energooszczędne; SOWA – oświetlenie zewnętrzne – programy Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (w skrócie: NFOŚiGW),
- Program Dostępność Plus – program Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (w skrócie: MFiPR),
- Program Centra opiekuńczo-mieszkalne 2021 (z późn. zm.)– program Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej (w skrócie: MriPS),
- Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL)
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (RFRD).

Zostały one również do celów i przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 10. Cele strategiczne i operacyjne wraz z przypisaniem potencjalnych źródeł finansowania

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Źródła finansowania
1. Wysokiej jakości usługi społeczne	1.1. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości usług opiekuńczych dla dzieci i usług edukacyjnych na każdym etapie życia	FEŚ; KPO; FERS; RFPŁ
	1.2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług medycznych	FEŚ; FERS; KPO
	1.3. Zapewnienie wysokiej jakości usług opiekuńczych świadczonych lokalnie, w tym w formie desinstytucjonalnej	FEŚ; KPO; FERS
	1.4. Rozwój i dostosowanie do potrzeb lokalnej społeczności oferty spędzania czasu wolnego, w tym oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	FEŚ; RFPŁ; dotacje MSiT; BGK; KPO
	1.5. Wspieranie działań przyczyniających się do wzrostu osiedlania się nowych mieszkańców na terenie MOF i zapobieganie odpływowi młodych osób z terenu MOF	FEŚ; RFPŁ; BGK; KPO

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Źródła finansowania
2. Rozwój cyfryzacji oraz konkurencyjności i innowacyjności gospodarki	2.1. Rozwój przedsiębiorczości i kapitału ludzkiego dostosowanego do potrzeb rynku pracy	FEŚ; RFPŁ; FENG
	2.2. Zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i wśród podmiotów świadczących usługi publiczne	FEŚ; FERC; RFPŁ
	2.3. Wzmocnienie potencjału badawczo-rozwojowego przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie MOF	FEŚ; FERC; RFPŁ; KPO; FENG
	2.4. Zapewnienie dobrych warunków do inwestowania, w tym wzmocnienie potencjału IOB	FEŚ; RFRD
3. Zwiększony poziom atrakcyjności turystycznej MOF Miasta Północy	3.1. Rozwój sieci szlaków turystycznych i efektywne zarządzanie nimi	FEŚ;
	3.2. Wykorzystanie turystyczne cieków i zbiorników wodnych	FEŚ;
	3.3. Rozwój atrakcji turystycznych i dostosowanie obiektów muzealnych/kulturalnych/turystycznych do potrzeb współczesnego odbiorcy muzeów, w tym dla osób o szczególnych potrzebach	FEŚ;
	3.4. Prowadzenie skutecznej promocji walorów przyrodniczych i kulturowych oraz tradycji przemysłowych całego MOF	FEŚ;
4. Zapewniona wysoka jakość środowiska dla obecnych mieszkańców i przyszłych pokoleń	4.1. Zwiększenie efektywności energetycznej i wspieranie zrównoważonego wykorzystywania instalacji OZE	FEŚ; NFOŚiGW; KPO; FEnIKS; RFPŁ:PIS
	4.2. Skuteczne przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych	FEŚ; NFOŚiGW; FEnIKS; KPO
	4.3. Wprowadzenie rozwiązań nastawionych na zrównoważoną gospodarkę odpadami oraz promowanie i realizacja rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym	FEŚ; NFOŚiGW; FEnIKS; KPO
	4.4. Rozwój infrastruktury sieciowej na terenie MOF Miasta Północy	FEŚ; FEnIKS; RFPŁ:PIS; KPO
5. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy	5.1. Rozwój infrastruktury transportowej	FEŚ; RFRD; RFPŁ:PIS
	5.2. Zapewnienie zrównoważonej i efektywnej komunikacji publicznej na terenie MOF	FEŚ; RFPŁ:PIS; NFOŚiGW

9. TRYB WYBORU PROJEKTÓW

Sposób wyboru projektów w działaniach dedykowanych ZIT określa właściwa instytucja zarządzająca, jednak podstawowym trybem wyboru projektów współfinansowanych ze środków polityki spójności jest sposób konkurencyjny. Jest on odpowiedni w przypadku projektów, których rywalizacja o środki w konkursie przyczynia się do lepszej jakości wspieranych inwestycji.

System niekonkurencyjny jest efektywniejszym sposobem identyfikacji projektów zintegrowanych, szczególnie w przypadku kompleksowych projektów infrastrukturalnych współfinansowanych z EFRR, systemowych projektów współfinansowanych z EFS oraz projektów współfinansowanych z obu funduszy.

W trybie niekonkurencyjnym, w ramach instrumentu ZIT, mogą być wybrane projekty, które spełniają łącznie następujące warunki:

1. wnioskodawcami, ze względu na charakter lub cel projektu, są podmioty jednoznacznie określone przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu,
2. projekty mają strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju obszaru objętego realizacją ZIT, tzn. że zostały wskazane w strategii ZIT.

W ramach Strategii ZIT zostały wskazane cztery projekty zintegrowane – istotne dla rozwoju MOF MP. Kluczowym projektem dla całego Partnerstwa MOF Miasta Północy jest projekt „Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny”. Projekt ten został określony na podstawie przeprowadzonej diagnozy, warsztatów diagnostyczno-strategicznych oraz został uzgodniony ze wszystkimi Partnerami podczas licznych spotkań i konsultacji. Zakres projektu uwzględnia możliwości finansowe Partnerów.

10. WARUNKI I PROCEDURY OBOWIĄZUJĄCE W REALIZACJI STRATEGII ZIT

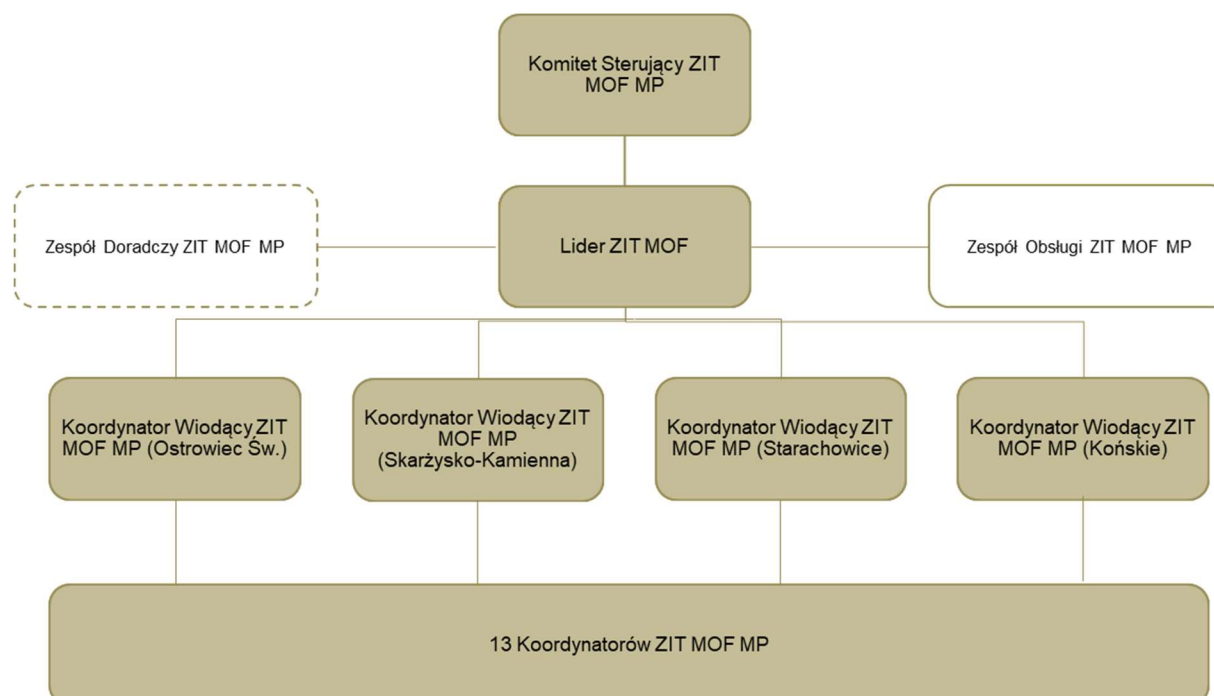
10.1. ZARZĄDZANIE PROCESEM REALIZACJI STRATEGII

Skuteczne wdrażanie Strategii ZIT jest procesem wieloaspektowym i wymaga zaangażowania oraz współpracy różnych podmiotów działających na obszarze MOF Miasta Północy. Niemniej jednak należy pamiętać, iż ostateczne zdanie, o tym, w jaki sposób Strategia będzie realizowana, zależy od władz poszczególnych gmin wchodzących w skład MOF. Ważne jest, aby władza ta pamiętała o komunikacji z innymi podmiotami oraz mieszkańcami i w ostatecznych decyzjach uwzględniała ich opinie.

Struktura zarządzania procesem wdrażania Strategii wynika z podpisanego przez wszystkich Partnerów MOF Miasta Północy Porozumienia z dnia 7 września 2021 r. (wraz z aneksem nr 1) w sprawie programowania oraz wdrażania Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy.

Struktura organizacyjna została zaprezentowana na schemacie 1.

Schemat 6. Struktura organizacyjna wdrażania Strategii

Źródło: opracowanie własne

Komitet Sterujący tworzą prezydenci, burmistrzowie oraz wójtowie poszczególnych gmin bądź upoważnieni przez nich zastępcy. Komitet Sterujący stanowi ciało doradcze dla Lidera ZIT MOF. Do zadań **Komitetu Sterującego** ZIT MOF MP należy w szczególności:

- opiniowanie Strategii ZIT MOF MP i SUMP MOF MP,
- opiniowanie projektów zmian Strategii ZIT MOF MP i SUMP MOF MP,
- nadzór nad prawidłową realizacją Strategii ZIT MOF MP i SUMP MOF MP,
- zatwierdzanie sprawozdań z realizacji ST ZIT MOF MP i SUMP MOF MP,
- opiniowanie dokumentów innych niż Strategia ZIT i SUMP, wymaganych przez właściwe ministerstwa, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego oraz inne uprawnione podmioty, związanych z funkcjonowaniem MOF MP,
- nadzór nad prawidłową realizacją Porozumienia.

Spółecznym organem doradczym przy wdrażaniu Strategii ZIT jest **Zespół Doradczy** Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy. Pełni on funkcję konsultacyjno-opiniodawczą dla Lidera ZIT MOF MP w procesach związanych z opracowaniem, realizacją, monitorowaniem i ewaluacją Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy. Celem działania Zespołu jest zapewnienie zaangażowania społecznego w procesie planowania Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy.

Członkami Zespołu Doradczego są pełnoletni przedstawiciele mieszkańców gmin wchodzących w skład ZIT MOF MP, posiadający pełnię praw publicznych i doświadczenie w działaniach na rzecz budowy społeczeństwa obywatelskiego oraz rozwoju społeczno-gospodarczego gmin-Partnerów, reprezentanci jednej z poniższych grup:

- partnerów gospodarczych i społecznych (np. przedsiębiorcy, organizacje przedsiębiorców, związki zawodowe/branżowe, izby gospodarcze, inkubatory technologiczne, ośrodki przedsiębiorczości i ośrodki szkoleniowo – doradcze),
- społeczeństwa obywatelskiego, tj. szeroko rozumiany sektor organizacji pozarządowych, w tym także podmioty ekonomii społecznej,
- innych podmiotów istotnych z punktu widzenia działań przewidzianych w Strategii, np.: administracja centralna, szkoły wyższe, instytuty badawcze,
- innych podmiotów, na które może oddziaływać realizacja Strategii, np.: podmioty działające na rzecz ochrony środowiska, reprezentanci instytucji kultury i innych funkcjonujących w obszarze ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego oraz dziedzictwa naturalnego.

Zespół Doradczy:

- ma możliwość inicjowania działań, kierunków oraz nowych przedsięwzięć kluczowych dla spójnego rozwoju ZIT MOF MP,
- opiniuje dokumenty przygotowywane przez ZIT MOF MP, w szczególności projekt Strategii, jej aktualizacje, raporty z monitoringu oraz ewaluacji, biorąc pod uwagę potrzebę zrównoważonego rozwoju ZIT MOF MP,
- doradza w zakresie rozwiązań służących zapobieganiu dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną – na wszystkich etapach opracowania i realizacji Strategii.

Główną rolę związaną z wdrażaniem Strategii ZIT przyjmuje **Lider ZIT MOF** – Gmina Ostrowiec Świętokrzyski. Do zadań Lidera należy w szczególności:

- udział w programowaniu nowej perspektywy finansowej 2021-2027,
- wdrażanie dokumentów strategicznych i inicjowanie zmian w tych dokumentach,
- programowanie, negocjowanie i wdrażanie dokumentów innych niż wymienione powyżej, niezbędnych do realizacji ZIT MOF MP oraz uzgadnianie ich z właściwym ministerstwem, Zarządem Województwa Świętokrzyskiego oraz innymi podmiotami,
- udział w pracach podmiotu doradczo-opiniodawczego właściwego dla programu zarządzanego przez Zarząd Województwa Świętokrzyskiego;
- przedkładanie Strategii ZIT MOF MP i SUMP MOF MP oraz ich zmian do zaopiniowania Zarządowi Województwa Świętokrzyskiego oraz właściwemu ministrowi po uprzednim zaopiniowaniu ich uchwałą przez Komitet Sterujący ZIT MOF MP,

- przedkładanie zmian Strategii ZIT MOF MP i SUMP MOF MP Komitetowi Sterującemu ZIT MOF MP celem ich zaopiniowania.

W swoich działaniach Lider ZIT MOF uwzględni opinie wydane przez Komitet Sterujący i Zespół Doradczy. Przy czym opinie Zespołu Doradczego nie mają charakteru wiążącego.

Zadania Lidera są realizowane przez **Zespół Obsługi ZIT MOF MP**, który ma siedzibę w Urzędzie Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego. Do zadań Zespołu Obsługi ZIT MOF MP należy w szczególności:

- obsługa merytoryczna i administracyjna działań związanych z wdrażaniem dokumentów strategicznych oraz z negocjowaniem i wdrażaniem wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT MOF MP w ramach perspektywy finansowej 2021-2027,
- obsługa merytoryczna i administracyjna Komitetu Sterującego ZIT MOF MP oraz Zespołu Doradczego,
- zlecanie niezbędnych ekspertyz i raportów, dokumentów ewaluacyjnych oraz badań opinii publicznej zorientowanych na stałe podnoszenie efektywności i skuteczności prowadzonych działań w ramach ZIT MOF MP oraz przygotowywanie wszelkich innych dokumentów niezbędnych do realizacji ZIT MOF MP wymaganych przez właściwe ministerstwa, Zarząd Województwa Świętokrzyskiego oraz inne podmioty,
- bieżące prowadzenie sprawozdawczości i monitoringu Strategii ZIT,
- opracowywanie sprawozdań z realizacji Strategii,
- przygotowywanie dokumentów zgodnie z wytycznymi Komitetu Sterującego ZIT MOF MP,
- przekazywanie dokumentów do opiniowania Komitetowi Sterującemu ZIT MOF MP i Zespołowi Doradczemu,
- prowadzenie działań na rzecz rozwoju partnerstwa wszystkich uczestników MOF MP,
- informowanie opinii publicznej, w szczególności mieszkańców odnośnie planów podejmowanych przez organy MOF MP, w tym związanych z realizacją Strategii ZIT.

Bezpośrednio z Liderem współpracują **Koordynatorzy Wiodący ZIT MOF MP** wyznaczeni przez cztery miasta rdzeniowe. Do zadań Koordynatora Wiodącego ZIT MOF MP należy w szczególności:

- przygotowywanie dokumentów zgodnie z wytycznymi Zespołu Obsługi ZIT MOF MP na potrzeby Komitetu Sterującego ZIT MOF MP,
- przekazywanie dokumentów do opiniowania Komitetowi Sterującemu ZIT MOF MP i Zespołowi Doradczemu,
- sprawozdawczość projektowa, monitoring, opracowywanie raportów z realizacji zadań i osiągniętych wskaźników, przygotowywanie innych opracowań,
- koordynowanie procesu przygotowania i realizacji w gminie projektów kwalifikujących się do wsparcia w ramach ZIT MOF MP,
- prace nad aktualizacją i ewaluacją Strategii ZIT,
- przygotowanie projektu sprawozdań z realizacji Strategii ZIT oraz ich monitoring i ewaluacja,
- współpraca z pozostałymi Koordynatorami Wiodącymi ZIT MOF MP,
- współpraca z Koordynatorami ZIT MOF MP w obrębie powiatu i koordynowanie ich działań.

W celu stałej i ścisłej współpracy z właściwym Koordynatorem Wiodącym ZIT MOF MP, każda z 13 gmin nie będących miastami rdzeniowymi powołuje **Koordynatora ZIT MOF MP**. Do zadań Koordynatorów ZIT MOF MP należy w szczególności:

- współpraca z Liderem i Zespołem Obsługi ZIT MOF MP,
- współpraca z właściwym Koordynatorem Wiodącym ZIT MOF MP m.in. w zakresie sprawozdawczości projektowej, monitoringu i ewaluacji Strategii, opracowywania raportów z realizacji zadań i osiągniętych wskaźników, przygotowywania innych opracowań i dokumentów,
- przygotowywanie sprawozdań i raportów z realizacji ZIT MOF MP na terenie gminy zgodnie z wytycznymi Zespołu Obsługi ZIT MOF MP dla Komitetu Sterującego ZIT MOF MP i Zespołu Doradczego,
- koordynowanie procesu przygotowania i realizacji w gminie projektów kwalifikujących się do wsparcia w ramach ZIT MOF MP,
- współpraca z innymi Koordynatorami ZIT MOF MP w obrębie wspólnego powiatu w zakresie prawidłowego przygotowania i realizacji ZIT MOF MP.

W celu efektywnego wdrażania Strategii ZIT systematycznie monitorowane będą efekty rzeczowe i rezultaty podejmowanych działań oraz wydatkowane na ten cel środki finansowe. Monitoring obejmuje zbieranie, raportowanie i interpretowanie danych opisujących postęp i efekty realizowanej Strategii.

Monitoring to najlepszy sposób do kontrolowania stopnia realizacji, a równocześnie pomaga w zachowaniu stałego działania w danym obszarze ujętym w Strategii. Proces monitoringu polega na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu jakościowych i ilościowych informacji na dany temat – w zależności od tego, czego dotyczy dane działanie dane mogą być różne. Najważniejsze jest to, aby odpowiadały one na kwestie ujęte w danym celu operacyjnym. Monitoring to sposób oceny tego, czy dany cel określony w strategii jest faktycznie realizowany.

Monitoring realizacji poszczególnych projektów służących realizacji celów wyznaczonych w Strategii będzie odbywał się poprzez określone wskaźniki produktu i rezultatu. Wskaźniki produktu mierzą konkretne, materialne efekty działań podejmowanych w ramach realizacji zapisów dokumentu (tym samym poziom wyjściowy tych wskaźników wynosi zero). Z kolei wskaźniki rezultatu pokazują zmiany wynikające z wykorzystania wytworzonych produktów (punktem odniesienia jest poziom danego wskaźnika przed rozpoczęciem działań). Wskaźniki zostały przypisane do projektów zintegrowanych, które służą realizacji celów Strategii. Zostały one powiązane z realizacją Programu Operacyjnego Fundusze Europejskie dla Świętokrzyskiego 2021-2027 oraz Programu Operacyjnego FEPW i są spójne z Listą Wskaźników Kluczowych 2021-2027. Ponadto przyjęto wskaźniki monitorowania osiągnięcia zakładanych celów Strategii, które będą bazowały na danych ze statystyk publicznych.

Zaproponowane wskaźniki są zgodne z następującymi kryteriami:

- adekwatność – wskaźniki powinny być precyzyjne, tak aby nie mogły być interpretowane w odmienny sposób,
- mierzalność – wskaźniki powinny być możliwe do zmierzenia na odpowiednio wysokim poziomie dokładności,
- rzetelność – pomiar wskaźników powinien być dokonywany w sposób obiektywny, za każdym razem na tych samych zasadach,
- trafność – wskaźniki powinny odzwierciedlać rzeczywisty poziom realizacji celów, a więc być dobrane tak, aby odzwierciedlać rzeczywiste wyniki działań,
- dostępność – wskaźniki powinny być dostępne dla osób lub instytucji dokonujących ewaluacji, ich pozyskanie powinno być proste i nie wymagać nadmiernych nakładów finansowych ani czasowych.

W zakresie monitoringu projektów zintegrowanych przewiduje się następujące kroki:

- 1) Przygotowanie danych do określenia wskaźników przez wszystkich realizatorów projektów i wydziały/jednostki organizacyjne gmin MOF oraz przekazanie ich do odpowiednich Koordynatorów ZIT (w zależności od miejsca realizacji projektu) wraz z informacją dotyczącą możliwych ryzyk oraz zmian mogących wpływać na realizację projektu.
- 2) Koordynatorzy ZIT przekazują pozyskane dane i informacje do Lidera ZIT, który odpowiada za gromadzenie danych i ich weryfikację.
- 3) Porównywanie wartości wskaźników z zakładanymi wartościami docelowymi (o ile zostały określone).
- 4) Zebranie aktualnych danych do wskaźników obrazujących poziom osiągnięcia celów Strategii ZIT przez Lidera ZIT i porównanie z wartością bazową.
- 5) Przygotowanie sprawozdania z postępów wdrażania Strategii. Sprawozdanie jest opiniowane przez Zespół Doradcy ZIT MOF MP oraz przez Komitet Sterujący ZIT MOF MP.

Poniżej znajduje się zestawienie wskaźników dla poszczególnych projektów zintegrowanych oraz wskaźniki monitorowania stopnia osiągnięcia celów Strategii.

Tabela 11. Wskaźniki monitoringu Strategii ZIT MOF MP

Nazwa projektu	Wskaźniki produktu	Wartość bazowa/docelowa	Wskaźniki rezultatu	Wartość bazowa/docelowa
Projekt zintegrowany nr 1. „Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny”	• Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)(RCO74)	• 0/315 834	• Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby odwiedzające/rok) (RCR77)	• 0/25 100
	• Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego (wkłady na rzecz strategii) (RCO75)	• 0/1		
	• Zintegrowane projekty rozwoju terytorialnego (projekty) (RCO76)	• 0/1		
	• Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem (obiekty kulturalne i turystyczne) (RCO77)	• 0/39		
Projekt zintegrowany nr 2. Zrównoważona i zintegrowana mobilność miejska w Gminach Ostrowiec Świętokrzyski i Kunów	• Liczba zakupionych jednostek taboru autobusowego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej i metropolitarnej (PLRO088)	• 0/3	• Liczba ludności korzystającej z nowych lub zmodernizowanych cyfrowych systemów transportu miejskiego (PLRR047)	• 0/60 000
	• Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego – duże i małe miasta (szt.) (RCO60)	0/1	• Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego (RCR062)	• 0/3000
	• Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (osoby) (RCO057)	• 0/60	• Szacowana emisja gazów cieplarnianych (t eqCO2/rok) (RCR029)	• 0/0 Mg CO2/rok

Nazwa projektu	Wskaźniki produktu	Wartość bazowa/docelowa	Wskaźniki rezultatu	Wartość bazowa/docelowa
Projekt zintegrowany nr 3. Zakup nowoczesnych środków transportu oraz budowa infrastruktury komunikacyjnej i rowerowej w celu utworzenia wspólnych dla Końskich i Stąporkowa: komunikacji miejskiej i ścieżki rowerowej	• Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (pasażerowie) (RCO057)	• 0/430	• Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego (użytkownicy / rok) (RCR62)	• 0/5000
	• Wspierana infrastruktura rowerowa (km) RCO58)	• 0/25 km	• Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok) (RCR029)	• 0/0
	• Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) (RCO74)	• 0/22 800	• Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (użytkownicy/rok)(RCR64)	• 0/1000
	• Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego (wkłady na rzecz strategii) (RCO75)	• 0/1		
Projekt zintegrowany nr 4. Poprawa komunikacji publicznej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy – zakup ekologicznego taboru i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej	• Miasta z nowymi lub zmodernizowanymi cyfrowymi systemami transportu miejskiego (duże i małe miasta) (RCO60)	• 0/1	• Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego (użytkownicy/rok) (RCR62)	• 0/5000
	• Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego (pasażerowie) (RCO57)	• 0/385	• Szacowana emisja gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu dwutlenku węgla/rok) (RCR29)	• 0/0
	• Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby) (RCO74)	• 0/ 55 255	• Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej (użytkownicy /rok) (RCR64)	• 0/500

Nazwa projektu	Wskaźniki produktu	Wartość bazowa/docelowa	Wskaźniki rezultatu	Wartość bazowa/docelowa
	<ul style="list-style-type: none"> Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego (wkłady na rzecz strategii) (RCO75) 	<ul style="list-style-type: none"> 0/1 		
	<ul style="list-style-type: none"> Wspierana infrastruktura rowerowa (km) (RCO58) 	<ul style="list-style-type: none"> 0/0,44 km 		

Źródło: opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej, Listą Wskaźników Kluczowych 2021-2027 oraz danych przekazanych przez Partnerów MOF MP.

Tabela 12. Wskaźniki monitorowania stopnia osiągnięcia celów Strategii

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Wskaźnik	Wartość bazowa (2020 r.)	Kierunek zmiany do roku 2030+	Źródło danych
1. Wysokiej jakości usługi społeczne	1.1. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości usług opiekuńczych dla dzieci i usług edukacyjnych na każdym etapie życia	Liczba przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych	162	↗	BDL GUS
	1.2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług medycznych	Liczba przychodni na 10 tys. ludności	4	↗	BDL GUS
	1.3. Zapewnienie wysokiej jakości usług opiekuńczych świadczonych lokalnie, w tym w formie desinstytucjonalnej	Procentowy udział beneficjentów pomocy społecznej wśród mieszkańców	0,2%	↘	BDL GUS
	1.4. Rozwój i dostosowanie do potrzeb lokalnej społeczności oferty spędzania czasu wolnego, w tym oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej	Liczba obiektów sportowych w jednostkach „MOF Miasta Północy”	466 (2021 r.)	↗	Poszczególne gminy MOF MP
	1.5. Wspieranie działań przyczyniających się do wzrostu osiedlania się nowych mieszkańców na terenie MOF i zapobieganie odpływowi młodych osób z terenu MOF	Saldo migracji na 1 000 ludności	-1,3	↘	BDL GUS
2. Rozwój cyfryzacji oraz konkurencyjności i innowacyjności gospodarki	2.1. Rozwój przedsiębiorczości i kapitału ludzkiego dostosowanego do potrzeb rynku pracy	Podmioty gospodarki w rejestrze REGON na 10 000 ludności	834	↗	BDL GUS
	2.2. Zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i wśród podmiotów świadczących usługi publiczne	Instytucje otoczenia biznesu na 10 000 podmiotów gospodarki narodowej	409,7	↗	BDL GUS
	2.3. Wzmocnienie potencjału badawczo-rozwojowego przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie MOF				
	2.4. Zapewnienie dobrych warunków do inwestowania, w tym wzmocnienie potencjału IOB				
3. Zwiększony poziom atrakcyjności	3.1. Rozwój sieci szlaków turystycznych i efektywne zarządzanie nimi		0,13	↗	• BDL GUS

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Wskaźnik	Wartość bazowa (2020 r.)	Kierunek zmiany do roku 2030+	Źródło danych
turystycznej MOF Miasta Północy	3.2. Wykorzystanie turystyczne cieków i zbiorników wodnych	<ul style="list-style-type: none"> Liczba obiektów noclegowych na 1 000 ludności Liczba osób odwiedzających nowopowstałe/zmodernizowane obiekty o funkcjach turystycznych 	Nie dotyczy		<ul style="list-style-type: none"> Poszczególne gminy MOF MP
	3.3. Rozwój atrakcji turystycznych i dostosowanie obiektów muzealnych/kulturalnych/turystycznych do potrzeb współczesnego odbiorcy muzeów, w tym dla osób o szczególnych potrzebach				
	3.4. Prowadzenie skutecznej promocji walorów przyrodniczych i kulturowych oraz tradycji przemysłowych całego MOF				
4. Zapewniona wysoka jakość środowiska dla obecnych mieszkańców i przyszłych pokoleń	4.1. Zwiększenie efektywności energetycznej i wspieranie zrównoważonego wykorzystywania instalacji OZE	<ul style="list-style-type: none"> Średnie roczne wielkości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych [µg/m³] – PM2.5 Stężenie średnioroczne B(a)P 	<ul style="list-style-type: none"> 18,6 µg/m³ 4,9 ng/m³ 		Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
	4.2. Skuteczne przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych	Udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem [%]	0,4%		BDL GUS
	4.3. Wprowadzenie rozwiązań nastawionych na zrównoważoną gospodarkę odpadami oraz promowanie i realizacja rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]	33,8%		BDL GUS
	4.4. Rozwój infrastruktury sieciowej na terenie MOF Miasta Północy	<ul style="list-style-type: none"> Ludność w % ogółu ludności korzystająca z sieci kanalizacyjnej Ludność w % ogółu ludności korzystająca z sieci gazowej 	<ul style="list-style-type: none"> 55,3% 41,2% 		BDL GUS
5. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy	5.1. Rozwój infrastruktury transportowej	Drogi dla rowerów ogółem	113,1 km		BDL GUS
	5.2. Zapewnienie zrównoważonej i efektywnej komunikacji publicznej na terenie MOF	Liczba nowo zakupionych pojazdów niskoemisyjnych do taboru komunikacji publicznej	Nie dotyczy		BDL GUS

Cel strategiczny	Cele operacyjne	Wskaźnik	Wartość bazowa (2020 r.)	Kierunek zmiany do roku 2030+	Źródło danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS, danych gmin MOF MP, danych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska

Proces ewaluacji będzie przebiegał w następujący sposób:

- 1) Opracowanie wniosków na podstawie wyników wskaźników monitoringu.
- 2) Opracowanie sprawozdania z realizacji Strategii ZIT wraz z rekomendacjami dotyczącymi aktualizacji Strategii.
- 3) Ewentualna weryfikacja i aktualizacja Strategii

Zakłada się prowadzenie ewaluacji na dwóch poziomach:

- **Ewaluacja on-going**, czyli ewaluacja bieżąca prowadzona w sposób ciągły w trakcie zakładanej perspektywy czasowej na realizację Strategii. Skupia się ona doraźnych problemach i barierach we wdrażaniu programu.

W proces monitoringu zaangażowane będą poszczególne wydziały/jednostki organizacyjne urzędów gmin MOF i realizatorzy poszczególnych zadań w ramach projektów zintegrowanych.

Kluczową rolę w procesie monitorowania i ewaluacji będą pełnić koordynatorzy ZIT i Lider ZIT, który będzie wspierany na etapie oceny również przez Zespół Doradczy ZIT MOF MP.

Sugeruje się, aby ocena była dokonywana min. raz na rok (chyba, że ze względu na charakter konkretnego wskaźnika optymalna jest inna częstotliwość pomiaru). Każdy z podmiotów odpowiedzialnych za zbieranie i dostarczanie danych zobowiązany będzie do przesłania drogą elektroniczną informacji dot. realizacji projektu wraz z danymi dot. poziomu osiągniętych wskaźników.

Gromadzeniem i weryfikacją danych będzie zajmował się Lider ZIT wraz z Zespołem Obsługi ZIT MOF MP. Zadaniem zespołu będzie również ocena uzyskanych danych i sporządzenie sprawozdania z wnioskami z monitoringu wskaźników oraz badań opinii.

Cykliczne sprawozdania z realizacji działań w ramach Strategii będą publikowane na stronach gmin partnerskich oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Co najmniej raz na 3 lata Strategia będzie weryfikowana i w razie potrzeby aktualizowana. Aktualizacja Strategii odbywać się będzie w tym samym trybie co jej pierwsze opracowanie i przyjęcie.

- **Ewaluacja ex-post**, czyli ewaluacja na zakończenie projektu. Jest to badanie społeczno-ekonomiczne oceniające znaczenie przeprowadzonej interwencji w zakresie realizacji potrzeb, na które miała odpowiadać.

W 2030 roku, po zakończeniu wdrażania Strategii zostanie przeprowadzona ewaluacja ex-post, która zbada długotrwałe efekty projektów oraz ich trwałość. Sprawdzona zostanie skuteczność i efektywność interwencji. Ewaluacja ex -post oceni również na ile udało się osiągnąć założone cele. Wskaże również, w jaki sposób zaplanować kolejne wspólne działania w ramach MOF. Sprawozdanie z realizacji całej Strategii zostanie sporządzone nie później niż do 30 czerwca 2031 r. i zostanie opublikowane na stronie internetowej poszczególnych Partnerów MOF MP oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

11.1. PARTYCYPACJA SPOŁECZNA

Partycypacja społeczna, oznaczająca udział jednostek w działaniach zbiorowych, szczególnie na rzecz powstawania i funkcjonowania grup obywatelskich, jest istotna przy tworzeniu dokumentów strategicznych, a takim jest Strategia ZIT MOF MP. Włączenie różnych środowisk społecznych i ukierunkowanie partycypacji na zastosowanie dojrzałych form, nie ograniczających się jedynie do informacji czy konsultacji działań władz lokalnych, pozwala na trafne zdiagnozowanie problemów oraz stworzenie Strategii zgodnie z potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców oraz podmiotów działających na terenie MOF MP.

Udział partnerów społeczno-gospodarczych, przedstawicieli poszczególnych gmin oraz podmiotów działających na obszarze MOF MP był możliwy na wszystkich etapach opracowania Strategii. Na etapie tworzenia *Diagnozy społeczno-gospodarczo-przestrzennej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy* przeprowadzone zostało badanie CAWI oraz warsztaty diagnostyczne. Badanie CAWI (Computer-Assisted Web Interview) polegało na stworzeniu ankiety internetowej, na potrzeby uzyskania informacji, które nie są ogólnodostępne, a istotne z punktu diagnostycznego. Zostało ono przeprowadzone z przedstawicielami gmin „MOF Miasta Północy” w celu określenia potencjalnych obszarów współpracy i wyzwań stojących między Partnerami. Ankieta została również przesłana do organizacji klastrowych oraz szkół i jednostek badawczo-rozwojowych.

Warsztaty diagnostyczne zostały przeprowadzone na ostatnim etapie prac nad Diagnozą. Składały się one z 3 spotkań przeprowadzonych w dniach 25-27.07.2022 r. Celem warsztatów było uzupełnienie materiału ilościowego zebranego na pierwszym etapie prac nad Diagnozą, a punktem wyjściowym do dyskusji były dotychczasowe wnioski z analiz. Dodatkowo omówione i wypracowane zostały wyzwania oraz czynniki ograniczające i sprzyjające realizacji wyzwań, przed którymi stoi MOF Miasta Północy.

Na etapie opracowania Strategii w dniach 5-7.10.2022 r. zostały zorganizowane 3 warsztaty strategiczne, których celem było omówienie obszarów wsparcia wyznaczonych w Strategii ZIT dla „MOF Miasta Północy”. Ponadto przedyskutowane i wypracowane zostały cele i kierunki działań wynikające z obszarów wsparcia.

Zarówno na etapie opracowywania Diagnostyki jak i opracowywania samego dokumentu Strategii ZIT w warsztatach wzięli udział nie tylko przedstawiciele urzędów gmin reprezentujących poszczególnych Partnerów, ale także przedstawiciele szkół, instytucji kultury, przedsiębiorców, instytucji otoczenia biznesu oraz organizacji pozarządowych. Głosy te zostały uwzględnione przy zbieraniu potrzeb i oczekiwań, a także problemów, z którymi boryka się MOF MP oraz przy wypracowywaniu celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań. Łącznie w spotkaniach warsztatowych wzięło udział ponad 120 osób.

W ramach opracowania dokumentu został przeprowadzony proces konsultacji społecznych, mający na celu informowanie zainteresowanych – mieszkańców, przedstawicieli instytucji, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych o toczącym się procesie opracowania Strategii ZIT i możliwości zgłoszenia uwag do projektu.

Podjęte zostały następujące działania:

- ogłoszenie o przystąpieniu do konsultacji projektu strategii na gminnych stronach internetowych oraz w Biuletynie Informacji Publicznej;
- zamieszczenie projektu Strategii na stronach www poszczególnych gmin;
- zebranie uwag do projektu Strategii;
- przygotowanie raportu z konsultacji społecznych – zawierającego opis przebiegu konsultacji, ich podsumowanie oraz zbiorcze zestawienie zgłoszonych uwag z rekomendacją do ich wprowadzenia lub uzasadnieniem do ich nie uwzględnienia.

W ramach konsultacji uwagi/propozycje zmian w Strategii były zgłaszane w formie pisemnej za pomocą przygotowanego formularza oraz ustnie do protokołu. W celu dotarcia do jak największej liczby osób połączono tradycyjną formę zgłaszania uwag – papierową z zastosowaniem formularza internetowego. Aby wszyscy zainteresowani mogli zapoznać się z dokumentem, został on opublikowany na stronach gmin oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Po zakończeniu konsultacji wszystkie uwagi opracowano w formie zestawienia zawierającego treść uwag wraz z odniesieniem się do nich (decyzja o uwzględnieniu lub uzasadnienie rezygnacji z uwzględnienia).

Ponadto na etapie wdrażania Strategii Zespół Obsługi ZIT MOF MP będzie przygotowywał cykliczne informacje nt. postępów w realizacji projektów zintegrowanych. Informacja ta będzie przekazywana do poszczególnych gmin, które będą je publikowały na swoich stronach internetowych. Ponadto przy realizacji poszczególnych zadań w ramach projektów zintegrowanych organizowane będą konsultacje społeczne tych elementów, które mają wpływ na społeczność lokalną. Oprócz tego publikowane będą sprawozdania z realizacji Strategii przygotowywane zgodnie z opisem w rozdziale 10.2.

11.2. PARTNERZY SPOŁECZNO-GOSPODARCZY

Zgodnie z zapisami Umowy Partnerstwa w celu zapewnienia udziału partnerów społeczno-gospodarczych w procesach związanych z opracowaniem, realizacją, monitorowaniem i ewaluacją Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy, powołany został Zespół Doradczy Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy (Zarządzenie Nr V/111/2023 Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 6 lutego 2023 roku). Szczegółowy opis Zespołu Doradczego został zawarty w rozdz. 10 – zasady powoływania członków oraz funkcjonowania Zespołu Doradczego reguluje Zarządzenie Nr V/37/2023 Prezydenta Miasta Ostrowca Świętokrzyskiego z dnia 5 stycznia 2023 roku. Otwarty nabór na członków Zespołu Doradczego został przeprowadzony w dniach 10-18 stycznia 2023 r. Informacja o prowadzonym naborze została zamieszczona na stronach internetowych wszystkich Partnerów MOF MP. W wyniku prowadzonej rekrutacji został powołany Zespół składający się z 11 osób. Zespół reprezentują przedstawiciele organizacji: turystycznych, kulturalnych, sportowych, działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami, wykluczonych społecznie, wspierające rozwój lokalny, przedsiębiorczość oraz reprezentanci spółdzielni mieszkaniowej i przedsiębiorstw działających na terenie MOF MP.

Na etapie opracowywania Strategii ZIT Członkowie Zespołu otrzymali na bieżąco aktualne informacje o stanie realizacji prac nad dokumentami strategicznymi dotyczącymi MOF MP oraz przedmiotowe dokumenty, tj. diagnozę, projekt strategii oraz kolejne uwagi Urzędu Marszałkowskiego. W odniesieniu się do przekazanych materiałów wpłynęła informacja od przedstawiciela Izby Gospodarczej Komunikacji Miejskiej dotycząca zwiększenia liczby tablic dynamicznej informacji pasażerskiej na terenie Ostrowca Świętokrzyskiego. Propozycja ta została uwzględniona w projekcie zintegrowanym. W dniu 2.11.2023 r. Zespołowi Doradczemu przekazane zostały dokumenty podlegające konsultacjom oraz informacja o trwających konsultacjach projektu Strategii ZIT wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko. W dniu 13.11.2023 r., w formie on-line, odbyło się posiedzenie Zespołu Doradczego ZIT MOF MP. W posiedzeniu, poza członkami Zespołu Doradczego, wzięli również udział przedstawiciele Lidera oraz miast rdzeniowych wchodzących w skład MOF MP, tj. Ostrowca Świętokrzyskiego, Starachowic, Skarżyska – Kamiennej oraz Końskich.

Na spotkaniu przedstawiciel Lidera przedstawił aktualny stan prac nad dokumentami, które będą poddane opiniowaniu przez Zespół Doradczy, tj. projektem Strategii ZIT MOF MP oraz Planem Zrównoważonej Mobilności Miejskiej Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy (SUMP). Przedstawiono także zakresy następujących projektów zintegrowanych:

- „Szlak turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny”.
- „Zakup nowoczesnych środków transportu oraz budowa infrastruktury komunikacyjnej i rowerowej w celu utworzenia wspólnych dla Końskich i Stąporkowa: komunikacji miejskiej i ścieżki rowerowej”.
- „Zrównoważona i zintegrowana mobilność miejska w Gminach Ostrowiec Świętokrzyski i Kunów”.

- „Poprawa komunikacji publicznej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy – zakup ekologicznego taboru i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej”.

Jeden z członków Zespołu wniósł uwagi do projektu „Szlak turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny”. Poniżej znajdują się zgłoszone uwagi wraz z odniesieniem się do nich i poczynionymi ustaleniami:

- 1) zgłoszona została uwaga, że nie praktykuje się szlaków pieszo-rowerowych (wystąpi problem z oznakowaniem takich szlaków). W związku z tym zaproponowano ująć szlak „Żelazne Doliny” w kategorii „szlak tematyczny”;
- 2) zaproponowano oznakowanie szlaku na sam koniec inwestycji, tak aby nie wprowadzać turystów w błąd poprzez brak spójności oznakowania, którego montowanie będzie bardzo rozciągnięte w czasie. W odniesieniu do zapisów w Strategii zaproponowano zmianę nazewnictwa na „szlak tematyczny”, który składał się będzie z różnorodnych szlaków komunikacyjnych. Natomiast, np. szlaki rowerowe mogą zostać ponumerowane. Może być to rozwiązaniem braku spójności szlaku, który jest bardzo poszatkowany. Stwierdzono iż należy:
  - zmienić nazewnictwo szlaku składającego się ze szlaków pieszych i rowerowych na „szlak tematyczny”, tak aby faktycznie odzwierciedlić jego przebieg i charakter,
  - zróżnicować na mapie szlaki piesze i szlaki rowerowe (o ile będzie to możliwe).

Następnym krokiem we współpracy z Zespołem było przekazanie w dniu 23.11.2023 r. otrzymanych z Urzędu Marszałkowskiego kolejnych roboczych uwag oraz informacji o stanowisku MFiRR. Po uwzględnieniu uwag UM, MFiPR oraz tych, które wpłynęły podczas konsultacji społecznych projekt dokumentu Strategii ZIT zostanie przedstawiony do zaopiniowania członkom Zespołu Doradczego ZIP MOF MP. Posiedzenie Zespołu, na którym dokumenty zostaną przedstawione do zaopiniowania planowane jest na grudzień 2023 roku.

Członkowie Zespołu Doradczego na etapie wdrażania Strategii, w wyniku prowadzonego monitoringu, mają możliwość inicjowania działań, kierunków oraz nowych przedsięwzięć kluczowych dla spójnego rozwoju ZIT MOF MP. Ponadto zadaniem Zespołu jest zbieranie potrzeb i oczekiwań grup interesariuszy, które reprezentują, a następnie doprowadzenie do tego, żaby zostały one uwzględnione w Strategii. Po zakończeniu okresu wdrażania Strategii Zespół Doradczy będzie opiniował raport z ewaluacji, co pozwoli na wprowadzenie niezbędnych zmian w następnym okresie programowania.

11.3. PODSUMOWANIE KONSULTACJI SPOŁECZNYCH PROJEKTU STRATEGII

Konsultacje społeczne projektu Strategii Terytorialnej Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030 trwały od 30.10.2023 r. do 19.11.2023 r. Celem konsultacji było zebranie uwag/opinii do projektu Strategii ZIT od szerokiego grona interesariuszy.

Uwagi można było zgłaszać za pomocą:

- formularza online,
- formularza elektronicznego, za pośrednictwem poczty elektronicznej, na adresy poszczególnych Urzędów Miast/Gmin wchodzących w skład MOF Miasta Północy,
- za pomocą formularza papierowego dostępnego w poszczególnych Urzędach Miast/Gmin przesyłając go pocztą na adres poszczególnych Urzędów Miast/Gmin.
- ustnie do protokołu w niektórych siedzibach Urzędów Miast/Gmin.

Ponadto w dniu 13.11.2023 r., w formie on-line, odbyło się posiedzenie Zespołu Doradczego ZIT MOF MP. W posiedzeniu wzięli również udział przedstawiciele Lidera oraz miast rdzeniowych wchodzących w skład MOF MP, tj. Ostrowca Świętokrzyskiego, Starachowic, Skarżyska-Kamiennej oraz Końskich.

Projekt Strategii Rozwoju Terytorialnej Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030 udostępniony został na stronach Biuletynu Informacji Publicznej poszczególnych Gmin wchodzących w skład MOF Miasta Północy.

W ramach konsultacji wpłynęło 57 uwag. Wszystkie uwagi zostały podsumowane i do każdej zostało dodane odniesienie wskazujące na stopień uwzględnienia w Strategii. Szczegółowe odniesienie do uwag znajduje się w raporcie z konsultacji społecznych.

12.SPIS TABEL

Tabela 1. Analiza SWOT	14
Tabela 2. Cele strategiczne	21
Tabela 3. Powiązanie celów strategicznych z celami Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego i UE.....	22
Tabela 4. Powiązanie celów strategicznych z operacyjnymi i kierunkami działań.....	28
Tabela 5. Projekt zintegrowany nr 1 – Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny ..	34
Tabela 6. Projekt zintegrowany nr 2 - Zrównoważona i zintegrowana mobilność miejska w Gminach Ostrowiec Świętokrzyski i Kunów.....	44
Tabela 7. Projekt zintegrowany nr 3 - Zakup nowoczesnych środków transportu oraz budowa infrastruktury komunikacyjnej i rowerowej w celu utworzenia wspólnych dla Końskich i Stąporkowa: komunikacji miejskiej i ścieżki rowerowej.....	45
Tabela 8. Projekt zintegrowany nr 4 - Poprawa komunikacji publicznej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy – zakup ekologicznego taboru i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej.....	47
Tabela 9. Budżet i źródła finansowania projektów zintegrowanych.....	49
Tabela 10. Cele strategiczne i operacyjne wraz z przypisaniem potencjalnych źródeł finansowania	50
Tabela 11. Wskaźniki monitoringu Strategii ZIT MOF MP	56
Tabela 12. Wskaźniki monitorowania stopnia osiągnięcia celów Strategii	59

13.SPIS MAP

Mapa 1. Obszary strategicznej interwencji na terenie województwa świętokrzyskiego	7
Mapa 2. Lokalizacja MOF Miasta Północy na tle województwa świętokrzyskiego	9

14.SPIS SCHEMATÓW

Schemat 1. Powiązania między celem strategicznym 1 a pozostałymi celami strategicznymi	24
Schemat 2. Powiązania między celem strategicznym 2 a pozostałymi celami strategicznymi	25
Schemat 3. Powiązania między celem strategicznym 3 a pozostałymi celami strategicznymi	26
Schemat 4. Powiązania między celem strategicznym 4 a pozostałymi celami strategicznymi	27
Schemat 5. Powiązania między celem strategicznym 5 a pozostałymi celami strategicznymi	27
Schemat 6. Struktura organizacyjna wdrażania Strategii.....	52

15. ZAŁĄCZNIK 1. WYKAZ POZOSTAŁYCH PROJEKTÓW MOF MIASTA PÓŁNOCY

W ramach każdego z celów strategicznych i operacyjnych określone zostały kierunki działań, które mają szczególne znaczenie dla rozwoju MOF Miasta Północy. Do celów i kierunków wskazane zostały projekty, które są wobec siebie komplementarne i wspólnie będą realizowały wskazane cele i kierunki działań.

15.1. PROJEKTY W RAMACH CELU STRATEGICZNEGO 1. WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUGI SPOŁECZNE

CEL OPERACYJNY 1.1. ZAPEWNIENIE RÓWNEGO DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG OPIEKUŃCZYCH DLA DZIECI I USŁUG EDUKACYJNYCH NA KAŻDYM ETAPIE ŻYCIE

Kierunki działań

- Rozbudowa, modernizacja i doposażenie już istniejących placówek przedszkolnych oraz szkół podstawowych
- Zwiększenie oferty zajęć pozalekcyjnych (wyrównawczych i rozwijających) dla dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych, szkół ponadpodstawowych (wraz z doposażeniem szkół w niezbędne pomoce dydaktyczne i sprzęt IT)
- Rozwój szkolnictwa ponadpodstawowego, w tym zawodowego ukierunkowanego na zawody poszukiwane na rynku pracy oraz kształcenia ustawicznego
- Zapewnienie miejsc w żłobkach dla wszystkich potrzebujących dzieci
- Zwiększenie wykorzystania umiejętności korzystania z technologii cyfrowych wśród osób w wieku 60+

Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami

Na terenie MOF zostały zidentyfikowane problemy w obszarze edukacji związane z niższymi niż w regionie wynikami z egzaminów 8-klasisty i maturalnych. Ponadto wskazuje się na niewystarczającą ofertę zajęć pozalekcyjnych oraz niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy. Część placówek oświatowych nie jest także dostosowana do potrzeb uczniów z niepełnosprawnościami, co wyklucza te osoby z otrzymania edukacji na odpowiednim poziomie. Wskazane kierunki działań i projekty stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy – rozbudowa i modernizacja placówek pozwoli na zapewnienie odpowiednich warunków dla wszystkich uczniów, także tych z niepełnosprawnościami. W ramach projektów zakłada się realizację projektów infrastrukturalnych oraz zwiększających ofertę zajęć dla dzieci i młodzieży. Realizacja projektów w poszczególnych gminach będzie prowadziła do wyrównania szans między uczniami z różnych części MOF MP.

Projekty

Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Rozbudowa budynku Samorządowego Przedszkola w Suchedniowie o dodatkowy pawilon	Suchedniów	Realizacja projektu przyczyni się do rozwiązania problemu za małej liczba miejsc przedszkolnych i niewystarczającej oferty dydaktycznej placówki. Rozbudowa o dodatkowy pawilon budynku Samorządowego Przedszkola w Suchedniowie.	5 000 000,00 zł	2026-2027

2.	Modernizacja placówek oświatowych z zapleczem sportowym	Ostrowiec Świętokrzyski	Remonty szkół i przedszkoli; budowa /przebudowa /remonty sal gimnastycznych, boisk sportowych i placów zabaw.	40 000 000,00 zł	2024-2030
3.	Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości szkolnictwa ponadpodstawowego na terenie Powiatu Ostrowieckiego	Powiat Ostrowiecki	Planowane działania obejmują realizację projektu mającego na celu m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • podniesienie jakości kształcenia ponadpodstawowego, w tym zawodowego i branżowego, • modernizację infrastruktury edukacyjnej, w tym infrastruktury sportowej, • zakup wyposażenia do placówek oświatowych, • adaptację i dostosowanie budynków i pomieszczeń do nowej funkcji, • przeprowadzenie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych dla uczniów, podniesienie kwalifikacji kadry nauczycielskiej. 	Na tym etapie kwota jest trudna do oszacowania	Na tym etapie harmonogram jest trudny do określenia
4.	Poprawa infrastruktury społecznej (w tym żłobki i świetlice) w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Budowę żłobka i świetlic wiejskich na terenie gminy Ćmielów ma na celu poprawę infrastruktury społecznej. W gminie nie ma obecnie żadnego żłobka. Powstanie takiego miejsca wypełni tę lukę i zapewni kompleksową opiekę nad dziećmi. Ważnym miejscem integracji społecznej są świetlice wiejskie. Dlatego ważne jest by takie miejsca powstawały na terenie gminy. Świetlica wiejska to doskonałe miejsce do spotkań, imprez okolicznościowych, zajęć kulturalnych, sportowych, artystycznych.	5 000 000,00 zł	2024-2030
5.	Cyfryzacja jednostek organizacyjnych i placówek oświatowych Gminy Starachowice – kolejny etap	Starachowice	Zakup macierzy, serwerów, licencji, sprzętu komputerowego wraz oprogramowaniem	5 000 000,00 zł	2023-2024
6.	Rozwój oferty edukacyjnej w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Rozwój, bibliotek, świetlic, zajęć pozalekcyjnych, sportowych na terenie Gminy Ćmielów. Działanie ma na celu rozszerzenie oferty edukacyjnej dla uczniów.	500 000,00 zł	2024-2030

7.	Inwestycje w rozwój pracowni dydaktycznych w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Inwestycje w rozwój pracowni dydaktycznych w Gminie Ćmielów. Działanie ma na celu rozszerzenie oferty edukacyjnej dla uczniów.	500 000,00 zł	2024-2030
8.	Kształcenie ustawiczne nauczycieli w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Kształcenie ustawiczne nauczycieli w Gminie Ćmielów. Działanie ma na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych nauczycieli.	300 000,00 zł	2024-2030
9.	Utworzenie świetlic środowiskowych, punktów poradnictwa, ogniska dla dzieci i młodzieży	Skarżysko - Kamienna	Utworzenie świetlicy środowiskowej, punktu poradnictwa, ogniska dla dzieci i młodzieży w budynku socjalnym, którego budowa planowana jest przy ul. Źródlanej i przy ul. Staffa i Struga	600 000,00 zł	2023-2030
10.	Budowa żłobka w miejscowości Skarżysko Kościelne	Skarżysko Kościelne	Budowa lub rozbudowa istniejącego przedszkola w miejscowości Skarżysko Kościelne o pomieszczenia przeznaczone pod żłobek	4 000 000,00 zł	2024-2030
11.	Rozbudowa o pomieszczenia klubu dziecięcego i termomodernizacja budynku publicznego przedszkola w Kunowie	Kunów	Zapewnienie miejsc w żłobkach i przedszkolach, rozwój placówek przedszkolnych.	2 500 000,00 zł	2024
12.	Modernizacja placówek oświatowych z zapleczem sportowym	Wąchock	Remonty szkół i przedszkoli; budowa /przebudowa /remonty sal gimnastycznych, boisk sportowych i placów zabaw.	5 000 000,00 zł	2024-2030
13.	Rozwój oferty edukacyjnej dla uczniów szkół podstawowych	Wąchock	Rozwój bibliotek, świetlic, zajęć pozalekcyjnych i sportowych.	250 000,00 zł	2024-2030

14.	Kształcenie ustawiczne nauczycieli	Wąchock	Kształcenie ustawiczne nauczycieli szkół. Działanie ma na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych nauczycieli.	250 000,00 zł	2024-2030
15.	Budowa żłobka w miejscowości Wąchock	Wąchock	Budowa lub przebudowa/rozbudowa części szkoły podstawowej w Wąchocku o pomieszczenia przeznaczone pod żłobek.	2 500 000,00 zł	2024-2030

CEL OPERACYJNY 1.2. ZAPEWNIENIE DOSTĘPU DO WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG MEDYCZNYCH

Kierunki działań

- Doposażenie przychodni i szpitali w odpowiedni, nowoczesny sprzęt w szczególności diagnostyczny
- Zwiększenie liczby przychodni specjalistycznych
- Otworzenie profilów medycznych w szkołach ponadpodstawowym, z odpowiednio wykwalifikowaną kadrą nauczycielską
- Informatyzacja usług podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej
- Pozyskiwanie wykwalifikowanej kadry medycznej
- Współpraca szpitali z terenu MOF w zakresie usług wysokospecjalistycznych – podział kompetencji między różne jednostki
- Zwiększenie liczby programów badań profilaktycznych na terenie gmin MOF Miasta Północy
- Zapewnienie opieki szpitalnej dla OzN na wysokim poziomie dostosowanym do ich specyficznych potrzeb
- Dążenie do wysokiej jakości usług medycznych poprzez rozbudowę i wyposażenie placówki publicznego zakładu opieki zdrowotnej w Mircu

Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami

Poziom oferowanych usług zdrowotnych na terenie MOF jest niewystarczający dla mieszkańców (brak dostępności do lekarzy specjalistów, słaba dostępność do e-usług zdrowotnych, ograniczony dostęp do sprzętu diagnostycznego). Te kwestie mają istotne znaczenie szczególnie w kontekście wyzwania, jakim jest starzejące się społeczeństwo. Projekty przewidziane do realizacji w ramach tego celu związane są z rozbudową i doposażeniem placówek zdrowotnych, zwiększeniem dostępności do usług medycznych, a także poprawą profilaktyki zdrowotnej. Projekty te bezpośrednio przekładają się na inne aspekty życia mieszkańców MOF i wpływają na ogólną poprawę życia mieszkańców. Szczególnie w powiązaniu z celem dotyczącym poprawy jakości środowiska – odpowiednia jakość środowiska jest niezbędna do zachowania zdrowia. Dostępność do usług medycznych to nie tylko liczba lekarzy specjalistów, ale także możliwość swobodnego przemieszczania się, dlatego istotne w tym kontekście jest również realizacja projektów wskazanych w celu strategicznym nr 5 związanych z dostępnością komunikacyjną.

Projekty

Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Przebudowa, remont i doposażenie przychodni	Suchedniów	W ramach projektu planuje się:	1 500 000,00 zł	2024-2027

	zdrowia w Gminie Suchedniów wraz z zagospodarowaniem terenu wokół budynku i remontem parkingu		<ul style="list-style-type: none"> • przebudowę i remont budynku przychodni zdrowia w tym: instalacji elektrycznej, wod-kan, CO, gabinetów lekarskich, zabiegowych i pomieszczeń sanitarnych. • doposażenie w sprzęt do badań diagnostycznych m.in. USG, EKG, a także agregat prądotwórczy i defibrylator, • zakup samochodu (przychodnia świadczy usługi w zakresie profilaktyki, diagnostyki i leczenia pacjentów nie tylko w siedzibie placówki ale także i w domu pacjenta.) • informatyzację usług podstawowej opieki zdrowotnej <p>Projekt będzie realizowany przez Gminę we współpracy z podmiotem świadczącym usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej na podstawie umowy z Gminą.</p>		
2.	Doposażenie lokalnych oddziałów przychodni na terenie Gminy Stąporków w niezbędny sprzęt	Stąporków	<p>Projekt będzie polegał na zapewnieniu dostępu do wysokiej jakości usług medycznych przez zakup nowoczesnego sprzętu medycznego niezbędnego do codziennej opieki nad pacjentami. Zakup m. in. unitu stomatologicznego, pozymetru okulistycznego. Dostawą w sprzęt będą objęte następujące placówki:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Stąporkowie ul. Słowackiego 2, 26-220 Stąporków, 2. Ośrodek Zdrowia w Krasnej, Krasna 60,26 -220 Stąporków, 3. Ośrodek Zdrowia w Niektaniu Wielkim, ul. Szkolna 2, 26-220 Stąporków, 4. Ośrodek Zdrowia w Błaszku, Błaszaków 1, 26-220 Stąporków. 	5 000 000,00 zł	2025-2029

			Działania jakie należy podjąć to zbadać potrzeby placówek oraz dokonać zakupów.		
3.	Utworzenie Centrum Medycznego na terenie Gminy Stąporków	Stąporków	Projekt będzie polegał na utworzeniu nowego Centrum Medycznego dzięki któremu mieszkańcy Gminy Stąporków będą mieli większy dostęp do wysokiej jakości usług medycznych.	5 000 000,00 zł	2024-2030
4.	Budowa nowoczesnego centrum ratownictwa na terenie Stąporkowa.	Stąporków	Realizacja tego projektu wynika z faktu niewystarczającej liczby karetok pogotowia na terenie powiatu koneckiego. W związku z tym istnieje potrzeba dodatkowego zabezpieczenia rejonu. Nowoczesne centrum ratownictwa skupiające w sobie straż pożarną i ratownictwo medyczne będzie niewątpliwym zwiększeniem potencjału dostępu do usług medycznych w nagłych wypadkach.	Na tym etapie kwota jest trudna do oszacowania	Na tym etapie harmonogram jest trudny do określenia
5.	Rozbudowa remizy Miejskiej Ochotniczej Straży Pożarnej w Stąporkowie	Stąporków	Rozbudowa remizy MOSP w Stąporkowie w niezbędną nowoczesną infrastrukturę, która pozwala na szkolenie dzieci i młodzieży w zakresie szeroko rozumianego ratownictwa. Rozbudowę można połączyć z budową centrum ratownictwa z projektu powyżej.	Na tym etapie kwota jest trudna do oszacowania	Na tym etapie harmonogram jest trudny do określenia
6.	Poprawa dostępności do wysokiej jakości usług medycznych na terenie Powiatu Ostrowieckiego	Powiat Ostrowiecki	Planowane działania obejmują realizację projektu mającego na celu m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • budowę i modernizację infrastruktury podmiotów medycznych, w tym Wielospecjalistycznego Szpitala w Ostrowcu Świętokrzyskim, • zakup specjalistycznego i nowoczesnego sprzętu medycznego do placówek medycznych, • przeprowadzenie programów i badań profilaktycznych wśród mieszkańców powiatu, 	50 000 000,00 zł	2024-2030

			podniesienie kwalifikacji kadry medycznej.		
7.	Kompleksowe działania na rzecz ochrony zdrowia w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Kompleksowe działania na rzecz ochrony zdrowia w Gminie Ćmielów. Działanie ma na celu poprawę jakości służby zdrowia na terenie Gminy Ćmielów.	500 000,00 zł	2024-2030
8.	Utworzenie na terenie gminy punktu pomocy psychologicznej dla dzieci i dorosłych, edukacja w zakresie wsparcia psychicznego w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Utworzenie na terenie gminy punktu pomocy psychologicznej dla dzieci i dorosłych na terenie Gminy Ćmielów. Oferowane wsparcie ma pomóc dziecku, jego rodzicom czy opiekunom w takich sytuacjach, jak: przemoc w rodzinie, przemoc ze strony osób spoza rodziny, przemoc rówieśnicza, kryzys emocjonalny, zwiększony poziom stresu lub złości, doświadczanie lub przejawianie agresji werbalnej i niewerbalnej, a także odczuwanie presji ze strony rówieśników lub osób dorosłych.	1 000 000,00 zł	2024-2030
9.	Dążenie do wysokiej jakości usług medycznych poprzez rozbudowę i wyposażenie placówki publicznego zakładu opieki zdrowotnej w Mircu	Mirzec	Zakres projektu składa się z 4 zadań możliwych do realizacji w odrębnych mikroprojektach do których zalicza się: a) rozbudowa budynku Ośrodka Zdrowia oraz infrastruktury towarzyszącej, b) doposażenie placówki w sprzęt medyczny niezbędny do codziennej opieki nad pacjentami oraz urządzenia rehabilitacyjne, c) informatyzacja usług podstawowej opieki zdrowotnej, d) podniesienie kwalifikacji kadry medycznej.	1 500 000,00 zł	2025-2030
10.	Kompleksowe działania na rzecz poprawy dostępności do ochrony zdrowia w Gminie Wąchock	Wąchock	Kompleksowe działania obejmują realizację projektu mającego na celu m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • budowę i modernizację infrastruktury, • zakup specjalistycznego i nowoczesnego sprzętu medycznego do placówek medycznych, 	1 500 000,00 zł	2024-2030

			<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzenie programów i badań profilaktycznych wśród mieszkańców gminy, • podniesienie kwalifikacji kadry medycznej. 		
--	--	--	---	--	--

CEL OPERACYJNY 1.3. ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ JAKOŚCI USŁUG OPIEKUŃCZYCH ŚWIADCZONYCH LOKALNIE, W TYM W FORMIE DESINSTYTUCJONALNEJ

Kierunki działań					
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój systemu usług opiekuńczych, w tym świadczonych w miejscu zamieszkania • Stworzenie dobrych warunków dla rozwoju wolontariatu i organizacji pozarządowych • Rozszerzenie sieci domów pomocy społecznej • Zapewnienie kompleksowej opieki wytchnieniowej, w tym także całodobowej w sytuacjach koniecznych • Niwelowanie barier architektonicznych poprzez dostosowywanie obiektów i infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami przy uwzględnieniu uwag i opinii tego środowiska • Zapewnienie OzN dostępu do różnego rodzaju usług specjalistycznych w miejscu ich zamieszkania • Utworzenie domu pomocy społecznej połączonego z dziennym domem pobytu 					
Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami					
<p>W większości gmin na terenie MOF stale rośnie liczba osób korzystających z zakładów stacjonarnych pomocy społecznej w wieku 60 lat i więcej. W tym zakresie zauważalny jest problem niskiego dostępu do domów pomocy społecznej oraz niewystarczająco rozwinięty system usług opiekuńczych i specjalistycznych świadczonych w miejscu zamieszkania. Projekty w ramach wskazanych przedsięwzięć mają na celu zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych zarówno w formie instytucjonalnej jak i świadczonych w miejscu zamieszkania osoby objętej wsparciem. Realizowane będą usługi społeczne m.in.: opiekuńcze, asystenckie, pomoc sąsiedzka, w klubach seniora, czy mieszkaniach chronionych/wspomaganych. Elementem przedsięwzięć są również projekty wspierające rozwój partycypacji społecznej i kapitału służącego, tak aby docelowo budować społeczeństwo biorące odpowiedzialność za siebie nawzajem. Jednym z elementów wpływających bezpośrednio na jakość życia jest również dostosowanie przestrzeni i oferowanych usług do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Projekty w ramach wskazanych kierunków działań zakładają podejmowanie zadań mających na celu: przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców, modernizację obiektów użyteczności publicznej (niwelowanie barier architektonicznych), zapewnienie łatwiejszego dostępu dla osób niepełnosprawnych do usług specjalistycznych, aktywizację osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz rozwój usług skierowanych do seniorów. Pomoc społeczna i usługi społeczne na odpowiednim poziomie to jeden z elementów wysokiej jakości życia. Podobnie jak w przypadku innych działań łączą się one zarówno z usługami zdrowotnymi, jak i innymi aspektami życia mieszkańców MOF.</p>					
Projekty					
Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram

1.	Rozwój systemu usług opiekuńczych na terenie Powiatu Ostrowieckiego	Powiat Ostrowiecki	<p>Planowane działania obejmują realizację projektu mającego na celu m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktywizację seniorów, • wsparcie aktywności społecznej, • zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób starszych, • poprawę dostępności infrastruktury oraz usług społecznych dla osób starszych i ze specjalnymi potrzebami, • przeprowadzenie akcji profilaktycznych dla seniorów. 	8 000 000,00 zł	2024-2030
2.	Wysokiej jakości usługi społeczne	Ostrowiec Świętokrzyski	<p>W ramach celu realizowane będą usługi społeczne, zgodnie z celami strateg. nr 2, 3 i 4 Strategii Rozwoju Usług Społecznych – polityki publicznej do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), przyczyniające się do przejścia od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych w społeczności lokalnej. Realizowane będą usługi społeczne m.in.: opiekuńcze, asystenckie, pomoc sąsiedzka, w klubach seniora, czy mieszkaniach chronionych/wspomaganych. Zakładamy wsparcie procesu usamodzielniania osób przebywających w placówkach całodobowych z wykorzystaniem usług mieszkalnictwa wspomaganego, asystentury osobistej, organizowania społeczności lokalnej, kręgów wsparcia i innych usług specjalistycznych. Wsparcie zostanie również ukierunkowane na tworzenie i funkcjonowanie placówek pobytu dziennego w celu zapobiegania umieszczania osób wymagających wsparcia w placówkach całodobowych. Gł. grupa docelowa: osoby w kryzysie bezdomności, niepełnosprawne, w szczególności chorujące psychicznie, seniorów, rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, zmarginalizowane społeczności lokalne. W celu</p>	6 000 000,00 zł	2023-2027

			uzupełnienia wsparcia planuje się szkolenia kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej.		
3.	Utworzenie domu pomocy społecznej w Miłkowskiej Karczmie	Kunów	Projekt dotyczy przebudowy i rozbudowy budynku po byłej Szkole Podstawowej w Miłkowskiej Karczmie oraz jego adaptacja na Dom Pomocy Społecznej dla 71 osób. Gmina posiada pełną gotowość dokumentacyjną do realizacji przedsięwzięcia.	10 000 000,00 zł	2024 - 2025
4.	Adaptacja budynku na utworzenie Filii Środowiskowego Domu Samopomocy w Starachowicach TYP – C wraz z pierwszym wyposażeniem	Starachowice	Utworzenie Filii Środowiskowego Domu Samopomocy w Starachowicach TYP – C polegać będzie na adaptacji istniejącego budynku będącego własnością Gminy Starachowice zlokalizowanego przy ul. Żeromskiego 1A, składającego się z dwóch kondygnacji oraz podpiwniczenia o łącznej powierzchni 585,66 m ² , posadowionego na działce o łącznej powierzchni 2 623 m ² , w celu zapewnienia dziennej opieki, wsparcia i usług 30 osobom oraz 8 osobom w formie całodobowej wykazującym inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej są zaliczane do zaburzeń psychicznych.	5 000 000,00 zł	2024
5.	Budowa Centrum Opiekuńczo – Mieszkalnego w Starachowicach	Gmina Starachowice	Utworzenie Centrum polegać będzie na wybudowaniu parterowego pawilonu o powierzchni użytkowej 472,11 m ² . Powierzchnia całkowita budynku wynosi 611,22 m ² . Lokalizacja i wyposażenie Centrum zostało w ten sposób zaplanowane, aby umożliwić warunki samodzielnego i godnego funkcjonowania na miarę możliwości i potrzeb osób niepełnosprawnych. Wsparciem zostanie objętych 6 osób niepełnosprawnych korzystających z usług wsparcia całodobowego i 7 osoby korzystające z usługi wytchnieniowej (pobyt dzienny).	7 500 000,00 zł	2023-2024
6.	Przebudowa budynku szkoły na potrzeby Centrum Usług Społecznych (Starachowice)	Starachowice/Centrum Usług Społecznych	Modernizacja, wyposażenie i utworzenie przyjaznego i dostępnego budynku na terenie Centrum Miasta na potrzeby funkcjonowania nowoczesnego, dostosowanego do ON miejsca,	12 000 000,00 zł	2023-2024

			gdzie mieszkańcy Starachowic będą mogli uzyskać pomoc, usługę, świadczenie, informację. Budynek dostosowany dla ok. 80 pracowników, z Biurem Obsługi Klientów, salą konferencyjną		
7.	Modernizacja pomieszczeń i Utworzenie Centrum Aktywności Społecznej	Starachowice/Centrum Usług Społecznych	Przebudowa i wyposażenie pomieszczeń w budynku przy ul. Kochanowskiego, na osiedlu skupiającym środowiska zdegradowane społecznie w celu utworzenia Centrum Aktywności Społecznej tj. świetlicy środowiskowej dla 30 dzieci oraz miejsca spotkań dla mieszkańców	2 000 000,00 zł	2023-2024
8.	Zwiększenie zakresu działalności trzech Centrów Aktywności Społecznej	Starachowice/Centrum Usług Społecznych	Zwiększenie zakresu działalności placówek i form wsparcia realizowanych w Centrum Aktywności Społecznej na osiedlu Wzgórze przy ul. Widok, oraz nowopowstałych przy ul. Żeromskiego (dawna Altamira, pod biblioteką), w Rynku, które będzie tworzone przy Centrum Kultury.	2 140 000,00 zł	2024-2025
9.	Usługi społeczne dla mieszkańców Starachowice	Starachowice/Centrum Usług Społecznych	Świadczenie wysokiej jakości usług społecznych dla mieszkańców Starachowic na podstawie diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, polityki senioralnej.	6 000 000,00 zł	2024-2030
10.	Sklep Społecznościowy	Starachowice	Utworzenie sklepu społecznościowego w Starachowicach, jako taniego supermarketu dla ludzi w trudnej sytuacji (na zasiłkach, emerytów, chorych, z niskimi dochodami). Sieci supermarketów udostępniają za darmo lub po preferencyjnych cenach swoje produkty (końcówki serii, artykuły w pogniecionych lub uszkodzonych opakowaniach). Żeby zrobić zakupy trzeba posiadać specjalną kartę, wydawaną na podstawie zaświadczenia z Centrum Usług Społecznych, potwierdzającego trudną sytuację finansową. Przewidywana lokalizacja sklepu to adaptacja dawnego lokalu biblioteki publicznej przy ul. Kochanowskiego w Starachowicach.	700 000,00 zł	2023-2025

11.	Opieka wytchnieniowa	Skarżysko - Kamienna	Projekt dedykowany jest dla dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności oraz osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, których członkowie rodzin lub opiekunowie sprawujący bezpośrednią opiekę, wymagają wsparcia w postaci doraźnej, krótkotrwałej przerwy w sprawowaniu opieki oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w zakresie opieki na tym osobami.	Na chwilę obecną nie ma możliwości oszacowania dokładnych kosztów	2023-2030
12.	Budowa Dziennego Domu Opieki Społecznej – lokale aktywizujące	Skarżysko - Kamienna	Projekt dedykowany jest dla seniorów, placówka została utworzona z myślą o podtrzymywaniu kondycji psychicznej i zapobieganiu osamotnienia dla osób samotnych.	20 000 000,00 zł	2023-2037
13.	Dalsze wdrażanie efektywnej polityki senioralnej i pomocy społecznej w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Wdrażanie efektywnej polityki senioralnej i pomocy społecznej w Gminie Ćmielów. Najnowsze badania wskazują na potrzebę spójnej polityki państwa w tej kwestii. Jest to tym ważniejsze, że od 2025 r. przyrost osób powyżej 80. roku życia zacznie przyspieszać ze względu na osiągnięcie tego wieku przez powojenny wyż demograficzny. Oznacza to nowe wyzwania dotyczące m.in. usług opiekuńczych, transportu publicznego, rynku pracy czy systemów emerytalnych.	500 000,00 zł	2024-2030
14.	Partycypacja społeczna oparta na zaangażowaniu ludzi młodych	Końskie	Przedsięwzięcie dotyczy zintensyfikowanie działań dla stworzenia systemu komunikacji z mieszkańcami. Zakłada się utworzenie Centrum Integracji Społecznej oraz oparcie w nowoczesnych technologiach, ale także stworzenie narzędzi zachęcających, zwłaszcza ludzi młodych, do zaangażowania się i podejmowania dialogu z samorządem gminy dla realizacji działań rozwojowych W ramach przedsięwzięcia wspierane będą inicjatywy obywatelskie, inicjatywy grup nieformalnych i formalnych (organizacji, stowarzyszeń, fundacji i wolontariatu), które	10 000 000,00 zł	2024-2027

			<p>włączają wszystkie lub wybrane grupy wiekowe w działania.</p> <p>Celem jest wzmocnienie i docenienie udziału mieszkańców w każdym aspekcie życia Gminy Końskie.</p>		
15.	Zwiększenie potencjału kapitału ludzkiego oraz społecznego Powiatu Ostrowieckiego	Powiat Ostrowiecki	<p>Planowane działania obejmują realizację projektu mającego na celu m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców, • modernizację obiektów użyteczności publicznej w kierunku zwiększania stopnia ich dostępności dla mieszkańców (niwelowanie barier architektonicznych), • zapewnienie łatwiejszego dostępu dla osób niepełnosprawnych do usług specjalistycznych, • aktywizacja osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz rozwój usług skierowanych do seniorów. 	5 000 000,00 zł	2024-2030
16.	Utworzenie domu pomocy społecznej połączonego z dziennym domem pobytu	Mirzec	<p>Powstanie Domu Pomocy Społecznej (DPS) z funkcją domu dziennego domu pobytu. Obiekt jednobryłowy, jednopiętrowy (funkcje mieszkalne na parterze i piętrze połączone z klatką schodową; pokoje trzy i dwuosobowe z węzłem sanitarnym) oraz dźwigiem osobowym. Wejście do budynku bezpośrednio z poziomu terenu. Kuchnia zaprojektowana na parterze wraz z zapleczem kuchennym. Hol ogólnodostępny z zapewnioną komunikacją do poszczególnych funkcji. Główną funkcją DPS będzie stały pobyt dla osób starszych przewlekle chorych, natomiast funkcją dodatkową będzie dzienny dom pobytu (ok. 8h /dobę).</p>	10 000 000,00 zł	2025-2028

17.	Usługi społeczne i senioralne dla mieszkańców Gminy Wąchock	Wąchock	Wdrażanie efektywnej polityki senioralnej i pomocy społecznej.	1 000 000,00 zł	2024-2030
18.	Partycypacja społeczna i rozwój wolontariatu i stowarzyszeń pozarządowych	Wąchock	Wdrażanie pożądanych postaw społecznych i rozwój organizacji pozarządowych jako formy samorządu.	1 000 000,00 zł	2024-2030

CEL OPERACYJNY 1.4. ROZWÓJ I DOSTOSOWANIE DO POTRZEB LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI OFERTY SPĘDZANIA CZASU WOLNEGO, W TYM OFERTY KULTURALNEJ I SPORTOWO-REKREACYJNEJ

Kierunki działań

- Tworzenie nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury kulturalnej i społecznej
- Rozszerzenie oferty (w tym bezpłatnej) kulturalnej i spędzania czasu wolnego wspólnie realizowanej przez samorządy lokalne i organizacje pozarządowe
- Prowadzenie konsultacji społecznych dot. oferty kulturalnej
- Zwiększenie oferty dla młodzieży
- Zwiększenie promocji imprez kulturalnych, w tym stworzenie wspólnego kalendarza imprez dla całego MOF
- Organizacja imprez kulturalnych nawiązujących do bogatych tradycji przemysłowych regionu
- Poprawa jakości i dostępności oferty kulturalno-rozrywkowej w centrum Mirca
- Budowa Wiejskiego Domu Kultury w gminie Mirzec

Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami

Istotnym elementem służącym zatrzymaniu odpływu mieszkańców z terenu MOF jest zapewnienie odpowiedniego poziomu różnych usług społecznych, w tym kulturalnych. Należy podkreślić ze względu na pełnione funkcje rozwój oferty spędzania czasu wolnego w miastach rdzeniowych będzie wpływał na poprawę sytuacji w tym zakresie wszystkich mieszkańców MOF. Atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego jest także czynnikiem przyciągającym nowych pracowników oraz firmy na teren MOF, co będzie wpływało na realizację celu strategicznego nr 2. Jednocześnie bogatsza oferta kulturalna, modernizacja obiektów zabytków w poszczególnych gminach MOF będzie sprzyjała zwiększeniu atrakcyjności turystycznej całego obszaru MOF, czyli realizacji celu strategicznego nr 3.

Projekty

Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Przebudowa budynku po byłej szkole zawodowej przy ul. Fabrycznej 2 w Kunowie (siedziba gminnego centrum kultury, sala teatralno-kinowa)	Kunów	Tworzenie nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury kulturalnej i społecznej. Stworzenie stałego miejsca do prezentacji dorobku artystycznego, tworzenie kultury i stałego miejsca spotkań, zarówno dla artystów profesjonalnych jak i amatorów.	7 000 000,00 zł	2024 - 2025

2.	Utworzenie galerii w budynku Spichlerza w Kunowie	Kunów	Głównym celem przedsięwzięcia jest przebudowa budynku dawnego spichlerza wraz z zagospodarowaniem terenu wokół. Modernizacja budynku (obejmująca kompleksowe prace remontowe, w tym m.in. zamontowanie instalacji wodociągowej, kanalizacyjnej i elektrycznej) pozwoli na zachowanie jego dotychczasowego charakteru i wykorzystanie pod funkcje galerii, izby pamięci i lokalnego centrum aktywności społecznej (Spichlerz aktywności). W zmodernizowanym budynku przygotowana zostanie również sala konferencyjna, która wykorzystywana będzie jako miejsce spotkań dzieci i młodzieży, działań sąsiedzkich czy organizacji wydarzeń gminnych. Zadanie obejmie także zagospodarowanie terenu wokół spichlerza, wyposażenie w małą architekturę i połączenie z obszarem rekreacyjnym wokół Urzędu Miasta i Gminy Kunów.	5 000 000,00 zł	2025 - 2030
3.	Adaptacja podpiwniczenia budynku OBK na funkcje kulturalno-edukacyjne	Ostrowiec Świętokrzyski	Przebudowa niewykończonego fragmentu budynku Ostrowieckiego Browaru Kultury, części podpiwniczenia na kondygnacji -1 i -2 z przeznaczeniem na cele społeczne (kulturalno-turystyczno-rekreacyjne) z wykorzystaniem pomieszczeń na potrzeby sali tanecznej oraz interdyscyplinarnej (muzyczno-teatralno-rozrywkowej) zlokalizowanego przy ul. Siemieńskiej 54 w Ostrowcu Świętokrzyskim.	5 000 000,00 zł	2024 - 2026
4.	Modernizacja budynku Centrum Aktywności Obywatelskiej	Ostrowiec Świętokrzyski	Przebudowa i modernizacja obiektu obejmie m.in. termomodernizację, fotowoltaikę, roboty budowlane i wykończeniowe oraz wyposażenie. Budynek zostanie dostosowany zgodnie ze standardami dostępności w windę, sygnały dźwiękowe, pętle indukcyjne, przebudowane zostaną łazienki dla osób niepełnosprawnych. Przebudowany budynek stanowił będzie centrum aktywności organizacji pozarządowych w mieście.	20 000 000,00 zł	2024-2027

5.	Modernizacja, przebudowa i remonty budynków zabytkowych	Ostrowiec Świętokrzyski	Modernizacja, przebudowa i remonty budynków zabytkowych na terenie Gminy Ostrowiec Świętokrzyski.	19 300 000,00 zł	2024-2030
6.	Przebudowa obiektu wpisanego do gminnej ewidencji zabytków przy ul. Sportowej w Suchedniowie - II etap	Suchedniów	<p>Projekt zakłada rozbudowę obiektu o klatkę schodową, adaptację poddasza na cele biurowe i towarzyszące im pomieszczenia gospodarcze i sanitarne z instalacjami wewnętrznymi: wodociągową, kanalizacji sanitarnej, centralnego ogrzewania, gazową i elektryczną. Budynek zostanie docieplony, pokrycie dachowe zostanie wymienione.</p> <p>Przebudowany obiekt zabytkowy pozwoli udostępnić pomieszczenia na cele społeczno-rekreacyjne i turystyczne m.in. dla jednostek organizacyjnych gminy, stowarzyszeń i organizacji pożytku publicznego, działających na terenie Gminy Suchedniów. Zostaną stworzone warunki do zwiększenia aktywności i integracji społecznej.</p>	4 000 000,00 zł	2024-2025
7.	Budowa obiektów sportowych	Suchedniów	<p>Projekt zakłada budowę następujących obiektów sportowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sali sportowej oraz boiska przy Samorządowej Szkole Podstawowej nr 3 w Suchedniowie, • boisk ze sztuczną nawierzchnią przy Samorządowej Szkole Podstawowej w Ostojowie. 	8 000 000,00 zł	2024 – 2027
8.	Przebudowa i doposażenie budynku użyteczności publicznej (Dom dla służby w zabudowie folwarcznej w pozostałościach zespołu dworskiego) w Niekłaniu Wielkim (ul. Hubala 19)	Stąporków	Projekt będzie polegał na doprowadzeniu budynku do stanu użyteczności z odtworzeniem dawnej architektury. Budynek należy doposażyć, będzie spełniał on funkcję kulturalną. Działania jakie należy podjąć to sporządzić wstępną koncepcję przeznaczenia budynku, jego modernizacji i wyposażenia, dokumentację projektową oraz wykonanie niezbędnych robót budowlanych.	8 000 000,00 zł	2026-2030
9.	Utworzenie miejsca do uprawiania sportów	Stąporków	Projekt będzie polegał na stworzeniu strefy do uprawiania sportów rowerowych przez montaż urządzeń typu rampy, podjazdy, ścieżki.	300 000,00 zł	2024-2027

	rowerowych na terenie miasta Stąporkowa				
10.	Modernizacja i doposażenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Stąporkowie	Stąporków	Projekt zakłada modernizację budynku Miejsko-Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Stąporkowie wraz zakupem wyposażenia do prowadzenia zajęć sportowych, kulturalnych, artystycznych.	4 000 000,00 zł	2025-2027
11.	Wybudowanie zewnętrznego letniego basenu na terenie miasta Stąporkowa	Stąporków	Projekt zakłada budowę letniego basenu wraz z zagospodarowaniem terenu i zapleczem socjalno-usługowym.	8 000 000,00 zł	2026-2030
12.	Rozbudowa krytej pływalni w Starachowicach	Starachowice/MOSiR	<p>Rozbudowa Krytej Pływalni o halę basenową oraz budynek zaplecza pływalni mieszczący m.in. siłownię, kręgielnię, hotel, restaurację, strefę dziecka oraz Uzdrowisko Miejskie obejmujące strefę SPA, sauny, gabinety odnowy i rehabilitacji.</p> <p>W ramach projektu zakłada się dobudowę do istniejącego obiektu dwóch segmentów:</p> <p>a. Segmentu hali basenowej – usytuowanego od strony południowej istniejącego obiektu pływalni, równoległe do obecnej niecki basenowej w miejscu aktualnej siłowni zewnętrznej i części parkingu. W jego skład wchodzi m.in. : niecka główna przeznaczona do treningu pływackiego i nauki pływania, Powierzchnia lustra niecki głównej 375 m², wymiary 25x15 m, (6 torów) . Głębokość: 150-160 cm. Niecka z „płynącą wodą” do długodystansowego treningu pływackiego, brodzik dla dzieci, izolowanej zjeżdżalni rurowej.</p> <p>b. Segmentu zaplecza pływalni – usytuowanego wzdłuż północnej strony istniejącego obiektu pływalni w miejsce istniejącego parkingu służbowego i technicznego. W jego skład wchodzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kondygnacja kręgielni (piwnica budynku), • kondygnacja siłowni, Uzdrowiska Miejskiego -w tym; gabinetów masażu 	40 000 000,00 zł	2024-2025

			<p>odnowy biologicznej, rehabilitacji, SPA, saun, strefa dziecka (parter),</p> <ul style="list-style-type: none"> • kondygnacja hotelu (I piętro), • kondygnacja restauracji (II piętro i zabudowany taras) • klatki schodowe, pomieszczenia socjalne, biurowe, techniczne, ścianka wspinaczkowa • zabudowa tarasu na dachu istniejącego budynku pływalni (z przeznaczeniem na salę treningu funkcjonalnego i fitness, oraz realizacji wizualizacji i treningu taktycznego). 		
13.	Centrum treningowe w Starachowicach	Starachowice/MOSiR	<p>Budowa samowystarczalnej, (wielosektorowej) hali treningu funkcjonalnego – (ogólnorozwojowego) i realizacji potrzeb treningowych klubów i organizacji sportowo – rekreacyjnych.</p> <p>Hala spełniająca wiele funkcji, przygotowana do treningu funkcjonalnego, (ogólnorozwojowego) przygotowania sportowego różnych dyscyplin sportu w tym treningu lekkoatletycznego, akrobatyki sportowej, sztuk i sportów walki oraz rekreacji, jak również realizacji ćwiczeń rehabilitacyjnych i innych.). Powstanie również zaplecze centrum treningowego z pomieszczeniami szatniowymi, sanitarnymi, socjalnymi, trenerskimi i technicznymi.</p>	38 000 000,00 zł	2026-2027
14.	Budowa hali pneumatycznej z płytą boiska piłkarskiego wraz z bieżnią lekkoatletyczną przy Szkole Podstawowej nr 11 ul. Leśna w Starachowicach	Starachowice/MOSiR	<p>Bieżnia treningowa w hali. Teren do zagospodarowania to plac o wymiarach ok. 110x55 m. Powstanie obiekt piłkarsko - lekkoatletyczny. Ponadto miejsce letniego składowania hali – hangar o powierzchni ok. 100 m².</p>	8 000 000,00 zł	2026-2027
15.	Fabryka Świata Ciekawych w Starachowicach	Starachowice/MOSiR	<p>Realizowany głównie w Porcie Lubianka im. Władysława Wagnera w Starachowicach. Projekt sięgający do historii i współczesnych możliwości miasta. Swoista - Fabryka Sprawczości</p>	970 000,00 zł	2024-2026

			<p>i (rozbudzania) Ciekawości. Przestrzeń budowania zainteresowań, sprawności, doświadczania. Kierowany głównie do młodych ludzi, ciekawych świata i siebie. Chcących poznawać procesy własnego rozwoju - (samoświadomości). Nabywania - rozwijania umiejętności, kompetencji. Jednocześnie budując własne doświadczenia - dobre, ciekawe wspomnienia. Poznając - odkrywając nowe atrakcyjne przestrzenie aktywności oraz siebie w tych przestrzeniach - procesach. Poznając własne możliwości, ograniczenia, obawy, talenty, predyspozycje, zainteresowania.</p> <p>Projekt realizowany w oparciu o tworzone i istniejące możliwości sportowo – rekreacyjne miasta Starachowice w tym MOSiR. Projekt polega na realizacji cykli treningowych (z „dyskretnym” udziałem trenerów, pedagogów, psychologów - doradców) w oparciu o takie dyscypliny – (dziedziny aktywności) jak sporty wodne w tym nauka pływania, nurkowania, sterowania różnymi statkami wodnymi, (kajak, łódź, żaglówka, rowerek, deska SUP itp. Sporty lotnicze baloniarstwo i paralotniarstwo. Ponadto rowery, łucznictwo, strzelectwo sportowe. Projekt to łączenie ciekawych wyzwań, atrakcyjnych form realizacji, nabywania doświadczeń i umiejętności oraz wysokich walorów edukacyjnych i poznawczych.</p>		
16.	Budowa tężni solankowej na os. Wzgórze	Starachowice	<p>Budowa tężni solankowej na os. Wzgórze. Korzystanie z tężni służyć będzie osobom z nadciśnieniem, zapaleniem zatok, alergiami, pomagać w schorzeniach dróg oddechowych. Będzie także doskonałym miejscem do spotkań. Wokół starachowickiej tężni na nawierzchni utwardzonej z kostki betonowej rozlokowane zostaną wygodne drewniane ławki o zróżnicowanych długościach, kosze na śmieci i</p>	500 000,00 zł	2023-2024

			tablica zawierającą regulamin korzystania z obiektu. Teren zostanie oświetlony i odgradzony zielonym żywopłotem.		
17.	Wodny plac zabaw pod Skałkami	Starachowice	Projekt będzie zakładał budowę wodnego placu zabaw, który przyciągnie małych i dużych mieszkańców miasta oraz ościennych gmin a także turystów. Dostosowany do potrzeb różnych grup wiekowych oraz osób ze specjalnymi potrzebami, wodny plac zabaw w swojej ofercie będzie dysponował: brodzikami, armatkami, statkiem, zjeżdżalniami, młynkami, kurtynami, natryskami, węzami wodnymi, itp. Teren wodnego placu zabaw będzie dysponował całą infrastrukturą towarzyszącą, a ponadto będzie ogrodzony, oświetlony i monitorowany. W mieście oraz najbliższej okolicy nie ma tego typu atrakcji. Mieszkańcy w sporządzonej w 2021 r. sondzie internetowej wskazali bardzo duże zainteresowanie powstaniem tego typu obiektu.	7 000 000,00 zł	2023-2026
18.	Modernizacji i remonty obiektów zabytkowych w Gminie Kunów	Kunów	Modernizacja i remonty budynków zabytkowych.	5 000 000,00 zł	2024 - 2030
19.	Budowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej w dzielnicach rewitalizowanych: Górna Kolonia Młodzawy, Skałka, Rejów, Zachodnie	Skarżysko-Kamienna	Budowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej w rewitalizowanych dzielnicach miasta: Górna Kolonia Młodzawy, Skałka, Rejów, Zachodnie: Budowa Parku Jordanowskiego przy ul. Szkolnej. Górna Kolonia: Wybudowanie ścieżek rowerowych i szlaków spacerowych wraz z oświetleniem i uporządkowaniem zieleni (połączenie ścieżek z Rejowem). Skałka: Wybudowanie ścieżek rowerowych i uporządkowanie zieleni (wykonanie połączenia z osiedlem Skałka, Rejów, Górna Kolonia). Zachodnie: Wybudowanie ścieżek rowerowych i szlaków spacerowych wraz z uporządkowaniem zieleni. Połączenie z pozostałymi dzielnicami.	5 000 000,00 zł	2023-2030

20.	Modernizacja stadionu „Granat” na Rejowie	Skarżysko-Kamienna	Przebudowa trybun, remont płyty boiska.	18 000 000,00 zł	2023-2027
21.	Wybudowanie placu zabaw oraz placu rekreacyjnego z wyposażeniem w Parku Miejskim	Skarżysko-Kamienna	Budowa miejsca do rekreacji dla dzieci i dorosłych w Parku Miejskim.	1 000 000,00 zł	2023-2030
22.	Budowa sceny letniej/muszli koncertowej z widownią w Parku Miejskim	Skarżysko-Kamienna	Budowa sceny letniej/muszli koncertowej z widownią w Parku Miejskim.	2 500 000,00 zł	2025-2030
23.	Remont stadionu „Ruch”	Skarżysko-Kamienna	Budowa stadionu lekkoatletycznego wraz z trybunami, budynkami administracyjnymi oraz parkingami.	15 000 000,00 zł	2023-2029
24.	Remont i rozbudowa basenu	Skarżysko-Kamienna	Przebudowa istniejącego basenu wraz z budową zjeżdżalni wodnej, dojazdami, miejscami postojowymi oraz chodnikami.	14 000 000,0 zł	2023-2027
25.	Remont budynku Miejskiego Centrum Kultury	Skarżysko-Kamienna	Remont sceny letniej.	490 000,00 zł	2023-2030
26.	Budowa wielofunkcyjnego boiska wraz z infrastrukturą lekkoatletyczną oraz infrastrukturą towarzyszącą tj. oświetlenie, trybuny	Skarżysko Kościelne	Budowa boiska sportowego z infrastrukturą lekkoatletyczną. Rozwój infrastruktury sportowej na terenie gminy Skarżysko Kościelne i rozwój kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży.	3 500 000,00 zł	2024-2030
27.	Rozbudowa Bazy Sportowej	Skarżysko Kościelne	Budowa sali gimnastycznej z zapleczem socjalno-technicznym wraz z infrastrukturą towarzyszącą. Obejmie ona: wykonanie odwodnienia, ciągów pieszo-jezdnych, miejsc postojowych, energooszczędnego oświetlenia działki oraz urządzeniem terenów zieleni w ramach kompleksowego zagospodarowania terenu. Sala o wymiarach areny będzie służyć do organizowania mistrzostw, zawodów, gier zespołowych takich jak: siatkówka, koszykówka, piłka nożna halowa czy badminton.	10 000 000,00 zł	2024-2030
28.	Modernizacja placówek kulturalnych w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Kompleksowy remont i modernizacja placówek kulturalnych na terenie Gminy Ćmielów. Celem projektu jest zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych, zwiększenie efektywności	5 000 000,00 zł	2024-2030

			energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz poprawa estetyki wewnątrz obiektu. Zakres rzeczowy obejmuje prace polegające na termoizolacji ściany zewnętrznej i ścian w gruncie budynku, modernizację pomieszczeń wewnętrznych oraz wymianę oświetlenia. Wymienione działania doprowadzą do powstania funkcjonalnej infrastruktury kulturalnej i zmniejszenia kosztów utrzymania obiektów. W gminie Ćmielów odbywa się wiele imprez kulturalnych. Mieszkańcy nie mogą narzekać na nudę.. Realizacja termomodernizacji wpłynie pozytywnie na zdrowie ludzi oraz kondycję środowiska poprzez sukcesywne ograniczenie niskiej emisji, a tym samym na poprawę jakości powietrza na terenie gminy, redukcję emisji gazów cieplarnianych. Spowoduje to poprawę estetyki i funkcjonalności obiektów. Znacząco spadną koszty utrzymania. Ważnym elementem zadania jest modernizacja pomieszczeń wewnętrznych. Sprawia one, że obiekty kulturalne zyskają estetyczny wygląd. Staną się nowoczesne i przyjazne dla mieszkańców gminy oraz pracowników. Dzięki temu będą mogły wypełniać swoją misję dla dobra lokalnej społeczności i będzie służyć, również mieszkańcom a przede wszystkim młodzieży, którą chcielibyśmy zachęcić do pozostania w naszej Gminie.		
29.	Rozwój oraz specjalizacja oferty kulturalnej w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Rozwój i specjalizacja oferty kulturalnej w Gminie Ćmielów.	500 000,00 zł	2024-2030
30.	Promocja i profesjonalna organizacja imprez budujących pozytywny wizerunek gminy w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Organizacja imprez kulturalnych i sportowych na terenie Gminy Ćmielów to jedno z najskuteczniejszych narzędzi kształtowania wizerunku gminy. Dobrze zorganizowany event w oryginalny i niekonwencjonalny sposób prezentuje gminę i jej atuty. Umożliwia bezpośrednią prezentację. Służy przede wszystkim integracji i	1 000 000,00 zł	2024-2030

			zacieśnieniu więzi z otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym.		
31.	Poprawa jakości i dostępności oferty kulturalno-rozrywkowej w centrum Mirca	Mirzec	Wstępny zakres projektu przewiduje: <ul style="list-style-type: none"> • wykonanie zadaszania nad widownią amfiteatru w Mircu, • montaż oświetlenia widowni, • renowacja widowni, schodów(docelowo z wymianą siedzeń oraz montaż barierek, • kompleksowy remont sceny(powierzchnia, zadaszanie, garderoba etc.) • rozbudowa zaplecza sceny amfiteatru • zakup mobilnej sceny plenerowej o wym. 10 x 15 m z wyposażeniem w wysokiej klasy nagłośnienie oraz zestaw oświetleniowy. 	5 000 000,00 zł	2024-2027
32.	Budowa Wiejskiego Domu Kultury w gminie Mirzec	Mirzec	Budowa budynku Domu Kultury powyżej 1000 m ³ z halą widowiskowo koncertową i zagospodarowaniem terenu.	10 000 000,00 zł	2025-2028
33.	Przebudowa i rozbudowa budynku WDK w Ratajach	Wąchock	Projekt zakłada rozbudowę istniejącego budynku WDK w Ratajach wraz z zakupem wyposażenia.	2 000 000,00 zł	2024 - 2030
34.	Przebudowa/rozbudowa lub budowa budynku WDK i OSP w Parszowie	Wąchock	Projekt zakłada rozbudowę istniejącego budynku WDK i remizy OSP lub budowę nowego w miejscowości Parszów wraz z zakupem wyposażenia.	4 000 000,00- 10 000 000,00 zł	2025 - 2030
35.	Przebudowa/rozbudowa lub budowa budynku WDK i OSP w Wąchocku	Wąchock	Projekt zakłada rozbudowę istniejącego budynku WDK i remizy OSP lub budowę nowego w miejscowości Wąchock wraz z zakupem wyposażenia.	3 000 000,00- 11 000 000,00 zł	2024 - 2030
36.	Poprawa jakości i dostępności oferty kulturalno-rozrywkowej w centrum Wąchocka	Wąchock	Projekt zakłada budowę letniej sceny plenerowej wraz z wyposażeniem i adaptacją terenu w Wąchocku	2 000 000,00 zł	2024-2030

CEL OPERACYJNY 1.5. WSPIERANIE DZIAŁAŃ PRZYCZYNIAJĄCYCH SIĘ DO WZROSTU OSIEDLANIA SIĘ NOWYCH MIESZKAŃCÓW NA TERENIE MOF I ZAPOBIEGANIE ODPŁYWOWI MŁODYCH OSÓB Z TERENU MOF

Kierunki działań					
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój budownictwa mieszkaniowego • Uzbrajanie terenów pod zabudowę mieszkaniową • Tworzenie nowych i zagospodarowanie już istniejących miejsc spotkań 					
Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami					
<p>Jednym z obszarów problemowych zidentyfikowanych na terenie MOF Miasta Północy jest konieczność poprawy jakości życia mieszkańców. Czynnikiem wpływającym na zwiększenie komfortu zamieszkiwania na terenie MOF jest zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych – z jednej strony poprzez tworzenie warunków do rozwoju inwestycji mieszkaniowych i powstawania mieszkań w różnych segmentach cenowych (mieszkania na wynajem, budownictwo społeczne, komunalne itp.), a z drugiej zwiększenie dostępności do miejsc spotkań, gdzie można w sposób ciekawy spędzić swój wolny czas. Zapewnienie miejsc do spędzania czasu wolnego wiąże się również z zapewnieniem odpowiedniej oferty sportowo-kulturalno-rekreacyjnej, co zostało wskazane w celu 1.4, a także poprawie zagospodarowania turystycznego (cel 3), ja również zapewnieniu czystego środowiska życia (cel 4). Nowo utworzone tereny mieszkaniowe muszą być również dobrze skomunikowane, dlatego też istotne jest powiązanie tych kierunków działań z projektami związanymi z rozwojem sieci transportowej i wspieraniem zrównoważonej mobilności miejskiej opisanej w celu 5.</p>					
Projekty					
Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja budynków na potrzeby gospodarki mieszkaniowej w Ostrowcu Świętokrzyskim	Ostrowiec Świętokrzyski	Budowa budynków wielorodzinnych w systemie deweloperskim oraz budowa, przebudowa i modernizacja budynków z lokalami czynszowymi.	55 000 000,00 zł	2023-2030
2.	Budowa windy ułatwiającej komunikację między osiedlem Majówka a aleją Armii Krajowej	Starachowice	Występują trudnienia w przemieszczaniu się osób zamieszkujących na os. mieszkaniowym Majówka, które chciałyby dotrzeć do miejsc przy al. Armii Krajowej. W szczególności osób ze specjalnymi potrzebami, tj. seniorzy, rodzice z dziećmi, osoby z niepełnosprawnościami Wybudowanie windy przyczyni się do zwiększenia dostępności i atrakcyjności obszaru poprzez rozwiązanie problemu mobilności dla znacznego odsetka użytkowników.	1 000 000,00 zł	2023-2026
3.	Uzbrojenie terenu pod zabudowę mieszkaniową	Suchedniów	W ramach projektu planuje się kompleksowe uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną pod nowe osiedla mieszkaniowe w tym:	10 000 000,00 zł	2024-2030

			<ul style="list-style-type: none"> oświetlenie dróg, kanalizację sanitarną i deszczową, sieć wodociągową i hydrantową, sieć gazową, kanały sieci teletechnicznej, przebudowę linii energetycznych, drogi wraz z chodnikami i ciągami rowerowo-pieszymi. 		
4.	Uzbrojenie terenu pod zabudowę mieszkaniową na terenie Gminy Stąporków	Stąporków	<p>Projekt będzie polegał na uzbrojeniu terenu, w tym m.in. doprowadzenie sieci elektroenergetycznej, wybudowanie dróg wewnętrznych, budynków usługowych, chodników, oświetlenia, zagospodarowania miejsc zielonych.</p> <p>Działania jakie należy podjąć to wydzielić działki pod zabudowę, uchwalić MPZP, przygotować dokumentację projektową, wykonać niezbędne roboty budowlane.</p>	5 000 000,00 zł	2026-2030
5.	Zagospodarowanie Szlakowiska oraz rewitalizacja Parku Miejskiego od ul. Fryderyka Chopina w Starachowicach	Starachowice	<p>Projekt będzie zakładał zagospodarowanie terenu Szlakowiska oraz części Parku Miejskiego w Starachowicach, poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> budowę platformy widokowej, budowę ciągu pieszo – rowerowego śladem dawnego torowiska wąskotorowej kolei przemysłowej budowę estakady (mostek nad ul. Pileckiego łączący Park Miejski i Szlakowisko), podświetlenie uskoku (barwa, dym, dźwięk) na Szlakowisku, w miejscu w którym wywożono płynną szlakę wielokopiecową, która zastygając utworzyła malowniczy uskok, budowę parku linowego, 	10 000 000,00 zł	2023-2027

			<ul style="list-style-type: none"> • wybudowanie ciągów pieszych, uzupełnienie małej infrastruktury (ławki, stojaki na rowery, kosze, oświetlenie), • budowę placu zabaw, • rewitalizację Parku Miejskiego od strony ul. Chopina poprzez modernizację skweru Katyńskiego. 		
6.	Rewitalizacja przestrzeni miejskiej w Końskich	Końskie	Realizowany będzie konsekwentnie II etap prac rewitalizacyjnych obejmujących kolejne rejony miasta, tak aby stworzyć kompletną, przyjazną dla mieszkańców przestrzeń. Inwestycje dotyczyć będą m.in.: renowacji pozostałej części Parku Miejskiego wraz z glorieta i pawilonami w zespole pałacowym i przeznaczeniu ich dla pełnienia nowych funkcji (w tym być może na potrzeby Muzeum Konstytucji 3 Maja), stworzenia ogólnodostępnych, atrakcyjnych terenów zielonych na błoniach koneckich, wraz z uporządkowaniem infrastruktury drogi powiatowej (ul. Browarna). Działania mają ożywić miasto, zwiększyć jego atrakcyjność dla wszystkich grup mieszkańców, turystów odwiedzających gminę i wspomóc podmioty gospodarcze, zwłaszcza w dziedzinie handlu i usług. Projekt ściśle powiązany jest ze projektem zintegrowanym Szlak turystki postindustrialnej Żelazne Doliny poprzez lokalizację jego elementów (m.in. MOR, tras pieszych i rowerowych, wypożyczalni rowerów turystycznych) na terenach mających podlegać rewitalizacji.	60 000 000,00 zł	2024-2026
7.	Rewitalizacja przestrzeni publicznej	Skarżysko-Kamienna	Budowa parku na os. Przydworcowym, budowa placu zabaw i kortów tenisowych na Plantach, budowa ronda skrzyżowanie 3 Maja-Towarowa-Tunel PKP, budowa przestrzeni handlowej pro ECO (targu).	20 000 000,00 zł	2023-2027
8.	Jednolity systemu utrzymania infrastruktury gminnej	Końskie	Działanie zakłada stworzenie systemu utrzymania infrastruktury należącej do Gminy Końskie, m.in. ze względu na konieczność optymalizacji kosztów utrzymania. W swoich działaniach Gmina tworzy	Na tym etapie kwota jest trudna do oszacowania	Na tym etapie harmonogram jest trudny do określenia

			<p>obiekty i przestrzenie, które muszą być i dobrze zarządzane i utrzymane, aby efekty realizacji działań inwestycyjnych nie okazały się krótkoterminowe.</p> <p>Ważnym jest należyte zabezpieczenie zwłaszcza terenów zielonych, obiektów małej architektury, przestrzeni w centrach miejscowości oraz infrastruktury społecznej, a także innych obszarów i obiektów w różnych miejscach gminy.</p> <p>Celem jest utrzymanie powstałej infrastruktury w dobrym stanie technicznym, ujednoczenie zarządzania oraz poprawa porządku i estetyki w gminie.</p>		
9.	Budowa modelowego osiedla mieszkaniowego przy ul. Radomskiej w Starachowicach	Starachowice	Modelowe osiedle 4-5 budynków mieszkaniowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	75 000 000,00 zł	2025-2026
10.	Rewitalizacja os. Żeromskiego	Starachowice	Poprawa układu komunikacyjnego, infrastruktury technicznej i estetyki przestrzeni publicznej z zastosowaniem rozwiązań z zakresu zielono – niebieskiej infrastruktury oraz budową tzw. „ogrodów bolońskich”	10 000 000,00 zł	2024-2025
11.	Budowa Eko bloków	Starachowice	<p>Budowa trzech ekologicznych budynków w Starachowicach. Budynki będą wykonane, tak aby jak w najmniejszym stopniu oddziaływały na środowisko oraz spełniały wymagania dla budynków energooszczędnych, tj.</p> <ul style="list-style-type: none"> • materiały zastosowane do budowy budynków będą wykonane z surowców naturalnych, • zielone dachy na budynkach oraz ścian zewnętrznych zostaną wykonane z materiałów ekologicznych np. z drewna, • budynki zapewnią dobrą akumulację ciepłą, regulację wilgotności, wymiany powietrza oraz ochronę przed hałasem. 	33 000 000,00 zł	2026-2027

			Rozwiązania materiałowe zapewnią jak najniższe zużycie energii i ochronę środowiska, m.in. pompy ciepła, instalacje fotowoltaiczne, instalacje solarne, instalacje odzysku „szarej” wody. Terenie wokół budynków będzie zielony i przyjazny mieszkańcom i środowisku. Planuje się budowę zbiorników na wody opadowe („deszczówkę”) zbiornik otwarty spełniający funkcję zbiornika retencjonującego wody opadowe i kompostowniki.		
12.	Modernizacja os. Wzgórze - etap II	Starachowice	Rewitalizacja osiedla Wzgórze poprzez kompleksową modernizację budynków mieszkalnych i gospodarczych (zmiana sposobu użytkowania lokali z gospodarczych na mieszkalne).	10 000 000,00 zł	2024-2026
13.	Budowa dwupiętrowego budynku socjalnego między ul. Sportową a Staffa	Skarżysko - Kamienna	Budowa budynku mieszkalnego z przeznaczeniem na lokale socjalne.	2 000 000,00 zł	2023-2030
14.	Uatrakcyjnienie przestrzeni mieszkaniowej celem przyciągnięcia nowych mieszkańców w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Budowa mieszkań komunalnych i socjalnych na terenie Gminy Ćmielów. Brak mieszkań to jedna z największych bolączek wielu ćmielowskich rodzin, dlatego należy podjąć działania zmierzające do polepszenia sytuacji na rynku mieszkaniowym. Planujemy zrealizować budowę mieszkań o umiarkowanych czynszach oraz budowę mieszkań komunalnych.	7 000 000,00 zł	2024-2030
15.	Wdrożenie programu budowy mieszkań komunalnych przeznaczonych na wynajem w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Budowa mieszkań komunalnych przeznaczonych na wynajem na terenie Gminy Ćmielów. Brak mieszkań to jedna z największych bolączek ćmielowskich rodzin, dlatego należy podjąć działania zmierzające do polepszenia sytuacji na rynku mieszkaniowym. Planujemy zrealizować budowę mieszkań o umiarkowanych czynszach.	5 000 000,00 zł	2024-2030
16.	Utrzymanie wysokiego standardu usług publicznych i infrastruktury gminnej	Wąchock	Projekt zakłada stworzenie systemu utrzymania wysokiej jakości usług publicznych oraz utrzymania infrastruktury gminnej.	3 000 000,00 zł	2024-2030

15.2. PROJEKTY W RAMACH CELU STRATEGICZNEGO 2. ROZWÓJ CYFRYZACJI ORAZ KONKURENCYJNOŚCI I INNOWACYJNOŚCI GOSPODARKI

CEL OPERACYJNY 2.1. ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I KAPITAŁU LUDZKIEGO DOSTOSOWANEGO DO POTRZEB RYNKU PRACY

Kierunki działań					
<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie działań na rzecz aktywizacji zawodowej mieszkańców, wsparcie merytoryczne oraz organizacyjne dla osób planujących podjęcie działalności gospodarcze • Rozwój mikroprzedsiębiorczości – tworzenie atrakcyjnych warunków do rozwoju, promocja przedsiębiorczości i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, w szczególności uczniów • Zwiększenie współpracy biznesu z ośrodkami edukacyjnymi • Zwiększenie dostępu do szerokiej oferty szkoleniowej, w tym oferty bezpłatnej • Rozwój profili kształcenia zawiązanego z potrzebami regionalnego rynku pracy (tworzenie klas patronackich) • Stworzenie banku danych dla przedsiębiorców (platforma współpracy) – jednolitej platformy do komunikacji między przedsiębiorcami • Powiązanie organizacji zrzeszających przedsiębiorców z organami prowadzącymi szkolnictwo zawodowe 					
Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami					
<p>Jednym z istotniejszych problemów MOF Miasta Północy jest wysoki odsetek osób bezrobotnych oraz niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców. W związku z tym konieczne jest podjęcie działań mających na celu zwiększenie aktywizacji zawodowej mieszkańców MOF.</p>					
Projekty					
Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Aktywizacja rynku pracy oraz zapobieganie bezrobociu poprzez wspieranie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Powiatu Ostrowieckiego	Powiat Ostrowiecki	<p>Planowane działania obejmują realizację projektu mającego na celu m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie bezrobocia wśród mieszkańców powiatu, • zwiększenie przedsiębiorczości mieszkańców, • szybszy powrót na rynek pracy osób biernych zawodowo, • prowadzenie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu, • podnoszenie kwalifikacji oraz kompetencji pracowników na rynku pracy, • dostęp do szerokiej oferty szkoleniowej, • umożliwienie współpracy przedsiębiorstw z ośrodkami edukacyjnymi, 	7 000 000,00 zł	2024-2030

			<ul style="list-style-type: none"> dostosowanie kierunków kształcenia szkół ponadpodstawowych do zapotrzebowania i wymagań rynku pracy. 		
2.	Rozwój przedsiębiorczości na terenie Gminy Wąchock	Wąchock	Projekt ma na celu zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców gminy poprzez aktywizację, szkolenia i indywidualne podejście.	500 000,00 zł	2024-2030

CEL OPERACYJNY 2.2. ZWIĘKSZENIE WYKORZYSTANIA TECHNOLOGII INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH I WŚRÓD PODMIOTÓW ŚWIADCZĄCYCH USŁUGI PUBLICZNE

Kierunki działań					
<ul style="list-style-type: none"> Poprawa dostępności do nowoczesnej infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w przedsiębiorstwach i placówkach publicznych Promocja działań zwiększających wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i jednostkach publicznych, w tym popularyzacja e-usług wśród mieszkańców MOF i przedsiębiorców działających na tym obszarze Wprowadzenie inteligentnych systemów zarządzania infrastrukturą np. komunalną Stworzenie centrum zasobów informacji Rozwój kompetencji przedsiębiorców i przedstawicieli JST z zakresu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w pracy 					
Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami					
<p>Badania nad diagnozą wykazały, że obszar MOF charakteryzuje się niską atrakcyjnością inwestycyjną, co przejawia się m.in. w mniejszej liczbie istniejących i nowopowstałych podmiotów gospodarki narodowej na 1000 mieszkańców w porównaniu z województwem czy krajem. Związane jest to także z niskim poziomem innowacyjności wśród przedsiębiorstw działających na terenie MOF Miasta Północy. Przeprowadzone badania wskazały na zapotrzebowanie wśród przedsiębiorców na usługi cyfrowe. Przedsiębiorcy wyrażają zainteresowanie rozwojem usług cyfrowych, które ułatwiłyby im aplikowanie o środki finansowe, wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań lub pracy zdalnej dla swoich pracowników. Barię we wprowadzaniu usług cyfrowych w przedsiębiorstwach oraz placówkach administracji publicznej może być niewystarczające wyposażenie gmin w sieć światłowodową (zwłaszcza gminy wiejskie mają utrudniony dostęp). Wprowadzenie e-usług przyspieszyłoby pracę urzędników i zmniejszyłoby oczekiwanie klientów na wydanie odpowiednich dokumentów. Realizacja projektów w poszczególnych gminach wpisujących się we wskazane kierunki działań będzie sprzyjała tworzeniu odpowiedniego klimatu inwestycyjnego na terenie całego MOF, co w dalszej perspektywie będzie sprzyjało osiedlaniu się nowych mieszkańców i poprawie jakości życia (cel 1).</p>					
Projekty					
Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Zakup oprogramowań i sprzętu IT w celu usprawnienia	Stąporków	Projekt będzie polegał na zakupie potrzebnego oprogramowania oraz sprzętu IT, w celu usprawnienia komunikacji mieszkańców z podmiotami świadczącymi usługi publiczne (ośrodki zdrowia,	1 500 000,00 zł	2025-2027

	kanałów informacyjno-komunikacyjnych dla podmiotów świadczących usługi publiczne na terenie Gminy Stąporków		szkoły, przedszkola, Zakład Gospodarki Komunalnej, Dom Kultury, MOPS) na terenie gminy Stąporków. Działania jakie należy podjąć to zbadać potrzeby mieszkańców, dokonać audytu posiadanego sprzętu, opracować dokumentację sprzętową oraz dokonać zakupów.		
--	---	--	---	--	--

CEL OPERACYJNY 2.4. ZAPEWNIENIE DOBRZYCH WARUNKÓW DO INWESTOWANIA, W TYM WZMOCNIENIE POTENCJAŁU IOB

Kierunki działań					
<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie centrum obsługi inwestora dla MOF Miasta Północy wraz z wypracowanie zintegrowanej oferty gospodarczej dla przedsiębiorców z terenu MOF Miasta Północy • Zwiększenie i dostosowanie do potrzeb przedsiębiorców terenów inwestycyjnych • Stworzenie infrastruktury pod działalność produkcyjną • Rozwój potencjału merytorycznego IOB • Stworzenie nowoczesnych pomieszczeń biurowych i produkcyjnych skierowanych do MŚP • Stworzenie warunków współpracy pomiędzy IOB • Utworzenie wspólnej baza danych IOB • Stworzenie jednolitego systemu ulg i podatków na terenie całego MOF 					
Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami					
<p>Istotnym elementem przyczyniającym się do zwiększenia atrakcyjności do inwestowania jest przygotowanie odpowiedniej infrastruktury biznesowej oraz odpowiednia promocja gospodarcza. Na terenie MOF Miasta Północy ponad 80 ha zajmują tereny inwestycyjne. W większości są uzbrojone lub planuje się dozbrojenie, aby stały się bardziej atrakcyjne. Poszczególne gminy MOF nie tworzą wspólnej ofert gospodarczej, z którą mogłyby występować na organizowanych targach krajowych czy międzynarodowych. Projekty wpisujące się w kierunki działań w ramach tego celu będą podobnie jak w poprzednich przypadkach sprzyjały tworzeniu odpowiedniego klimatu inwestycyjnego na terenie całego MOF, co w dalszej perspektywie będzie sprzyjało osiedlaniu się nowych mieszkańców i poprawie jakości życia (cel 1).</p>					
Projekty					
Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Tworzenie i udostępnianie terenów inwestycyjnych	Ostrowiec Świętokrzyski	Utworzenie i udostępnienie terenów inwestycyjnych w Ostrowcu Świętokrzyskim – budowa dróg dojazdowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą.	100 000 000,00 zł	2023-2030

	w Ostrowcu Świętokrzyskim				
2.	Utworzenie strefy inwestycyjnej w Stąporkowie przy ul. Niekłańskiej	Stąporków	Projekt będzie polegał na uzbrojeniu terenu, w tym m.in. doprowadzenie sieci elektroenergetycznej, kanalizacyjnej oraz wodociągowej. Należy wybudować drogi wewnętrzne, chodniki, oświetlenie. Działania jakie należy podjąć to wydzielić działki, uchwalić MPZP, przygotować dokumentację projektową, wykonać niezbędne roboty budowlane.	2 000 000,00 zł	2027-2030
3.	Rekultywacja terenu przy Galardii	Starachowice	Oczyszczenie terenu i uzbrojenie w celu udostępnienia terenów inwestycyjnych/ mieszkaniowych.	3 000 000,00 zł	2025-2027
4.	Budowa terenów inwestycyjnych	Skarżysko-Kamienna	Zakup działek, budowa dróg dojazdowych wraz z uzbrojeniem terenu na osiedlu Książęce, budowa inkubatora przedsiębiorczości 2 500 m ²	20 000 000,00 zł	2023-2024

15.3. PROJEKTY W RAMACH CELU STRATEGICZNEGO 3. ZWIĘKSZONY POZIOM ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ MOF MIASTA PÓŁNOCY

CEL OPERACYJNY 3.1. ROZWÓJ SIECI SZLAKÓW TURYSTYCZNYCH I EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE NIMI

Kierunki działań

- Wytyczenie, budowa i oznakowanie szlaków turystycznych pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą
- Weryfikacja istniejących szlaków turystycznych
- Wypracowanie wspólnych zasad zarządzania szlakami turystycznymi
- Zarządzanie szlakami, w tym promocja i ich utrzymanie

Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami

Jednym z atutów MOF MP jest duży potencjał turystyczny obszaru. W związku z tym głównym projektem zintegrowanym całego Partnerstwa jest Szlak turystyki postindustrialnej – Żelazne Doliny. Poza projektami wpisującymi się w ten szlak gminy MOF MP planują również działania komplementarne stanowiące uzupełnienie projektu zintegrowanego. Turyści zwiedzając Szlak Żelazne Doliny będą również skorzystać z innych atrakcji oferowanych przez gminy i przemieszczać się istniejącymi bądź planowanymi do realizacji szlakami turystycznymi. Wszystkie podejmowane działania w poszczególnych gminach będą przyczyniały się do podniesienia atrakcyjności turystycznej całego MOF MP.

Projekty

Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
-----	----------------	---------------------	---------------	------------------	-------------

1.	Utworzenie nowego oznakowania wraz miejscami odpoczynku na istniejących już szlakach na terenie Gminy Stąporków	Stąporków	<p>Projekt będzie polegał na oznakowaniu istniejących szlaków turystycznych w postaci czytelnych map i jednolitych znaków na terenie Gminy oraz utworzeniu miejsc odpoczynku w postaci posadowienia obiektów małej architektury typu: ławki, stoły, miejsca na ognisko, grilla m. in. przy zbiorniku w Krasnej., stojaki rowerowe, utworzenie punktów informacji turystycznej. Projektem będą objęte następujące szlaki:</p> <p>Szlaki turystyczne piesze:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Piekielny szlak • Szlak Zabytkami Techniki • z łącznej przez Stąporków do rezerwatu „Diabla Góra” • Kuźniaki – Skarżysko Pogorzałe • Końskie przez Krasna do Serbinowa • Wólka Plebańska – Rezerwat Skałki piekło pod Niekłaniem <p>Szlaki turystyczne rowerowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Żarnów – Skałki pod Niekłaniem • Sielpia – Czarniecka Góra • Stąporków – Nagłowice • Końskie - Chęciny <p>Działania jakie należy podjąć to sporządzenie niezbędnych opracowań, projektu, pozwoleń, uzgodnień, zgłoszeń dot. zadania oraz wykonanie niezbędnych robót budowlanych oraz dostaw.</p>	3 000 000,00 zł	2025-2029
2.	Budowa i oznakowanie ścieżek rowerowych na terenie Gminy Suchedniów, stanowiących część sieci Trasy Rowerowe Gór Świętokrzyskich wg koncepcji	Suchedniów	<p>W ramach projektu w Gminie Suchedniów planuje się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zmianę organizacji ruchu polegającą na wyznaczeniu pasów rowerowych o szerokości 1.5 m w obu kierunkach przy zachowaniu istniejącej szerokości jezdni wzdłuż drogi gminnej nr G00025 (dawny przebieg drogi krajowej nr 7) na długości 7 624 m; • zaprojektowanie, wybudowanie i oznakowanie nowej infrastruktury 6 854 m ścieżki rowerowej na terenie Gminy Suchedniów (wokół zalewu w Suchedniowie oraz połączenie drogi gminnej (ul. Partyzantów) i drogi 	10 000 000,00 zł	2024-2027

	programowo-przestrzennej opracowanej przez Związek Gmin Gór Świętokrzyskich		gminnej Stokowiec wraz z budową obiektu mostowego – kładki pieszo-rowerowej na przejściu przez rzekę Kamionka.		
3.	Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Stąporków – Odrowąż/alternatywnie Krasna – (do granicy gminy) z miejscami postoju dla rowerzystów	Stąporków	Projekt będzie polegał na budowie ścieżki rowerowej przebiegającej od Stąporkowa przez Odrowąż/ alternatywnie przez Krasną, do granicy gminy. Należy także wykonać miejsca postoju dla rowerzystów. Działania jakie należy podjąć to uzyskanie wszelkich pozwoleń, uzgodnień, zgłoszeń, pracowanie dokumentacji oraz wykonanie robót budowlanych.	10 000 000,00 zł	2027-2030
4.	Budowa turystycznej trasy rowerowej od Tychowa Starego Podlesie do centrum Mirca	Mirzec	<p>Wstępny zakres projektu.</p> <p>Budowa turystycznej trasy rowerowej o długości 9,2 km (w tym 4 km trasy powrotnej) z wykorzystaniem części niebieskiego szlaku rowerowego z wyznaczeniem szlaku i pełną infrastrukturą turystyczną na terenie gminy Mirzec. Zakres prac budowlanych (na poziomie dużej ogólności):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) W miejscach technicznie dopuszczalnych wykonanie ciągu pieszo-rowerowego (ok. 1,4 km), na terenach gruntowo-rolnych wykonanie trasy o naw. szutrowej (z drobno skruszonego kamienia) 2) Zakres prac miękkiej infrastruktury rowerowej: oznakowanie nowego szlaku, wyznaczenie pasów dla rowerów, strefy uspokojonego ruchu i ew. likwidacja wąskich gardeł (podyktowana zmianą organizacji ruchu). 3) Infrastruktura towarzysząca: 2 miejsca przystankowe (w tym jeden MOR z toaletą) w atrakcyjnych rejonach gminy Mirzec oznaczenie/wyposażenie/turystyczne określonych miejsc. 	3 500 000,00 zł	2023-2025

5.	Budowa drogi dla rowerów lub drogi dla pieszych i rowerów na odcinku powiązanim z przebiegiem torów Starachowickiej Kolei Wąskotorowej w obrębie terytorialnym Gminy Starachowice	Starachowice	Budowa drogi dla rowerów lub drogi dla pieszych i rowerów na odcinku od obiektu mostowego przy linii kolejowej nr 25, który dawniej stanowił przejazd kolei wąskotorowej pod linią kolejową, następnie w kierunku północnym wzdłuż rzeki Młynówki, kolejno w sąsiedztwie historycznego budynku parowozowni kolei wąskotorowej, następnie wzdłuż linii kolejowej nr 25, później zmiana kierunku na północno-wschodni poprzez tzw. trójkąt rozjazdowy kolei wąskotorowej, przy którym planowana jest budowa peronu i przystanku kolejki wąskotorowej, przejazd kolejowo – drogowy w ciągu ulicy Wyszyńskiego i ul. Łżeckiej w Starachowicach i dalej wzdłuż rzeki Młynówki lub w jej sąsiedztwie do granicy Gminy Starachowice z Gminy Brody tj. do przejazdu kolejowo – drogowego, na przecięciu kolejki wąskotorowej z drogą powiatową 1811 T (0907 T) tzw. przedłużenie ulicy Leśnej w Starachowicach. Lipie.	Na tym etapie kwota jest trudna do oszacowania	Na tym etapie harmonogram jest trudny do określenia
6.	Budowa i oznakowanie ścieżek rowerowych na terenie Gminy Wąchock	Wąchock	Projekt zakłada budowę ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych służących jednocześnie mobilności mieszkańców oraz poprawiających bezpieczeństwo niechronionych użytkowników ruchu drogowego wraz z infrastrukturą towarzyszącą (MOR-y).	10 000 000,00 zł	2024-2030
7.	Odnowienie istniejących szlaków turystycznych na terenie Gminy Wąchock	Wąchock/podmiot zarządzający	Projekt przewiduje odnowienie istniejących szlaków pieszych i rowerowych oraz ich uatrakcyjnienie poprzez tworzenie jednolitej infrastruktury turystycznej (miejsca odpoczynku, punkty informacyjne) oraz jednolity system promocji we współpracy z podmiotem zarządzającym - PTTK.	500 000,00 zł	2023-2030

CEL OPERACYJNY 3.2. WYKORZYSTANIE TURYSTYCZNE CIEKÓW I ZBIORNIKÓW WODNYCH

Kierunki działań

- Zagospodarowanie zbiorników wodnych wraz z rozbudową infrastruktury turystycznej
- Rozwój sieci szlaków kajakowych
- Organizacja imprez sportów wodnych/głębinowych

Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami

Jak zostało wskazane w diagnozie na terenie MOF Miasta Północy znajdują się liczne rezerваты przyrody (Gagaty Sołtykowskie, Skałki Piekło pod Niekłaniem, Górna Krasna), zbiorniki wodne i kompleksy leśne, które ze względu na swoje walory stanowią atrakcje turystyczne regionu. Niektóre z nich jak zbiorniki wodne nie są wystarczająco zagospodarowane lub nie posiadają rozwiniętej infrastruktury. Gminy MOF MP tworzą klaster zajmujący się bazą turystyczną zlokalizowaną w pobliżu zbiornika wodnego w miejscowości Sielpia oraz wspierają pozostałe inicjatywy turystyczne na terenie obszaru funkcjonalnego. Istniejąca współpraca pokazuje, że przy finansowym wsparciu regionu tereny MOF mogłyby tworzyć jeden wspólny organizm turystyczny. W związku z tym wskazane w ramach kierunków działań projekty będą przyczyniały się do tworzenia wspólnej oferty turystycznej.

Projekty

Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Sielpia motorem napędowym turystyki w gminie Końskie	Końskie	<p>Podjęte zostaną kroki, aby uatrakcyjnić obszar Sielpi (wyznaczony terytorialnie) dla rozwoju turystyki i usług turystycznych. Powstanie koncepcja zagospodarowania obszaru wokół zbiornika, uwzględniająca uwarunkowania przyrodnicze i środowiskowe oraz walory, posiadane zasoby i obecny stan zagospodarowania, w celu optymalnej lokalizacji przedsięwzięć (w tym: przedsięwzięć z zakresu infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, szkoleniowej na potrzeby obozów sportowych, itp.), organizacji ruchu i lokalizacji miejsc parkingowych, nadania spójnego charakteru przestrzeniom publicznym itp.</p> <p>Przewiduje się również działania, w celu utworzenia na tym terenie strefy uzdrowiskowej, wykorzystując specyfikę klimatyczną oraz analizując możliwości wykorzystania w balneologii dostępu do złóż wód termalnych, także we współpracy z gminami ościennymi.</p> <p>Przedsięwzięcie powiązane zostanie z działaniami MOF Miasta Północy, promującymi aktywną turystykę w obszarze rzeki Czarnej Koneckiej, tj. stworzenie sieci szlaków pieszych i rowerowych oraz kajakowych w oparciu o zabytki techniki – modernizację Muzeum</p>	20 000 000,00 zł	2024- 2027

			Zagłębia Staropolskiego -i zbiorniki wodne, w tym szlak turystyki postindustrialnej „Żelazne Doliny”.		
2.	Podniesienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej regionu poprzez rozbudowę infrastruktury turystycznej wokół zalewu na rzece Żarnówka w Mostkach oraz adaptację zabytkowego budynku Wiejskiego Domu Kultury w Mostkach do pełnienia nowych funkcji kulturalnych i turystycznych	Suchedniów	Projekt obejmuje: I etap: budowa infrastruktury turystycznej nad zalewem: pola namiotowego, budynku socjalnego, gastronomicznego, wypożyczalni rowerów, stacji ładowania (pojazdów elektrycznych), utworzenie punktu informacji turystycznej, rozbudowę miejsc postojowych dla obsługi ruchu turystycznego. II etap: kompleksowy remont i modernizacja zabytkowego budynku WDK w celu dostosowania do pełnienia nowych funkcji turystycznych i kulturalnych (w tym usuwanie barier architektonicznych).	20 000 000,00 zł	2024-2027
3.	Zwiększenie atrakcyjności zbiorników wodnych na terenie gminy Stąporków.	Stąporków	Zagospodarowanie zbiorników wodnych przy ul. Miłej i ul. Piłsudskiego w Stąporkowie, w Czarnieckiej Górze, Janowie i Krasnej w celu zwiększenia atrakcyjności turystycznej. Zagospodarowanie terenów wokół zbiorników i stan zagospodarowania, w celu optymalnej lokalizacji przedsięwzięć (w tym: przedsięwzięć z zakresu infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, szkoleniowej na potrzeby obozów sportowych itp.)	Na tym etapie kwota jest trudna do oszacowania	Na tym etapie harmonogram jest trudny do określenia
4.	Rozbudowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej przy zbiorniku w Wąchocku	Wąchock	Celem projektu jest zwiększenie atrakcyjności Gminy Wąchock i stworzenie warunków dla rozwoju turystyki i usług turystycznych.	4 000 000,00 zł	2024-20230

CEL OPERACYJNY 3.3. ROZWÓJ ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH I DOSTOSOWANIE OBIEKTÓW MUZEALNYCH/KULTURALNYCH/TURYSTYCZNYCH DO POTRZEB WSPÓŁCZESNEGO ODBIORCY MUZEÓW, W TYM DLA OSÓB O SZCZEGÓLNYCH POTRZEBACH

Kierunki działań

- Dostosowanie nowych/modernizacja istniejących obiektów i dostosowanie części do pełnienia nowych funkcji turystycznych / muzealnych
- Budowa nowych elementów infrastruktury turystycznej
- Stworzenie cyfrowej wizualizacja oraz prezentacja szlaków i poszczególnych atrakcji MOF
- Zwiększenie atrakcyjności turystycznej poprzez wykorzystanie nowoczesnych technologii w obsłudze ruchu turystycznego
- Rozwój geotermii, basenów termalnych

Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami

Podobnie jak w przypadku powyższych celów operacyjnych w ramach celu 3 kierunki działań i projekty przewidziane do realizacji w ramach celu operacyjnego 3.3. będą sprzyjały zwiększaniu atrakcyjności turystycznej MOF MP oraz są komplementarne wobec projektu zintegrowanego Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej – Żelazne Doliny.

Projekty

Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Wzmocnienie oraz wykorzystanie dziedzictwa kulturowego i potencjału turystycznego Powiatu Ostrowieckiego	Powiat Ostrowiecki	Planowane działania obejmują realizację projektu mającego na celu m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • rozwój Krzemionkowskiego Regionu Prehistorycznego Górnictwa Krzemienia Pasiastego, • wykorzystanie oraz ochronę Krzemionkowskiego Regionu Prehistorycznego Górnictwa Krzemienia Pasiastego, • zwiększenie poziomu atrakcyjności turystycznej Powiatu, • wytyczenie i oznakowanie szlaków turystycznych pieszo-rollerowych, • budowę nowych oraz modernizację istniejących tras rowerowych, • rozwój infrastruktury kultury oraz spójnej oferty turystycznej, • tworzenie nowej oraz modernizacja istniejącej infrastruktury kulturalnej oraz społecznej, w tym niwelowanie barier architektonicznych w dostępie do infrastruktury kultury, 	30 000 000,00 zł	2024-2030

			<ul style="list-style-type: none"> • aktywowanie turystycznego i kulturowego potencjału Powiatu Ostrowieckiego, • promocja turystyki prozdrowotnej, • zwiększenie dostępności do bezpłatnej oferty kulturalnej, • organizowanie „wydarzeń flagowych” promujących prehistoryczną przeszłość regionu, • rozbudowa Muzeum Historyczno – Archeologicznego oraz ścieżki dydaktycznej, • promocja oferty Muzeum Historyczno – Archeologicznego, • stworzenie odpowiednich warunków do atrakcyjnego spędzania wolnego czasu przez mieszkańców powiatu i turystów, • stworzenie atrakcyjnych warunków inwestowania w oparciu o rozwój branży turystycznej. 		
2.	Centrum Turystyczne „Lubianka” - II etap Rewitalizacji	Starachowice	Rozbudowa „Centrum Turystycznego Lubianka” poprzez budowę bazy noclegowej: (domki letniskowe, pole kempingowe) oraz uzupełnienie infrastruktury rekreacyjnej. (budowa boisk, placów zabaw, siłowni, wiat na grilla, małej architektury, ścieżek, uzbrojenie terenu). Zwiększenie funkcjonalności Szkoły Podstawowej nr 6 w Starachowicach poprzez nadanie nowych funkcji: rekreacyjnych, sportowych, turystycznych.	25 000 000,00 zł	2024-2027
3.	Rozbudowa Strzelnicy Sportowej „Świt”	Starachowice	Kontynuacja rozbudowy i modernizacji strzelnicy sportowej Świt pod kątem szkoleniowym treningowym (pawilon E pawilon pneumatyczno-kulowy, pawilon 13, tor tzw. Dzik). Modernizacja bazy noclegowej ze stołówką i aneksem kuchennym.	5 000 000,00 zł	2024-2025
4.	Rozbudowa i przystosowanie infrastruktury stadionu w Ćmielowie pod wydarzenia rangi ogólnokrajowej np. budowa	Ćmielów	Modernizacja i zagospodarowanie obiektów sportowych Ma to na celu odtworzenie dawnych funkcji stadionu, który będzie służył mieszkańcom całej gminy, W ramach zadania na terenie miasta przewidziano budowę obiektów służących aktywności fizycznej, poprawie kondycji i zdrowia mieszkańców oraz kulturze. Ważnym elementem inwestycji będzie zagospodarowanie terenu stadionu, przebudowa znajdujących się tam budynków, budowa obiektów małej architektury służących poprawie zdrowia ludności oraz modernizacja oświetlenia.	5 000 000,00 zł	2024-2030

	muszli koncertowej		Bezpieczeństwo na obiektach zapewni montaż monitoringu. Realizacja inwestycji wypełni tą lukę i poprawi infrastrukturę sportowo-rekreacyjną i kulturalną miasta. Zmodernizowane obiekty staną się nowoczesne i przyjazne dla mieszkańców gminy Ćmielów a także wzbogacą ofertę kulturalno-sportowo-rekreacyjną, aby zapobiec wyludnianiu się i zachęcić zwłaszcza młodzież do pozostania w naszej Gminie.		
5.	Budowa i modernizacja infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej w dzielnicach rewitalizowanych: Górna Kolonia Młodzawy, Skalka, Rejów, Zachodnie	Skarżysko-Kamienna	Wykonanie prac w postaci zagospodarowania przestrzeni publicznej w celu uatrakcyjnienia osiedli będących w strefie objętej terenem rewitalizacji, budowa ogródków jordanowskich, placów wypoczynku. Dalsza rozbudowa skateparku.	Na tym etapie kwota jest trudna do oszacowania	Na tym etapie harmonogram jest trudny do określenia
6.	Projekt „Stacja Kultura	Powiat Starachowicki	Projekt „Stacja Kultura” byłby realizowany w oparciu o będącą w dyspozycji Powiatu Starachowickiego infrastrukturę Starachowickiej Kolei Wąskotorowej, w skład której wchodzi m.in. dawna parowozownia. Przestrzeń parowozowni kolei wąskotorowej i przyległego do niej zaplecza administracyjno-biurowego stanowi niezwykle ciekawe miejsce do organizacji imprez kulturalnych, w tym także wystaw nawiązujących do historii kolei i rozwoju przemysłu w dolinie rzeki Kamiennej. Planuje się modernizację parowozowni z przeznaczeniem na działalność edukacyjną i turystyczną. Projekt może być także realizowany w oparciu o nieruchomość z infrastrukturą kolejową położoną przy ul. Kardynała S. Wyszyńskiego, w niezwykle ruchliwym miejscu - pomiędzy Restauracją McDonald's a Centrum Handlowym „Galardia”. Tam mógłby powstać punkt informacji turystycznej z wirtualną mapą uwzględniającą wszystkie atrakcje turystyczne Starachowic i całego Powiatu. Do tego celu oprócz niewielkiego obiektu trwałego mogłyby być wykorzystywane wagony kolejowe zestawione na specjalnie przygotowanym, bocznym torze. Wagony to to doskonała	Na tym etapie kwota jest trudna do oszacowania	Na tym etapie harmonogram jest trudny do określenia

			przestrzeń na prezentację wystaw nawiązujących do historii Starachowic i dawnego Wierzbnika. Miejsce to może nosić nazwę „Przystanku Kultura”, z którego pociąg będzie zabierał mieszkańców i przyjezdnych do położonej w odległości ok. 1 km „Stacji Kultura”.		
--	--	--	---	--	--

15.4. PROJEKTY W RAMACH CELU STRATEGICZNEGO 4. ZAPEWNIONA WYSOKA JAKOŚĆ ŚRODOWISKA DLA OBECNYCH MIESZKAŃCÓW I PRZYSZŁYCH POKOLEŃ

CEL OPERACYJNY 4.1. ZWIĘKSZENIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ I WSPIERANIE ZRÓWNOWAŻONEGO WYKORZYSTYWANIA INSTALACJI OZE

Kierunki działań					
<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój instalacji fotowoltaicznych i połączonych z nimi magazynów energii • Realizacja przedsięwzięć termomodernizacyjnych, w tym budownictwa pasywnego • Rozwój małej energetyki wodnej i wiatrowej • Zastosowanie w budynkach źródeł ciepła o wysokiej sprawności i efektywności, w tym pomp ciepła • Rozwój działalności klastra zielonej energii (podmiotów z terenu powiatu starachowickiego z możliwością rozszerzania na pozostałe gminy MOF) jako wielosektorowego partnerstwa na rzecz zwiększenia efektywności energetycznej, bezpieczeństwa energetycznego i ochrony klimatu 					
Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami					
<p>Projekty wpisujące się w ten cel operacyjny i kierunki działań obejmują szerokie działania proekologiczne związane ze zwiększeniem udziału energii odnawialnej w produkcji energii w samorządach MOF poprzez: montaż instalacji OZE (fotowoltaika, pompy ciepła) na budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach mieszkalnych (w tym: wspólnot mieszkaniowych), budowę farm fotowoltaicznych, inwestycje w ciepłownie miejskie. Działania te mają zmierzać do zwiększenia udziału energii odnawialnej pochodzącej zarówno ze źródeł bezemisyjnych (np. instalacje fotowoltaiczne, solarne, energia elektryczna zielona oraz pochodzącej z biomasy i paliw alternatywnych) oraz budowy zdolności magazynowania energii cieplnej, co zapewni niezawodność dostaw ciepła, stworzy możliwości do pozyskania nowych odbiorców ciepła oraz – poprzez wysoki stopień automatyzacji procesów i ich monitoring – zapewni efektywne zarządzanie energią. Dodatkowo planuje się termomodernizację obiektów publicznych. Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi przyczyni się do ograniczenia emisji i obciążeń dla środowiska naturalnego, głównie powietrza, oraz pozwoli na uzyskanie znacznych oszczędności finansowych. Działania te będą sprzyjały poprawie warunków środowiska naturalnego, a co za tym idzie będą pozytywnie wpływały na poprawę jakości życia mieszkańców, a w szczególności na zapewnienie zdrowego środowiska życia.</p>					
Projekty					
Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram

1.	Rozbudowa i termomodernizacja przychodni w Kunowie	Kunów	Zwiększenie liczby przychodni specjalistycznych.	4 000 000,00 zł	2024-2026
2.	Budowa farmy fotowoltaicznej na potrzeby Gminy Kunów. Montaż pomp ciepła w budynkach użyteczności publicznej. Rozbudowa instalacji fotowoltaicznej wraz z magazynem energii na oczyszczalni ścieków w Kunowie. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Kunów	Budowa farmy fotowoltaicznej, montaż pomp ciepła w budynkach użyteczności publicznej, rozbudowa instalacji fotowoltaicznej wraz z magazynem energii na oczyszczalni ścieków, termomodernizacja budynków użyteczności publicznej. Część projektów posiada już pozwolenia na budowę lub dokumentację w opracowaniu.	3 000 000,00 zł	2023 – 2030
3.	Systemowe rozwiązania w zakresie ograniczenia zużycia energii elektrycznej i emisji CO2 na terenie miasta Ostrowca Świętokrzyskiego	Ostrowiec Świętokrzyski	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, modernizacja oświetlenia w budynkach publicznych na energooszczędne, montaż odnawialnych źródeł energii (w tym fotowoltaika, pompy ciepła, wykorzystanie energii geotermalnej) wraz z magazynami energii.	50 000 000,00 zł	2022-2030
4.	Modernizacja systemu oświetlenia ulicznego w Ostrowcu Świętokrzyskim	Ostrowiec Świętokrzyski	Wymiana źródeł oświetlenia ulicznego na energooszczędne, wymiana słupów, opracowanie systemu umożliwiającego sterowanie oświetleniem ulicznym.	12 000 000,00 zł	2024-2027
5.	Termomodernizacja obiektów	Suchedniów	W ramach projektu planowana jest termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Suchedniów: <ul style="list-style-type: none"> • Urzędu Miasta i Gminy Suchedniów, 	10 000 000,00 zł	2023 – 2027

	użyteczności publicznej		<ul style="list-style-type: none"> • Samorządowej Szkoły Podstawowej nr 3, • Samorządowej Szkoły Podstawowej w Ostojowie, • hali sportowo – rehabilitacyjnej, • budynku Ochotniczej Straży Pożarnej, • Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej, • budynku socjalnego. <p>Zakres prac będzie obejmował: docieplenie, wymianę oświetlenia na energooszczędne, wymianę okien i drzwi zewnętrznych, instalację fotowoltaiczną. Ponadto w budynku przychodni zdrowia planowane jest docieplenie dachu.</p>		
6.	Poprawa efektywności energetycznej budynków Powiatu Ostrowieckiego	Powiat Ostrowiecki	<p>Planowane działania obejmują realizację projektu mającego na celu m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kompleksową modernizację energetyczną budynków publicznych, w tym m.in. montaż systemów OZE, modernizację instalacji wewnętrznych oraz termomodernizację, • zwiększenie efektywności energetycznej budynków, mającej na celu stosowanie rozwiązań kompleksowych, • zastosowanie w budynkach źródeł ciepła o wysokiej sprawności i efektywności energetycznej, • ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, • stosowanie rozwiązań zmniejszających zapotrzebowanie na energię w budynkach, • podniesienie świadomości wśród mieszkańców powiatu odnośnie prowadzenia działań w zakresie efektywności energetycznej, gospodarki niskoemisyjnej oraz wykorzystania OZE. 	30 000 000,00 zł	2024-2030
7.	Odwiert Geotermalny	Starachowice	Wykonanie otworu poszukiwawczo – rozpoznawczego Starachowice GT-1 w celu rozpoznania i udokumentowania wód termalnych.	26 576 249,00 zł	2023-2025
8.	Centrum Administracyjne w Starachowicach	Starachowice	Utworzenie kompleksowego wykorzystującego odnawialne źródła energii Centrum Administracyjnego w Starachowicach, obejmującego Urząd Miejski oraz jednostki obsługujące Gminę Starachowice.	20 000 000,00 zł	2024-2025

9.	Instalacja OZE na budynkach użyteczności publicznej w Gminie Starachowice	Starachowice	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w gminie Starachowice, poprzez budowę farmy fotowoltaicznej/ wiatrowej, rozbudowę instalacji fotowoltaicznej wraz z magazynem energii, montaż pomp ciepła.	100 000 000,00 zł	2025-2027
10.	Termomodernizacja Hali Sportowej w Starachowicach	Starachowice	W ramach zadania przewiduje się przeprowadzenie głębokiej termomodernizacji budynku (m.in. docieplenie ścian zewnętrznych, wymiana warstwowych płyt ściennych, zmiana wyglądu elewacji, ocieplenie stropodachów z wymianą pokrycia i blachy nośnej, docieplenie posadzki z wymianą nawierzchni sportowej w hali, wymiana obróbek blacharskich, parapetów zewnętrznych, wymiana rynien i rur spustowych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej oraz fasad, wymiana świetlików dachowych, montaż żaluzji zewnętrznych, montaż siatek zabezpieczających okna, zabezpieczenie p.poż. głównej konstrukcji nośnej hali, budowa instalacji fotowoltaicznej, wymiana oświetlenia na energooszczędne, przebudowa instalacji odgromowej, modernizacja instalacji wody użytkowej, przebudowa instalacji wentylacyjnej, budowa instalacji chłodniczej. Przewiduje się wymianę istniejących źródeł na LED-owe oraz zasilanie z sieci elektroenergetycznej.	12 000 000,00 zł	2023-2025
11.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie Gminy Stąporków.	Stąporków	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w gminie Stąporków, poprzez termomodernizację, montaż instalacji fotowoltaicznej i innych urządzeń OZE.	4 000 000,00 zł	2024-2030
12.	Budowa nowych odcinków oświetlenia LED na terenie Gminy Stąporków.	Stąporków	Projekt będzie polegał na dobudowie nowych odcinków w miejscach gdzie wzdłuż dróg na terenie gminy Stąporków brak jest oświetlenia.	2 000 000,00 zł	2025-2030
13.	Zakup systemu sterowania oświetlenia.	Stąporków	Projekt będzie polegał na zakupie/rozbudowie systemu sterowania oświetlenia LED.	2 000 000,00 zł	2024-2027

14.	Wymiana pieców na proekologiczne kotły dla gospodarstw domowych na terenie Gminy Stąporków.	Stąporków	Projekt będzie polegał na odbieraniu od mieszkańców Gminy Stąporków starych, nieefektywnych energetycznie pieców, które następnie będą zastępowane przez nowe, proekologiczne.	Na tym etapie kwota jest trudna do oszacowania	Na tym etapie harmonogram jest trudny do określenia
15.	Rozbudowa oświetlenia ulicznego	Skarżysko-Kamienna	Rozbudowa oświetlenia ulicznego poprzez dobudowanie nowych słupów oświetleniowych.	21 000,00 zł	2023-2030
16.	Termomodernizacja budynku MOPS w Skarżysku - Kamiennej	Skarżysko-Kamienna	Docieplenie ścian, wymiana brakującej stolarki okiennej oraz drzwiowej, wymiana instalacji centralnego ogrzewania, montaż paneli fotowoltaicznych.	Na chwilę obecną brak możliwości oszacowania kosztów	2023-2025
17.	Działania pro ECO dla gospodarstw domowych	Skarżysko-Kamienna	Wymiana pieców na pro Eco, montaż instalacji fotowoltaicznych.	6 000 000,00 zł	2023-2027
18.	Czysta energia - Gmina Skarżysko Kościelne	Skarżysko Kościelne	Termomodernizacje budynków użyteczności publicznej, montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach mieszkalnych. Wykonanie audytów fotowoltaicznych dla poszczególnych budynków, dokumentacji projektowej oraz montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach	16 000 000,00 zł	2023-2030
19.	Modernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Przedmiotem inwestycji jest kompleksowa modernizacja użyteczności publicznej na terenie Gminy Ćmielów. W wyniku działań zostanie poprawiona efektywność energetyczna budynków. Spowoduje to zmniejszenie zapotrzebowania na energię cieplną do ogrzania budynków, przygotowania ciepłej wody jak i obniżenie zużycia energii elektrycznej. Nastąpi wzrost wykorzystania OZE do przygotowania energii cieplnej i elektrycznej.	5 000 000,00 zł	2024-2030
20.	Modernizacja oświetlenie ulicznego na terenie Gminy Ćmielów	Ćmielów	Kompleksowa modernizacja oświetlenia na terenie Gmina Ćmielów. Modernizacja oświetlenia wpłynie przede wszystkim na poprawę bezpieczeństwa i komfort użytkowników dróg oraz przestrzeni gminnych i w maksymalnym stopniu odzwierciedli naturalne światło dzienne. Emitowany strumień światła led jest przyjazny dla oka i nie powoduje podrażnienia i zmęczenia.	10 000 000 zł	2024-2030
21.	Termomodernizacja budynku MOPS w Skarżysku-Kamiennej	Skarżysko-Kamienna	Zakres prac obejmował będzie wykonanie docieplenia budynku, wymianą stolarki okiennej i drzwiowej, montaż paneli	Na tym etapie kwota jest trudna do oszacowania	Na tym etapie harmonogram

			fotowoltaicznych, wymianę oświetlenia wewnętrznego na energooszczędne, docieplenie i remont dachu		jest trudny do określenia
22.	Budowa farmy fotowoltaicznej na potrzeby Gminy Wąchock.	Wąchock	Budowa farmy fotowoltaicznej na terenie byłego wysypiska odpadów w Marcinkowie.	10 000 000,00 zł	2023-2030
23.	Rozbudowa instalacji fotowoltaicznych wraz z magazynem energii	Wąchock	Budowa i rozbudowa istniejących instalacji OZE	2 000 000,00 zł	2024-2030
24.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Wąchock	W ramach projektu planowana jest termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gminie Wąchock.	10 000 000,00 zł	2024-2030
25.	Wymiana pieców na proekologiczne kotły dla gospodarstw domowych na terenie Gminy Wąchock.	Wąchock	Celem projektu jest zmniejszanie niskiej emisji poprzez wymianę starych pieców na nowe, proekologiczne.	3 000 000,00 zł	2024-2030
26.	Rozbudowa oświetlenia ulicznego	Wąchock	Rozbudowa oświetlenia ulicznego poprzez dobudowanie nowych słupów oświetleniowych.	1 000 000,00 zł	2023-2030

CEL OPERACYJNY 4.2. SKUTECZNE PRZECIWDZIAŁANIE NEGATYWNYM SKUTKOM ZMIAN KLIMATYCZNYCH

Kierunki działań

- Rozwój przedsięwzięć poprawiających naturalną retencję wodną (zbiorniki i poldery), zwiększających wykorzystanie wody szarej – deszczowej i promowanie wykorzystania wód opadowych do nawadniania terenów zielonych
- Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury
- Przywracanie naturalnego (dzikiego) charakteru cieków i zbiorników wodnych w miejscach, gdzie jest to możliwe i bezpieczne do realizacji
- Zwiększenie udziału miejsc zieleni w przestrzeni publicznej
- Wsparcie instalacji urządzeń optymalizujących stratę wodę

Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami

Na terenie MOF Miasta Północy znajdują się liczne obszary przyrodnicze takie jak lasy czy rzeki. Razem tworzą one korytarze ekologiczne, których ochrona jest niezbędna do ograniczenia skutków zmian klimatycznych i zachowania bioróżnorodności. Wspólne działania jednostek terytorialnych MOF Miasta Północy w tym zakresie, jak np. zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej w miastach, tworzenie tematycznych organizacji/tematycznych bądź prowadzenie działań informacyjno-promocyjnych na temat potencjałów błękitno-zielonej infrastruktury, są wskazane do rozwoju tego obszaru wsparcia. Istotne jest także

wprowadzanie szczególnie na terenie miast rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury, w tym także tworzenie i modernizowanie zbiorników retencyjnych. Podobnie jak w przypadku poprzedniego celu operacyjnego projektowane zmiany będą pozytywnie wpływały na stan środowiska naturalnego, a co za tym idzie będą pozytywnie oddziaływały na chęć zamieszkania na tym obszarze, ale także będą wzmacniały istniejące potencjały środowiskowe wykorzystywane jako atrakcje turystyczne.

Projekty					
Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Rekultywacja zbiornika przy ul. Miłej w Stąporkowie	Stąporków	Gmina Stąporków jest właścicielem zbiornika przy ul. Miłej w Stąporkowie. Obecny jego stan wymaga rekultywacji. Działania jakie należy podjąć to przeprowadzić ocenę doboru najlepszej metody rekultywacji zbiornika, opracować dokumentację, uzyskać pozwolenia, uzgodnienia, następnie wykonać roboty budowlane.	10 000 000,00 zł	2026-2030
2.	Rozwój zrównoważonej gospodarki wodnej w przestrzeni miejskiej Ostrowca Świętokrzyskiego	Ostrowiec Świętokrzyski	Budowa zbiorników retencyjnych na wody opadowe wraz z budową kanalizacji deszczowej. Instalacja i modernizacja urządzeń wodnych oraz infrastruktury hydrotechnicznej służących zmniejszeniu skutków powodzi i suszy (w szczególności zbiorniki suche, poldery przeciwpowodziowe, wały przeciwpowodziowe). Wspieranie retencjonowania wody - zatrzymanie odpływu wód opadowych w oparciu o naturalne mechanizmy ekosystemowe (nature based solutions).	35 000 000,00 zł	2024-2030
3.	Rewitalizacja i rozwój terenów zieleni miejskiej w Ostrowcu Świętokrzyskim	Ostrowiec Świętokrzyski	Projekt przewiduje kompleksowe zadania na rzecz adaptacji terenów do zmian klimatu, m.in. przez dostosowanie infrastruktury do ekstremalnych stanów pogodowych, rozwój zielonej oraz zielono-niebieskiej infrastruktury oraz rozwiązań opartych na przyrodzie, w tym z wykorzystaniem inteligentnych systemów zarządzania wodami opadowymi i likwidacją miejskich wysp ciepła. Projektem objęte zostaną tereny w różnych częściach miasta na których planuje się m.in.: ogrody deszczowe, nawierzchnie wodoprzepuszczalne, naturalne, nieutwardzone oraz nawierzchnie z płyt antysmogowych, zbiorniki zbierające wodę deszczową, zielone dachy, żagle przeciwsłoneczne, żaluzje fotowoltaiczne, strefy oczyszczania korzeniowego, systemy uzdatniania wody, Przewidziano rewitalizację zieleni w istniejących parkach i na skwerach, utworzenie nowych skwerów, stworzenie miejskiego systemu	25 000 000,00 zł	2024-2030

			parków kieszonkowych oraz zagospodarowanie zieleni pasów drogowych dróg gminnych. Planuje się m.in. utworzenie nowych rabat bylinowych oraz wprowadzenie nasadzeń krzewów i drzew, stworzenie nowych ciągów komunikacyjnych, ujednolicenie elementów małej architektury, wprowadzenie miejskich stref relaksu, nowe nasadzenia drzew w formie szpalerów, nowe nasadzenia roślin bylinowych i traw w pasach drogowych wraz z systemem nawadniania.		
4.	Budowa systemu zagospodarowania wód odpadowych w rejonie ulic Malinowa, Jarzębinowa i Leśna w Ostrowcu Świętokrzyskim	Ostrowiec Świętokrzyski	W ramach przedsięwzięcia wybudowana zostanie kanalizacja deszczowa w rejonie ulic Malinowa, Jarzębinowa i Leśna, o łącznej długości około 6692 m, w tym dwa zbiorniki retencyjne, które będą zbierać wody opadowe z wyznaczonych trzech zlewni, o łącznej powierzchni 187,95 ha (w tym zlewnia nr 1 – 80,21 ha, zlewnia nr 2 – 84,04 ha, zlewnia nr 3 – 23,7 ha), dochodzących do ww. dróg. Planowane zbiorniki przejmować będą wody opadowe z nawierzchni drogowej oraz terenów przyległych. Wody opadowe zebrane w zbiornikach odprowadzane będą do gruntu poprzez infiltrację oraz do atmosfery poprzez zjawisko odparowywania. Inwestycja uchroni teren, który charakteryzuje się wysokim poziomem wód gruntowych, przed zalaniem wodami opadowymi. Interwencja ma na celu zmniejszenie podatności tej części miasta na niekorzystne zjawiska pogodowe oraz stworzenie warunków dla stabilnego rozwoju społeczno-gospodarczego w obliczu ryzyk związanych ze zmianami klimatu.	23 000 000,00 zł	2024-2027
5.	„Zielone ogrody” przy Szkołach podstawowych i przedszkolach w Gminie Starachowice	Starachowice	Budowa zielonych ogrodów przy miejskich przedszkolach oraz szkołach podstawowych w Starachowicach. Planuje się nowe nasadzenia roślinności przyjaznej alergikom, wiklinowe szatały, zielone labirynty, ścieżki korekcyjne, ogródki fenologiczne – uprawiane przez dzieci symboliczne gatunki roślin charakterystyczne dla poszczególnych pór roku, a także urządzenia zabawowe oraz elementy małej architektury związanej z zielenią, takiej jak pergole, trejaże, murki oporowe, drewniane ławki i leżaki. Koncepcja będzie również obejmowała usunięcie gatunków roślin trujących lub szkodliwych, które nie są wskazane przy takich placówkach, inwentaryzację gatunków cennych przyrodniczo, zaplanowanie prac pielęgnacyjno-	4 000 000,00 zł	2024 -2025

			ratowniczych przy drzewach. Zastosowanie naturalnych elementów będzie sprzyjać nawiązywaniu kontaktu z przyrodą oraz kreatywności. Naturalny plac zabaw będzie rozwijać wyobraźnię, gdyż nie będzie tu gotowych zabawek przeznaczonych do tylko jednej czynności. Ogrody będą otwarte dla wszystkich, zarówno dla dzieci jak i osób dorosłych. Dokumentacja posłuży do pozyskania środków zewnętrznych na wykonanie inwestycji. Celem jest edukacja ekologiczna, poprawa jakości przestrzeni miejskiej, zwiększenie powierzchni terenów zielonych, stworzenie miejsc integracji i rekreacji mieszkańców, poprawa warunków edukacyjnych.		
6.	Budowa zbiornika retencyjnego w miejscowości Michałów na rzece Żarnówka	Skarżysko Kościelne	Budowa zbiornika retencyjnego wraz z zagospodarowaniem zbiornika i terenu wokół zbiornika na cele rekreacyjne i rozwój agroturystyki.	15 000 000,00 zł	2024-2030
7.	Przebudowa terenów publicznych w Ostrowcu Świętokrzyskim – zagospodarowanie Rynku	Ostrowiec Świętokrzyski	Celem projektu jest poprawa stanu infrastruktury technicznej i estetyki przestrzeni publicznej z zastosowaniem rozwiązań z zakresu zielono – niebieskiej infrastruktury, które pozytywnie wpłyną na zmniejszenie efektów negatywnych zjawisk będących skutkiem kryzysu klimatycznego. Planowana jest przebudowa i zagospodarowanie Rynku z przeznaczeniem na integrację lokalnej społeczności wraz z budową na tym terenie budynku usługowego typu kawiarnia. Rynek zostanie podzielony na strefy funkcjonalne: strefę miejsca pamięci narodowej z pomnikiem, strefę górną płyty Rynku obejmującą projektowany budynek mieszczący kawiarnię wraz z przylegającym terenem z ogrodami deszczowymi, strefę centralną z fontanną multimedialną pełniącą funkcje reprezentacyjne i przeznaczoną na organizację różnych wydarzeń oraz strefy boczne pełniące funkcję miejsc relaksu i odpoczynku. Nowa koncepcja zagospodarowania przestrzeni wpłynie na zmianę wizerunku Rynku jako pełnego zieleni miejsca spotkań i integracji mieszkańców.	20 000 000,00 zł	2024-2026
8.	Świecimy przykładem –	Ostrowiec Świętokrzyski	W ramach przedsięwzięcia przewiduje się wdrażanie działań ujętych w opracowanym przez Gminę Ostrowiec Świętokrzyski	7 000 000,00 zł	2024-2030

	wzmocnienie potencjału ekologicznego Ostrowca Świętokrzyskiego		<p>Programie Edukacji Ekologicznej. W realizację programu będą zaangażowane gminne placówki oświatowe. Przy szkołach i przedszkolach będą tworzone m.in.: ogrody przyjazne owadom, ogrody deszczowe czy ścieżki edukacyjne. W szkołach i przedszkolach wdrożony zostanie program edukacji ekologicznej, na podstawie opracowanych w ramach PEE scenariuszy zajęć. Organizowane będą pikniki ekologiczne oraz happeningi. Celem wdrożenia PEE będzie zaangażowanie jak najszerszego grona mieszkańców w działania edukacyjne i wdrażanie proekologicznych rozwiązań. W związku z powyższym, przewidziano blok szkoleń/warsztatów dla mieszkańców z uwzględnieniem różnych grup społecznych i zawodowych. W ramach PEE realizowane będą także takie działania jak: opracowanie oraz druk materiałów edukacyjnych, opracowanie i wdrożenie edukacyjnej gry miejskiej EKO OSTROWIEC; wdrożenie w szkołach cyklicznych akcji zbiórki odpadów, m.in.: makulatury, baterii; kampania w lokalnych mediach, edukacyjne przedstawienia teatralne angażujące uczestników; warsztaty na składowisku odpadów, konkursy ekologiczne; cykliczne akcje typu bezgotówkowa wymiana odzieży czy ostrowiecki dzień bez samochodu. Do placówek oświatowych zakupione zostaną pomoce dydaktyczne wspierające realizację programu edukacji ekologicznej, w tym komplety materiałów do prowadzenia zajęć oraz organizacji happeningów i pikników edukacyjnych.</p>		
9.	Zielona i niebieska infrastruktura w przestrzeni miejskiej Końskich	Końskie	<p>Na terenie miasta planuje się rozwój zielonej oraz zielono-niebieskiej infrastruktury oraz stworzenie systemów zarządzania wodami opadowymi i likwidacją miejskich wysp ciepła.</p> <p>Projektem objęte zostaną tereny centrum miasta – ulice prostopadłe do Rynku oraz kwartały kamienic a także pozostałe tereny publiczne, np. w zakresie retencjonowania i wykorzystania wody opadowej, tworzenia łąk kwiatnych przy drogach. Przewiduje się m.in. następujące elementy przestrzeni: ogrody deszczowe, zadrzewienie, nawierzchnie wodoprzepuszczalne, zieleń niską, tereny zielone biologicznie czynne, zielone wyspy, żagle przeciwsłoneczne.</p>	15 000 000,00 zł	2024-2028

10.	Rozwój terenów zieleni miejskiej i budowa systemu gospodarki wodą opadową	Wąchock	Celem projektu jest zwiększenie ilości zieleni miejskiej z wykorzystaniem wódami opadowych i likwidacją miejskich wysp ciepła.	2 500 000,00 zł	2024-2030
-----	---	---------	--	-----------------	-----------

CEL OPERACYJNY 4.3. WPROWADZENIE ROZWIĄZAŃ NASTAWIONYCH NA ZRÓWNOWAŻONĄ GOSPODARKĘ ODPADAMI ORAZ PROMOWANIE I REALIZACJA ROZWIĄZAŃ Z ZAKRESU GOSPODARKI O OBIEGU ZAMKNIĘTYM

Kierunki działań					
<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie i modernizacja istniejących stacjonarnych PSZOK na terenach miast , w tym rozwój PSZOK-ów w kierunku spełnienia wymagań gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ) • Unifikacja systemu selektywnej zbiórki na terenie MOF Miasta Północy • Rozwój systemu zbiórki odpadów ulegających biodegradacji w pojemnikach (bez użycia worka foliowego) • Tworzenie sieci recyklatów • Modernizacja instalacji komunalnych na terenie MOF Miasta Północy w kontekście GOZ • Stworzenie jednolitej i bezpłatnej aplikacji o gospodarce obiegu zamkniętego (GOZ) dla mieszkańców MOF • Promocja wydarzeń włączających mieszkańców, nastawionych na ograniczenie masy wytwarzania odpadów • Stworzenie punktów napraw sprzętu domowego (np. przy PSZOK-ach) • Rozwój technologii związanej z odzyskiem odpadów • Zwiększenie potencjału eko-edukacyjnego MOF-u dzięki wykorzystanie lokalnych walorów przyrodniczych w edukacji przyrodniczej • Stworzenie platformy wymiany doświadczeń w zakresie wymiany wiedzy dotyczącej edukacji ekologicznej pomiędzy gminami MOF Miasta Północy • Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie Gminy Mirzec 					
Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami					
<p>Działania podejmowane w dziedzinie środowiska będą miały największą szansę na realizację w ramach współpracy gmin MOF Miasta Północy. Skuteczne zagospodarowanie odpadów komunalnych rozwiąże problematykę powstawania odpadów oraz zwiększy segregację oraz recykling. Barięra może stanowić nieznanostwo korzyści oraz metod gospodarowania odpadami. Promowanie i realizacja rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym, segregacji odpadów i recyklingu wśród ludności MOF Miasta Północy byłaby odpowiedzią na te wyzwania. Na terenie MOF Miasta Północy brak jest obiektów posiadających innowacyjne wyposażenie umożliwiające zrównoważoną gospodarkę odpadami. Barięra we wdrażaniu ekologicznych rozwiązań są również skomplikowane procedury prawne utrudniające odpowiednią segregację odpadów oraz ich częste zmiany.</p>					
Projekty					
Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram

1.	Rozbudowa bazy PSZOK	Kunów	Rozbudowa bazy PSZOK.	5 000 000,00 zł	2023 - 2025
2.	Modernizacja istniejących „PSZOK” na terenie MOF	Waśniów	Ochrona środowiska poprzez poprawę nowoczesnych rozwiązań zagospodarowywania odpadów w PSZOK. Zaprojektowanie, pozyskanie pozwoleń budowlanych, wykonawstwo.	Za każdą modernizację – 4,5 mln zł	Od 2024
3.	Budowa niezbędnej infrastruktury na terenie istniejącego PSZOK w Gminie Suchedniów oraz modernizacja punktu w kierunku spełnienia wymagań gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)	Suchedniów	<p>W ramach projektu planuje się budowę niezbędnej infrastruktury na terenie istniejącego PSZOK w Gminie Suchedniów oraz modernizację punktu w kierunku spełnienia wymagań gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ).</p> <p>Założenia projektu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lokalizacja punktu umożliwiająca wjazd samochodów, odbiór kontenerów, • wyposażenie w pojemniki dostosowane do gromadzenia różnego rodzaju odpadów, m.in.: zielonych, papieru i tektury, odpadów opakowaniowych ze szkła z podziałem na szkło bezbarwne i kolorowe, tworzyw sztucznych i metali, mebli i innych odpadów wielkogabarytowych oraz odpadów budowlano-remontowych, • magazyny, budynki gospodarcze, wiaty lub miejsca zadaszone przystosowanymi do gromadzenia zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, zużytych baterii i akumulatorów, przeterminowanych leków, chemikaliów (farb, lakierów, olejów odpadowych itd.). • teren ogrodzony, oświetlony i zabezpieczony przed dostępem osób niepowołanych. <p>W punkcie gromadzone będą odpady komunalne selektywnie zbierane, z wyłączeniem zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów zawierających azbest. Zbierane i magazynowane będą: inne niż niebezpieczne odpady komunalne, odpady niebezpieczne powstające w gospodarstwach domowych (odpady komunalne), przedmioty przeznaczone do ponownego użycia.</p> <p>Poza selektywnie zbieranymi odpadami komunalnymi, do PSZOK mieszkańcy przynieść będą mogli odpady i przedmioty nadające się do ponownego użycia. Przedmioty niewymagające napraw będą</p>	1 500 000,00 zł	2024-2027

			<p>zbierane w wydzielonym magazynie i odbierane przez zainteresowanych mieszkańców. Odpady i przedmioty wymagające drobnych napraw lub czyszczenia poddawane będą tym procesom w punkcie przygotowaniu do ponownego użycia w celu przywrócenia im wartości użytkowych. Powyższe dotyczy przede wszystkim odpadów wielkogabarytowych oraz odzieży.</p> <p>PSZOK nie będzie przyjmował odpadów wytworzonych w związku ze świadczeniem usług przez przedsiębiorców (np. odpady remontowo-budowlane, zużyte oleje i materiały filtracyjne, itp.) oraz odpadów z prowadzonej działalności gospodarczej.</p> <p>Odpady przyjmowane będą bezpłatnie od mieszkańców z terenu danej gminy w zamian za uiszczoną przez właściciela nieruchomości opłatę za gospodarowanie odpadami komunalnymi.</p> <p>Budynek wyposażony będzie w instalację fotowoltaiczną.</p>		
4.	Organizacja systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych z PSZOK w Ostrowcu Świętokrzyskim	Ostrowiec Świętokrzyski	<p>Budowa gminnego punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych (PSZOK) zlokalizowanego przy ul. J. Samsonowicza oraz stworzenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Budowa PSZOK obejmie: ogrodzenie, oświetlenie wraz instalacją PV, utwardzenie działki z instalacją wod.-kan. zbierającą wodę wykorzystywaną do podlewania terenów zielonych i separatorem, budowę obiektu socjalno-biurowo-edukacyjnego wraz z niezbędną infrastrukturą oraz wyposażeniem, obiekty gospodarczo-magazynowe, boksy do zbierania odpadów i ich ponownego użycia, parking dla mieszkańców. PSZOK wyposażony będzie m.in. w: monitoring, wagi, boksy, miejsce rozładunku, magazyn, wiaty i kontenery, sprzęt, punkt napraw, wymiany, ponownego użycia, ścieżkę i salę edukacyjną z wyposażeniem biurowym (meble, urządzenia TIK, wyposażenie warsztatowe), system informatyczny dla obsługi PSZOK, zamiatarki, auta dostawcze do zbierania odpadów (w tym elektryczne), urządzenie do przestawiania kontenerów oraz rozdrabniania odpadów, pojemniki do segregacji odpadów ustawiane na terenach publicznych, wagi platformowe, prasy belujące. W ramach inwestycji zostaną zakupione także: pojazdy do obsługi Mobilnego PSZOK-u, kompostowniki zlokalizowane przy placówkach oświatowych, pojemniki do selektywnej zbiórki</p>	23 500 000,00 zł	2023-2025

			odpadów umieszczone w budynkach użyteczności publicznej oraz na terenach użyteczności publicznej, poidelka (fontanny) wody pitnej zainstalowane w szkołach podstawowych oraz na terenach publicznych. Dodatkowo na terenie miasta zostanie zorganizowany dodatkowy punkt przyjmowania i wymiany rzeczy używanych niestanowiących odpadu w celu zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów. Zorganizowana zostanie także kampania edukacyjno-informacyjna.		
5.	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Starachowicach	Starachowice	Zakres robót będzie obejmował następujące prace: 1. zagospodarowanie terenu - drogi, nawierzchnie utwardzone, zakup i montaż wagi samochodowej zagłębionej, wykonanie budynków magazynowych, budynek administracyjny, rampa wyładowa z zadaszeniem, ogrodzenie terenu panelowe. 2. Wyposażenie terenu - plac edukacyjny - wyposażenie, powierzchnie magazynowe- wyposażenie. 3. Przyłącza wodociągowe, kanalizacji sanitarnej, deszczowej – przyłącze wody, przyłącze sanitarne, przyłącze kanalizacji deszczowej wraz ze zbiornikiem na deszczówkę 4. Sieci i przyłącza elektryczne, zasilanie kontenera i obiektów oraz oświetlenie terenu – przyłącze elektryczne WLZ, monitoring, zasilanie obiektów z oświetleniem i automatyką bramy. 5. Oznakowanie p.poz., technologiczne o informacyjne 6. Pojemniki do segregacji odpadów. 7. Zakup śmieciarek. Gmina nie posiada własnego PSZOK. obecnie jest on dzierżawiony od firmy zewnętrznej. Gmina dąży do prowadzenia gospodarki odpadami poprzez własne jednostki. Budowa PSZOK będącego własnością Gminy wpisuje się w strategię miasta w zakresie gospodarowania odpadami.	6 200 000,00 zł	2024
6.	Kompleksowe rozwiązanie zagospodarowania odpadów poprzez rozbudowę RZZO w Końskich	Końskie	Inwestycja przewiduje budowę nowej kwatery składowiskowej, o zakładanej powierzchni około 1,5 ha i szacowanej pojemności 150 tys. m ³ . Kwatera będzie wyposażona w odpowiednie instalacje drenujące, do odcieków, odgazowujące, uszczelniające – dla zapobiegania negatywnego wpływu na środowisko gruntowe. W ramach zadania powstanie droga dojazdowa do kwatery, rampa wyładunkowa i nowoczesny system monitoringu. Planuje się usprawnienie procesu segregacji odpadów. Podejmowane będą również działania mające na celu optymalizację transportu odpadów, w tym zakup nowego sprzętu.	20 000 000,00 zł	2025-2030

			Aktualnie działający RZZO obejmuje zasięgiem wszystkie gminy z terenu dwóch powiatów: koneckiego i skarżyskiego. Inwestycja pozwoli na zagospodarowanie wciąż rosnącej ilości odpadów komunalnych na około 10-15 lat dla około 100 tys. mieszkańców. W wyniku modernizacji i unowocześnienia bazy RZZO – jedyne zakładu w rejonie – pojawią się nowe możliwości współpracy z innymi ościennymi i zainteresowanymi gminami.		
7.	Budowa Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych na terenie Gminy Mirzec	Mirzec	Zakres robót będzie obejmował następujące prace: utwardzenie terenu pod ruch ciężki, odprowadzenie wód opadowych i roztopowych, ogrodzenie terenu, wykonanie oświetlenia i monitoringu wizyjnego, wykonanie infrastruktury technicznej w tym zabezpieczenia przeciwpożarowego, wykonanie wiaty i magazynów oraz budynku administracyjnego wraz z zapleczem socjalnym, zakup i montaż wagi samochodowej, zakup niezbędnych maszyn i urządzeń do przewozu - załadunku odpadów, zakup pojemników i kontenerów na odpady. Ponadto na terenie PSZOK-u wykonana zostanie ścieżka edukacyjna.	5 000 000,00 zł	2024-2026
8.	Budowa PSZOK w Gminie Wąchock w kierunku spełnienia wymagań gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)	Wąchock	W ramach projektu planuje się budowę PSZOK-u spełniającego wymagania gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ).	2 500 000,00 zł	2024-2030

CEL OPERACYJNY 4.4. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY SIECIOWEJ NA TERENIE MOF MIASTA PÓŁNOCY

Kierunki działań

- Rozbudowa i modernizacja sieci dostarczania mediów na terenie MOF Miasta Północy
- Budowa przydomowych biogazowni – mikro-instalacje rolnicze
- Budowa bioetanowni
- Rozwój kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków

- Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Mirzec-etap III
- Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Trębowiec Krupów i Krzewa

Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami

Doprowadzenie sieci infrastruktury gazowej i kanalizacyjnej dla całego obszaru MOF Miasta Północy było jednym z kilkakrotnych wskazań w badaniu CAWI oraz podczas warsztatów diagnostycznych. Jest to kolejne działanie wymagające współpracy jednostek samorządu terytorialnego oraz nakładów finansowych, które nie są dostępne we wszystkich gminach. Dodatkowe środki na realizację tych inwestycji umożliwiłyby korzystanie przez mieszkańców z bardziej ekologicznych form ogrzewania (gaz) oraz niezanieczyszczanie środowiska (ścieki).

Projekty

Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Dołach Biskupich	Kunów	Budowa kanalizacji sanitarnej.	5 000 000,00 zł	2024 - 2026
2.	Budowa kanalizacji sanitarnej w Udziecowie	Kunów	Budowa kanalizacji sanitarnej.	3 000 000,00 zł	2024 - 2026
3.	Budowa Przydomowych Oczyszczalni Ścieków	Waśniów	Ochrona środowiska w miejscach gdzie nie można wybudować kolektora sanitarnego. Podpisanie Umów z mieszkańcami, zaprojektowanie, pozyskanie zgłoszeń budowlanych, wykonawstwo.	Za każde 100 sztuk – 2,5 mln zł	Od 2024
4.	Instalacja urządzeń optymalizujących stratę wodę	Suchedniów	Projekt jest odpowiedzią na potrzebę wsparcia instalacji urządzeń optymalizujących stratę wody poprzez urządzenia monitoringu sieci wodnej jako jednego z narzędzi przeciwdziałania negatywnym skutkom zmian klimatycznych. W ramach projektu zostanie wykonana wizualizacja i monitoring strat sieci wodociągowej i jej prawidłowego funkcjonowania.	300 000,00 zł	2024-2027
5.	Przebudowa oczyszczalni ścieków	Suchedniów	Projekt zakłada: <ul style="list-style-type: none"> • poprawę funkcjonowania gospodarki osadowej z zagwarantowaniem możliwości zagospodarowania osadu w formie granulatu/nawozu wapniowego. • usprawnienie procesu oczyszczania ścieków, skutkujące poprawą parametrów jakościowych osadu i dostosowanie 	21 000 000,00 zł	2023 – 2027

			<p>pracy oczyszczalni do zmienności parametrów ścieków na dopływie wraz z uzyskaniem wymaganego efektu oczyszczania.</p> <p>Przebudowa oczyszczalni obejmuje: wykonanie nowego budynku oczyszczania mechanicznego, modernizację reaktora biologicznego, wykonanie nowego osadnika wtórnego, budowę nowego budynku technologicznego, zabudowę nowej pompowni osadów nadmiernych, wykonanie nowego zbiornika magazynowego osadu, budowę nowego magazynu osadu granulowanego, przebudowę systemu sterowania i zasilania elektroenergetycznego, wykonanie nowego układu sieci technologicznych, rozbiórkę starych obiektów, wykonanie instalacji fotowoltaicznej, wymianę systemu AKPiA, dostosowanie systemu elektroenergetycznego oczyszczalni, zabudowa awaryjnego agregatu prądotwórczego, wykonanie nowego zjazdu, budowę bram przesuwnych, dostosowanie istniejącego układu zagospodarowania terenu oraz układu komunikacji drogowej i pieszej do nowych obiektów. Przedsięwzięcie dotyczy również zakupu koparko - ładowarki do obsługi granulatu.</p>		
6.	Budowa sieci kanalizacji o długości 7,7 km	Suchedniów	W ramach projektu planowana jest budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Suchedniowie w miejscowości Ostojów, o długości ok. 7,5 km, w tym kanał grawitacyjny, tłoczny.	30 000 000,00 zł	2022 – 2027
7.	Unieszkodliwianie/zagospodarowanie komunalnych osadów ściekowych powstających w oczyszczalni ścieków w Stąporkowie w celu odzysku wraz zakupem urządzeń nowej technologii	Stąporków	<p>Projekt będzie polegał na unieszkodliwianiu ewentualnie zagospodarowaniu komunalnych osadów ściekowych przez rozbudowę istniejącej oczyszczalni ścieków budując obiekt typu biogazowni, spalarni, kompostowni dla odzysku.</p> <p>W ramach projektu zakupione zostaną także urządzenia nowej technologii służące gospodarce wodno-ściekowej. Działania jakie należy podjąć to sporządzenie dokumentacji projektowej, uzyskanie wszelkich uzgodnień, dokonanie zgłoszeń i wykonanie robót budowlanych oraz dostaw.</p>	7 000 000,00 zł	2024-2030

	służące gospodarce wodno-ściekowej				
8.	Budowa kanalizacji sanitarnej z lokalną oczyszczalnią ścieków w miejscowości Gosań	Stąporków	Projekt będzie polegał na wybudowaniu sieci kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalnią ścieków miejscowości Gosań. Obecnie opracowywana jest dokumentacja projektowa. Działania jakie należy podjąć to uzyskać pozwolenie na budowę oraz wykonać roboty budowlane.	6 400 000,00 zł	2024-2030
9.	Budowa kanalizacji oraz oczyszczalni ścieków w Niekłaniu (etap I) i Odrowążu	Stąporków	Projekt będzie polegał na budowie sieci kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków w miejscowości Odrowąż, Niekłan Wielki i Niekłan Mały. Działania jakie należy podjąć to wykup działek pod budowę oczyszczalni, opracować projekt (gmina zabezpieczyła na rok 2023 środki w budżecie na wykonanie dokumentacji) oraz wykonać roboty budowlane.	17 000 000,00 zł	2025-2030
10.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Czarniecka Góra	Stąporków	Projekt będzie polegał na budowie sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Czarniecka Góra. Obecnie opracowywana jest dokumentacja projektowa. Działania jakie należy podjąć to uzyskać pozwolenie na budowę oraz wykonać roboty budowlane.	7 200 000,00 zł	2024-2028
11.	Modernizacja/budowa ujęć wody na terenie Gminy Stąporków	Stąporków	Projekt będzie polegał na modernizacji już istniejących ujęć wody (Odrowąż, Smarków, Gosań, Pardołów, Czarniecka Góra) z opcjonalną modernizacją stacji uzdatniania wody (projekt + realizacja). Niezbędne jest także uzyskanie nowych ujęć wody. Tereny posiadające pokłady wodonośne to msc. Mokra. Działania jakie należy podjąć to opracowanie dokumentacji i przeprowadzenie badań w kierunku znalezienia, a następnie wybudowania nowych ujęć wody. Należy także przeprowadzić audyt stacji uzdatniania wody, w razie wykrytych wad zmodernizować stację.	6 400 000,00 zł	2024-2029
12.	Modernizacja i rozbudowa kanalizacji deszczowej na	Starachowice	Wykonanie oceny stanu technicznego sieci infrastruktury kanalizacji deszczowej wraz jej oczyszczeniem. Przebudowa oraz modernizacja sieci kanalizacji deszczowej. Wykonanie dwóch zbiorników retencyjnych na terenie Gminy Starachowice.	23 000 000,00 zł	2024-2026

	terenie Gminy Starachowice				
13.	Budowa kanalizacji deszczowej	Skarżysko-Kamienna	Budowa kanalizacji deszczowej na odcinku od skrzyżowania ul. Sokolej z ul. Żeromskiego do skrzyżowania ul. Niepodległości z ul. Zielną.	2 000 000,00 zł	2023-2030
14.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Skarżysko Kościelne, Majków i Kierz Niedźwiedzi (II etap)	Skarżysko Kościelne	Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Skarżysko Kościelne – ul. Łąkowa i w Majkowie – ul. Sosnowa, ul. Akacyjowa oraz Kierz Niedźwiedzi (II etap)	12 000 000,00 zł	2025-2030
15.	Budowa sieci gazowniczej	Skarżysko Kościelne	Rozwój sieci gazowniczej na terenie gminy Skarżysko Kościelne.	30 000 000,00 zł	2024-2030
16.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Mirzec-etap III	Mirzec	Zakres robót będzie obejmował budowę 100 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dotychczas nieskanalizowanych w których budowa sieci kanalizacyjnej jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona. Zadanie obejmuje zawarcie umów z mieszkańcami, zaprojektowanie, zgłoszenie budowlane oraz wykonawstwo. Realizacja inwestycji pozwoli na likwidację starych zbiorników bezodpływowych co znacznie poprawi komfort życia mieszkańców oraz podniesie poziom ochrony środowiska naturalnego na terenie Gminy Mirzec	2 500 000,00 zł	2024-2026
17.	Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Trębowiec Krupów i Krzewa	Mirzec	Zakres robót będzie obejmował budowę sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Trębowiec Krupów oraz Krzewa. Łączna długość sieci przewidzianej do budowy to 6,5 km. Realizacja inwestycji pozwoli na likwidację starych zbiorników bezodpływowych co znacznie poprawi komfort życia mieszkańców oraz podniesie poziom ochrony środowiska naturalnego na terenie Gminy Mirzec.	10 000 000,00 zł	2025-2030
18.	Rozbudowa kanalizacji wodociągowej i sanitarnej na obszarze Gminy Wąchock	Wąchock	Rozbudowa kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej na terenie Gminy Wąchock.	1 500 000,00 zł	2024 - 2030

15.5. PROJEKTY W RAMACH CELU STRATEGICZNEGO 5. ZAPEWNIONA WYSOKA SPÓJNOŚĆ I DOSTĘPNOŚĆ PRZESTRZENNA CAŁEGO MOF MIASTA PÓŁNOCY

CEL OPERACYJNY 5.1. ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TRANSPORTOWEJ

Kierunki działań					
<ul style="list-style-type: none"> • Budowa nowych i modernizacja istniejących ciągów drogowych łączących obszary MOF Miasta Północy z głównymi ciągami komunikacyjnymi klasy S i A oraz połączeń między poszczególnymi gminami MOF • Stworzenie systemu punktów przesiadkowych • Skorelowanie komunikacji miejskiej i kolejowej w poszczególnych aglomeracjach miejskich i miejsko-wiejskich • Rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej w ramach mobilności miejskiej 					
Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami					
<p>Skuteczny, czyli dostępny transport jest podstawą dobrej współpracy między gminami obszaru funkcjonalnego. Miejski Obszar Funkcjonalny jest dobrze skomunikowany z pozostałymi regionami kraju ze względu na położenie trasy szybkiego ruchu S7 w osi północ-południe (Końskie - Ostrowiec Świętokrzyski). Połączenia komunikacyjne pozwolą na dogodne przemieszczanie się w celach edukacyjnych, zarobkowych. Potencjałem w zakresie transportu jest rozwój infrastruktury kolejowej - połączenie PKP jako oś łącząca MOF z centrum (węzłem) w Skarżysku-Kamiennej i uruchomione przewozy pasażerskie koleją T 25.</p> <p>Należy jednak zwrócić uwagę, że połączenia pomiędzy poszczególnymi gminami MOF Miasta Północy nie są rozwinięte na wystarczającym poziomie. Wiele dróg na terenie MOF Miasta Północy charakteryzuje się złym stanem technicznym. Istnieje również konieczność dostosowania drogi krajowej nr 42 (stanowiącej arterię transportową północy województwa i umożliwiającą dostęp do drogi S7 większości samorządów MOF) do standardów drogi ekspresowej. Niezbędne są też prace związane z budową obwodnic np. obwodnicy Końskich czy Starachowic. Na terenie obszaru funkcjonalnego brakuje rozbudowanej sieci ścieżek rowerowych. Zapewnienie dobrych połączeń komunikacyjnych jest podstawą do zagwarantowania lepszej dostępności do usług nawet jeśli byłby one realizowane w miastach rdzeniowych (cel 1). Ponadto dobre połączenia komunikacyjne sprzyjają rozwojowi gospodarczemu (cel 2), a rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej będzie miał pozytywny wpływ zarówno na zwiększanie atrakcyjności turystycznej (cel 3) obszaru jak i zmniejszaniu negatywnej presji na środowisko (cel 4).</p>					
Projekty					
Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Obwodnica Północna miasta Końskie	Końskie	Budowa północnej obwodnicy Końskich, częściowo w nowym śladzie, łączącej drogę wojewódzką nr 728 z drogą krajową nr 42 poprzez drogę wojewódzką nr 749, o łącznej długości 6,618 km. W ramach inwestycji zrealizowane zostaną m.in.: skrzyżowania z drogami wojewódzkimi i krajową, drogi dojazdowe, zjazdy publiczne, odwodnienie, obiekty inżynierskie, oznakowanie pionowe i poziome oraz elementy bezpieczeństwa ruchu drogowego, ścieżka rowerowa, oświetlenie, zatoka autobusowa i obwód utrzymania drogowego.	60 000 000,00 zł	2024-2026

			Północna obwodnica Końskich usprawni komunikację, gwarantując płynność ruchu, skrócenie czasu przejazdu, oraz – poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrum miasta – zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego dla kierujących i pieszych, a także ograniczenie emisji spalin i hałasu w stosunku do obecnie eksploatowanych dróg. Obwodnica będzie odcinkiem strategicznym, ponieważ ułatwi dostęp do strefy przemysłowej i terenów inwestycyjnych w północnej części Końskich. Projekt komplementarny z projektem przebudowy drogi krajowej nr 42.		
2.	Rozwój infrastruktury drogowej Ostrowca Świętokrzyskiego	Ostrowiec Świętokrzyski	Budowa, przebudowa i remonty dróg gminnych istotnych dla rozwoju miasta.	120 000 000,00 zł	2023-2030
3.	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu rowerowym i pieszym na terenie miasta Ostrowca Świętokrzyskiego	Ostrowiec Świętokrzyski	Budowa i przebudowa dróg dla rowerów, dróg dla pieszych, utworzenie miejsc parkingowych dla rowerów, doświetlenie przejść dla pieszych i inne rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów. Utworzenie publicznej wypożyczalni rowerów.	15 000 000,00 zł	2022-2026
4.	Rozwój infrastruktury drogowej na terenie gminy Kunów	Kunów	Rozwój infrastruktury drogowej	5 000 000,00 zł	2024 - 2030
5.	Budowa dróg z ciągami pieszo-rowerowymi o łącznej długości 19 km	Suchedniów	W ramach projektu powstanie część dróg z ciągami pieszo-rowerowymi, co umożliwi połączenie z systemem ścieżek Miast Północy i z siecią tras rowerowych planowanych do realizacji na obszarze Gór Świętokrzyskich. Poprawa stanu infrastruktury drogowej wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej regionu, pobudzenie działalności np. gospodarstw agroturystycznych. W ramach projektu planowana jest budowa i przebudowa gruntowych dróg gminnych na terenie gminy Suchedniów o łącznej długości ok. 19 km.	30 000 000,00 zł	2024 - 2027
6.	Budowa wzdłuż toru kolei wąskotorowej ciągu komunikacyjnego, pieszo-	Starachowice	Budowa ciągu komunikacyjnego, pieszo-rowerowego pozwoli poprawić bezpieczeństwo pieszych (udających się do galerii Galardia) i rowerzystów oraz usprawnić ich ruch. Powinna być połączona z istniejącym ciągiem w okolicy Rynku i zapewni bezpieczne wyprowadzenie ruchu w kierunku Lubieni, Brodów i Michałowa.	3 000 000,00 zł	2023-2027

	rowerowego, wraz z peronem i fragmentem toru dla wagonu		Budowa ławek i miejsca odpoczynku uatrakcyjni okolicę często odwiedzaną przez klientów sklepów galerii. Budowa peronu i fragmentu toru dla wagonu pozwoli udostępnić obiekt/wagon na ekspozycję rekwizytów kolejowych gromadzonych obecnie w „Minimuzeum u Dróżnika” i zapewnić bezpieczeństwo w czasie „lekcji muzealnych” i jazd drezyną kolejową na odcinku torów do parowozowni.		
7.	Poprawa dostępności komunikacyjnej Powiatu Ostrowieckiego oraz zrównoważonej mobilności	Powiat Ostrowiecki	Planowane działania obejmują realizację projektu mającego na celu m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • modernizację i rozbudowę sieci drogowej głównie na obszarach objętych rozwojem przedsiębiorczości, • modernizację i rozbudowę infrastruktury komunikacyjnej zapewniającej dostęp do atrakcji turystycznych, • rozbudowę tras i ścieżek rowerowych, celem zwiększenia dostępności do kluczowych atrakcji turystycznych Powiatu, • zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu rowerowego poprzez budowę i modernizację ciągów pieszo-rowerowych, • zmniejszenie negatywnego oddziaływania na środowisko. 	100 000 000,00 zł	2024-2030
8.	Rozwój infrastruktury drogowej	Skarżysko-Kamienna	Rozbudowa, przebudowa, modernizacja sieci dróg na terenie miasta Skarżysko-Kamienna wraz z wykonaniem niezbędnej infrastruktury.	46 000 000,00 zł	2023-2027
9.	Rozwój infrastruktury drogowej (poza obszarem Natura 2000) w Gminie Ćmielów	Ćmielów	Mając na uwadze poprawę bezpieczeństwa użytkowników i jakość życia mieszkańców, gmina Ćmielów zaplanowała kompleksową przebudowę i remonty dróg. W ramach jednego z głównych zadań własnych gminy zamierzamy przebudować, wyremontować i rozbudować drogi gminne i wewnętrzne.	10 000 000,00 zł	2024-2030
10.	Rozwój infrastruktury drogowej	Wąchock	Rozbudowa, przebudowa, modernizacja sieci dróg na terenie Gminy Wąchock wraz z wykonaniem niezbędnej infrastruktury.	15 000 000,00 zł	2024-2030

CEL OPERACYJNY 5.2. ZAPEWNIENIE ZRÓWNOWAŻONEJ I EFEKTYWNEJ KOMUNIKACJI PUBLICZNEJ NA TERENIE MOF

Kierunki działań					
<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie sieci połączeń komunikacji publicznej zapewniających dostęp do wszystkich miast wiodących w ramach MOF Miasta Północy • Rozwój transportu zero i niskoemisyjnego • Stworzenie stacji ładowania (pojazdów elektrycznych) 					
Opis zintegrowania kierunków działań i powiązanie ze zidentyfikowanymi problemami					
<p>Barierę w rozwoju komunikacji może stanowić niechęć niektórych gmin MOF do tworzenia wspólnego transportu lub niedoinwestowany tabor autobusowy i kolejowy. Jego modernizacja lub wymiana na nisko lub zeroemisyjny zachęci pasażerów do korzystania zarówno przy krótkich (dojazd do pracy, szkoły) jak i długich podróżach (Strategia na rzecz rozwoju zrównoważonej mobilności opracowana przez Komisję Europejską przyjmuje, że do 2030 roku przewóz osób na dystansie do 500 km nie powinien generować emisji). Rozwinięcie systemu ścieżek rowerowych umożliwiających korzystanie z roweru jako zamiennika środka transportu pozwoli ograniczyć emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Barierą stanowi nieposiadanie infrastruktury rowerowej przez 7 gmin MOF Miast Północy. Podobnie jak w przypadku celu operacyjnego 5.1 podejmowane działania w ramach wskazanych kierunków działań będą sprzyjały realizacji pozostałych celów.</p>					
Projekty					
Lp.	Nazwa projektu	Podmiot realizujący	Opis projektu	Szacunkowa kwota	Harmonogram
1.	Budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych na terenie Gminy Suchedniów	Suchedniów	<p>W ramach projektu planuje się budowę sieci stacji ładowania pojazdów elektrycznych przy obiektach użyteczności publicznej na terenie Gminy Suchedniów w min. 10 lokalizacjach m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • szkoły, przedszkole, • przychodnia zdrowia, • Urząd Miasta i Gminy, • Ośrodek Sportu i Rekreacji w Suchedniowie, • Zakład Gospodarki Komunalnej, • otoczenie zalewu w Suchedniowie i w Mostkach i punktu widokowe przy ścieżkach rowerowych. <p>Wiaty stacji zostaną wyposażone w instalacje fotowoltaiczne.</p>	2 000 000,00 zł	2024-2027
2.	Zintegrowany system Karty Miejskiej	Starachowice	<p>Utworzenie zintegrowanego systemu Karty Miejskiej obejmującego oprogramowanie dedykowane jednostkom administracji samorządowej, pozwalające na wdrożenie i prowadzenie projektów Karty Mieszkańca. Rozwiązanie pozwala na gratyfikację lokalnej społeczności, buduje z nią zupełnie nowy kanał komunikacyjny, integruje usługi miejskie oraz angażuje ją w życie miasta.</p>	1 000 000,00 zł	2023-2024

3.	Ekologiczny transport miejski w Starachowicach	Starachowice	Zakup 5 autobusów elektrycznych lub wodorowych wraz z infrastrukturą do ładowania i tablic informacji pasażerskiej. Utworzenie obiektu "parkuj i jedź" z wykorzystaniem OZE, montaż wiat przystankowych z wykorzystaniem OZE, tablice informacji pasażerskiej, budowa ciągów pieszo-rowerowych/ ścieżek rowerowych, stojaki na rowery wiaty rowerowe, doświetlenie przejść dla pieszych, aplikacje planowania podróży.	22 500 000,00 zł	2024-2025
4.	Zakup nowych autobusów	Skarżysko-Kamienna	Zakup nowych autobusów spełniających wymogi EURO6.	15 000 000,00 zł	2023-2027
5.	Budowa terminala intermodalnego	Skarżysko-Kamienna	Budowa terminala intermodalnego do przeładunku towarów z transportu szynowego na transport kołowy i odwrotnie.	150 000 000,00 zł	2023-2027
6.	Budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych na terenie Gminy Stąporków	Stąporków	W ramach projektu planuje się budowę stacji ładowania pojazdów elektrycznych przy ciągach dróg publicznych.	1 000 000,00 zł	2024-2030
7.	Rozwój ekologicznego transportu	Skarżysko Kościelne	Zakup zeroemisyjnych autobusów elektrycznych lub autobusów zasilanych CNG	Na chwilę obecną brak możliwości oszacowania kosztów	2024-2027
8.	Budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych na terenie gminy Wąchock	Wąchock	Budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych przy obiektach użyteczności publicznej na terenie Gminy Wąchock. Wiaty stacji zostaną wyposażone w instalacje fotowoltaiczne.	1 000 000,00 zł	2024-2030

*Pani Wacławek Monika Kociąg
 8.05.2023*

Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Kielcach
 25-734 Kielce
 Jagiellońska 68 / -

Urząd Miasta Skarżysko-Kamienna
 Biuro Obsługi Interesanta
 Wpłynęło
 2023 -05- 04

Kielce, 2023-05-04

NZ.9022.5.32.2023.GK

Urząd Miasta
 Skarżysko-Kamienna
 2023-05-04,11258/2023
 PAWLAK KAROLINA

Urząd Miasta Skarżyska-
 Kamiennej
 26-110 Skarżysko-Kam.
 Sikorskiego 18

Dokument nie zawiera podpisu
 Podpis elektroniczny

518E

OPINIA

Korespondencja wysłana z systemu EZD PUW

Opinia w załączeniu

Załączniki:

- 1. Skarżysko-Kam. plan ZIT MOF 9022.5.32.2023 - opinia.pdf

URZĄD MIASTA
 w Skarżysku-Kamiennej
 Wpłynęło
 2023 -05- 05
 L.dz. 1981 /S1 podpis

Urząd Miasta w Skarżysku-Kamiennej
 Wydział Rozwoju
 i Planowania Przestrzennego

Wpłynęło dnia 2023 -05- 08
 L.dz. 526 podpis *Witkowski*

Monika

08 MAJ 2023

ŚWIĘTOKRZYSKI PAŃSTWOWY WOJEWÓDZKI INSPEKTOR SANITARNY

ul. Jagiellońska 68, 25-734 Kielce,
tel. centrala: (41) 365-54-00, fax (41) 345-18-73,
e-mail: sekretariat.wsse.kielce@sanepid.gov.pl

Kielce, dnia 04-05-2023

Znak: NZ.9022.5.32.2023

OPINIA SANITARNA

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 14.03.1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (tekst jednolity Dz. U. z 2023r. poz. 338), art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 03.10.2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity Dz. U. z 2022r., poz. 1029; z późn. zm.).

Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny

po zapoznaniu się z dokumentami:

1. Projektem pn.: „Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030”, zwanego dalej „strategią”.
2. Prognozą oddziaływania na środowisko dla „Strategii Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030”, zwanej dalej „prognozą”

przedłożonymi przy wniosku przez Prezydenta Miasta Skarżysko-Kamienna z dnia 24.04.2023r.

opiniuje bez zastrzeżeń projekt pn.: „Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko

Prezydent Miasta Skarżysko-Kamienna pismem z dnia 24.04.2023r., zwrócił się do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego z prośbą o zaopiniowanie projektu pn.: „Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny opiniując przedmiotowy projekt strategii realizuje postanowienia przywołanych powyżej przepisów, wynikających z ustawy z dnia 03.10.2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Z dokumentów przedłożonych do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego wynika, że w dniu 24.05.2021r. zostało zawarte Porozumienie Międzygminne Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy, w którego skład weszło 17 samorządów: Gmina Skarżysko-Kamienna, Gmina Ostrowiec Świętokrzyski, Gmina Ćmielów, Gmina Bałtów, Gmina Bodzechów, Gmina Waśniów, Gmina Kunów, Gmina Starachowice, Gmina Brody, Gmina Pawłów, Gmina Wąchock, Gmina Mirzec, Gmina

Skarżysko Kościelne, Gmina Bliżyn, Gmina Suchedniów, Gmina Końskie, Gmina Stąporków.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wyróżniono 5 obszarów wsparcia, dla których przedstawiono opis obszarów problemowych pod kątem potencjałów i barier rozwojowych wraz z uzasadnieniem prowadzonej interwencji:

1. Jakość życia.
2. Turystyka.
3. Gospodarka i cyfryzacja.
4. Transport.
5. Przestrzeń i środowisko naturalne.

Skuteczna realizacja określonej w strategii wizji: „*Miejski Obszar Funkcjonalny Miasta Północy stanowi zintegrowany i rozpoznawalny w kraju obszar rozwijający swój potencjał bazując na tradycjach przemysłowych oraz atrakcyjnych walorach naturalnych. Podjęte wspólne działania Partnerów MOF Miasta Północy sprzyjają pobudzeniu gospodarczemu i społecznemu, co daje mieszkańcom różnorodne możliwości rozwoju oraz pracy. Wysoka jakość środowiska naturalnego w połączeniu z bogatą ofertą spędzania czasu wolnego tworzy z „Miast Północy” zarówno wspaniałe miejsce do zamieszkania, jak i interesujący cel turystyczny*” oraz misji: „*Zapewnienie obecnym oraz przyszłym mieszkańcom Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego „Miasta Północy” warunków do godnego życia, dzięki nieustającemu rozwojowi wysokiej jakości usług, konkurencyjnej gospodarce, włączeniu komunikacyjnemu oraz dbałości o środowisko naturalne*” wymaga określenia celów strategicznych, które będą eliminowały lub ograniczały negatywne zjawiska występujące na obszarze MOF.

Cele te powinny wykorzystywać potencjał wynikający z przeprowadzonej diagnozy oraz określać pewien stan, efekt, do którego powinny dążyć wszystkie podmioty zaangażowane w realizację strategii.

Cele strategiczne zostały przypisane do obszarów wsparcia wynikających z diagnozy. Do każdego z celów strategicznych określone zostały cele operacyjne, które winny być osiągnięte poprzez realizację przedsięwzięć realizacyjnych:

Cel strategiczny – Wysokiej jakości usługi społeczne

Cele operacyjne

- 1.1. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości usług opiekuńczych dla dzieci i usług edukacyjnych na każdym etapie życia;
- 1.2. Zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług medycznych;
- 1.3. Zapewnienie wysokiej jakości usług opiekuńczych świadczonych lokalnie, w tym w formie desinstytucjonalnej;
- 1.4. Rozwój i dostosowanie do potrzeb lokalnej społeczności oferty spędzania czasu wolnego, w tym oferty kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej;
- 1.5. Wspieranie działań przyczyniających się do wzrostu osiedlania się nowych mieszkańców na terenie MOF i zapobieganie odpływowi młodych osób z terenu MOF;
- 1.6. Niwelowanie niedogodności wpływających na komfort życia osób z niepełnosprawnościami oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel strategiczny – Rozwój cyfryzacji oraz konkurencyjności i innowacyjności gospodarki

Cele operacyjne

- 2.1. Rozwój przedsiębiorczości i kapitału ludzkiego dostosowanego do potrzeb rynku pracy;
- 2.2. Zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i wśród podmiotów świadczących usługi publiczne;

- 2.3. Wzmocnienie potencjału badawczo-rozwojowego przedsiębiorstw zlokalizowanych na terenie MOF;
- 2.4. Zapewnienie dobrych warunków do inwestowania, w tym wzmocnienie potencjału IOB.

Cel strategiczny – Zwiększony poziom atrakcyjności turystycznej MOF Miasta Północy

Cele operacyjne

- 3.1. Rozwój sieci szlaków turystycznych i efektywne zarządzanie nimi;
- 3.2. Wykorzystanie turystyczne cieków i zbiorników wodnych;
- 3.3. Rozwój atrakcji turystycznych i dostosowanie obiektów muzealnych/kulturalnych/turystycznych do potrzeb współczesnego odbiorcy muzeów, w tym dla osób o szczególnych potrzebach;
- 3.4. Prowadzenie skutecznej promocji walorów przyrodniczych i kulturowych oraz tradycji przemysłowych całego MOF.

Cel strategiczny – Zapewniona wysoka jakość środowiska dla obecnych mieszkańców i przyszłych pokoleń

Cele operacyjne

- 4.1. Zwiększenie efektywności energetycznej i wspieranie zrównoważonego wykorzystywania instalacji OZE;
- 4.2. Skuteczne przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatycznych;
- 4.3. Wprowadzenie rozwiązań nastawionych na zrównoważoną gospodarkę odpadami;
- 4.4. Promowanie i realizacja rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym;
- 4.5. Rozwój infrastruktury sieciowej na terenie MOF Miasta Północy.

Cel strategiczny – Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy

Cele operacyjne

- 5.1. Rozwój infrastruktury transportowej;
- 5.2. Zapewnienie zrównoważonej i efektywnej komunikacji publicznej na terenie MOF.

W prognozie oddziaływania na środowisko przedmiotowego projektu strategii przeprowadzono analizę potencjalnego oddziaływania przewidzianych w dokumencie działań/zadań zarówno w fazie realizacji/budowy, jak również późniejszej eksploatacji. Wyznaczone w projektowanym dokumencie cele i kierunki działań wpisują się w cele w zakresie ochrony środowiska, ustalone na poziomie międzynarodowym, krajowym i lokalnym. W prognozie omówiono potencjalne zmiany stanu środowiska oraz skutki w przypadku braku realizacji celów zawartych w strategii. Omówiono wpływ tych działań na następujące elementy środowiska: różnorodność biologiczną, ludność, zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, klimat, krajobraz, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne oraz obszary chronione. Przeprowadzona przez autora prognozy analiza wykazała, że przewidywane w ramach projektu działania oddziaływać będą pozytywnie bądź neutralnie na poszczególne komponenty środowiska. Tylko w pojedynczych przypadkach na etapie realizacji dostrzega się możliwość wystąpienia negatywnych skutków środowiskowych, które wiązać się będą z pracami remontowo-budowlanymi i ziemnymi. Negatywne oddziaływania, związane będą głównie z emisją gazów i pyłów do atmosfery oraz emisją hałasu, będą miały charakter krótkotrwały, chwilowy i nie wpłyną w znaczący sposób na pogorszenie się stanu środowiska. Oddziaływania te mogą być znacznie ograniczone, m.in. poprzez poprawność wykonania projektu, trzymania się harmonogramu robót oraz przestrzegania podstawowych zasad dotyczących bezpieczeństwa i jakości robót budowlanych.

Biorąc pod uwagę charakter planowanych zadań, jak również konieczność zastosowania się do wskazanych w prognozie oddziaływania na środowisko rozwiązań i zapisów, można przyjąć, iż realizacja ustaleń przedmiotowego dokumentu pn.: „Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030” nie spowoduje negatywnego oddziaływania na zdrowie i życie ludzi.

W związku z powyższym **Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny** zajął stanowisko jak na wstępie.

Joanna Ciborowska
Z-ca ŚPWIS, Z-ca Dyrektora

Dokument podpisany elektronicznie

Otrzymuje ePUAP:

1. Prezydent Miasta Skarżysko-Kamienna
26-110 Skarżysko-Kamienna, ul. Sikorskiego 18
2. aa

GK/GK

Paulina Kociąg

24.02.2023

Kielce, 2023-02-22

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach
25-361 Kielce
Kielce
ul. Szymanowskiego 6/-

URZĄD MIASTA
w Skarżysku-Kamiennym
Wpłynęło
2023 -02- 23
L.dz. *1648* /S1 podpis

[Signature]

M. Kociąg
27.02.2023

Urząd Miasta Skarżysko-Kamienna
26-110 Skarżysko-Kamienna
ul. Sikorskiego 18

PISMO

Korespondencja elektroniczna z systemu eDok

198 (E)

Pismo:WOO-III.410.9.2023.ML. Treść pisma w załączniku.

Korespondencję w tej sprawie proszę kierować do mnie za pomocą środków komunikacji elektronicznej zgodnie z art. 39' ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1257 j.t.).

Załączniki:

- 1. WOO-III.410.9.2023.ML, WOO-III.411.7.2023.ML - 17 GMIN MIASTA PÓŁNOCY, PROJEKT STRATEGII ZIT MOF - BRAK ODSTĄPIENIA OD SOOŚ I ZAKRES.PDF

Dokument został podpisany, aby go zweryfikować należy użyć oprogramowania do weryfikacji podpisu
Data złożenia podpisu: 2023-02-22T13:24:09Z
Podpis elektroniczny

URZĄD MIASTA Skarżyska-Kamiennej
Biuro Obsługi Interesanta
Wpłynęło
2023 -02- 22
[Signature]

Urząd Miasta w Skarżysku-Kamiennej
Wydział Rozwoju
i Planowania Przestrzennego

Wpłynęło dnia 2023-02-27
L.dz. 221 podpis *[Signature]*

2023-02-22,5159/2023
148487
WINIARSKA KATARZYŃNA

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W KIELCACH**

Kielce, dnia 22 lutego 2023 r.

WOO-III.410.9.2023.ML

WOO-III.411.7.2023.ML

Prezydent Miasta Skarżyska-Kamiennej

W odpowiedzi na wystąpienie z dnia 18.01.2023 r. (data wpływu 23.01.2023 r.) w sprawie uzgodnienia możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu pn. **„Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030”** obejmującego gminy: Ostrowiec Świętokrzyski, Ćmielów, Bałtów, Bodzechów, Waśniów, Kunów, Starachowice, Brody, Pawłów, Wąchock, Mirzec, Skarżysko Kamienna, Skarżysko Kościelne, Bliżyn, Suchedniów, Końskie i Stąporków, na podstawie art. 48 oraz art. 53 ust. 2 pkt 2 i art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2022 r. poz. 1029 z późn. zm.), po przeanalizowaniu przedstawionych materiałów **uzgadniam brak możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz uzgadniam równocześnie zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla w/w projektu dokumentu.**

Zgodnie z przepisami ww. ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...), projekty dokumentów tego typu wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko jeśli wyznaczają ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2 cyt. ustawy), bądź ich realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000 (art. 46 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy), a także w przypadku projektu zmiany dokumentu (art. 46 ust. 2 ww. ustawy). Organ opracowujący projekt dokumentu może odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko m.in. jeżeli stwierdzi, że realizacji postanowień dokumentu nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000 (art. 48 ust. 1 ww. ustawy). Przy czym zgodnie z art. 48 ust. 3 cyt. ustawy odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przypadku projektu dokumentu, o którym mowa w art. 46 ust. 1 pkt 1 i 2, może dotyczyć wyłącznie projektu dokumentu dotyczącego obszaru w granicach jednej gminy.

Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030 powstała w ramach wspólnotowego Porozumienia Międzygminnego MOF Miasta Północy 17 samorządów. Określa wspólne obszary problemowe i potrzeby w zakresie realizacji zadań publicznych na terenie obszarów tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Celem Strategii jest również wskazanie zintegrowanego podejścia do rozwiązywania problemów i spójne planowanie inwestycji 17 gmin współtworzących obszar

funkcjonalny. Strategia terytorialna jest podstawowym dokumentem umożliwiającym wdrażanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Dokument ten zawiera cele strategiczne i kierunki działań, a także 161 projektów przewidzianych do realizacji. Analizując zakres przedstawionych w ww. Strategii projektów inwestycyjnych należy stwierdzić, że dokument wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gdyż zawiera inwestycje, które mogą kwalifikować się do przedsięwzięć wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. poz. 1839 z późn. zm.).

Mając na uwadze powyższe oraz fakt, że projekt Strategii nie dotyczy obszaru jednej gminy, tylko obszaru 17 gmin, na podstawie art. 48 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...), nie można odstąpić od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla tego dokumentu.

W związku z tym projekt dokumentu wymaga przeprowadzenia postępowania w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym opracowania prognozy oddziaływania na środowisko zgodnie z poniższym zakresem i stopniem szczegółowości informacji wymaganych w prognozie.

1. Treść prognozy oddziaływania na środowisko musi być zgodna ze wskazaniami zawartymi w art. 51 ww. ustawy. Żaden z elementów zawartych w tym artykule nie może zostać pominięty w prognozie, a w przypadku gdy nie ma odniesienia do treści założeń projektu dokumentu, należy podać stosowną informację wraz z uzasadnieniem.
2. Należy scharakteryzować zasoby przyrodnicze i ocenić aktualny stan środowiska na analizowanym terenie. Na tej podstawie należy określić aktualne uwarunkowania środowiskowe w kontekście możliwości realizacji proponowanych w projekcie dokumentu zadań inwestycyjnych. Wymagana jest analiza i ocena wpływu realizacji założeń projektu dokumentu na wszystkie elementy środowiska ze wskazaniem, w jaki sposób i w jakiej skali przyjęte rozwiązania mogą przekształcić środowisko. Ocena musi odnosić się do wszystkich planowanych działań inwestycyjnych, a w szczególności do założeń projektu dokumentu wyznaczających ramy dla realizacji przedsięwzięć wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Należy także przeanalizować oddziaływania skumulowane, biorąc pod uwagę istniejące i planowane działania inwestycyjne oraz zaproponować stosowne rozwiązania chroniące środowisko. Wyniki analizy i oceny prognozy, wskazanym jest przedstawić także na załączniku mapowym do prognozy. W przypadku planowanych przedsięwzięć, w stosunku do których zostały już przeprowadzone (lub są w trakcie) postępowania w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko na etapie procedury uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wskazane jest odpowiednie wykorzystanie wyników tych ocen w prognozie.
3. W prognozie należy przeanalizować, czy i w jakim stopniu realizacja dokumentu będzie oddziaływać na wartości przyrodnicze form ochrony przyrody, w rozumieniu art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t. j. Dz. U. z 2022 r., poz. 916 z późn. zm.) znajdujących się w granicach opracowania, w kontekście obowiązujących na ich terenie celów ochrony, działań w zakresie czynnej ochrony ekosystemów, zakazów oraz możliwości zastosowania odstępstw od zakazów wynikających z aktów prawnych obowiązujących dla danej formy ochrony przyrody. Z analizy i oceny prognozy musi wynikać, czy realizacja założeń projektu dokumentu w zakresie planowanych zadań inwestycyjnych nie będzie naruszać

warunków ochrony form ochrony przyrody występujących na terenie opracowania oraz czy nie spowoduje znacząco negatywnego wpływu na te zasoby przyrodnicze, co powinno być w sposób wyczerpujący uzasadnione w prognozie.

Prognoza powinna zawierać dla specjalnych obszarów ochrony siedlisk Natura 2000 - analizę wpływu realizacji ustaleń projektu dokumentu na siedliska przyrodnicze, gatunki zwierząt i roślin wymienione w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r., poz. 1713), w szczególności opis siedlisk przyrodniczych, gatunków zwierząt i roślin oraz ich siedlisk.

Oceny oddziaływań na siedliska przyrodnicze, siedliska gatunków i gatunki należy dokonać w kontekście ich wymagań ekologicznych i zapewnienia właściwego stanu ich ochrony.

Dla części ww. obszarów Natura 2000 obowiązują plany zadań ochronnych, które należy wziąć pod uwagę. W ramach opracowywania planów zadań ochronnych dla kolejnych obszarów Natura 2000 sporządzono ekspertyzy przyrodnicze, które odnoszą się m.in. do aktualnego występowania i rozmieszczenia przedmiotów ochrony w danym obszarze Natura 2000.

Dane w zakresie obowiązujących przepisów dotyczących form ochrony przyrody dostępne są na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach <https://www.gov.pl/web/rdos-kielce>, w zakładce: Co robimy - Ochrona przyrody - Formy ochrony przyrody, a także w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody (<http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/>). Jednocześnie informuję, że aktualne dane na temat obowiązujących planów zadań ochronnych, jak również ekspertyz przyrodniczych, sporządzonych na potrzeby opracowania planów zadań ochronnych, można uzyskać w Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach na zasadach przewidzianych przepisami przywołanej na wstępie ustawy i wykorzystać na etapie sporządzania prognozy.

4. W kwestii ochrony krajobrazu należy ocenić wpływ ustaleń projektu dokumentu na krajobraz, mając na uwadze potrzebę ochrony krajobrazu oraz konieczność prowadzenia działań na rzecz zachowania i utrzymania ważnych lub charakterystycznych cech krajobrazu tak, aby ukierunkować i harmonizować zmiany wynikające z procesów społecznych, gospodarczych i środowiskowych.
5. Należy przeanalizować i ocenić wpływ oraz skutki projektu Strategii na bioróżnorodność, w tym ekosystemy dolin rzecznych, leśnych, łąkowych, a także ochrony drożności korytarzy ekologicznych przebiegających przez teren opracowania.
6. W prognozie należy ocenić i przeanalizować wpływ planowanych zadań wskazanych w projekcie dokumentu na klimat (w tym mikroklimat), w szczególności na kształtowanie się warunków termicznych, anemometrycznych i wilgotnościowych. Należy uwzględnić możliwość realizacji działań adaptacyjnych do zmian klimatu uwzględniających m.in. ochronę struktur przyrodniczych, zachowanie spójności i drożności sieci ekologicznej, przeciwdziałanie wzrostowi temperatur i jego skutkom. W ocenie wskazane jest uwzględnienie zaleceń zawartych w opracowaniu „Strategiczny plan adaptacyjny dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.
7. W zakresie klimatu akustycznego w prognozie należy dokonać analizy i oceny istniejącego stanu środowiska oraz przeanalizować wpływ realizacji ustaleń Strategii na klimat akustyczny, a także przedstawić działania zapobiegające wystąpieniu ponadnormatywnych oddziaływań, w odniesieniu do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007r. w sprawie

dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r., poz. 112) na obszarach podlegających ochronie. Należy odnieść się do wszystkich źródeł hałasu, których funkcjonowanie powoduje istotne oddziaływanie na klimat akustyczny oraz zaproponować działania, mające na celu dotrzymanie standardów jakości środowiska.

Należy wziąć pod uwagę i ocenić zapisy „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami, położonych w pobliżu dróg krajowych i dróg wojewódzkich z terenu województwa świętokrzyskiego, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne” (przyjęty uchwałą Nr III/72/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 grudnia 2014 r. wraz z jej aktualizacjami: uchwałą Nr XLII/603/18 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 19 marca 2018 r. dot. dróg wojewódzkich oraz uchwałą Nr IV/63/19 z dnia 28 stycznia 2019 r. – dot. dróg krajowych).

Jednocześnie informuje się, że w trakcie opracowania jest Program ochrony środowiska przed hałasem dla obszaru województwa, realizowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego, na potrzeby którego sporządzono dokument pn. „Strategiczna mapa hałasu dla dróg w województwie świętokrzyskim o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie” (Kielce 2022), co należy stosownie uwzględnić w prognozie.

8. W ocenie dotyczącej ochrony powietrza należy wziąć pod uwagę zapisy „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych” (uchwała Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Nr XXII/291/20 z dnia 29 czerwca 2020 r. – Dz. Urz. Woj. Święt. poz. 2615), w zakresie działań naprawczych. W prognozie należy określić, przeanalizować i ocenić przewidywane znaczące oddziaływania związane z realizacją ustaleń Planu na stan powietrza oraz zaproponować rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczenie negatywnych oddziaływań na jakość powietrza mogących być rezultatem realizacji ustaleń projektu dokumentu. Natomiast w celu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i emisji zanieczyszczeń do powietrza w prognozie należy uwzględnić udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych i przeanalizować wpływ planowanych obiektów i urządzeń na środowisko.
9. Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 2 lit d ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...), w prognozie należy przeanalizować i ocenić czy projekt Strategii uwzględnia cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym. Między innymi, mając na uwadze przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 z późn. zm.), istotne jest przeprowadzenie analizy i oceny, w jaki sposób cele środowiskowe zawarte w „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły” (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 1911 z późn. zm.) zostały uwzględnione w projekcie dokumentu. Należy wskazać (wraz z uzasadnieniem) czy realizacja ustaleń projektu może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych.
10. W prognozie należy przeanalizować i ocenić wpływ realizacji projektu Strategii w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, w tym obszarów GZWP oraz ujęć wód i ich stref ochronnych. Należy określić zabezpieczenia środowiska gruntowo – wodnego przed zanieczyszczeniem oraz opisać warunki hydrogeologiczne, jak również przedstawić rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczenie negatywnego oddziaływania realizacji ustaleń dokumentu na środowisko gruntowo – wodne.
11. W prognozie należy uwzględnić zapisy dotyczące właściwego gospodarowania odpadami, w tym zapisy obowiązującego „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”.

12. W odniesieniu do planowanych zadań termomodernizacyjnych, projekt dokumentu oraz prognoza powinny uwzględniać zapisy dotyczące wymogów wynikających z ustawy o ochronie przyrody w zakresie ochrony gatunkowej zwierząt, zwłaszcza ptaków i nietoperzy, które mogą zasiedlać budynki objęte pracami budowlanymi. Przydatne informacje w tym zakresie dostępne są na stronie Internetowej Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (<https://www.gov.pl/web/gdos>) w zakładce: *Co robimy, Ochrona przyrody, Ochrona ptaków i nietoperzy*.
13. W prognozie oddziaływania na środowisko powinna również znaleźć się ocena propozycji monitorowania skutków wdrażania ustaleń projektu Strategii (...) na środowisko z uwzględnieniem częstotliwości i metod przeprowadzenia monitoringu. Ponadto prognoza powinna zawierać informację o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko (lub o braku takiego oddziaływania).
14. Zgodnie z ustawą o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...), w prognozie należy przedstawić:
- propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania;
  - rozwiązania mające na celu zapobieganie i ograniczanie jak również kompensację przyrodniczą w przypadku prognozowanych negatywnych oddziaływań na środowisko, w tym na przyrodę mogących być rezultatem realizacji dokumentu, zaproponowane działania muszą być poprzedzone szczegółowymi analizami i poparte wnioskami z tych analiz;
  - rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku takich rozwiązań.
15. Prognoza powinna zawierać streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym, odnoszące się do każdego elementu prognozy. Jego podstawowym zadaniem jest ułatwienie udziału w postępowaniu w sprawie oceny oddziaływania na środowisko analizowanego projektu dokumentu wszystkim zainteresowanym, także tym osobom, które nie posiadają specjalistycznej wiedzy z zakresu ochrony środowiska, chcą poznać wyniki i wnioski z oceny, a także uczestniczyć w dyskusji nad ustaleniami określonego dokumentu i jego wpływem na zmiany stanu środowiska.
16. Informacje zawarte w prognozie powinny być opracowane stosownie do stanu współczesnej wiedzy i metod oceny oraz dostosowane m.in. do zawartości i stopnia szczegółowości projektu dokumentu. Ponadto, zgodnie z art. 52 ust. 2 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...) w prognozie oddziaływania na środowisko uwzględnia się informacje zawarte w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już dokumentów powiązanych z projektem dokumentu będącego przedmiotem postępowania.
17. Zgodnie z art. 55 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...), organ opracowujący projekt dokumentu bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko. Zatem w projekcie należy uwzględnić ustalenia wynikające z prognozy, które określają warunki realizacji dokumentu pozwalające na uzyskanie optymalnych efektów w zakresie ochrony środowiska.
18. Prognoza oddziaływania na środowisko zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. g ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...) powinna zawierać datę sporządzenia prognozy, imię, nazwisko i podpis autora, a w przypadku gdy wykonawcą

prognozy jest zespół autorów - imię, nazwisko i podpis kierującego tym zespołem oraz imiona, nazwiska i podpisy członków zespołu autorów. W oparciu o art. 51 ust. 2 pkt 1 lit. f w/w ustawy prognoza powinna również zawierać oświadczenie autora, a w przypadku gdy wykonawcą prognozy jest zespół autorów - kierującego tym zespołem o spełnieniu wymagań, o których mowa w art. 74a ust. 2 tej ustawy. Oświadczenie, które stanowi załącznik do prognozy, powinno zawierać klauzulę, o której mowa w art. 74a ust. 3 cyt. ustawy oraz być opatrzone stosownym podpisem autora prognozy lub kierującego zespołem autorów prognozy.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ww. ustawy, organ opracowujący projekt dokumentu poddaje projekt wraz z prognozą oddziaływania na środowisko **opiniowaniu** przez właściwe organy, w tym przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska. W celu zaopiniowania projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko należy przedłożyć w wersji papierowej oraz w wersji elektronicznej (płyta CD).

Aldona Sobolak
Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Kielcach
/-podpisany cyfrowo/

Otrzymują:

1. Adresat- przedłożenie elektroniczne ePUAP
2. Aa.

Kielce, dnia 26 czerwca 2023 r.

WOO-III.410.3.17.2023.ML.2

Prezydent Miasta Skarżysko – Kamienna

W odpowiedzi na pismo z dnia 24 kwietnia 2023 r. w sprawie zaopiniowania projektu pn. „Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030” obejmującego gminy: Ostrowiec Świętokrzyski, Ćmielów, Bałtów, Bodzechów, Waśniów, Kunów, Starachowice, Brody, Pawłów, Wąchock, Mirzec, Skarżysko Kamienna, Skarżysko Kościelne, Blizyn, Suchedniów, Końskie oraz Stąporków wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, w oparciu o art. 54 ust. 1 i art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1094), przed zajęciem stanowiska w sprawie, tut. organ wnosi o **uzupełnienie** informacji zawartych w przedłożonej dokumentacji w poniższym zakresie.

Po przeanalizowaniu przedstawionych materiałów, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach stwierdza, że prognoza oddziaływania na środowisko nie spełnia należycie wszystkich wymogów art. 51 ww. ustawy, a także nie została sporządzona zgodnie z uzgodnionym zakresem i stopniem szczegółowości informacji wymaganych w prognozie określonym w piśmie tut. organu znak: WOO-III.410.9.2023.ML, WOO-III.411.7.2023.ML z dnia 22 lutego 2023 r. Ze względu na wysoką wagę dokumentu jakim jest ww. Strategia Terytorialna ZIT MOF obejmująca siedemnaście gmin, tut. organ zwrócił uwagę w powyższym zakresie prognozy na konieczność przeprowadzenia analiz wpływu realizacji tego dokumentu na poszczególne komponenty środowiska, w tym na przyrodę. Jednak część przedstawionych w prognozie wyników analiz nie jest wyczerpująca - zawiera istotne braki w zakresie analizy i oceny skutków realizacji planowanych zadań na środowisko, zawiera sformułowania nieoparte uzasadnieniem np. cyt. *ocena działań wskazanych do realizacji w ramach Strategii ZIT wykazała, iż nie wystąpi znaczące negatywne oddziaływanie na zasoby przyrodnicze oraz obszary chronione*” bądź sprzeczne lub niewiarygodne mając na uwadze zakres zadań ujęty w projekcie np. w odniesieniu do zadań inwestycyjnych w zakresie turystyki i rekreacji cyt. „nie będą one realizowane na terenach chronionych”. Powyższe nie pozwala na wyciągnięcie prawidłowych wniosków o oddziaływaniu realizacji projektu Strategii na środowisko oraz wykluczenie ryzyka wystąpienia negatywnych oddziaływań na niektóre komponenty środowiska, w szczególności na formy ochrony przyrody znajdujące się na analizowanym terenie.

W prognozie nie zastosowano się do art. 52 ust. 1 i ust. 2 ww. ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...).

W prognozie w sposób nieadekwatny dostosowano się do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu, gdyż analiza w prognozie jest bardzo ogólna, czasami ograniczająca się do jednego zdania w stosunku do danego komponentu środowiska, natomiast w projekcie dość szczegółowo podano tzw. strategiczne przedsięwzięcia realizacyjne z podaniem zakresu oraz lokalizacji danego przedsięwzięcia (rozdz. 7.1 – 7.5 oraz załączniki 13.1 – 13.5). W prognozie nie uwzględniono również informacji zawartych w prognozach oddziaływania na

środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem. Powyższe „oznaczają, że każda opracowana prognoza musi mieć charakter zindywidualizowany, a każde uogólnienie, niemające umocowania w okolicznościach faktycznych, może rodzić wątpliwości co do prawidłowości jej opracowania. Oczywiście nie wykluczają to możliwości posiłkowego sięgania do wyników innych prognoz oddziaływania opracowanych w związku z przygotowaniem aktów np. dla tego samego terenu. W takim przypadku powinno to być jednak wyraźnie zaznaczone, tak aby nie było wątpliwości co do źródła konkretnych informacji (Komentarz do art. 52 ustawy oos, Gruszecki K., 2023 r.).

W związku z powyższym należy ponownie w sposób wyczerpujący i rzetelny przeanalizować i ocenić wpływ każdego zadania na wszystkie komponenty środowiska, w tym na formy ochrony przyrody, w szczególności obszary Natura 2000, mając na uwadze zakres zadań i ich lokalizację. Wskazane jest również naniesienie zadań na załączniki graficzne. Przy analizie należy podać jakie zadania zawarte w projekcie dokumentu kwalifikują lub mogą kwalifikować się do przedsięwzięć w myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r., poz. 1839 z późn. zm.). W przypadku zadań, w stosunku do których zostały już przeprowadzone (lub są w trakcie) postępowania w sprawie oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko na etapie procedury uzyskania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wskazane jest odpowiednie wykorzystanie wyników tych ocen w prognozie. Oddziaływanie ustaleń projektu dokumentu na obszary Natura 2000 powinno być szczególnie poddane analizie i ocenie w prognozie, mając na uwadze art. 55 ust. 2 ww. ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...), który mówi, że projekt dokumentu, nie może zostać przyjęty, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy o ochronie przyrody, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że może znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000. Dlatego też analiza i ocena na obszary Natura 2000 nie może budzić wątpliwości, albo uzależniać realizację inwestycji od oceny oddziaływania na obszar Natura 2000, dokonywanej na późniejszym etapie.

Zwraca się uwagę, iż prognoza jest zasadniczym materiałem dotyczącym oddziaływania na środowisko ustaleń projektu „Strategii Terytorialnej Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030” powstającym w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Stanowi ona załącznik do przyjętego dokumentu i źródło informacji na temat związanych z nimi istotnych kwestii środowiskowych. Poddawana jest ona również konsultacjom społecznym w myśl art. 39 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...). Jest zatem konieczne, aby finalna wersja prognozy oddziaływania na środowisko była kompletna i pozbawiona błędów oraz nieścisłości.

Mając na względzie powyższe Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach zajmie stanowisko w przedmiotowej sprawie po dokonaniu stosownych uzupełnień.

Aldona Sobolak
Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Kielcach
/-podpisany cyfrowo/

Otrzymują:

1. Adresat – przedłożenie elektroniczne ePUAP,
2. a/a.

Pani Monika Kosa

27.06.2023 Kielce, 2023-06-26

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach
25-361 Kielce
Kielce
ul. Szymanowskiego 6 / w Skarżysku-Kamiennym

Handwritten signature and a circled number '82'. Below is the address: 'Urząd Miasta Skarżysko-Kamienna, 26-110 Skarżysko-Kamienna, ul. Sikorskiego 18'.

PISMO

Korespondencja elektroniczna z systemu eDok

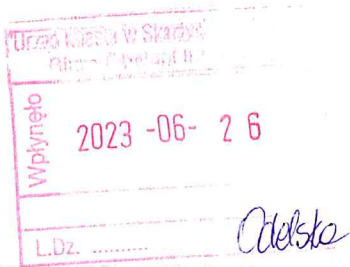
Pismo:WOO-III.410.3.17.2023.ML. Treść pisma w załączniku.

Korespondencję w tej sprawie proszę kierować do mnie za pomocą środków komunikacji elektronicznej zgodnie z art. 39' ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1257 j.t.).

Załączniki:

- 1. WOO-III.410.3.17.2023.ML.2 - SKARŻYSKO-KAM. STRATEGIA ZIT MOF MIASTA PÓLNOCY - UZUPEŁNIENIE.PDF

Dokument został podpisany, aby go zweryfikować należy użyć oprogramowania do weryfikacji podpisu
Data złożenia podpisu: 2023-06-26T13:30:25Z
Podpis elektroniczny

M. Kosa
28 CZE. 2023

Urząd Miasta w Skarżysku-Kamiennym
Wydział Rozwoju
i Planowania Przestrzennego
2023-06-28
Wpłynęło dnia 28.06.2023
L.dz. 794 podpis Odelska

Handwritten initials 'MKP'

1. Wzrost i masa ciała
2. Ciężar ciała
3. Ciężar ciała
4. Ciężar ciała
5. Ciężar ciała

Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Kielcach
25-361 Kielce
Kielce
ul. Szymanowskiego 6 / -

Tamara Kominek Kocia
6.12.2023r

Kielce, 2023-12-04

1393 (E)

Urząd Miasta w Skarżysku-Kamiennej Biuro Obsługi Interesanta	
Wpłynęło	04.12.2023
L.Dz.	podpis <i>Odellu</i>

Urząd Miasta Skarżysko-Kamienna
26-110 Skarżysko-Kamienna
ul. Sikorskiego 18

PISMO

Korespondencja elektroniczna z systemu eDok

Pismo:WOO-III.410.3.17.2023.ML. Treść pisma w załączniku.

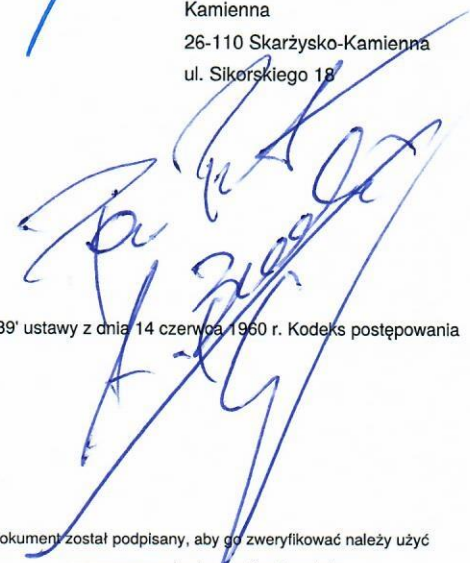
Korespondencję w tej sprawie proszę kierować do mnie za pomocą środków komunikacji elektronicznej zgodnie z art. 39' ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2017 r., poz. 1257 j.t.).

Załączniki:

1. WOO-III.410.3.17.2023.ML.3 - SKARŻYSKO-KAM, ZIT MOF MP - OPINIA NEGATYWNA.PDF

URZĄD MIASTA w Skarżysku-Kamiennej	
Wpłynęło	2023 -12- 05
L.dz. 2693	/S1 podpis <i>[signature]</i>

Dokument został podpisany, aby go zweryfikować należy użyć oprogramowania do weryfikacji podpisu
Data złożenia podpisu: 2023-12-04T14:48:01Z
Podpis elektroniczny

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W KIELCACH**

Kielce, dnia 04 grudnia 2023 r.

WOO-III.410.3.17.2023.ML.3

Prezydent Miasta Skarżysko-Kamienna

W odpowiedzi na wniosek z dnia 24 kwietnia 2023 r. w sprawie zaopiniowania projektu pn. **”Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030”** (obejmującego 17 gmin tj. Ćmielów, Bałtów, Bodzechów, Ostrowiec Świętokrzyski, Waśniów, Kunów, Starachowice, Brody, Pawłów, Wąchock, Mirzec, Skarżysko Kamienna, Skarżysko Kościelne, Bliżyn, Suchedniów, Końskie oraz Stąporków) wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, na podstawie art. 54 ust. 1 i art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1094 z późn. zm.), **opiniuję negatywnie** projekt dokumentu wraz z prognozą.

Po przeanalizowaniu przedstawionych materiałów, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach stwierdza, że prognoza oddziaływania na środowisko nie spełnia należycie wszystkich wymogów art. 51 ww. ustawy, a także nie została sporządzona zgodnie z uzgodnionym zakresem i stopniem szczegółowości informacji wymaganych w prognozie określonym w piśmie tut. organu znak: WOO-III.410.9.2023.ML, WOO-III.411.7.2023.ML z dnia 22 lutego 2023 r., a także nie uwzględniono uwag tut. organu zawartych w piśmie znak: WOO-III.410.3.17.2023.ML.2 z dnia 26 czerwca 2023 r.

Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030 (ZIT MOF MP) powstała w ramach wspólnotowego Porozumienia Międzygminnego MOF Miasta Północy 17 samorządów. Określa wspólne obszary problemowe i potrzeby w zakresie realizacji zadań publicznych na terenie obszarów tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Celem Strategii jest również wskazanie zintegrowanego podejścia do rozwiązywania problemów i spójne planowanie inwestycji 17 gmin współtworzących obszar funkcjonalny. Strategia terytorialna jest podstawowym dokumentem umożliwiającym wdrażanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Dokument ten zawiera cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań. W ramach projektu Strategii zostały wyznaczone trzy projekty zintegrowane, które uwzględniają możliwości organizacyjne, finansowe oraz potencjał całego MOF MP, tj.

Projekt zintegrowany nr 1. „Szlak turystyki postindustrialnej – Żelazne Doliny”;

Projekt zintegrowany nr 2. „Zrównoważona i zintegrowana mobilność miejska w Gminach Ostrowiec Świętokrzyski i Kunów”;

Projekt zintegrowany nr 3. „Zakup nowoczesnych środków transportu oraz budowa infrastruktury komunikacyjnej i rowerowej w celu utworzenia wspólnych dla Końskich i Stąporkowa: komunikacji miejskiej i ścieżki rowerowej.

Ponadto w ramach każdego z celów strategicznych i operacyjnych określone zostały kierunki działań, które mają szczególne znaczenie dla rozwoju MOF Miasta Północy. Do celów i kierunków wskazane zostały 166 projekty, które są wobec siebie komplementarne i wspólnie będą realizowały wskazane cele i kierunki działań.

Analizując zakres przedstawionych w ww. Strategii projektów inwestycyjnych należy stwierdzić, że dokument wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gdyż zawiera inwestycje, które mogą kwalifikować się do przedsięwzięć wymienionych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. poz. 1839 z późn. zm.).

W prognozie w sposób nieadekwatny do zawartości i stopnia szczegółowości projektowanego dokumentu, dokonano analizy i oceny planowanych projektów na środowisko zarówno tych zintegrowanych, jak i pozostałych, które w większości w sposób dość szczegółowy zostały opisane w projekcie ZIT MOF. Mając na uwadze powyższe, nie można zgodzić się ze stwierdzeniem w prognozie cyt. *Projektowany plan w głównej mierze wyznacza tylko kierunki działań, nie definiując konkretnego zakresu i lokalizacji poszczególnych inwestycji*. Ponadto w wielu miejscach prognoza błędnie odnosi się do cyt. *Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej MOF Miasta Północy*, zamiast do Strategii Terytorialnej Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy, a niektóre zapisy prognozy jak np. cyt. *Strategia ZIT nie zakłada realizacji inwestycji wpływających negatywnie na krajobraz tj. turbiny wiatrowe, farmy fotowoltaiczne*, wręcz zaprzeczają zapisom dokumentu m.in. projektów wymienionych w celu operacyjnym 4.1 pn. *Zwiększenie efektywności energetycznej i wspieranie zrównoważonego wykorzystania instalacji oze*, gdzie w projekcie jedno z zadań brzmi cyt. *Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej w gminie Starachowice, poprzez budowę farmy fotowoltaicznej/ wiatrowej, rozbudowę instalacji fotowoltaicznej wraz z magazynem energii (...)*. Przy niektórych projektach np. *Budowa farmy fotowoltaicznej na potrzeby Gminy Kunów*, zapisano, że cyt. *Część projektów posiada już pozwolenia na budowę lub dokumentację w opracowaniu*, co nie zostało uwzględnione w prognozie.

Analiza w prognozie jest bardzo ogólna, nie odnosząca się do konkretnego projektu. Z nazwy wymienia się jedynie zadanie dot. wykonania otworu poszukiwawczo-rozpoznawczego Starachowice GT-1, pomijając inne kluczowe projekty w poszczególnych gminach np. Kompleksowe rozwiązanie zagospodarowania odpadów poprzez rozbudowę RZZO w Końskich, które zakładają m.in. budowę nowej kwatery składowiskowej o pow. 1,5 ha i szacowanej pojemności 150 tys. m³. Działania z zakresu zrównoważonego transportu ograniczono do stwierdzenia, że zakłada się *inwestycje budowy krótkich odcinków drogowych, remont nawierzchni, budowę i modernizację ścieżek rowerowych*, natomiast w projekcie dokładnie podano w jakich gminach i jakie zadania planuje się w ramach celu operacyjnego 5.1. pn. *Rozwój infrastruktury transportowej*, pominięto np. projekt pn. *Obwodnica Północna miasta Końskich* obejmujący budowę północnej obwodnicy Końskich, częściowo po nowym śladzie, łączącej drogę wojewódzką nr 728 z drogą krajową nr 42 poprzez drogę wojewódzką nr 749 o łącznej długości 6,618 km.

W prognozie nie uwzględniono również informacji zawartych w prognozach oddziaływania na środowisko sporządzonych dla innych, przyjętych już, dokumentów w procesie opracowywania projektów dokumentów powiązanych z tym dokumentem. Powyższe *„oznaczają, że każda opracowana prognoza musi mieć charakter zindywidualizowany, a każde uogólnienie, niemające umocowania w okolicznościach faktycznych, może rodzić wątpliwości co do prawidłowości jej opracowania. Oczywiście nie wyklucza to możliwości posiłkowego sięgania do wyników innych prognoz oddziaływania opracowanych w związku z przygotowaniem aktów np. dla tego samego terenu. W takim przypadku powinno to być jednak wyraźnie zaznaczone, tak aby nie było wątpliwości co do źródła konkretnych informacji* (Komentarz do art. 52 ustawy ooś, Gruszecki K., 2023 r.).

W tabeli nr 28 pn. *Analiza wpływu projektowanego dokumentu na zakazy obowiązujące na wyznaczonych na terenie MOF Formach ochrony przyrody*, ograniczono się jedynie do parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu, pomijając pozostałe formy ochrony przyrody występujące na terenie opracowania. Ponadto analiza na te formy ochrony przyrody jest praktycznie taka sama w odniesieniu do poszczególnych parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Brak jest odrębnej analizy i oceny na obszary Natura 2000 oraz rezerwaty przyrody, dla których nie ma odstępstwa w zakresie realizacji inwestycji celu publicznego. Oddziaływanie ustaleń projektu dokumentu na obszary Natura 2000 powinno być szczególnie poddane analizie i ocenie w prognozie, mając na uwadze art. 55 ust. 2 ww. ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...), który mówi, że projekt dokumentu, nie może zostać przyjęty, o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy o ochronie przyrody, jeżeli ze strategicznej oceny

oddziaływania na środowisko wynika, że może znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000. Dlatego też analiza i ocena na obszary Natura 2000 nie może budzić wątpliwości, albo uzależniać realizację inwestycji od oceny oddziaływania na obszar Natura 2000, dokonywanej na późniejszym etapie.

W prognozie w rozdz. 8.1 stwierdzono, cyt. *W ramach Strategii ZIT nie przewiduje się realizacji działań w zakresie budowy nowych budynków mieszkalnych, handlowo-usługowych czy użyteczności publicznej na terenach objętych obszarami formami ochrony przyrody oraz że cyt. Nie stwierdzono oddziaływania tej grupy działań (w zakresie turystyki i rekreacji) na integralność obszarów chronionych, gdyż nie będą one realizowane na terenach chronionych, co nie ma swojego uzasadnienia zarówno w projekcie dokumentu, jak i prognozie bez żadnego uzasadnienia. Jedynie w gminie Ćmielów wykluczono rozwój infrastruktury drogowej w obszarach Natura 2000, co wynika z nazwy projektu (nr 9 cel operacyjny 5.1.), co również nie znalazło swojego odzwierciedlenia w zapisach prognozy.*

Nie przedstawiono również w prognozie analizy i oceny na środowisko, w tym na formy ochrony przyrody, trzech kluczowych projektów zintegrowanych mając na uwadze, że np. w ramach pierwszego z nich, który zawiera aż 24 elementy tzn. inwestycji w różnych gminach, planuje się szlaki pieszo – rowerowe przez liczne rezerваты przyrody, w tym przez rezerwat Ciechostowice, a także planuje się zagospodarowanie terenu w Sielpi Wielkiej, która znajduje się w obszarze Natura 2000 Dolina Czarnej.

Wszystkie projekty należy przeanalizować pod kątem zgodności z przepisami prawnymi, w tym ustanowionymi dla obszarów Natura 2000 planami zadań ochronnych, a także obowiązującymi dla rezerwatów przyrody planami ochrony, co nie zostało dokonane w prognozie.

Ponadto mapy załączone na końcu prognozy powinny nie tyle zawierać lokalizację form ochrony przyrody, czy głównych zbiorników wód podziemnych czy rzek, ale przede wszystkich lokalizację zadań na tle powyższych komponentów środowiska, co należy uzupełnić.

W związku z powyższym prognoza powinna w sposób wyczerpujący i rzetelny przeanalizować i ocenić wpływ każdego projektu na wszystkie komponenty środowiska, w tym na formy ochrony przyrody, w szczególności obszary Natura 2000 i rezerваты przyrody, mając na uwadze zakres zadań i ich lokalizację. Powinna także zawierać konkretne rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem projektowanego dokumentu.

Zwraca się uwagę, iż prognoza jest zasadniczym materiałem dotyczącym oddziaływania na środowisko ustaleń projektu „Strategii Terytorialnej Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030” powstającym w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Stanowi ona załącznik do przyjętego dokumentu i źródło informacji na temat związanych z nimi istotnych kwestii środowiskowych. Poddawana jest ona również konsultacjom społecznym w myśl art. 39 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...). Jest zatem konieczne, aby finalna wersja prognozy oddziaływania na środowisko była kompletna i pozbawiona błędów oraz nieścisłości.

Aldona Sobolak
Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Kielcach
/-podpisany cyfrowo/

Otrzymują:

1. Adresat – przedłożenie elektroniczne ePUAP,
2. a/a.

**REGIONALNY DYREKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
W KIELCACH**

Kielce, dnia 25 stycznia 2024 r.

WOO-III.410.3.43.2023.ML.3

Prezydent Miasta Skarżyska Kamiennej

W odpowiedzi na wniosek z dnia 13 grudnia 2023 r. uzupełniony w dniu 19 grudnia 2023 r. w sprawie zaopiniowania projektu dokumentu pn. „**Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030**” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko, na podstawie art. 54 ust. 1 i art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1094 z późn. zm.) **opiniuję** przedłożony projekt dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

W ramach wspólnego Porozumienia Międzygminnego z dnia 24.05.2021 r. (oraz aneksu nr 1 do Porozumienia) MOF Miasta Północy 17 samorządów, tj.: Gmina Skarżysko – Kamienna, Gmina Ostrowiec Świętokrzyski, Gmina Ćmielów, Gmina Baltów, Gmina Bodzechów, Gmina Waśniów, Gmina Kunów, Gmina Starachowice, Gmina Brody, Gmina Pawłów, Gmina Wąchock, Gmina Mirzec, Gmina Skarżysko Kościelne, Gmina Stąporków, Gmina Bliżyn, Gmina Suchedniów, Gmina Końskie, zobowiązały się do opracowania dokumentu strategicznego określającego wzajemne powiązania i komplementarne cele, kierunki rozwoju i zasady współpracy jako miasta i obszary tracące swoje dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.

Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy (ZIT MOF MP) określa wspólne obszary problemowe i potrzeby w zakresie realizacji zadań publicznych na terenie obszarów tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Celem Strategii jest również wskazanie zintegrowanego podejścia do rozwiązywania problemów i spójne planowanie inwestycji 17 gmin współtworzących obszar funkcjonalny. Strategia terytorialna jest podstawowym dokumentem umożliwiającym wdrażanie ZIT.

Jednym z kluczowych problemów MOF MP są niekorzystne tendencje demograficzne, które mają swoje odzwierciedlenie w stale zmniejszającej się liczbie mieszkańców. W związku z tym istotne jest zapewnienie odpowiednich warunków do mieszkania, pracy, rozwoju w różnych sferach życia obecnych i potencjalnych mieszkańców MOF MP. W związku z tym w projekcie Strategii zostało wyznaczonych 5 celów strategicznych odpowiadających różnym sferom życia tj.

- Cel strategiczny 1 pn. Wysokiej jakości usługi społeczne;
- Cel strategiczny 2 pn. Rozwój cyfryzacji oraz konkurencyjności i innowacyjności gospodarki;
- Cel strategiczny 3 pn. Zwiększony poziom atrakcyjności turystycznej MOF Miasta Północy;
- Cel strategiczny 4 pn. Zapewniona wysoka jakość środowiska dla obecnych mieszkańców i przyszłych pokoleń;
- Cel strategiczny 5 pn. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy.

Przez obszar „MOF Miasta Północy” przebiega Świętokrzyski Szlak Zabytków Techniki skupiający historyczne obiekty z czasów istnienia Staropolskiego Okręgu Przemysłowego oraz Centralnego Okręgu Przemysłowego. Wykorzystanie tych elementów wraz z połączeniem z atrakcyjnym położeniem geograficznym i walorami przyrodniczymi może stanowić ważny aspekt rozwoju całego obszaru funkcjonalnego. Jednocześnie, aby był to możliwe i turyści chętnie odwiedzali ten obszar konieczne jest

zachowanie odpowiedniego stanu środowiska. Jest to także niezbędny element zapewnienia komfortowych warunków do życia, który będzie wpływał na przyciągnięcie nowych mieszkańców i zapobieganie odpływowi obecnych. Zarówno pod względem rozwoju usług turystycznych jak i zapewnienia dostępności do różnego rodzaju usług społecznych oraz do pracy ważne jest skomunikowanie między sobą poszczególnych gmin MOF MP. Jednocześnie w kontekście zachowania odpowiednich walorów środowiskowych należy dążyć do modernizowania taboru w kierunku transportu nisko i zeroemisyjnego, a także wykorzystywania w większym stopniu transportu rowerowego.

Realizacja zakładanych celów będzie możliwa poprzez wdrożenie konkretnych projektów. W ramach Strategii zostały wyznaczone cztery projekty zintegrowane, które uwzględniają możliwości organizacyjne, finansowe oraz potencjał całego MOF MP. Głównym projektem realizowanym przez wszystkie gminy MOF MP w formule ZIT w ramach Funduszy Europejskich dla Świętokrzyskiego 2021–2027 jest:

Projekt zintegrowany nr 1 pn. „Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny”.

Projekt zintegrowany nr 2 pn. „Zrównoważona i zintegrowana mobilność miejska w Gminach Ostrowiec Świętokrzyski i Kunów”.

Projekt zintegrowany nr 3 pn. „Zakup nowoczesnych środków transportu oraz budowa infrastruktury komunikacyjnej i rowerowej w celu utworzenia wspólnych dla Końskich i Stąporkowa: komunikacji miejskiej i ścieżki rowerowej”.

Projekt zintegrowany nr 4 pn. „Poprawa komunikacji publicznej na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy – zakup ekologicznego taboru i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej”.

Projekty te bezpośrednio realizują cel strategiczny nr 5 tj. Zapewniona wysoka spójność i dostępność przestrzenna całego MOF Miasta Północy, ale także oddziaływanie projektów będzie wpływało na poprawę stanu środowiska naturalnego, czyli na realizację celu strategicznego 4.

W przypadku projektu zintegrowanego nr 2 Lider Partnerstwa Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy – Ostrowiec Świętokrzyski będzie starał się o uzyskanie dofinansowania w ramach Funduszy Europejskich dla Polski Wschodniej 2021-2027, natomiast w przypadku projektów zintegrowanych nr 3 i 4 mogą one być realizowane w formule ZIT w ramach Funduszy Europejskich dla Świętokrzyskiego 2021–2027.

Poza wyżej wymienionymi projektami poszczególne gminy zakładają realizację projektów wpisujących się w cele strategiczne i operacyjne, które łącznie docelowo będą służyły wdrożeniu misji i wizji MOF MP. Zarys tych projektów (w liczbie ok. 166) znajduje się w załączniku nr 1 do projektu Strategii, w którym wskazuje się nazwę projektu, podmiot realizujący, opis projektu, szacunkowa kwota i harmonogram. Poszczególne cele strategiczne i strefy życia mieszkańców przenikają się, w związku z tym wskazane przez poszczególne gminy projekty są komplementarne wobec siebie, ale także wspierają realizację projektów zintegrowanych.

Horyzont czasowy przedmiotowej Strategii wyznaczono do roku 2030, wskazując tym samym na długofalowy charakter tego dokumentu.

Sporządzony projekt dokumentu nie wyznacza konkretnych, zidentyfikowanych przedsięwzięć inwestycyjnych wraz z ich dokładną lokalizacją. Większość z proponowanych kierunków działań to zadania o charakterze ciągłym, których realizacja będzie prowadzona w okresie obowiązywania dokumentu, a stopień ich realizacji będzie zależny od posiadanych środków finansowych.

W odniesieniu do projektu Strategii Terytorialnej Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy na lata 2023-2030, tut. organ pismem znak: WOO-III.410.9.2023.ML, WOO-III.411.1.7.2023.ML z dnia 22.02.2023 r. uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko, a następnie na podstawie art. 54 ustawy o oś wydał opinię negatywną znak: WOO.III.410.3.17.2023.ML.3 z dnia 04.12.2023 r., wskazując na szereg uwag dotyczących przedłożonej dokumentacji. Pismem przywołanym na wstępie Prezydent Miasta Skarżyska-Kamiennej ponownie wystąpił o zaopiniowanie projektu wraz z prognozą.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach stwierdza, że dokumentacja została uzupełniona zgodnie ze wskazaniem zawartymi w opinii negatywnej. W prognozie oceniono przewidywane oddziaływania na środowisko, ich prawdopodobieństwo, rodzaj, skutki oraz zasięg w sposób adekwatny do stopnia szczegółowości tego dokumentu, a także z uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych, w tym występujących form ochrony przyrody. W stosunku do każdego zadania inwestycyjnego przeanalizowano potencjalne oddziaływanie na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego tj. na obszary chronione, w tym obszary Natura 2000 oraz różnorodność biologiczną, rośliny i zwierzęta; na wody, ich jednolite części oraz GZWP; na gleby, powierzchnię ziemi i zasoby naturalne; na powietrze atmosferyczne i zmiany klimatu; na klimat akustyczny; krajobraz; dziedzictwo kulturowe, zabytki i dobra materialne; na zdrowie człowieka. Przeanalizowano również oddziaływania skumulowane.

Projekt Strategii ZIT obejmuje bardzo szeroki wachlarz działań, w związku z czym w prognozie w celu poprawy czytelności oceny oddziaływania poszczególnych działań na środowisko, zadania te pogrupowano w następujący sposób:

1. Działania infrastrukturalne związane z budową nowych obiektów budynków mieszkalnych, handlowo-usługowych, użyteczności publicznej wraz z niezbędną infrastrukturą;
2. Działania inwestycyjne w zakresie turystyki i rekreacji, w tym rozbudowa i modernizacja sieci ścieżek rowerowych, a także rewitalizacji i zagospodarowanie przestrzenne terenów, w tym rozbudowa i modernizacja sieci ścieżek rowerowych, a także rewitalizacji i zagospodarowanie przestrzenne terenów;
3. Działania inwestycyjne z zakresu poprawy efektywności energetycznej, obejmującej termomodernizację budynków, montaż instalacji oze;
4. Działania z zakresu zrównoważonej gospodarki odpadami dot. głównie budowy Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, ale także zadanie dotyczące rozbudowy RZZO w Końskich;
5. Działania z zakresu infrastruktury sieciowej obejmujące rozbudowę istniejących sieci, a także przyłączania do sieci nowych terenów;
6. Działania z zakresu zrównoważonego transportu na terenie MOF Miasta Północy, obejmujące rozwój infrastruktury drogowej czy też transportu zbiorowego m.in. budowę północnej obwodnicy miasta Końskie, budowę wzdłuż toru kolei wąskotorowej - ciągu komunikacyjnego, pieszo-rowerowego wraz z peronem i fragmentem toru dla wagonu w Starachowicach, budowę stacji ładowania pojazdów elektrycznych, budowę terminala intermodalnego w Skarżysku-Kamiennej.

Jak wynika z przedłożonych materiałów projekt dokumentu wyznacza ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r., poz. 1839 z późn. zm.). Dopiero jednak na etapie konkretyzowania działań inwestycyjnych wskazanych w nin. projekcie, kiedy będą znane parametry techniczne i zakres planowanych prac, będzie możliwa szczegółowa analiza i ocena czy dana inwestycja kwalifikuje się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i czy w związku z tym będzie wymagane przeprowadzenie stosownej procedury oceny oddziaływania na środowisko, co będzie wynikało z postanowień odpowiednich organów.

W granicach analizowanych obszarów znajdują się następujące formy ochrony przyrody, w rozumieniu art. 6 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2023 r., poz. 1336 z późn. zm.), tj. obszary Natura 2000: Łysogóry, Wzgórza Kunowskie, Ostoja Sieradowicka, Uroczyska Lasów Starachowickich, Uroczysko Pięty, Dolina Krasnej, Lasy Skarżyskie, Dolina Czarnej, Lasy Suchedniowskie, Ostoja Pomorzany, Ostoja Brzeźnicka, Ostoja Jeleniowska, Krzemionki, Dolina Kamiennej, a także Jeleniowski Park Krajobrazowy, Suchedniowsko-Oblęgorski Park Krajobrazowy, Sieradowicki Park Krajobrazowy, Konecko-Łopuszniański Obszar Chronionego Krajobrazu, Suchedniowsko-Oblęgorski Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej, Jeleniowski Obszar Chronionego Krajobrazu, Sieradowicki Obszar Chronionego Krajobrazu,

Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu, 17 rezerwatów przyrody, zespół przyrodniczo-krajobrazowy Podgrodzie w gm. Ćmielów, użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz pomniki przyrody. Dla ww. form obowiązują regulacje wynikające z m.in. ustawy o ochronie przyrody, rozporządzeń Ministra Klimatu i Środowiska lub Ministra Środowiska (w odniesieniu do obszarów Natura 2000) oraz stosownych aktów prawa miejscowego, co zostało uwzględnione w przedłożonej dokumentacji.

Jak wynika z zapisów prognozy w ramach projektu Strategii ZIT w ramach tzw. *pierwszej grupy Działań* (wymienionych wyżej) przewiduje się realizację zadań z zakresu budowy nowych budynków mieszkalnych, handlowo-usługowych czy użyteczności publicznej poza terenami wrażliwymi przyrodniczo jak obszary Natura 2000 czy rezerваты przyrody. Działania te realizowane będą na terenach już przekształconych antropogenicznie, a ich realizacja ma na celu poprawa dostępności podstawowych usług publicznych dla mieszkańców MOF. Większość zaplanowanych działań polega na modernizacji i adaptacji do nowych funkcji obiektów już istniejących. Budowa nowych budynków z kolei, realizowana będzie w sąsiedztwie obecnej zabudowy, przy istniejących obiektach użyteczności publicznej. Mając na uwadze fakt, że budowa nowych obiektów budowlanych bardzo często wiąże się z naruszeniem powierzchni ziemi, należy stwierdzić, że może dojść do niekorzystnego oddziaływania projektowanych działań na różnorodność biologiczną rośliny i zwierzęta. Niekorzystne oddziaływanie będzie miało charakter pośredni i związany będzie z potencjalnym, krótkotrwałym i chwilowym naruszeniem niewielkich siedlisk roślin i zwierząt w związku z pracami ziemnymi. W wyniku projektowanych prac budowlanych mogą powstawać masy ziemne konieczne do zagospodarowania, a także przewiduje się powstawanie odpadów. Odpady będą selektywnie zbierane w dostosowanych do rodzaju odpadu i jego ilości specjalnych pojemnikach. Następnie odpady będą przekazywane uprawnionym podmiotom do odzysku lub unieszkodliwiania, ewentualnie wywożone na teren składowiska odpadów. Po zakończeniu robót budowlano-montażowych, miejsca objęte inwestycjami zostaną przywrócone do stanu użytkowego i zagospodarowane zgodnie z projektowaną funkcją. W trakcie realizacji robót budowlanych może wystąpić wzrost uciążliwości akustycznej związany z poruszaniem się pojazdów mechanicznych, typowych tj. maszyny i urządzenia budowlane - ich poziom hałasu generowany podczas pracy waha się od 70 do 110 dB. Emisja do powietrza dotyczyć będzie tylko emisji niezorganizowanej pochodzącej z pojazdów transportujących materiały budowlane. Emisja ta będzie tymczasowa i nie wpłynie na stan środowiska naturalnego. Należy zadbać o dobry stan techniczny maszyn i urządzeń oraz o ich właściwe wykorzystywanie. Pojazdy i urządzenia w miarę możliwości nie powinny być nadmiernie obciążane lub pracować bez potrzeby na jałowym biegu. Oddziaływanie to będzie miało również charakter przejściowy i krótkotrwały tj. do czasu zakończenia prac budowlanych. Oddziaływanie związane będzie głównie z pracą maszyn budowlanych oraz transportem materiałów, dostarczanych na miejsce budowy. Roboty, w zależności od warunków wilgotnościowych powietrza w czasie realizacji prac, mogą spowodować wzrost zapylenia powietrza w wyniku przemieszczania się mas ziemnych. Wystąpi zatem nieznaczna emisja zanieczyszczeń do powietrza w związku ze spalaniem paliw oraz niewielki wzrost zapylenia w wyniku prowadzenia prac budowlanych. Należy założyć, że wykorzystywane pojazdy będą dopuszczone do ruchu, a zatem będą spełniać wymagania w zakresie dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w wydalanych spalinach. Stosowane maszyny i urządzenia wyposażone w silniki spalinowe powinny charakteryzować się dobrym stanem technicznym i spełniać stosowne wymogi. Maszyny i pojazdy nie powinny być przeciążone oraz eksploatowane na najwyższych obrotach. Oddziaływanie to będzie miało charakter przemijający (okresowy), nie będzie miało większego wpływu na teren poza granicami placu budowy.

Druuga grupa Działań obejmują przede wszystkim stworzenie miejsc do aktywnego spędzania czasu na świeżym powietrzu, wykorzystując walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe regionu. Analizowana grupa działań obejmuje także budowę obiektów budowlanych do stworzenia miejsc rekreacji i sportu – oddziaływanie takich działań na elementy przyrody ożywionej będą podobne jak w przypadku pierwszej omawianej grupy działań, które koncentrują się na budowie, przebudowie i modernizacji budynków. Jeśli chodzi o dominujący typ zadań w analizowanej grupie działań to będą to ścieżki rowerowe, ciągi pieszo-rowerowe, a także związana z nimi infrastruktura. Do większych projektów z tej kategorii zaliczyć należy:

- Zagospodarowanie Szlakowiska oraz rewitalizacja Parku Miejskiego od ul. Fryderyka Chopina w Starachowicach;
  - Budowa i oznakowanie ścieżek rowerowych na terenie Gminy Suchedniów, stanowiących część sieci Trasy Rowerowe Gór Świętokrzyskich wg koncepcji programowo-przestrzennej opracowanej przez Związek Gmin Gór Świętokrzyskich;
  - Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Stąporków – Odrowąż/alternatywnie Krasna – (do granicy gminy) z miejscami postoju dla rowerzystów;
  - Budowa turystycznej trasy rowerowej od Tychowa Starego Podlesie do centrum Mirca;
  - Budowa drogi dla rowerów lub drogi dla pieszych i rowerów na odcinku powiązany z przebiegiem torów Starachowickiej Kolei Wąskotorowej w obrębie terytorialnym Gminy Starachowice;
  - Budowa i oznakowanie ścieżek rowerowych na terenie Gminy Wąchock;
- a także projekt zintegrowany pn. „*Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny*”.

Działania z zakresu ścieżek rowerowych wskazane w projekcie Strategii ZIT nie wyznaczają ram dla późniejszej realizacji przedsięwzięć definiowanych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Większość z wyżej wymienionych działań nie będzie przebiegała przez obszary o szczególnych wartościach przyrodniczych, a koncentrowała się będzie w centralnych częściach gmin, integrując tym samym istniejące gałęzie transportu. Na szczególną uwagę zasługuje jednak projekt zintegrowany pod nazwą „*Szlak tematyczny turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny*”, którego orientacyjny przebieg przedstawiono na załączniku nr 2 do przedmiotowej Strategii, z którego wynika że będzie przebiegał w ciągu istniejących dróg, w tym leśnych.

Projekt ten został uwzględniony w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+”, dla której przeprowadzono już potencjalne oddziaływanie na środowisko w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, a także w "Koncepcji przebiegu tras rowerowych na terenie województwa świętokrzyskiego". Trasa projektowanego szlaku kolidować będzie z następującymi obszarami Natura 2000: Krzemionki PLH260024, Lasy Suchedniowskie PLH260010, Dolina Czarnej PLH260015.

Dla ww. obszarów zostały ustanowione plany zadań ochronnych. Projekt Strategii ZIT nie narusza planu zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000. Ewentualne negatywne oddziaływania projektowanych inwestycji, związane głównie z fazą realizacji przedsięwzięć, nie zostały uwzględnione jako zagrożenia dla występujących w granicach obszaru Natura 2000 Krzemionki - siedlisk przyrodniczych (6210 Murawy kserotermiczne, 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, oraz *9110 Ciepłolubne dąbrowy) i gatunków roślin (4068 Dzwonecznik wonny, 1902 Obuwik pospolity) będących przedmiotem ochrony tego obszaru. Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Lasy Suchedniowskie PLH260010 jako jedno z zagrożeń dla siedliska przyrodniczego 9130 Żyzne buczyny wymienia zmiany zagospodarowania lasu wynikające z rozbudową sieci dróg. Projektowany dokument nie przewiduje jednak działań naruszających plan zadań ochronnych ustanowiony dla analizowanej formy ochrony przyrody. Dla obszaru Natura 2000 Dolina Czarnej PLH260015, plan zadań ochronnych wśród zagrożeń dla siedliska *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe wymienia się presję turystyczną (1 płat znajduje się w sąsiedztwie szlaku turystycznego i miejsca biwakowania), penetracja przez ludzi w celu dojścia do rzeki oraz postępujące w dalszym ciągu zmiany klimatyczne w zakresie zmniejszenia sumy opadów mogą mieć zasadniczy wpływ na uwodnienie obszaru. Presja turystyczna może także powodować zakłócanie spokoju występujących siedlisk wydry. Mając jednak na uwadze właściwe ukierunkowanie i uporządkowanie ruchu turystycznego poprzez wyznaczenie właściwej infrastruktury, pozwalającej ominąć cenne siedliska przyrodnicze, oddziaływanie projektowanej Strategii ZIT na obszary chronione, w tym Natura 2000 może być skutecznie zminimalizowane. Mając na uwadze powyższe, wśród głównych negatywnych oddziaływań związanych z realizacją inwestycji na siedliska roślin i zwierząt należy wymienić oddziaływania związane ze wzrostem presji turystycznej, a także wzrost efektu bariery w związku z rozbudową infrastruktury liniowej.

Wyżej wymienione negatywne skutki realizacji inwestycji na siedliska roślin i zwierząt, w tym na bioróżnorodność oraz integralność obszarów prawnie chronionych będą skutecznie minimalizowane poprzez zaprojektowanie infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej poza stwierdzonymi miejscami występowania przedmiotów ochrony obszarów Natura 2000, a także przemyślane ukierunkowanie ruchu

turystycznego z jak najmniejszą ingerencją w obszary cenne przyrodniczo. Podsumowując zatem, przewidziane do realizacji projekty wyznaczone w ramach projektu Strategii ZIT nie będą znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000. W przypadku rozwoju turystyki, niezwykle istotne jest skanalizowanie ruchu turystycznego i wyznaczenie tras turystycznych w sposób ograniczający presję na sieć obszarów Natura 2000 i pozostałych obszarów chronionych z uwzględnieniem najcenniejszych stanowisk gatunków chronionych i ich siedlisk oraz siedlisk chronionych. Wyznaczenie szlaków turystycznych i ścieżek edukacyjnych wyposażonych w odpowiednią infrastrukturę pozwoli na ograniczenie niekontrolowanego przemieszczania się turystów w obszarach cennych przyrodniczo.

W odniesieniu do rezerwatów przyrody występujących na terenie ZIT MOF Miasta Północy, nie przewiduje się aby realizacja zadań inwestycyjnych ingerowała w ich warunki ochrony, podobnie jest w przypadku innych indywidualnych form ochrony przyrody. Większość planowanych zadań inwestycyjnych stanowi inwestycje celu publicznego, których w myśl ustawy o ochronie przyrody nie dotyczą zakazy obowiązujące dla parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Jak wynika z analizy zawartej w prognozie, nie przewiduje się aby realizacja zadań ujęta w projekcie dokumentu stała w sprzeczności z przepisami prawa w zakresie ochrony przyrody, jednak realizacja poszczególnych działań, które kolidować będą z niektórymi obszarowymi formami ochrony przyrody wymagać będzie szerokiego wachlarza działań polegających na dokładnej inwentaryzacji terenu i dokonaniu stosownych uzgodnień, a także zaprojektowaniu rozwiązań które zminimalizują potencjalne negatywne oddziaływanie na różnorodność biologiczną oraz siedliska roślin i zwierząt.

Działania z zakresu termomodernizacji, remontów dachów oraz remontów elewacji budynków, a także montażu ogniw fotowoltaicznych i kolektorów solarnych na budynkach, mogą potencjalnie stanowić zagrożenie dla chronionych gatunków ptaków i nietoperzy. Dlatego przy tego typu pracach szczególną uwagę należy zwrócić na występowanie miejsc lęgowych jerzyków zwyczajnych oraz wróbli (objętych ścisłą ochroną gatunkową), w obrębie modernizowanych obiektów. W przypadku stwierdzenia stanowisk nietoperzy, należy prace prowadzić poza sezonem hibernacji. W przypadku stwierdzenia występowania miejsc lęgowych ww. ptaków należy powstrzymać się od prowadzenia prac w sezonie lęgowym (od marca do sierpnia), aby nie doprowadzić do zniszczenia gniazd. Istotne jest również zamknięcie otwartych stropodachów ocieplonych materiałem sypkim i umieszczenie budek lęgowych w obrębie budynków. W obrębie budynków, w których stwierdzono występowanie jerzyków konieczne jest wieszanie budek (skrzynek) lęgowych o specjalnej konstrukcji. Planowane działania będą realizowane przy zachowaniu przepisów odrębnych odnoszących się do ochrony środowiska i przyrody. W razie stwierdzenia chronionych gatunków na terenie inwestycji, przed jej realizacją i w przypadku kolizji z zakazami, konieczne będzie uzyskanie stosownych zezwoleń, o których mowa w art. 56 ustawy o ochronie przyrody.

W kwestii wykonania otworu poszukiwawczo-rozpoznawczego Starachowice GT-1 projekt Strategii ZIT przewiduje jedynie wykonanie prac rozpoznawczych i badań hydrogeologiczno – chemicznych wód, które nie będą miały wpływu na walory przyrodnicze (poza koniecznością utwardzenia niewielkiej powierzchni terenu i ew. zdjęcia darni, wycinki krzewów). Biorąc pod uwagę fakt, że poza niewielkim obszarem planowanego przedsięwzięcia nie będzie żadnej działalności związanej z przedsięwzięciem, regeneracja zniszczonych fragmentów płatów roślinności będzie przebiegała stosunkowo szybko. Z uwagi na charakter roślinności potencjalnie istnieje możliwość zrekompensowania i przywrócenia zasobów roślinnych. Roboty wiertnicze będą oddziaływać na środowisko naturalne z niewielką intensywnością. Wykonawca podejmował będzie działania mające na celu zapewnienie ochrony środowiska zgodnie z wymogami obowiązujących przepisów prawnych zawartych w ustawach i rozporządzeniach w zakresie ochrony środowiska oraz stanu współczesnej wiedzy technicznej, a w szczególności w zakresie wyżej wymienionych elementów. Niemniej roboty te powinny zostać poprzedzone sporządzeniem Projektu robót geologicznych na wykonanie otworu poszukiwawczo – rozpoznawczego, a także oceną oddziaływania na środowisko.

Zadania dotyczące gospodarki odpadami mają na celu dążenie do spełnienia wymagań gospodarki o obiegu zamkniętym. Działania z zakresu tworzenia i modernizacji PSZOK będą dotyczyły terenów już istniejących i przekształconych antropogenicznie. W ramach projektu Strategii ZIT wdrażane będzie zadanie pn.: *Kompleksowe rozwiązanie zagospodarowania odpadów poprzez rozbudowę RZZO w Końskich*. Działanie to zostało

ujęte w Strategii Rozwoju Gminy Miasta i Końskie do 2032 roku, dla której została przeprowadzona strategiczna ocena oddziaływania na środowisko wraz z prognozą, a także w Planie gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego, który został zatwierdzony uchwałą nr LXV/809/23 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 26 października 2023 r., dla którego również została sporządzona prognoza.

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie gospodarki odpadami będzie wpływać pośrednio pozytywnie na stan zachowania różnorodności biologicznej w regionie, w tym rośliny i zwierzęta. Przede wszystkim istotne będzie tu zmniejszenie masy wytwarzanych odpadów oraz odpadów niewłaściwie zagospodarowywanych, które mogą przedostawać się do środowiska i ekosystemów. Potencjalne ryzyko wystąpienia oddziaływań negatywnych na zasoby przyrodnicze w znacznej mierze uzależnione jest od lokalizacji inwestycji i będzie miało charakter lokalny.

Charakter inwestycji związanych z rozbudową i modernizacją sieci wodociągowej i kanalizacyjnej sprawia, że w obrębie robót budowlanych dochodzić będzie do naruszenia pokrywy roślinnej i pogorszenia warunków siedliskowych zwierząt. Jednak uciążliwości te będą ograniczały się do czasu wykonywania prac budowlanych. Oddziaływanie to w przypadku flory może polegać na mechanicznym zniszczeniu czy uszkodzeniu szaty roślinnej w wyniku składowania maszyn i materiałów budowlanych. W przypadku fauny, praca maszyn budowlanych i pojazdów, ze względu na hałas może powodować płoszenie zwierząt. Oddziaływanie to będzie jednak krótkotrwałe i ustanie w momencie zakończenia robót. Niewątpliwym pozytywnym oddziaływaniem na bioróżnorodność, a także siedliska roślin i zwierząt, w perspektywie długoterminowej jest ograniczenie dopływu substancji zanieczyszczających środowisko glebowo - wodne. Zadania z zakresu infrastruktury drogowej m.in. dot. modernizacji dróg, przyczynią się do poprawy jakości powietrza związana z prognozowanym obniżeniem ładunkiem zanieczyszczeń emitowanym z transportu. Mniejsza emisja spalin przyczyni się do poprawy jakości powietrza oraz mniejszej depozycji zanieczyszczeń w wodach przenikających do środowiska glebowego.

Inwestycje związane z budową nowej infrastruktury drogowej mogą potencjalnie powodować negatywne oddziaływanie w szczególności na gatunki roślin. Jedną z istotnych inwestycji wymienionej w projektowanej Strategii ZIT jest *Budowa Północnej Obwodnicy Końskich*. Inwestycja ma być podzielona na dwa etapy. Pierwszy dotyczy połączenia istniejącej obwodnicy miasta z drogą wojewódzką prowadzącą w kierunku Przysuchy. Później ma być wykonany kolejny odcinek – aż do drogi krajowej 42 w Pile. Trasa zostanie poprowadzona zupełnie nowym śladem – głównie nieużytkami rolnymi, działkami prywatnymi oraz lasami. Plan nowej obwodnicy nie zakłada żadnych wyburzeń istniejących nieruchomości.

W 2017 roku wydana była przez Burmistrza Miasta i Gminy Końskie decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach pn. „Budowa obwodnicy Końskich od miejscowości Kornica do miejscowości Młynek Nieświński w ciągu DW749 i od miejscowości Młynek Nieświński do miejscowości Piła w ciągu DW746/DP (na parametrach GP)”, w ramach której sporządzono kartę informacyjną przedsięwzięcia, w której przeanalizowano i oceniono jej wpływ na środowisko.

Najczęstszym negatywnym oddziaływaniem inwestycji liniowych na siedliska roślin i zwierząt będzie usuwanie drzew i krzewów w pasach drogowych – przy modernizowanych lub nowopowstających odcinkach dróg, ścieżek rowerowych lub pod powierzchnie nowopowstających obiektów – węzły przesiadkowe, parkingi.

Prawdopodobne negatywne oddziaływanie na etapie prowadzenia prac budowlanych związane będzie także z zajmowaniem stanowisk roślin chronionych. Z tego względu również na etapie przygotowawczym do prac ziemnych inwestor powinien przeprowadzić rozpoznanie w terenie, a w przypadku stwierdzenia gatunków roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową wystąpić o odpowiednie zezwolenie oraz jeśli nie ma możliwości wdrożenia wariantu alternatywnego dla zamierzonej lokalizacji, zastosować przenoszenie okazów roślin w inne korzystne miejsce pod nadzorem botanicznym. Negatywne oddziaływania na gatunki zwierząt będą możliwe w trakcie realizacji projektów, ze względu na emitowany hałas i ryzyko płoszenia. Na etapie eksploatacji ryzyko negatywnych oddziaływań dotyczyć będzie zakłócenia drożności korytarzy migracyjnych zwierząt oraz również ich płoszenia. Niewątpliwie jednak niezbędne będzie wprowadzanie rozwiązań dotyczących budowy przejść dla zwierząt. Oddziaływanie nie powinno być jednak istotne,

ponieważ większość inwestycji liniowych dotyczyć będzie obszarów zurbanizowanych lub istniejących szlaków komunikacyjnych.

Z analizy i oceny zawartej w prognozie można wnioskować, że realizacja założeń projektu dokumentu nie spowoduje znacząco negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na formy ochrony przyrody przy odpowiednio dobranej lokalizacji, zachowaniu obowiązujących przepisów i standardów w zakresie ochrony środowiska i przyrody wynikających z przepisów odrębnych, oraz przy uwzględnieniu zawartych w dokumentacji działań zapobiegających i ograniczających negatywne oddziaływania planowanych zadań na środowisko. Warto podkreślić, że większość działań będzie prowadzona na terenach zurbanizowanych. Określono system monitoringu dokumentu, w którym przedstawiono sposób monitorowania i wskaźniki oceny realizacji dokumentu. Wskazano, że zadania będą rozłożone w czasie i prowadzone w różnych obszarach poszczególnych gmin, co przyczyni się do zminimalizowania negatywnych oddziaływań na środowisko. Oceniono, że realizacja założeń projektu dokumentu nie spowoduje znacząco negatywnego oddziaływania na środowisko, w tym na przyrodę, przy zachowaniu obowiązujących przepisów oraz działań zapobiegających i ograniczających negatywne oddziaływania na środowisko.

Niniejsza opinia nie zwalnia z przeprowadzenia procedur dotyczących oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko i ewentualnie na obszary Natura 2000 zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...), a także uzyskania stosownych zezwoleń w zakresie ochrony gatunkowej zwierząt, roślin i grzybów na podstawie ustawy o ochronie przyrody, jeżeli taka konieczność wyniknie na etapie konkretyzowania działań inwestycyjnych.

W związku z zapisami art. 55 ust. 4 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie (...), przyjęty dokument wraz z podsumowaniem, o którym mowa w art. 55 ust. 3 ww. ustawy, należy przesłać Regionalnemu Dyrektorowi Ochrony Środowiska w Kielcach.

Aldona Sobolak
Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
w Kielcach
/-podpisany cyfrowo/

Otrzymuje:

1. Adresat - przedłożenie elektroniczne ePUAP
2. Aa.

ZAŁĄCZNIK 2. PRZEBIEG SZLAKU TEMATYCZNEGO TURYSTYKI POSTINDUSTRIALNEJ ŻELAZNE DOLINY WRAZ Z WYKAZEM NAJWAŻNIEJSZYCH ATRAKCJI TURYSTYCZNYCH

Szlak rozpoczyna się w gminie Końskie w miejscowości Sielpia Wielka przy **Muzeum Zagłębia Staropolskiego (1)**. Z Sielpi udajemy się do Końskich. Możemy to zrobić rowerem, poruszając się istniejącym już szlakiem Green Velo, bądź pieszo przez **Skałki Piekło** - istotną atrakcję przyrodniczą (2). Końskie są początkiem łączącej cały szlak linii kolejowej T25, w oparciu o którą turyści (w tym rowerzyści) będą mogli przemieszczać się pomiędzy poszczególnymi odcinkami szlaku i zwiedzać najważniejsze atrakcje turystyczne na nim zlokalizowane.

Z Końskich udajemy się na **Starą Kuźnicę**, gdzie możemy zobaczyć **budynek XIX wiecznej kuźni wodnej (3)**. Dalej szlak wiedzie nas do zlokalizowanego w gminie Stąporków **Rezerwatu Skałki Piekło pod Niektaniem (4)** poprzez miejscowości Czarniecka Góra i Stąporków, gdzie istnieje możliwość skorzystania z atrakcji turystycznych zlokalizowanych przy zbiorniku wodnym przy ul. Miłej w Stąporkowie bądź w strefie uzdrowiskowej w Czarnieckiej Górce.

W dalszej kolejności przemieszczamy się z **Rezerwatu Skałki Piekło pod Niektaniem** do stacji kolejowej Bliżyn w powiecie skarżyskim. Uzupełnieniem głównego przebiegu szlaków będzie pętla istniejącego szlaku pieszego biegnącego z Sołtykowa do stacji kolejowej w Bliźnie, przebiegająca przez **Rezerwat Ciechostowice (5)** oraz istniejące szlaki piesze łączące m.in. Bliżyn, Skarżysko - Kamienną, Suchedniów oraz Wąchock (z uwzględnieniem stacji PKP) i przebiegające przez liczne rezerваты przyrody. Dodatkowo planowana jest pętla szlaku z Bliżyna do Kopci, po drodze zahaczając o **Rezerwat Dalejów (6)** i **Rezerwat Świnia Góra (7)** rezerваты przyrody i zbiornik wodny. Z Bliżyna istnieje możliwość przemieszczenia się linią kolejową do Skarżyska-Kamiennej, gdzie możemy m.in. zwiedzić **Muzeum im. Orła Białego wraz z ruinami Wielkiego Pieca (8)**. Szlak prowadzić będzie dalej w kierunku Majkowa (po drodze turyści mogą zobaczyć m.in.: dęby -pomniki przyrody, obszar chronionego krajobrazu doliny rzeki Kamiennej, skałki i bloki skalne, rozlewiska rzeki Kamiennej i **Rezerwat Rydno (9)**), bądź (jako drugie odgałęzienie szlaku) do stacji PKP Skarżysko Kościelne, a dalej do miejscowości Kierz Niedźwiedzi. Ze Skarżyska-Kamiennej możemy się również udać do Suchedniowa, gdzie zlokalizowany jest zbiornik wodny.

Ze Skarżyska udajemy się pociągiem do Wąchocka w powiecie starachowickim, gdzie znajduje się Pomnik Historii - **Klasztor Cystersów (11)**. Z Wąchocka możemy udać się do Mirca, gdzie można podziwiać okazały **wież szypułkowy**, a w zabytkowym **Dworku Modrzewiowym (10)** skorzystać z bazy noclegowej. Z Mirca, istniejący szlak pieszy wiedzie do Starachowic. Alternatywą jest szlak wiodący wprost z Wąchocka do Starachowic, po którym poruszać się możemy: pociągiem, pieszo, rowerem oraz kajakiem (po rzece Kamiennej, aż do zalewu Wióry w gminie Brody).

W Starachowicach możemy skorzystać z licznej infrastruktury turystycznej i kulturalnej zlokalizowanej m.in. nad zbiornikami wodnymi: Pasternik, Lubianka i Piachy. Atrakcjami miasta są **Muzeum Przyrody i Techniki "Ekomuzeum" im. Jana Pazdura w Starachowicach (12)** oraz **Starachowicka Kolej Wąskotorowa (13)**.

Ze Starachowic możemy się udać pociągiem bądź szlakiem pieszo-rowerowym do miejscowości Brody, gdzie możemy zobaczyć izbę tradycji i dziedzictwa kulturowego znajdującą się w budynku pudlingarni i walcowni będący siedzibą administracji **Brodzkiego Zakładu Hutniczego (14)** oraz skorzystać ze ścieżki rowerowej przy ul. Panoramicznej w Rudzie i ul. Starachowickiej w Brodach wzdłuż Zalewu Brodzkiego. Z Brodów możemy się udać do miejscowości Kałków- Godów gdzie znajduje się **Sanktuarium MB Bolesnej**. Z Kałkowa istnieje możliwość przemieszczenia się istniejącym szlakiem pieszym do Dołów Biskupich gdzie znajduje się **Zespół Fabryki Tektury Witulin (15)** i dalej do Nietuliska Dużego.

Jednocześnie z Brodów możemy udać się pociągiem do Kunowa (powiat ostrowiecki), a stamtąd komunikacją zbiorową lub istniejącym szlakiem pieszym do **Nietuliska Dużego**, gdzie znajdują się **ruiny walcowni (16)**. Z Kunowa przemieszczamy się pociągiem bądź komunikacją autobusową do Ostrowca

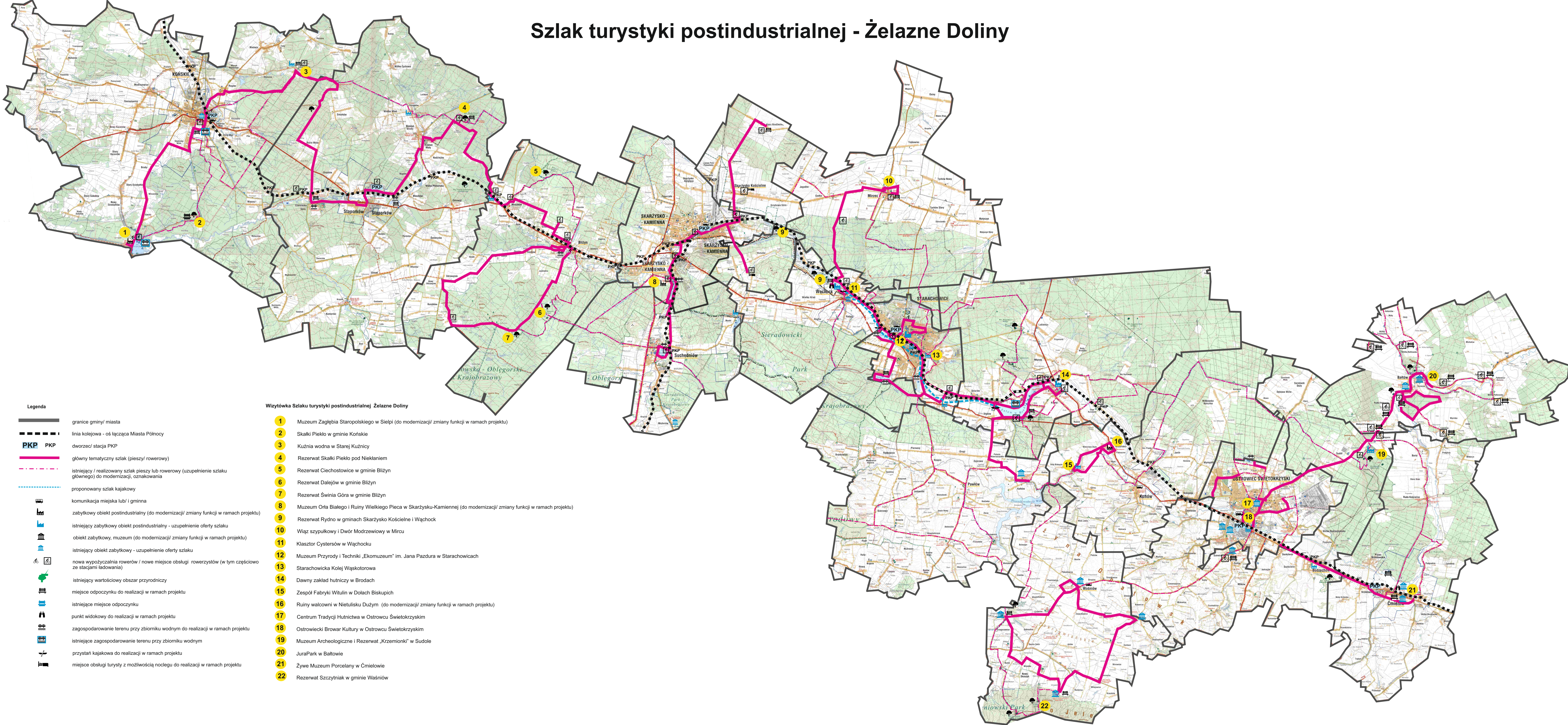
Świętokrzyskiego. Znajdują się tam, m.in.: **Centrum Tradycji Hutnictwa (17)**, **Ostrowiecki Browar Kultury (18)**, Izba Pamięci Cukrownictwa oraz Pałac Wielopolskich na osiedlu Częstocice. W Ostrowcu możemy skorzystać również z infrastruktury turystycznej mieszczącej się nad zbiornikami wodnymi ośrodka GUTWIN.

Z Ostrowca Świętokrzyskiego możemy udać się pieszo bądź pociągiem do Bodzechowa i dalej koleją do Ćmielowa lub też szlakiem pieszo-rowerowym w kierunku Sudołu, gdzie mieści się **Muzeum Archeologiczne i Rezerwat „Krzemionki” (19)** i dalej do Magoni, gdzie planowane jest utworzenie miejsca pamięci historii gminy, a następnie do Bałtowa gdzie znajduje się **JuraPark (20)** oraz kompleks ścieżek rowerowych. W Ćmielowie turyści mogą zwiedzić **Żywe Muzeum Porcelany (21)** oraz neolityczną osadę w Gawrońcu (wpisana na listę UNESCO).

Również z Ostrowca możemy udać się istniejącym szlakiem pieszym wzdłuż drogi wojewódzkiej 751 do Szewny, gdzie możemy zwiedzić barokowy kościół pw. Świętego Mikołaja z neogotycką, żelazną bramą wykonaną w XIX w. przez hutników ostrowieckich, następnie do Waśniowa a stamtąd pętlą szlaku przez Grzegorzowice (XI wieczny kościół pw. św. Jana Chrzciciela) i Witosławice z alternatywnym dojściem do **Rezerwatu Szczytniak (22)**.

Szlak turystyki postindustrialnej - Żelazne Doliny

Legenda

- granice gminy/ miasta
- linia kolejowa - oś łącząca Miasta Północy
- PKP dworzec/ stacja PKP
- główny tematyczny szlak (pieszy/ rowerowy)
- istniejący / realizowany szlak pieszy lub rowerowy (uzupełnienie szlaku głównego) do modernizacji, oznakowania
- proponowany szlak kajakowy
- komunikacja miejska lub i gminna
- zabytkowy obiekt postindustrialny (do modernizacji/ zmiany funkcji w ramach projektu)
- istniejący zabytkowy obiekt postindustrialny - uzupełnienie oferty szlaku
- obiekt zabytkowy, muzeum (do modernizacji/ zmiany funkcji w ramach projektu)
- istniejący obiekt zabytkowy - uzupełnienie oferty szlaku
- nowa wypożyczalnia rowerów / nowe miejsce obsługi rowerzystów (w tym częściowo ze stacjami ładowania)
- istniejący wartościowy obszar przyrodniczy
- miejsce odpoczynku do realizacji w ramach projektu
- istniejące miejsce odpoczynku
- punkt widokowy do realizacji w ramach projektu
- zagospodarowanie terenu przy zbiorniku wodnym do realizacji w ramach projektu
- istniejące zagospodarowanie terenu przy zbiorniku wodnym
- przystań kajakowa do realizacji w ramach projektu
- miejsce obsługi turysty z możliwością noclegu do realizacji w ramach projektu

Wizytówka Szlaku turystyki postindustrialnej Żelazne Doliny

- 1** Muzeum Zagłębia Staropolskiego w Sielpi (do modernizacji/ zmiany funkcji w ramach projektu)
- 2** Skałki Piecko w gminie Końskie
- 3** Kuźnia wodna w Starej Kuźnicy
- 4** Rezerwat Skałki Piecko pod Niektaniem
- 5** Rezerwat Ciechostowice w gminie Bliżyn
- 6** Rezerwat Dalejów w gminie Bliżyn
- 7** Rezerwat Świnia Góra w gminie Bliżyn
- 8** Muzeum Orła Białego i Ruiny Wielkiego Pieca w Skarżysku-Kamiennej (do modernizacji/ zmiany funkcji w ramach projektu)
- 9** Rezerwat Rydno w gminach Skarżysko Kościelne i Wąchock
- 10** Wiąz szypułkowy i Dwór Modrzewiowy w Mirzcu
- 11** Klasztor Cystersów w Wąchocku
- 12** Muzeum Przyrody i Techniki „Ekomuzeum” im. Jana Pazdura w Starachowicach
- 13** Starachowicka Kolej Wąskotorowa
- 14** Dawny zakład hutniczy w Brodach
- 15** Zespół Fabryki Witulin w Dolach Biskupich
- 16** Ruiny walcowni w Nietulisku Dużym (do modernizacji/ zmiany funkcji w ramach projektu)
- 17** Centrum Tradycji Hutnictwa w Ostrowcu Świętokrzyskim
- 18** Ostrowiecki Browar Kultury w Ostrowcu Świętokrzyskim
- 19** Muzeum Archeologiczne i Rezerwat „Krzemionki” w Sudole
- 20** JuraPark w Bałtowie
- 21** Żywe Muzeum Porcelany w Ćmielowie
- 22** Rezerwat Szczytniak w gminie Waśniów

UZASADNIENIE

W ramach wspólnego Porozumienia Międzygminnego z dnia 24.05.2021 r. (oraz aneksu nr 1 do Porozumienia) MOF Miasta Północy 17 samorządów, tj.: Gmina Skarżysko – Kamienna, Gmina Ostrowiec Świętokrzyski, Gmina Ćmielów, Gmina Bałtów, Gmina Bodzechów, Gmina Waśniów, Gmina Kunów, Gmina Starachowice, Gmina Brody, Gmina Pawłów, Gmina Wąchock, Gmina Mirzec, Gmina Skarżysko Kościelne, Gmina Stąporków, Gmina Bliżyn, Gmina Suchedniów, Gmina Końskie, zobowiązały się do opracowania dokumentu strategicznego określającego wzajemne powiązania i komplementarne cele, kierunki rozwoju i zasady współpracy jako miasta i obszary tracące swoje dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.

Strategia Terytorialna Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy określa wspólne obszary problemowe i potrzeby w zakresie realizacji zadań publicznych na terenie obszarów tracących funkcje społeczno-gospodarcze. Celem Strategii jest również wskazanie zintegrowanego podejścia do rozwiązywania problemów i spójne planowanie inwestycji 17 gmin współtworzących obszar funkcjonalny. Strategia terytorialna jest podstawowym dokumentem umożliwiającym wdrażanie ZIT.

Uwzględnia on wytyczne Komisji Europejskiej oraz dokumentów już istniejących: krajowych, regionalnych oraz lokalnych, np. strategii, planów itp. W ramach prac nad dokumentem została przeprowadzona diagnoza stanu obecnego, na podstawie której zostały opracowane scenariusze rozwoju, wizja, cele strategiczne, cele operacyjne oraz pakiety działań.

Dokument zawiera harmonogram wdrażania wraz z zestawem wskaźników do oceny realizacji działań i celów, dzięki czemu możliwe będzie kontrolowanie postępu wdrażania zapisów dokumentu. W latach kolejnych będzie on monitorowany, a w uzasadnionych przypadkach poddawany aktualizacji.

Zapisy zawarte w nim mają charakter strategiczno-operacyjny, ich celem jest zapewnienie obecnym oraz przyszłym mieszkańcom Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego „Miasta Północy” warunków do godnego życia, dzięki nieustającemu rozwojowi wysokiej jakości usług, konkurencyjnej gospodarce, włączeniu komunikacyjnemu oraz dbałości o środowisko naturalne.

Ponadto Strategia ZIT w przyszłości będzie stanowiła jeden z podstawowych dokumentów, który będzie wymagany przy ubieganiu się o środki zewnętrzne na realizację różnych inwestycji.

Mając na uwadze powyższe, uchwalenie Strategii Terytorialnej Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Miasta Północy uznaje się za zasadne.